

(อม.๓๑)

ความเห็นในการวินิจฉัยคดี

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๕ /๒๕๕๔

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๗ /๒๕๕๖

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๕ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

โจทก์

นายโกสิน พลกุล ที่ ๑

นายประชา มาสินนธ์ ที่ ๒

นายวัฒนา เมืองสุข ที่ ๓

พลตำรวจตรีอิทธิลักษณ์ ต้นชูเกียรติ ที่ ๔

บริษัท สไตเออร์ เดมเลอร์ พุก สเปเชียล ฟาร์ชอย เอจี แอนด์ โค เคจี หรือ

บริษัท จีดี ยูโรเปียน แลนด์ซิสเต็ม – สไตเออร์ จำกัด ที่ ๕

นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ที่ ๖

จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการ
เสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

โจทก์ฟ้องและแก้ฟ้องว่า ขณะเกิดเหตุจำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติ
หน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ราชการของ
กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่บังคับ

บัญชาข้าราชการ และกำหนดนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๕ เป็นคู่สัญญาผู้ขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยให้กรุงเทพมหานคร ส่วนจำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการกรุงเทพมหานคร

ระหว่างปลายปี ๒๕๔๕ ถึงต้นปี ๒๕๔๙ เวลากลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกัน ขณะจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ ดำรงตำแหน่งดังกล่าวข้างต้น ได้กระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อยานพาหนะดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ ร่วมกับจำเลยที่ ๕ ให้มีการจัดซื้อสินค้าด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของทางราชการและขัดต่อมติคณะรัฐมนตรี ตั้งแต่ขั้นตอนริเริ่มโครงการ การเสนอโครงการ และการอนุมัติโครงการ ด้วยการทำข้อตกลงของความเข้าใจ (AGREEMENT OF UNDERSTANDING หรือ A.O.U.) ระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียที่ไม่ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องด้านกฎหมายจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และมีการกำหนดคุณสมบัติของรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า วิธีการจัดหาและราคาไว้วางหน้าโดยทุจริต โดยอาศัยโอกาสจากการที่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลกรุงเทพมหานคร และกระทรวงพาณิชย์ วางแผน แบ่งหน้าที่กันทำตามตำแหน่งของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ โดยเริ่มต้นจากการจัดทำโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ

กรุงเทพมหานคร เพื่อจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยโดยให้
เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยเสนอวิธีการซื้อขายในลักษณะรัฐต่อรัฐ พร้อม
ข้อเสนอรับพันธการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญเพื่อหลีกเลี่ยง
การประกวดราคา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าว เป็นเหตุให้มีการจัดซื้อในราคา
ที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง โดยจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ ได้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่
โดยมิชอบ ไม่ปฏิบัติกรทำการค้ำต่างตอบแทนตามมติคณะรัฐมนตรี หากแต่อ้างการดำเนินการ
ในลักษณะรัฐต่อรัฐเพื่อหลีกเลี่ยงการสอบราคา รวมทั้งละเว้นการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ
ราชการที่เกี่ยวข้อง มุ่งหมายมิให้เกิดการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรมเพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕
ให้ได้เข้าทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐเพียงรายเดียวในราคาสูง ก่อให้เกิดความเสียหายแก่
กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และราชอาณาจักรไทย โดยมีจำเลยที่ ๕ เป็นผู้สนับสนุนการ
กระทำความผิด ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่าการทำสัญญากับกรุงเทพมหานครในลักษณะนี้เป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มี
โอกาสเข้าทำการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม แต่ได้ร่วมกระทำการอันเป็นการช่วยเหลือและให้ความ
สะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมักร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการ
กรุงเทพมหานคร ด้วยการเข้าทำสัญญากับกรุงเทพมหานคร โดยจำเลยที่ ๕ จัดทำร่าง A.O.U. แล้ว
มอบหมายให้ทูตพาณิชย์แห่งสาธารณรัฐอออสเตรียนำร่าง A.O.U. ไปให้จำเลยที่ ๔ เมื่อจำเลยที่
๔ ได้รับร่าง A.O.U. แล้วได้นำเสนอร่าง A.O.U. ดังกล่าวต่อคณะกรรมการบริหารโครงการ
พัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ
กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำเลยที่ ๔ เป็นประธานให้รับร่าง A.O.U. นั้น และในวันเดียวกันนั้นนายสมักร
ได้มีหนังสือถึงจำเลยที่ ๑ แจ้งว่า คณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่ม

ประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีความเห็นสอดคล้องกับสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยว่า ร่าง A.O.U. ดังกล่าวถูกต้อง จำเลยที่ ๑ กระทำโดยปราศจากอำนาจในการลงนามในสัญญาแทนรัฐบาลไทย อันเป็นการกระทำขัดต่อมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๖ วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๖ และไม่ปฏิบัติตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ โดยในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ได้ลงนามใน A.O.U. กับเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย โดยไม่มีข้อความตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติไว้เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ แต่อย่างไรก็ตามในวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ นายสมัครได้ลงนามในข้อตกลงซื้อขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย (PURCHASE AGREEMENT) กับจำเลยที่ ๕ ซึ่งมีได้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดให้ทำสัญญาแบบรัฐต่อรัฐ ไม่ได้ได้รับความเห็นจากกระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงบประมาณ และไม่ได้ได้รับความเห็นของคณะรัฐมนตรี ไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องของร่างสัญญาจากสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อประสงค์ให้กรุงเทพมหานครตกลงซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ โดยไม่มีการตรวจสอบชนิดและราคาสินค้า ซึ่งสินค้าบางรายการผลิตขึ้นในประเทศไทยและมีราคาแพงกว่าราคาในท้องตลาดมาก แต่จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครได้ร่วมกันกล่าวอ้างว่า เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย ได้เสนอวิธีการจัดซื้อในลักษณะรัฐต่อรัฐ พร้อมข้อเสนอรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญจนคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการ โดยไม่ได้ตรวจสอบชนิดและราคาสินค้า ถือได้ว่าเป็นการร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตมีเจตนาเพื่อจะแสวงหา

ประโยชน์จากโครงการดังกล่าวที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายให้แก่จำเลยที่ ๕ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ และกรุงเทพมหานคร และยังเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

จำเลยที่ ๓ ซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีที่จะต้องทำการค้าต่างตอบแทนกับรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลีย ด้วยเงื่อนไขรับพันธะการค้าต่างตอบแทนร้อยละ ๑๐๐ โดยเน้นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) แต่เนื่องจากจำเลยที่ ๓ ได้ออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการการค้าต่างตอบแทน พ.ศ. ๒๕๔๗ โอนอำนาจในการกำหนดรายการสินค้าในบัญชีรายการสินค้าการค้าต่างตอบแทนและอำนาจในการลงนามจากอำนาจของคณะกรรมการการค้าต่างตอบแทน มาเป็นอำนาจของกรมการค้าต่างประเทศ จากนั้นจำเลยที่ ๓ และนายราเชนทร์ พจนสุนทร อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ ได้ร่วมกับบริษัท ซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด (CPM) ซึ่งเป็นบริษัทในเครือบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด (มหาชน) และเป็นบริษัทในครอบครัวของจำเลยที่ ๓ ผลักดันให้กระทรวงพาณิชย์เสนอคณะรัฐมนตรีให้มีมติเน้นสินค้าไก่ต้มสุกแทนที่จะเป็นสินค้า OTOP ตามนโยบายของรัฐบาล จึงมิใช่เป็นการทำสัญญาการค้าต่างตอบแทนในลักษณะรัฐต่อรัฐ ไม่เป็นไปตามเจตนาของเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยที่ได้ให้คำมั่นไว้ว่ารัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรียยินดีรับพันธะการค้าต่างตอบแทนร้อยละ ๑๐๐ และไม่เป็นไปตามความประสงค์ของรัฐบาลไทยที่ต้องการระบายสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมของไทย รวมทั้งการขยายสินค้าไทยในตลาดสาธารณรัฐออสเตรเลีย ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ และไม่เป็นไปตามวิธีการค้าต่างตอบแทน ทำให้ประเทศไทยต้องขาดดุลการค้าต่อสาธารณรัฐออสเตรียเป็นเงิน ๖,๖๘๗,๔๘๘,๐๐๐ บาท

การกระทำของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมักร เป็นผลมาจากการที่จำเลยที่ ๕ ให้การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมักร ดังนั้น การกระทำของจำเลยที่ ๕ จึงเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมักรอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ และตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ , ๑๒ และ ๑๓ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และจำเลยที่ ๕ ยังได้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมักรในความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓

จำเลยที่ ๖ เข้ารับตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณารายละเอียดการจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย แล้วยึดถือเอาผลของรายงานการตรวจสอบที่รายงานว่าได้เจรจาต่อรองกับจำเลยที่ ๕ เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมแล้ว เพื่อมีคำสั่งยกเลิกคำสั่งระงับการขอเปิด L/C และให้ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) อนุมัติวงเงินเพื่อจ่ายให้แก่จำเลยที่ ๕ โดยไม่ได้พิจารณาถึงขั้นตอนการจัดซื้อที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบราชการ นอกจากนี้จำเลยที่ ๖ ยังได้แก้ไขข้อความอันเป็นสาระสำคัญของเงื่อนไขใน L/C หลายรายการ เพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ ในการส่งมอบสินค้าและการชำระเงิน ก่อนฟ้องคดีโจทก์ได้มีมติให้ส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่อัยการสูงสุดมีความเห็นว่าเรื่องที่ส่งไปยังมีข้อไม่สมบูรณ์ และมีหนังสือแจ้งโจทก์ทราบ จนมีการตั้ง

คณะทำงานขึ้นเพื่อพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ แต่ปรากฏว่าคณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ อัยการสูงสุดได้ส่งสำนวน รายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องคืนให้แก่โจทก์เพื่อฟ้องคดีเอง เหตุเกิดที่แขวงเสาชิงช้า และแขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร และที่ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เกี่ยวพันกัน ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ , ๘๓ และ ๘๖ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗, ๑๑, ๑๒ และ ๑๓

จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ ให้การปฏิเสธ

จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาครั้งแรก ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีเฉพาะจำเลยที่ ๕ ออกจากสารบบความ

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาแล้ว พิพากษาว่าฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาแล้ว พิพากษาว่าจำเลยที่ ๒ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และจำเลยที่ ๔ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ การกระทำของจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ อันเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ จำคุกจำเลยที่ ๒ มีกำหนด ๑๒ ปี และจำคุกจำเลยที่ ๔ มีกำหนด ๑๐ ปี ข้อหาอื่นให้ยก ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๖.

จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ไว้พิจารณา

โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ยกคดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๕ ขึ้นพิจารณา ศาลอนุญาต

ศาลส่งหมายเรียก สำนาคำฟ้อง และหมายนัดพิจารณาคดีครั้งแรกให้จำเลยที่ ๕ ทราบ

โดยชอบแล้ว แต่จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาล ศาลออกหมายจับกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนจำเลยที่ ๕ เกิน ๓ เดือน แต่ไม่สามารถจับได้ จึงพิจารณาคดีโดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยที่ ๕ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ และจำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาคดีครั้งแรก ถือว่าจำเลยที่ ๕ ให้การปฏิเสธ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓ วรรคสาม

พิเคราะห์พยานหลักฐานที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้สอบสวนเพิ่มเติมประกอบรายงานการไต่สวนของโจทก์แล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า ขณะเกิดเหตุ จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร เป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ จำเลยที่ ๕ เป็นคู่สัญญาผู้ขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ให้กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ มีฐานะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของ

รัฐ พ.ศ.๒๕๔๒ และจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๖ กรุงเทพมหานครได้จัดตั้งสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้น รวมทั้งสถานีดับเพลิงจำนวน ๗๘ สถานี เพื่อรองรับภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยที่จะถ่ายโอน มาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามนโยบายรัฐบาล ต่อมาวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติได้โอนภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยให้แก่กรุงเทพมหานคร วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ โดยมี หลักการสำคัญว่า วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะต่าง ๆ ให้นำเข้าเฉพาะส่วนที่จำเป็นและที่ไม่มี หรือที่ไม่สามารถผลิตได้เองในประเทศเท่านั้น และให้กระทรวงพาณิชย์รับไปดำเนินการเกี่ยวกับการ ทำการค้าต่างตอบแทน (Counter Trade) กับรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลีย ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๒ วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๕ ได้มีใบเสนอราคา (OFFER NO.๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) สำหรับ สินค้ารถและเรือดับเพลิงจำนวน ๑๘ รายการ แยกเป็นรถดับเพลิงและรถอื่นที่ใช้ในการดับเพลิงรวม ๓๑๕ คัน และเรือดับเพลิงอีก ๑๕ ลำ อุปกรณ์บรรเทา สาธารณภัย อาคารฝึกอบรมและอุปกรณ์ การฝึกอบรม เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕๖,๙๕๓,๒๐๓ ยูโร ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๕ จำเลยที่ ๑ ในฐานะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีหนังสือถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี ทราบรายงานผลการดำเนินการตามที่กรุงเทพมหานครเสนอ โดยมีรายการสินค้าที่ต้องจัดหา ๑๕ รายการ เป็นยานพาหนะดับเพลิงจำนวน ๓๑๕ คัน เรือดับเพลิงจำนวน ๓๐ ลำ ในวงเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทยประมาณ ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท คณะรัฐมนตรีได้รับทราบ รายงานผลดำเนินการดังกล่าว หลังจากนั้นนายสมัคร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีคำสั่ง

แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร มีจำเลยที่ ๔ เป็นประธาน ให้มีอำนาจหน้าที่บริหารโครงการให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี และดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และให้มีหน้าที่เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ อีกหน้าที่หนึ่ง จำเลยที่ ๔ ทำบันทึกเสนอนายสมัคร โดยแนบร่างข้อตกลงของความเข้าใจ (Agreement of Understanding - A.O.U.) ที่ได้รับจากทูตพาณิชย์สาธารณรัฐออสเตรเลียเมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ตามเอกสารหมายเลข จ.๒๙ คณะกรรมการบริหารโครงการ ฯ ได้พิจารณาร่าง A.O.U. ดังกล่าวแล้ว ต่อมาวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ลงนามใน A.O.U. ร่วมกับเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๖ การจัดซื้อครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัยในโครงการดังกล่าว จำเลยที่ ๔ ได้ขอยกเว้นไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ และได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ กรุงเทพมหานคร ให้ไม่ต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติ ฯ เฉพาะในกรณีที่ต้องดำเนินการตาม A.O.U. นอกจากนี้จำเลยที่ ๔ ยังขอความเห็นชอบดำเนินการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ขออนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ขออนุมัติเปิด L/C และขออนุมัติยกเว้นการปฏิบัติตามมติคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ครั้งที่ ๒๘/๒๕๔๓ ที่กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีพิเศษที่วงเงินเกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต้องรายงานเพื่อขอรับความเห็นชอบจากคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครก่อน ปรากฏว่านายสมัครได้เห็นชอบและอนุมัติตามที่จำเลยที่ ๔ เสนอ ต่อมาจำเลยที่ ๔ ในฐานะประธานกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษได้ต่อรองราคากับจำเลยที่ ๕ แต่จำเลยที่ ๕ แฉ่งยืนยันราคาเดิม แต่เสนอเงื่อนไขเพิ่มเติมในรูปอุปกรณ์อะไหล่ และอุปกรณ์เครื่องมือมูลค่า ๓๐๐,๐๐๐ ยูโร กับการ

ฝึกรอบรมเจ้าหน้าที่ รวมทั้งการรับรองคณะผู้ตรวจรับรถต้นแบบแล้ว จำเลยที่ ๔ รายงานขออนุมัติให้ทำข้อตกลงซื้อขายกับจำเลยที่ ๕ และแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ มีการจัดทำข้อตกลงซื้อขายขึ้นระหว่างกรุงเทพมหานคร โดยนายสมักร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กับผู้แทนของจำเลยที่ ๕ ตามเอกสารหมายเลข จ.๖๓ ส่วนการทำการค้าต่างตอบแทนนั้น วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๕ ได้ลงนามในสัญญาการซื้อขายต่างตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศโดยนายราเชนทร์ พจนสุนทรอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ ตามสัญญาการซื้อขายต่างตอบแทน (Counter Purchase Agreement) เลขที่ DFT ๓๘/๒๕๔๗ เอกสารหมายเลข จ.๗๔ จำเลยที่ ๕ จ้างบริษัทซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด (CPM) ให้เป็นผู้ดำเนินการตามข้อตกลงการซื้อขายต่างตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศแทน สินค้าจะถูกส่งออกไปยังประเทศใดก็ได้ยกเว้นประเทศต้องห้าม กำหนดเริ่มซื้อสินค้าไทยนับแต่วันที่สัญญาการซื้อขายต่างตอบแทนมีผลบังคับ และจะซื้อให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จกรมการค้าต่างประเทศจะยึดหลักประกันร้อยละ ๕ ที่บริษัท CPM นำมาวางเป็นหลักประกันต่อกรมการค้าต่างประเทศ โดยบริษัท CPM นำยอดส่งออกไก่ต้มสุกมาตัดยอดเป็นมูลค่าการทำการค้าต่างตอบแทน กรุงเทพมหานครได้ดำเนินการขอเปิด L/C และชำระเงินให้แก่จำเลยที่ ๕ ตามข้อตกลงซื้อขายรถและเรือดับเพลิง จำนวน ๙ งวด รวมเป็นเงิน ๖,๒๔๔,๘๑๔,๕๐๒.๕๓ บาท โจทก์มีมติว่าการกระทำของจำเลยทั้งหกและนายสมักรมีมูลความผิดทางอาญา ให้ส่งรายงาน เอกสาร และความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดี แต่อัยการสูงสุดมีความเห็นว่าเรื่องที่ส่งไปยังมีข้อไม่สมบูรณ์ และมีหนังสือแจ้งโจทก์ทราบ ต่อมา มีการตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ แต่ปรากฏว่าคณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ โจทก์จึงยื่นฟ้องเองเป็นคดีนี้ ต่อมาวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ ศาลฎีกาแผนกคดีแพนก

คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาคดีนี้ นอกจากนี้โจทก์มีคำวินิจฉัยว่า การลงนามในข้อตกลงความเข้าใจ (A.O.U.) ในคดีนี้ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ ถือว่าเป็นการอนุมัติหรืออนุญาตให้สิทธิประโยชน์แก่บุคคลใดไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ โจทก์จึงส่งเรื่องให้กรุงเทพมหานครดำเนินการเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ยกเลิกหรือเพิกถอนสิทธิเกี่ยวกับการข้อตกลงซื้อขายรถและเรือดัดเพลิง ตามมาตรา ๙๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ จากนั้นกรุงเทพมหานครส่งเรื่องขอให้สำนักงานอัยการสูงสุดยื่นฟ้องคดีต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง สำนักงานอัยการสูงสุดมีข้อสังเกตว่าจำเลยที่ ๕ สามารถอ้างข้อสัญญาซื้อขาย ข้อ ๑๓ ร้องขอต่อศาลให้นำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการได้ ต่อมากรุงเทพมหานครได้ทำสัญญาจ้างบริษัทกลุ่มนักกฎหมายและที่ปรึกษา จำกัด เพื่อดำเนินคดีในชั้นอนุญาโตตุลาการ ณ ศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส เป็นคดีอนุญาโตตุลาการเลขที่ 16768/FM/MHM/EMMT (C-18930/MHM/EMT) ต่อมาคณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) มีคำชี้ขาดสิ้นสุด (The Final Award) ฉบับลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ ใจความสรุปว่า ให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายรถดับเพลิงพร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ฉบับลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงทั้งหมดในสินค้าดังกล่าวตกเป็นของกรุงเทพมหานคร มีผลเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๗ ให้สไตเออร์ (จำเลยที่ ๕) ชำระเงินคืน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท) แก่กรุงเทพมหานคร เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซม ให้กรุงเทพมหานครจ่ายเงินแก่จำเลยที่ ๕ เป็นค่าใช้จ่ายทางคดี จำนวน ๑,๒๐๐ สวิสฟรังก์ (๔๓,๗๑๖ บาท) จำนวน ๑,๙๕๕.๙๕ ปอนด์

สเตอร์ริง (๑๐๓,๔๐๖.๑๙ บาท) ตามเอกสารหมายเลข จ.๕๒๗ และคำชี้ขาดบางส่วนในส่วนที่ ๔ อนุญาตให้กรุงเทพมหานครชำระเงินจำนวน ๒,๑๐๕,๔๗๒.๔๐ เหรียญสหรัฐ (๗๑,๓๗๕,๕๑๔.๓๖ บาท) ให้แก่จำเลยที่ ๕ เป็นค่าชดเชยค่าใช้จ่ายทางคดี และร่วมชำระค่าใช้จ่ายของอนุญาตให้กรุงเทพมหานครได้รับเงินคืนจากจำเลยที่ ๕ เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยเหลือค่าซ่อมแซม จำนวน ๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท ตามเอกสารหมายเลข จ.๕๓๘ สำหรับคดีที่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้ถอนฟ้องแล้ว

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยประการแรกสมควรวินิจฉัยก่อนว่า การดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยตามฟ้อง เป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ โดยสาธารณรัฐออสเตรียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ จริงหรือไม่ ข้อเท็จจริงจากการไต่สวนได้ความว่า ที่มาของโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครในคดีนี้เริ่มจากข้อเสนอของ ดร.เฮอเบิร์ต ทรักเซล (Dr.Herbert Traxl) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย มีหนังสือฉบับลงวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๔๖ ถึงนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เสนอโครงการขายรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยให้ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐออสเตรีย กับข้อเสนอให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้ โดยยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ พร้อมใบเสนอราคา (OFFER NO.๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) ของจำเลยที่ ๕ สำหรับสินค้ารถและเรือดับเพลิงจำนวน ๑๘ รายการ แยกเป็นรถดับเพลิงและรถอื่นที่ใช้ในการดับเพลิงรวม ๓๑๕ คัน และเรือดับเพลิงอีก ๓๐ ลำ

อุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย อาคารฝึกอบรมและอุปกรณ์การฝึกอบรม เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕๖,๘๕๓,๒๐๓ ยูโร ตามเอกสารหมาย จ.๕ หลังจากนั้นวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจป้องกันและระงับอัคคีภัยให้แก่กรุงเทพมหานครตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งการถ่ายโอนภารกิจดังกล่าวเป็นการโอนวัสดุอุปกรณ์และยานพาหนะไปด้วย เป็นรถดับเพลิง รถกู้ภัยและรถใช้งานทั่วไปรวม ๕๕๓ คัน เป็นรถใช้งานได้จริง ๔๑๓ คัน ที่รอการซ่อมบำรุง ๑๔๐ คัน เรือดับเพลิง ๒๑ ลำ และเรือท้องแบนอีก ๕๐ ลำ แต่ต่อมากรุงเทพมหานครก็ยังดำเนินการเสนอขอพัฒนาโครงการระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยขอจัดซื้อรถดับเพลิงรวม ๓๑๕ คัน กับเรือดับเพลิงอีก ๓๐ ลำ พร้อมครุภัณฑ์อื่นตลอดจนการก่อสร้างอาคารฝึกอบรมและอุปกรณ์การฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ดับเพลิง มูลค่า ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ทั้งที่ขณะที่มีการเสนอโครงการจัดซื้อดังกล่าวยังไม่ได้มีการสำรวจตรวจสอบว่ากรุงเทพมหานครมีความจำเป็นจะต้องใช้รถและเรือดับเพลิงรวมถึงอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยมากน้อยเพียงใด รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์และยานพาหนะเท่าที่ได้รับโอนมานั้นเพียงพอแล้วหรือไม่ โดยข้อเท็จจริงตามทางใต้สวนในส่วนนี้ได้ความจากพลตำรวจตรีชาติ สุกส์น ญ อยู่ธยา ว่า กรุงเทพมหานครมีอุปกรณ์ทดแทน เช่น รถบรรทุกน้ำและรถกู้ภัยอยู่แล้ว และในบางสถานียังมีจำนวนมากกว่าจำนวนเจ้าพนักงานดับเพลิงด้วย ซึ่งกระทรวงการคลังและสำนักงบประมาณยังเสนอความเห็นให้กรุงเทพมหานครจำเป็นต้องฝึกฝนบุคลากรทดแทนให้เพียงพอ และเตรียมความพร้อมของอาคารสถานที่ให้เหมาะสมก่อน เพื่อป้องกันปัญหาให้รถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยทรุดโทรมอย่างรวดเร็ว ยิ่งไปกว่านั้นโครงการจัดซื้อดังกล่าวมีการกำหนดตัวผู้ขายไว้ล่วงหน้าคือจำเลยที่ ๕ และจัดซื้อตามจำนวนและราคาที่จำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นฝ่ายผู้เสนอขาย พฤติการณ์จึงบ่งชี้ว่าเป็นโครงการจัดซื้อที่จัดทำขึ้นเพื่อให้

สอดคล้องกับใบเสนอราคา (OFFER NO.๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) ของจำเลยที่ ๕ หาใช่เป็นความจำเป็นและความต้องการของกรุงเทพมหานครอย่างแท้จริง ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการจัดซื้อดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ จากนั้นได้มีการจัดทำข้อตกลงของความเข้าใจ (Agreement of Understanding หรือ A.O.U.) และข้อตกลงซื้อขาย (Purchase/Sale Agreement) ขึ้นตามเอกสารหมายเลข จ.๓๖ และ จ.๖๓ ซึ่งแม้ A.O.U. จะลงนามโดย ดร.เฮอเบิร์ต ทรักเซล (Dr.Herbert Traxl) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย แต่ลำพัง A.O.U. นั้นเป็นเรื่องที่คู่สัญญาแสดงความสมัครใจที่จะปฏิบัติตามข้อที่ตกลงกันไว้ โดยยังมีได้มีผลผูกพันเป็นสัญญา เสมือนเป็นเพียงกรอบของความตกลงเท่านั้น แต่เมื่อพิจารณา A.O.U. เอกสารหมายเลข จ.๓๖ แล้ว กลับปรากฏว่าได้กำหนดพันธกรณีที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่ที่ต้องผูกพันในการทำการซื้อขายต่อกัน โดยมีการระบุตัวคู่สัญญาที่จะทำข้อตกลงซื้อขายกันไว้เป็นการล่วงหน้า คือ รัฐบาลไทยโดยกรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย ต้องซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนต่างประเทศที่รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียกำหนด รวมถึงการกำหนดจำนวนเงินที่ต้องชำระในการซื้อขายตามที่จำเลยที่ ๕ ระบุในข้อตกลงนั้น และรัฐบาลไทยต้องเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ชนิดเพิกถอนไม่ได้ ให้ผู้ขายเป็นเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ภายใน ๓๐ วัน หลังจากการลงนามในสัญญาซื้อขาย จึงเห็นได้ว่าเป็นการกำหนดขึ้นเพื่อจะผูกมัดการขายสินค้า คุณลักษณะสินค้า ผู้ขายสินค้า และเงื่อนไขต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ โดยตรง ส่วนข้อตกลงซื้อขายก็เป็นเพียงการซื้อขายระหว่างกรุงเทพมหานครกับจำเลยที่ ๕ การซื้อขายดังกล่าวจึงมิใช่การซื้อขายกับหน่วยงานรัฐของสาธารณรัฐออสเตรียโดยตรง ทั้งข้อเท็จจริงก็ไม่ปรากฏว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียยอมเข้าผูกพันตามสัญญาด้วยแต่อย่างใด และเมื่อรับฟังประกอบกับที่ได้ความจากรองศาสตราจารย์อัฉราพรพนธ์ จรัสวัฒน์ ที่

ปรึกษาด้านวิชาการของจำเลยที่ ๒ ในชั้นไต่สวนเพิ่มเติมว่า เมื่อประมาณปลายปี ๒๕๔๕ ขณะที่จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจดับเพลิง จำเลยที่ ๔ ได้พานายปราโมทย์ นาคริทธิ์ อดีตรองอธิบดีกรมตำรวจ ไปพบจำเลยที่ ๒ เพื่อขอให้ช่วยผลักดันเสนอโครงการขายสินค้าดับเพลิงของจำเลยที่ ๕ ให้แก่กรุงเทพมหานครที่จะรับโอนภารกิจในการป้องกันและระงับอัคคีภัยจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามนโยบายของรัฐบาล พยานแนะนำให้กรุงเทพมหานครรับโอนภารกิจมาให้เสร็จสิ้นก่อน และให้กรุงเทพมหานครเป็นต้นเรื่องในการเสนอโครงการนี้ พร้อมเสนอแนะให้ใช้วิธีดำเนินการแบบรัฐต่อรัฐ จึงเกิดเป็นที่มาของข้อเสนอจากเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียในเวลาต่อมา ย่อมแสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๕ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่แรกจนนำไปสู่ข้อเสนอให้ใช้วิธีดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ และเมื่อพิจารณาขั้นตอนการจัดทำ A.O.U. ในคดีนี้ เห็นว่าไม่สอดคล้องหรือเป็นแนวทางเดียวกันกับขั้นตอนของการทำข้อตกลงระหว่างรัฐต่อรัฐที่กองบัญชาการทหารสูงสุดและจำเลยที่ ๕ เคยทำไว้ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๓๘ ซึ่งในครั้งนั้นประธานคณะกรรมการจัดซื้อจะมีหนังสือถึงสถานทูตประเทศต่างๆ ที่มีการผลิตสินค้าที่ต้องการจัดซื้อ พร้อมแนบคุณลักษณะเฉพาะเพื่อให้เสนอราคาและเงื่อนไขการจัดซื้อ โดยจะพิจารณาข้อเสนอและเงื่อนไขที่เป็นประโยชน์แก่ทางราชการมากที่สุดเป็นลำดับแรก และมีการเจรจาต่อรองราคา เสนอร่าง A.O.U. และข้อตกลงซื้อขาย เพื่อให้ได้ข้อยุติเกี่ยวกับราคาและเงื่อนไขการจัดซื้อ ก่อน จากนั้นจึงเสนอร่าง A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายให้คณะรัฐมนตรีอนุมัติและจัดให้มีการลงนาม แต่ในการจัดซื้อคดีนี้ก็กลับเริ่มต้นจากการที่จำเลยที่ ๕ ยื่นใบเสนอราคาขายเข้ามาเอง แล้วมีการจัดทำและลงนามใน A.O.U. โดยระบุตัวผู้ขายและเงื่อนไขตามใบเสนอราคาของจำเลยที่ ๕ พฤติการณ์แห่งคดีเช่นนี้มีเหตุผล

เชื่อมโยงให้รับฟังได้ว่าการพยายามกล่าวอ้างการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐเพื่อเอื้อประโยชน์แก่
จำเลยที่ ๕ โดยให้มีผลผูกมัดในการจัดซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ เท่านั้น นอกจากนี้ใน A.O.U. ก็มีได้
กล่าวถึงข้อเสนอที่ให้สาธารณรัฐออสเตรียช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้ แต่กลับได้ความว่าการซื้อ
ขายตาม A.O.U. และข้อตกลงซื้อขาย ฝ่ายผู้ขายคิดดอกเบี้ยจากคู่สัญญาฝ่ายไทยไว้แล้วล่วงหน้าใน
อัตราร้อยละ ๓.๕ ต่อปี กรุงเทพมหานครมีภาระต้องชำระค่าสินค้าตามข้อตกลงแก่จำเลยที่ ๕ จำนวน
๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทย ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท ในสัดส่วนที่ได้รับเงินอุดหนุนจาก
รัฐบาลร้อยละ ๖๐ และงบประมาณของกรุงเทพมหานครร้อยละ ๔๐ โดยไม่มีแหล่งเงินทุนที่รัฐบาล
สาธารณรัฐออสเตรียจัดหาให้แต่อย่างใด จึงยังไม่อาจฟังได้ว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียให้ความ
ช่วยเหลือรัฐบาลไทยในส่วนของการจัดหาแหล่งเงินทุนให้ตามข้อเสนอที่อ้าง ส่วนข้อที่มีการอ้างว่า
สาธารณรัฐออสเตรียจะรับประกันการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ นั้น เมื่อพิจารณาสัญญา
ซื้อตอบแทนตามเอกสารหมายเลข จ.๗๔ แล้ว เป็นการดำเนินการตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง
แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการการค้ำต่างตอบแทน พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งกำหนดให้ซื้อตอบแทนใน
สัดส่วนเพียงร้อยละ ๕๐ เท่านั้น ยิ่งกว่านั้นยังได้ความว่าจำเลยที่ ๕ มอบหมายให้บริษัท ซี.พี.
เมอร์แซนไดซิง จำกัด (CPM) ซึ่งเป็นบริษัทผู้ส่งออกไทยที่ส่งออกสินค้าเป็นธุรกิจปกติอยู่แล้วให้
ดำเนินการแทน โดยบริษัท CPM เพียงแต่ใช้มูลค่าสินค้าส่งออกตามปกติของตนมาตัดยอดตามสัญญา
การค้ำต่างตอบแทน เท่ากับว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียหรือจำเลยที่ ๕ ไม่ได้เข้ามามีส่วนในการ
ดำเนินการซื้อสินค้าไทยโดยตรงเพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงการค้ำต่างตอบแทนตามที่ควรจะเป็น
นอกจากนี้ก็ยังไม่สามารถระบุได้ว่ามีมูลค่าสินค้าส่งออกเพิ่มขึ้นจากกรณีดังกล่าวมาน้อยเพียงใด โดย
นายพรศิลป์ พชรินทร์ตะกุล พยานโจทก์ ซึ่งดำรงตำแหน่งรองกรรมการผู้จัดการบริษัท CPM

ยอมรับว่า คิดค่าจ้างตอบแทนที่จำเลยที่ ๕ จ่ายให้แก่บริษัท CPM ในอัตราร้อยละ ๒.๒ ของมูลค่าสินค้าตามสัญญา และตกเป็นภาระค่าใช้จ่ายที่รวมเป็นส่วนหนึ่งของราคาสินค้าในการจัดซื้อในครั้งนี้ ดังนั้น การซื้อตอบแทนตามข้อตกลงการค้าต่างตอบแทนที่จำเลยที่ ๕ ทำกับกรรมการค้าต่างประเทศจึงมีลักษณะเป็นเพียงการซื้อบิล (ใบกำกับสินค้า) ที่บริษัท CPM ส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญาเท่านั้น แม้ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการการค้าต่างตอบแทน พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๗ จะเปิดช่องให้จำเลยที่ ๕ สามารถมอบหมายบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในเครือหรือบริษัทการค้าระหว่างประเทศดำเนินการแทนเกี่ยวกับการค้าต่างตอบแทนทั้งหมดหรือบางส่วนได้ โดยกรณีที่ผู้ขายไม่สามารถซื้อสินค้าจากประเทศไทยได้ ผู้ขายสามารถมอบหมายให้บริษัทการค้าระหว่างประเทศอื่นดำเนินการซื้อสินค้าแทนก็ได้ และตามสัญญาซื้อตอบแทนก็ไม่ได้กำหนดให้ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศต้องห้ามสำหรับสินค้าไก่ต้มสุก ซึ่งบริษัท CPM สามารถนำยอดการส่งออกไก่ต้มสุกไปประเทศญี่ปุ่นมาตัดยอดบัญชีตามสัญญาการค้าต่างตอบแทนได้ก็ตาม แต่ลำพังจำเลยที่ ๕ เพียงจ่ายค่าตอบแทนแก่บริษัท CPM โดยไม่คำนึงว่าจะได้มีการส่งออกเพิ่มขึ้นจากปกติหรือลดการขาดดุลการค้าจากการซื้อสินค้าในคดีนี้ ย่อมไม่เป็นการสอดคล้องกับหลักการสำคัญของการทำการค้าต่างตอบแทนอย่างแท้จริง ข้อเท็จจริงจึงฟังไม่ได้ว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียเข้ามารับพันธะการค้าต่างตอบแทนตามข้อเสนอที่มีการกล่าวอ้าง ดังนั้น ข้ออ้างเรื่องการค้าต่างตอบแทนจึงเป็นเพียงเหตุอ้างเพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการจัดซื้อ รวมทั้งนำไปใช้อ้างว่าราคาซื้อขายในกรณีนี้มีเงื่อนไขการค้าต่างตอบแทนด้วย จึงไม่อาจนำไปเปรียบเทียบกับราคากับผู้ขายรายอื่นได้ โดยเฉพาะวิธีการซื้อบิลที่บริษัทในประเทศไทยส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดนั้น จำเลยที่ ๕ กระทำได้เองโดยเสียเพียงค่าธรรมเนียมบริการเป็นค่าจ้างให้แก่บริษัท CPM

เท่านั้น ย่อมอยู่ในวิสัยที่จำเลยที่ ๕ จะดำเนินการโดยรัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรียไม่ได้เกี่ยวข้องกับ
ด้วย เชื่อได้ว่าการดำเนินการซื้อขายทั้งหมดและการค้าต่างตอบแทนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับรัฐบาล
สาธารณรัฐออสเตรีย แต่เป็นการดำเนินการของจำเลยที่ ๕ อันผิดไปจากกรอบความตกลงเบื้องต้น
และผิดขั้นตอนการทำข้อตกลงระหว่างรัฐต่อรัฐ พยานหลักฐานตามทางไต่สวนมีน้ำหนักและเหตุผล
เชื่อมโยงกันรับฟังได้ว่า การดำเนินโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน
สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร ด้วยการจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง
และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยตามฟ้อง ไม่ใช่การดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ ที่รัฐบาลสาธารณรัฐ
ออสเตรียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้ และยอมรับพันธะการค้าต่างตอบแทนในสัดส่วน
ร้อยละ ๑๐๐ อย่างแท้จริงตามข้อกล่าวอ้าง

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่า จำเลยที่ ๕ เสนอขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และ
อุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยในราคาที่สูงเกินความเป็นจริงหรือไม่ ในข้อนี้ได้ความจากพันตำรวจโท
มนตรี บุญยโยธิน ว่า จากการเปรียบเทียบราคาในการจัดซื้อรถดับเพลิงของกรมป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัย กับการจัดซื้อของกรุงเทพมหานครในคดีนี้แล้ว พบว่าการจัดซื้อในโครงการนี้มีราคาสูงกว่า
สินค้าชนิดเดียวกันที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดซื้อ นอกจากนั้นข้อเท็จจริงยังปรากฏว่า
เมื่อเปรียบเทียบราคาสินค้าตามเอกสารเสนอราคา (Commercial Proposal) ของบริษัท Iturri S.A.
ที่เสนอผ่านสถานเอกอัครราชทูตสเปนประจำประเทศไทยมายังจำเลยที่ ๖ เอกสารหมายเลข จ.๑๙๑
แล้ว สินค้ามีคุณลักษณะเฉพาะเช่นเดียวกับสินค้าที่จัดซื้อในโครงการนี้ และมีเงื่อนไขปลอดการ
ชำระ ๒๔ เดือน รวมทั้งการผ่อนชำระเป็นเวลา ๕ ปี โดยยอมรับเงื่อนไขการซื้อตอบแทนเช่นเดียวกัน
กลับมีราคาต่ำกว่าสินค้าที่จัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ ในคดีนี้ถึง ๒,๐๔๐.๘๘๙.๘๐๐ บาท ตามตาราง

เปรียบเทียบราคา เอกสารหมายเลข จ.๑๙๐ นอกจากนี้จากการประเมินต้นทุนของสินค้าที่จัดซื้อในโครงการแล้ว ผลประโยชน์ที่จำเลยที่ ๕ ได้รับเป็นเงิน ๒,๑๙๒.๒ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนสูงถึงร้อยละ ๔๘.๗๗ ซึ่งต่อมาในกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยทางอนุญาโตตุลาการก็ได้มีคำชี้ขาดกำหนดจำนวนมูลค่ายุติธรรมของอุปกรณ์ที่สไตเออร์ (จำเลยที่ ๕) ส่งมอบให้ประเทศไทยในปี ๒๕๔๙ และ ๒๕๕๐ ซึ่งจะนำไปใช้คำนวณจำนวนที่ตกลงที่จำเลยที่ ๕ จะต้องคืนให้แก่กรุงเทพมหานคร คือ ส่วนต่างระหว่าง ๑๑๔,๘๔๒,๑๖๐ ยูโร และมูลค่าราคาซื้อขายเดิม ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ทำให้เกิดจำนวนที่จะต้องชำระให้กรุงเทพมหานครเป็นเงิน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร คำชี้ขาดดังกล่าวถือเป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่ว่า จำเลยที่ ๕ ได้เสนอราคาเป็นจำนวนที่สูงเกินกว่ามาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมไปเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ทั้งจำเลยที่ ๕ มิได้เข้ามาต่อสู้คดีเพื่ออ้างพยานหลักฐานให้เห็นเป็นอย่างอื่น พยานหลักฐานที่ได้ความจากการไต่สวนจึงมีน้ำหนักรับฟังได้ว่า ราคารถและเรือพร้อมอุปกรณ์การดับเพลิงที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ มีราคาสูงเกินความเป็นจริง เมื่อรับฟังประกอบกับที่ได้วินิจฉัยในตอนต้นแล้วว่าการจัดทำโครงการจัดซื้อดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นจากความต้องการที่แท้จริงของกรุงเทพมหานคร แต่เป็นการจัดซื้อตามใบเสนอราคาของจำเลยที่ ๕ ย่อมบ่งชี้ให้เห็นว่าจำเลยที่ ๕ ต้องมีส่วนเกี่ยวข้องมาแต่แรก ทั้งภายหลังจากคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการเกี่ยวกับโครงการนี้แล้ว ในชั้นลงนาม A.O.U. ก็มีสาระสำคัญเป็นการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงจากจำเลยที่ ๕ ตามวงเงินที่จำเลยที่ ๕ เสนอในใบเสนอราคา (OFFER NO. ๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) ตามเอกสารหมายเลข จ.๕ เช่นเดียวกัน กรณีจึงมีเหตุผลให้เชื่อได้ว่า แท้จริงแล้วรายการสินค้านับรวมทั้งจำนวนสินค้าในโครงการจัดซื้อของกรุงเทพมหานครน่าจะกำหนดขึ้นตามที่ได้ตกลงกันไว้ตั้งแต่แรกแล้วจนกระทั่งมีการจัดซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ ในจำนวนและราคาที่กำหนด

ไว้ในใบเสนอราคาดังกล่าว เมื่อจำเลยที่ ๕ เป็นผู้ประกอบการค้าสินค้าประเภทนี้มานาน ทั้งจำเลยที่ ๕ ได้ยินยอมให้คณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส มีคำชี้ขาดสิ้นสุดเพื่อกำหนดมูลค่ายุติธรรมของสินค้าที่ขายในคดีนี้ และให้จำเลยที่ ๕ ชำระเงินส่วนต่างคืนแก่กรุงเทพมหานคร อันเป็นการยอมรับอยู่ในตัวว่าราคาขายของจำเลยที่ ๕ สูงเกินไป ข้อเท็จจริงย่อมฟังได้ว่า จำเลยที่ ๕ รู้อยู่แล้วว่าได้เสนอขายสินค้าระดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยในราคาที่สูงเกินความจริง

ปัญหาต้องวินิจฉัยประการต่อไปว่า จำเลยที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ เห็นว่า จำเลยที่ ๕ เข้ามาเกี่ยวข้องกับโครงการจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยตั้งแต่ก่อนที่เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยมาเสนอโครงการขายรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยมีส่วนในการจัดทำใบเสนอราคา กำหนดชนิด ปริมาณ ประเภท และราคาสินค้า การแอบอ้างข้อเสนอระหว่างประเทศให้น่าเชื่อว่าเป็นไปในรูปแบบการทำสัญญาระหว่างรัฐต่อรัฐ การกำหนดตัวคู่สัญญาล่วงหน้าเป็นจำเลยที่ ๕ ใน A.O.U. และการอ้าง A.O.U. เพื่อดำเนินการตามข้อตกลงให้เกิดการจัดซื้อสินค้าโดยตรงจากจำเลยที่ ๕ ส่วนการอ้างข้อตกลงการค้าต่างตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศ มีการใช้วิธีการซื้อบิลที่บริษัทในประเทศไทยส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญา โดยรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามหลักการการค้าต่างตอบแทน อันมีลักษณะหลักเลียงการปฏิบัติตามหลักการการค้าต่างตอบแทนระหว่างรัฐที่แท้จริง ทั้งยังได้ความจากทางไต่สวนอีกว่าคู่สัญญาได้มีการลงนามในสัญญาซื้อขายไปก่อนที่จะมีการลงนามในข้อตกลงการค้าต่างตอบแทน ซึ่งไม่เป็นไปตามขั้นตอนของประกาศกระทรวงพาณิชย์ที่กำหนดไว้ เมื่อไม่ปรากฏว่ารดับเพลิง

เรือดัดเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยที่จัดซื้อมีคุณลักษณะและประสิทธิภาพที่เหมาะสมแก่การใช้สอยที่แตกต่างจากแหล่งผลิตอื่น เรือดัดเพลิง เรือดัดเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยที่จัดซื้อจึงไม่ใช่สินค้าพิเศษที่จำเป็นต้องจัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ ได้เพียงรายเดียวเท่านั้น และไม่ใช่สินค้าที่ต้องจัดซื้อจากต่างประเทศอันจะเป็นเหตุให้ต้องจัดซื้อโดยวิธีพิเศษแต่อย่างใด จึงเป็นกรณีที่สามารถจัดซื้อได้ด้วยวิธีการปกติตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุ ซึ่งผู้มีอำนาจหน้าที่สามารถสอบราคาหรือหาคาเปรียบเทียบกับผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรายอื่นได้ จำเลยที่ ๕ รู้อยู่แล้วว่าเสนอขายสินค้าเรือดัดเพลิง เรือดัดเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยในราคาที่สูงเกินความเป็นจริง ซึ่งหากมีการแข่งขันโดยวิธีประกวดราคาอย่างเป็นธรรม หรือมีการสอบราคาหรือเปรียบเทียบราคาตามขั้นตอนการจัดซื้อตามวิธีการปกติ ย่อมยากที่จำเลยที่ ๕ จะสามารถเข้าทำสัญญาซื้อขายสินค้ากับกรุงเทพมหานครในราคาสูงเกินจริงเช่นนี้ได้ เชื่อว่าการซื้อขายในคดีนี้เป็นการวางแผนดำเนินโครงการจัดซื้อเรือดัดเพลิง เรือดัดเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยโดยแอบอ้างการทำสัญญาแบบรัฐต่อรัฐ โดยมีข้อตกลงให้รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนและยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ทั้งที่ไม่มีอยู่จริง พฤติการณ์ทั้งหมดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า จำเลยที่ ๕ เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดซื้อในสาระสำคัญทุกขั้นตอนตลอดมา ซึ่งหากจำเลยที่ ๕ มิได้คบคิดตกลงกับจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ มาก่อนย่อมไม่มีเหตุผลหรือผลประโยชน์ใดที่จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับความประสงค์ของจำเลยที่ ๕ เช่นนี้ พยานหลักฐานตามทางไต่สวนจึงรับฟังได้ว่า การจัดซื้อที่เกิดขึ้นเป็นการตกลงร่วมกันระหว่างจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ที่จะซื้อเรือดัดเพลิง เรือดัดเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยจากจำเลยที่ ๕ โดยแบ่งหน้าที่กันทำด้วยวิธีการร่วมกันเสนอโครงการฯ และใช้ A.O.U. ในการกำหนดราคาสินค้าและผู้ขายไว้ล่วงหน้า รวมทั้งใช้ข้อเสนอให้

ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐและรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนเป็นข้ออ้างและวิธีการดำเนินการโดยมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรมเพื่อเอื้ออำนวยให้จำเลยที่ ๕ สามารถเข้ามาเป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับกรุงเทพมหานครได้แต่เพียงรายเดียว อันสมประโยชน์ตามเป้าหมายของจำเลยที่ ๒ ที่ ๔ และที่ ๕ เมื่อการกระทำของจำเลยที่ ๒ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ การกระทำของจำเลยที่ ๔ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ จำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นเอกชนที่ร่วมกระทำความผิดด้วยจึงต้องรับผิดชอบเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตามบทบัญญัติดังกล่าวด้วย แต่สำหรับความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ ศาลยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ในข้อหาดังกล่าวไปแล้ว จำเลยที่ ๕ จึงไม่อาจเป็นผู้สนับสนุนในความผิดฐานดังกล่าวได้ ส่วนการดำเนินคดีในชั้นอนุญาโตตุลาการ ณ ศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส ที่คณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) มีคำวินิจฉัยสิ้นสุด (The Final Award) ฉบับลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ ให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายรถดับเพลิงพร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ฉบับลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงทั้งหมดในสินค้าดังกล่าวตกเป็นของกรุงเทพมหานคร และจำเลยที่ ๕ ชำระเงินคืนเป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซมจำนวน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท) โดยกรุงเทพมหานครได้รับเงินจำนวนดังกล่าวจากจำเลยที่ ๕ ครบถ้วน

แล้วก็ตาม ก็มีผลเป็นเพียงการระงับข้อพิพาททางแพ่งเท่านั้น ไม่อาจลบล้างความผิดทางอาญาของจำเลยที่ ๕ กับพวกซึ่งเกิดขึ้นในขั้นตอนก่อนและขณะเสนอราคาซึ่งเป็นความผิดสำเร็จไปแล้วได้

ส่วนที่โจทก์มีคำขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๕ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ นั้น เห็นว่า การกระทำที่จะเป็นความผิดตามมาตรา ๗ นั้น จะต้องประกอบด้วยผู้กระทำได้ใช้อุบายหลอกลวง หรือหากไม่ใช้อุบายหลอกลวง ก็ต้องกระทำการด้วยวิธีอย่างใดอย่างหนึ่ง และการหลอกลวงหรือการกระทำด้วยวิธีอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น มีผลทำให้ผู้อื่นไม่อาจเข้าเสนอราคาอย่างเป็นธรรมได้ หรือหากเสนอราคาได้การเสนอราคารั้้นก็เป็นไปโดยหลงผิด แต่ตามคำฟ้องของโจทก์ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า จำเลยที่ ๕ ใช้อุบายหลอกลวงหรือกระทำการอย่างไร อันเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการเสนอราคาอย่างไร หรือเข้าทำการเสนอราคาโดยสำคัญผิดอย่างไร อันเป็นรายละเอียดโดยเฉพาะเจาะจงที่จะสามารถทำให้จำเลยที่ ๕ เข้าใจถึงการกระทำที่ถูกกล่าวหาและต่อสู้คดีตามคำฟ้องได้อย่างถูกต้อง ประกอบกับเมื่อพิจารณาคำฟ้องโจทก์ในส่วนอื่นแล้ว ก็ไม่มีการอ้างถึงการกระทำของจำเลยที่ ๕ เพื่อให้ปรากฏองค์ประกอบความผิดของกฎหมายดังกล่าว แม้โจทก์จะมีคำขอท้ายฟ้องอ้างความผิดส่วนนี้มาด้วย แต่ก็ไม่ทำให้เป็นการบรรยายฟ้องที่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘ วรรคสาม จึงไม่อาจลงโทษจำเลยที่ ๕ ในฐานะตัวการในความผิดฐานดังกล่าวได้ และเมื่อฟังได้ว่าการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๕ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒, มาตรา ๑๓ ประกอบ

มาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ เป็นการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกันโดยมีเจตนาเดียวคือ เพื่อให้จำเลยที่ ๕ เข้าเป็นผู้มีสิทธิเข้าทำสัญญากับกรุงเทพมหานครได้แต่เพียงรายเดียวโดยไม่มีการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรม จึงเป็นการกระทำความผิดเดียวกัน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๐

พิพากษาว่า จำเลยที่ ๕ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒, ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ การกระทำของ จำเลยที่ ๕ เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ อันเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๐ ลงโทษปรับ ๒๖๖,๖๖๖ บาท ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙ ข้อหาอื่นนอกจากนี้ให้ยก.

นายโสภณ วิจารณ์นนท์

(อม.๓๑)

ความเห็นในการวินิจฉัยคดี

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๕ /๒๕๕๔

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๗ /๒๕๕๖

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๕ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง	คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	โจทก์
	นายโมคิน พลกุล ที่ ๑	
	นายประชา มาสินนธ์ ที่ ๒	
	นายวัฒนา เมืองสุข ที่ ๓	
	พลตำรวจตรีอิทธิลักษณ์ ต้นชูเกียรติ ที่ ๔	
	บริษัท สไตเออร์ เดมเลอร์ พุค สเปเชียล ฟาร์ชอย เอจี แอนด์ โค เคจี หรือ บริษัท จีดี ยูโรเปียน แลนด์ซิสเต็ม – สไตเออร์ จำกัด ที่ ๕	
	นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ที่ ๖	จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการ
เสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

โจทก์ฟ้องและแก้ฟ้องว่า ขณะเกิดเหตุจำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติ
หน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ราชการของ

กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาข้าราชการ และกำหนดนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๔ เป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๕ เป็นนิติบุคคลต่างประเทศ และเป็นคู่สัญญาผู้ขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยให้กรุงเทพมหานคร ส่วนจำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการกรุงเทพมหานคร

ระหว่างปลายปี ๒๕๔๕ ถึงต้นปี ๒๕๔๙ เวลากลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกัน จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ กระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อยานพาหนะดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ ร่วมกับจำเลยที่ ๕ ให้มีการจัดซื้อสินค้าด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการและขัดต่อมติคณะรัฐมนตรี ตั้งแต่ขั้นตอนริเริ่มโครงการ การเสนอโครงการและการอนุมัติโครงการ ด้วยการทำข้อตกลงของความเข้าใจ (AGREEMENT OF UNDERSTANDING หรือ A.O.U.) ระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรียที่ไม่ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องด้านกฎหมายจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และมีการกำหนดคุณสมบัติของรายการหรือ คุณสมบัติเฉพาะของสินค้า วิธีการจัดหาและราคาไว้ล่วงหน้าโดยทุจริต โดยอาศัยโอกาสจากการที่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลกรุงเทพมหานคร และกระทรวงพาณิชย์ วางแผน แบ่งหน้าที่กันทำ

ตามตำแหน่งของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ โดยเริ่มต้นจากการจัดทำโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร เพื่อจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยโดยให้เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยเสนอวิธีการซื้อขายในลักษณะรัฐต่อรัฐ พร้อมข้อเสนอรับพันธการค่าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญเพื่อหลีกเลี่ยงการประกวดราคา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าว เป็นเหตุให้มีการจัดซื้อในราคาที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง โดยจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมักร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในขณะนั้น ได้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ไม่ปฏิบัติตามการทำการค้าต่างตอบแทนตามมติคณะรัฐมนตรี หากแต่อ้างการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐเพื่อหลีกเลี่ยงการสอบราคา รวมทั้งละเว้นการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบราชการที่เกี่ยวข้อง มุ่งหมายมิให้เกิดการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรมเพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ ให้ได้เข้าทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐเพียงรายเดียวในราคาสูง ก่อให้เกิดความเสียหายแก่กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และราชอาณาจักรไทย กล่าวคือ จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมักร ร่วมกันจัดทำโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครขึ้นเพื่อจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ตามราคาและจำนวนที่จำเลยที่ ๕ ประสงค์จะเสนอขายให้แก่กรุงเทพมหานคร ซึ่งจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมักรมีการแบ่งหน้าที่กันทำเป็นขั้นตอนตามอำนาจและตำแหน่งหน้าที่ซึ่งแต่ละคนมีอำนาจและความรับผิดชอบอยู่ในขณะนั้น ก่อให้เกิดผลตามมา คือ เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาและมีมติอนุมัติหลักการเกี่ยวกับโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทา

สาธารณภัย กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครกระทำโดยมีเจตนาให้ คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าว แล้วจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครใช้อำนาจ หน้าที่ในตำแหน่งราชการโดยมิชอบ ร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยการกระทำการ โดยมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม เพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ โดยฝ่าฝืน กฎหมายและระเบียบของทางราชการเกี่ยวกับการพัสดุ โดยมีจำเลยที่ ๕ เป็นผู้สนับสนุนการกระทำ ความผิด ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่าการทำสัญญากับกรุงเทพมหานครในลักษณะนี้เป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้า ทำการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม แต่ได้ร่วมกันกระทำการอันเป็นการช่วยเหลือและให้ความสะดวก ในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครด้วยการเข้าทำสัญญากับ กรุงเทพมหานคร โดยจำเลยที่ ๕ ได้จัดทำร่าง A.O.U. แล้วมอบหมายให้ทูตพาณิชย์แห่ง สาธารณรัฐออสเตรเลียรับร่าง A.O.U. ไปให้จำเลยที่ ๔ เมื่อจำเลยที่ ๔ ได้รับร่าง A.O.U. แล้วได้ นำเสนอร่าง A.O.U. ต่อคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่ม ประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำเลยที่ ๔ เป็น ประธานให้รับร่าง A.O.U. นั้น และในวันเดียวกันนั้นนายสมัครได้มีหนังสือถึงจำเลยที่ ๑ แจ้งว่า คณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย มีความเห็นสอดคล้องกับสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยว่า ร่าง A.O.U. ดังกล่าวถูกต้อง จำเลยที่ ๑ กระทำโดยปราศจากอำนาจในการลงนามในสัญญาแทนรัฐบาลไทย อันเป็นการกระทำขัดต่อมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๖ วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๖ และไม่เป็นไปตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วย กฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ โดยในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ลงนามใน A.O.U. กับ

เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย โดยไม่มีข้อความตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติไว้เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ แต่อย่างไรก็ตาม ต่อมาวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ นายสมัครได้ลงนามในข้อตกลงซื้อขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย (PURCHASE AGREEMENT) กับจำเลยที่ ๕ ซึ่งมีได้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ ที่กำหนดให้ทำสัญญาแบบรัฐต่อรัฐ โดยไม่ได้รับความเห็นจากกระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ และไม่ได้รับความเห็นของคณะรัฐมนตรี ไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องของร่างสัญญาจากสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อประสงค์ให้กรุงเทพมหานครตกลงซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ โดยไม่มีการตรวจสอบชนิดและราคาสินค้า ซึ่งสินค้าบางรายการผลิตขึ้นในประเทศไทยและมีราคาแพงกว่าราคาในท้องตลาดมาก กล่าวคือเรือดับเพลิงมีการผลิตและประกอบขึ้นที่บริษัทซีทีบี จำกัด ที่เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี และโครงประธานรถยนต์แบบขับเคลื่อนสี่ล้อ (๔ x ๔) ที่นำไปติดตั้งอุปกรณ์ดับเพลิง คือ รถยนต์ยี่ห้อมิตซูบิชิ แอล (L) ๒๐๐ ที่ผลิตได้ในประเทศไทย แต่จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครได้ร่วมกันกล่าวอ้างว่า เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย ได้เสนอวิธีการจัดซื้อในลักษณะรัฐต่อรัฐ พร้อมข้อเสนอรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญจนคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการ โดยไม่ได้ตรวจสอบชนิดและราคาสินค้า การกระทำของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครถือได้ว่า เป็นการร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตมีเจตนาเพื่อจะแสวงหาประโยชน์จากโครงการดังกล่าวที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายให้แก่จำเลยที่ ๕

ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ และกรุงเทพมหานคร และยังเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

ภายหลังจากคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าวแล้ว จำเลยที่ ๓ ซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีที่จะต้องทำการค้าต่างตอบแทนกับรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลีย ด้วยเงื่อนไขรับพันธะการค้าต่างตอบแทนร้อยละ ๑๐๐ โดยเน้นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) แต่จำเลยที่ ๓ มิได้จัดให้มีการลงนามในสัญญาการค้าต่างตอบแทนแต่อย่างใด เนื่องจากจำเลยที่ ๓ ได้ออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการการค้าต่างตอบแทน พ.ศ. ๒๕๔๗ โอนอำนาจในการกำหนดรายการสินค้าในบัญชีรายการสินค้าการค้าต่างตอบแทนและอำนาจในการลงนามจากอำนาจของคณะกรรมการการค้าต่างตอบแทน มาเป็นอำนาจของกรมการค้าต่างประเทศ ซึ่งมีนายราเชนทร์ พจนสุนทร เป็นอธิบดี จากนั้นจำเลยที่ ๓ และนายราเชนทร์ได้ร่วมกับบริษัท ซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด (CPM) ซึ่งเป็นบริษัทในเครือบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด (มหาชน) และเป็นบริษัทในครอบครัวของจำเลยที่ ๓ โดยผลักดันให้กระทรวงพาณิชย์เสนอคณะรัฐมนตรีให้มติดำเนินสินค้าไก่ต้มสุกแทนที่จะเป็นสินค้า OTOP ตามนโยบายของรัฐบาล โดยนายราเชนทร์ให้ความเห็นชอบให้เพิ่มรายการสินค้าไก่ต้มสุกลงไปในบัญชีรายการสินค้าซื้อตอบแทน และในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ ได้ลงนามในสัญญาการค้าต่างตอบแทนระหว่างกรมการค้าต่างประเทศกับจำเลยที่ ๕ ซึ่งไม่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลีย จึงมิใช่เป็นการทำสัญญาการค้าต่างตอบแทนในลักษณะรัฐต่อรัฐ ไม่เป็นไปตามเจตนาของเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยที่ได้ให้คำมั่นไว้ว่า รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรียยินดีรับพันธะการค้าต่างตอบแทน ร้อยละ ๑๐๐ และไม่เป็นไปตาม

ความประสงค์ของรัฐบาลไทยที่ต้องการระบายสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมของไทย รวมทั้งการขยายสินค้าไทยในตลาดสาธารณรัฐออสเตรเลีย ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ และไม่เป็นไปตามวิธีการค้าต่างตอบแทน ทำให้ประเทศไทยต้องขาดดุลการค้าต่อสาธารณรัฐออสเตรเลีย เป็นเงิน ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท

การที่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัครได้กระทำความผิดตามที่กล่าวมาข้างต้น เป็นผลมาจากการที่จำเลยที่ ๕ ให้การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัคร ดังนั้น การกระทำของจำเลยที่ ๕ จึงเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัครอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ และตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑, ๑๒ และ ๑๓ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และจำเลยที่ ๕ ยังได้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัครในความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓

จำเลยที่ ๖ เข้ารับตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ โดยรู้มาก่อนแล้วว่าจำเลยที่ ๔ และนายสมัครได้ยื่นคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ไว้ให้แก่จำเลยที่ ๕ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงได้มีคำสั่งให้ระงับการขอเปิด L/C ตาม A.O.U. และข้อตกลงซื้อขาย หลังจากนั้นจำเลยที่ ๖ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณารายละเอียดการจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย เพื่อตรวจสอบรายละเอียดในการจัดซื้อ แทนที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาตรวจสอบขั้นตอนความไม่โปร่งใสของการจัดซื้อ แล้วยึดถือเอาผลของ

รายงานการตรวจสอบที่รายงานว่าได้เจรจาต่อรองกับจำเลยที่ ๕ เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมแล้ว เพื่อมีคำสั่งยกเลิกคำสั่งระงับการขอเปิด L/C และให้ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) อนุมัติวงเงิน เพื่อจ่ายให้แก่จำเลยที่ ๕ โดยไม่ได้พิจารณาถึงขั้นตอนการจัดซื้อที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบราชการ นอกจากนี้จำเลยที่ ๖ ยังได้แก้ไขข้อความอันเป็นสาระสำคัญของเงื่อนไขใน L/C หลายรายการ เพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ ในการส่งมอบสินค้าและการชำระเงิน ก่อนฟ้องคดีโจทก์ได้มีมติให้ส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่อัยการสูงสุดมีความเห็นว่าเรื่องที่ยังมีข้อไม่สมบูรณ์ และมีหนังสือแจ้งโจทก์ทราบ จนมีการตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ แต่ปรากฏว่าคณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ อัยการสูงสุดได้ส่งสำนวนรายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องคืนให้แก่โจทก์เพื่อฟ้องคดีเอง เหตุเกิดที่แขวงเสาชิงช้า และแขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร และที่ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เกี่ยวพันกัน ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ , ๘๓ และ ๘๖ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗, ๑๑ , ๑๒ และ ๑๓

จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ ให้การปฏิเสธ

จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณารั้งแรก ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีเฉพาะจำเลยที่ ๕ ออกจากสารบบความ

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาแล้ว พิพากษาว่าจำเลยที่ ๒ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่า

ด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และจำเลยที่ ๔ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ การกระทำของจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ เป็นการกระทำความผิดผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ อันเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ จำคุกจำเลยที่ ๒ มีกำหนด ๑๒ ปี และจำคุกจำเลยที่ ๔ มีกำหนด ๑๐ ปี ข้อหาอื่นให้ยก ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๖

จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ไว้พิจารณา

โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ยกคดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๕ ขึ้นพิจารณา ศาลอนุญาต

ศาลส่งหมายเรียก สำเนาคำฟ้อง และหมายนัดพิจารณาคดีครั้งแรกให้จำเลยที่ ๕ ทราบโดยชอบแล้ว แต่จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาล ศาลออกหมายจับกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนจำเลยที่ ๕ เกินสามเดือนแต่ไม่สามารถจับได้ จึงพิจารณาคดีโดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยที่ ๕ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ และจำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาคดีครั้งแรก ถือว่าจำเลยที่ ๕ ให้การปฏิเสธ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓ วรรคสาม

พิเคราะห์พยานหลักฐานที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้สวนเพิ่มเติมประกอบรายงานการไต่สวนของโจทก์แล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า ขณะเกิดเหตุ

จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร เป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ จำเลยที่ ๕ เป็นคู่สัญญาผู้ขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ให้กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ มีฐานะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๒ และจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๖ กรุงเทพมหานครได้จัดตั้งสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้น รวมทั้งสถานีดับเพลิงจำนวน ๗๘ สถานี เพื่อรองรับภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยที่จะถ่ายโอนมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามนโยบายรัฐบาล ต่อมาวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้โอนภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยให้แก่กรุงเทพมหานคร วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ โดยมีหลักการสำคัญว่า วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะต่าง ๆ ให้นำเข้าเฉพาะส่วนที่จำเป็นและที่ไม่มีหรือที่ไม่สามารถผลิตได้เองในประเทศเท่านั้น และให้กระทรวงพาณิชย์รับไปดำเนินการเกี่ยวกับการทำการค้าต่างตอบแทน (Counter Trade) กับรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรีย วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีหนังสือถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีทราบรายงานผลการดำเนินการตามที่

กรุงเทพมหานครเสนอ โดยมีรายการสินค้าที่ต้องจัดหา ๑๕ รายการ เป็นยานพาหนะดับเพลิงจำนวน ๓๑๕ คัน เรือดับเพลิงจำนวน ๓๐ ลำ ในวงเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทยประมาณ ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท คณะรัฐมนตรีได้รับทราบรายงานผลดำเนินการดังกล่าว หลังจากนั้น นายสมักร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในขณะนั้น มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร โครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ของกรุงเทพมหานคร มีจำนวนที่ ๔ เป็นประธาน ให้มีอำนาจหน้าที่บริหารโครงการให้เป็นไปตามมติ คณะรัฐมนตรี และดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และให้มี หน้าที่เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๘ อีก หน้าที่หนึ่ง คณะกรรมการบริหารโครงการฯ ได้พิจารณาร่าง A.O.U. ที่ได้รับจากทูลดาณิษย์สาธารณรัฐ ออสเตรียแล้ว ต่อมาวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำนวนที่ ๑ ลงนามใน A.O.U. ร่วมกับ เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย การจัดซื้อครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัยใน โครงการดังกล่าว จำนวนที่ ๔ ได้ขอยกเว้นไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ และได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ กรุงเทพมหานคร ให้ไม่ต้องปฏิบัติตาม ข้อบัญญัติ ฯ เฉพาะในกรณีที่ต้องดำเนินการตาม A.O.U. นอกจากนี้จำนวนที่ ๔ ยังขอความเห็นชอบดำเนินการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ขออนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ขออนุมัติ เปิด L/C และขออนุมัติยกเว้นการปฏิบัติตามมติคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ครั้งที่ ๒๘/ ๒๕๔๓ ที่กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีพิเศษที่วงเงินเกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต้องรายงานเพื่อ ขอรับความเห็นชอบจากคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครก่อน ปรากฏว่านายสมักรได้เห็นชอบและ อนุมัติตามที่จำนวนที่ ๔ เสนอ จำนวนที่ ๔ ในฐานะประธานกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษได้ต่อรองราคา

กับจำเลยที่ ๕ แต่จำเลยที่ ๕ แจ้งยืนยันราคาเดิม แต่เสนอเงื่อนไขเพิ่มเติมในรูปอุปกรณ์อะไหล่ และ อุปกรณ์เครื่องมือมูลค่า ๓๐๐,๐๐๐ ยูโร กับการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ รวมทั้งการรับรองคณะผู้ตรวจรับ รถต้นแบบแล้ว จำเลยที่ ๔ รายงานขออนุมัติให้ทำข้อตกลงซื้อขายกับจำเลยที่ ๕ และแต่งตั้ง คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ จึงมีการจัดทำข้อตกลงซื้อขายขึ้นระหว่าง กรุงเทพมหานคร โดยนายสมักร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กับผู้แทนของจำเลยที่ ๕ ส่วนการทำ การค้าต่างตอบแทนนั้น จำเลยที่ ๕ จ้างบริษัท CPM ให้เป็นผู้ดำเนินการตามข้อตกลงการซื้อขาย ต่างตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศแทน และกรมการค้าต่างประเทศได้ดำเนินการเจรจาร่วมกับ บริษัท CPM พิจารณารายการสินค้าและประเทศต้องห้าม ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้กระทรวง พาณิชย์เร่งรัดดำเนินการเกี่ยวกับการค้าต่างตอบแทน โดยให้เน้นไก่ต้มสุกเป็นสินค้าที่จะดำเนินการ เป็นลำดับแรก วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๕ ลงนามในสัญญาการซื้อขายต่างตอบแทนกับกรมการค้า ต่างประเทศ ส่วนการเปิด L/C ตามข้อตกลงซื้อขายนั้น เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๔๗ กรุงเทพมหานครโดยนายสมักรมีหนังสือถึงธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มอบอำนาจให้จำเลย ที่ ๔ เป็นผู้ไปเปิด L/C และลงนามในหนังสือแทนกรุงเทพมหานคร ต่อมาจำเลยที่ ๖ มีหนังสือแจ้ง ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เปิด L/C แก่จำเลยที่ ๕

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยมีว่า จำเลยที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ในการวินิจฉัย ปัญหาเห็นสมควรวินิจฉัยก่อนว่า การดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์ บรรเทาสาธารณภัยตามฟ้อง เป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ โดยสาธารณรัฐออสเตรเลียให้ความ ช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ จริง หรือไม่ เห็นว่า พยานหลักฐานจากการไต่สวนได้ความว่า ที่มาของโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิง

รวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครในคดีนี้เริ่มจากข้อเสนอของ ดร.เฮอเบิร์ต
ทริกเซล (Dr.Herbert Traxl) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย ฉบับลง
วันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๔๖ ที่มีถึงนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เสนอ
โครงการขายรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยให้ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ
ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐออสเตรีย กับข้อเสนอให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้
โดยยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ พร้อมใบเสนอราคา (OFFER NO.
๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) ของจำเลยที่ ๕ สำหรับสินค้ารถและเรือดับเพลิงจำนวน ๑๘ รายการ แยกเป็น
รถดับเพลิงและรถอื่นที่ใช้ในการดับเพลิงรวม ๓๑๕ คัน และเรือดับเพลิงอีก ๑๕ ลำ อุปกรณ์บรรเทา
สาธารณภัย อาคารฝึกอบรมและอุปกรณ์การฝึกอบรม เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕๖,๙๕๓,๒๐๓ ยูโร ตามเอกสาร
หมาย จ.๕ หลังจากนั้นวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการถ่ายโอนภารกิจ
ป้องกันและระงับอัคคีภัยให้แก่กรุงเทพมหานครตามมติคณะรัฐมนตรี ต่อมากรุงเทพมหานครดำเนินการ
เสนอขอพัฒนาโครงการระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของสำนักป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัย โดยขอจัดซื้อรถดับเพลิงรวม ๓๑๕ คัน กับเรือดับเพลิงอีก ๓๐ ลำ พร้อมครุภัณฑ์อื่น
ตลอดจนการก่อสร้างอาคารฝึกอบรมและอุปกรณ์การฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ดับเพลิง โดยตัดรายการ
จัดซื้อครุภัณฑ์คงเหลือ ๑๕ รายการ มูลค่า ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ซึ่งขณะที่มีการเสนอโครงการจัดซื้อ
ดังกล่าวยังไม่ได้มีการสำรวจตรวจสอบว่ากรุงเทพมหานครมีความจำเป็นจะต้องใช้รถและเรือดับเพลิง
รวมถึงอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยมากน้อยเพียงใด ทั้งที่การถ่ายโอนภารกิจการป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัยจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติไปยังกรุงเทพมหานครตามมติคณะรัฐมนตรีนั้นก็เป็นการโอน
วัสดุอุปกรณ์และยานพาหนะไปด้วย ประกอบกับกระทรวงการคลังและสำนักงบประมาณได้เสนอ

ความเห็นให้กรุงเทพมหานครจำเป็นต้องฝึกฝนบุคลากรทดแทนให้เพียงพอ และเตรียมความพร้อมของอาคารสถานที่ให้เหมาะสมก่อน เพื่อป้องกันปัญหาให้ระดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยทรุดโทรมอย่างรวดเร็ว พฤติการณ์จึงบ่งชี้ว่าเป็นโครงการจัดซื้อที่จัดทำขึ้นตามจำนวนและราคาที่ยี่ห้อที่ ๕ ซึ่งเป็นฝ่ายผู้เสนอขาย โดยดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับใบเสนอราคา (OFFER NO.๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) ของยี่ห้อที่ ๕ หาใช่เป็นความจำเป็นและความต้องการของกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นฝ่ายผู้ซื้ออย่างแท้จริง ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการจัดซื้อดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ จากนั้นได้มีการจัดทำข้อตกลงของความเข้าใจ หรือ A.O.U. (Agreement of Understanding - A.O.U.) และข้อตกลงซื้อขาย (Purchase/Sale Agreement) ขึ้นตามเอกสารหมายเลข จ.๓๖ และ จ.๖๓ ซึ่งแม้ A.O.U. จะลงนามโดยดร.เฮอเบิร์ต ทรา็กซ์เซล (Dr.Herbert Traxl) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย แต่ลัทธิ A.O.U. เป็นเรื่องที่คู่กรณีมีความคาดหวังจะมีการปฏิบัติตามความเข้าใจร่วมกันนั้นต่อไปโดยยังมีได้มีผลผูกพันเป็นสัญญา ส่วนข้อตกลงซื้อขายก็เป็นเพียงการซื้อขายระหว่างกรุงเทพมหานครกับยี่ห้อที่ ๕ ซึ่งเป็นบริษัทเอกชน โดยบุคคลที่ลงนามฝ่ายผู้ขายในสัญญาซื้อขายคือผู้แทนยี่ห้อที่ ๕ หาใช่ลงนามโดยตัวแทนผู้มีอำนาจของรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียโดยตรงอันจะเป็นข้อแสดงว่ารัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรียยอมเข้าผูกพันตามสัญญาด้วย นอกจากนั้น โดยปกติ A.O.U. ก็น่าจะเป็นเพียงกรอบของความตกลงเท่านั้น แต่เมื่อพิจารณา A.O.U. เอกสารหมายเลข จ.๓๖ แล้วกลับปรากฏว่าได้กำหนดพันธกรณีที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่ที่ต้องผูกพันในการทำการซื้อขายต่อกัน โดยระบุตัวคู่สัญญาที่จะทำข้อตกลงซื้อขายกันไว้เป็นการล่วงหน้า คือ รัฐบาลไทยโดยกรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย ต้องซื้อสินค้าจากยี่ห้อที่ ๕ รวมถึงการกำหนดจำนวนเงินที่ต้องชำระในการซื้อขายตามที่ยี่ห้อที่ ๕ เคยเสนอราคา และรัฐบาล

ไทยต้องเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ชนิดเพิกถอนไม่ได้ให้ผู้ขายเป็นเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ภายใน ๓๐ วันหลังจากการลงนามในสัญญาซื้อขาย จึงเห็นได้ว่า A.O.U. ดังกล่าวกำหนดขึ้นเพื่อจะผูกมัดการขายสินค้า คุณลักษณะสินค้า ผู้ขายสินค้า และเงื่อนไขต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ โดยตรง แสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๕ ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่แรกจนนำไปสู่ข้อเสนอให้ใช้วิธีดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ สำหรับข้อเสนอว่า สาธารณรัฐออสเตรเลียเสนอให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธการการค้าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ นั้น มิได้ปรากฏอยู่ใน A.O.U. อันจะเป็นข้อแสดงว่าสาธารณรัฐออสเตรเลียได้รับรู้เงื่อนไขดังกล่าว แต่ข้อเท็จจริงกลับปรากฏว่า การซื้อขายตามข้อตกลงของความเข้าใจนั้น ฝ่ายผู้ขายคิดดอกเบี้ยจากคู่สัญญาฝ่ายไทยไว้แล้วล่วงหน้าในอัตราร้อยละ ๓.๕ ต่อปี สำหรับการผ่อนชำระรวม ๙ งวด เป็นเงิน ๑๐,๔๗๒,๐๐๔.๒๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทย ๕๒๓,๖๕๐,๒๑๐ บาท โดยกรุงเทพมหานครมีภาระต้องชำระค่าสินค้าตามข้อตกลงแก่จำเลยที่ ๕ จำนวน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทย ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท ในสัดส่วนที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลร้อยละ ๖๐ และในส่วนของงบประมาณของกรุงเทพมหานครร้อยละ ๔๐ เห็นได้ชัดแจ้งว่าไม่มีแหล่งเงินทุนที่รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียจัดหาให้ ดังนั้น ความจริงแล้วรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียมิได้ให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยในส่วนของเงินทุนตามที่มีการกล่าวอ้างแต่อย่างใด ส่วนข้อที่มีการอ้างว่าสาธารณรัฐออสเตรเลียจะรับพันธการการค้าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ นั้น หากเป็นข้อเสนอจากรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียจริง ย่อมเป็นที่เข้าใจว่าสาธารณรัฐออสเตรเลียจะต้องซื้อสินค้าจากประเทศไทยเป็นการตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ แต่ข้อเท็จจริงได้ความจากพันตำรวจโทมนตรี บุญโยธิน พนักงานสอบสวนกรมสอบสวนคดีพิเศษ เบิกความยืนยันว่า การซื้อตอบแทนตามข้อตกลงการค้าต่างตอบแทนที่

จำเลยที่ ๕ ทำกับกรมการค้าต่างประเทศมีลักษณะเป็นเพียงการซื้อบิล (ใบกำกับสินค้า) ที่บริษัทซี.พี. เมอร์แซนไดซิง จำกัด (CPM) ส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญาเท่านั้น และนายพรศิลป์ พชรินทร์ตะกุล พยานโจทก์ซึ่งดำรงตำแหน่งรองกรรมการผู้จัดการบริษัท CPM เบิกความรับว่า จำเลยที่ ๕ จ่ายค่าตอบแทนให้แก่บริษัท CPM ในอัตราร้อยละ ๒.๒ ของมูลค่าสินค้าตามสัญญา ดังนั้น การที่จำเลยที่ ๕ มอบหมายให้บริษัท CPM ซึ่งเป็นบริษัทผู้ส่งออกไทยที่ส่งออกสินค้าเป็นธุรกิจปกติ อยู่แล้วให้ดำเนินการแทน โดยบริษัท CPM เพียงแต่ใช้มูลค่าสินค้าส่งออกตามปกติของตนมาตัดยอด ตามสัญญาการค้าต่างตอบแทน มีผลเท่ากับว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียหรือจำเลยที่ ๕ ไม่ได้เข้ามา มีส่วนในการดำเนินการซื้อสินค้าไทยโดยตรง และได้คำนึงว่าจะได้มีการส่งออกเพิ่มขึ้นจากปกติ หรือลดการขาดดุลการค้าจากการซื้อสินค้าในคดีนี้ แม้ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องแนวทาง ปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการการค้าต่างตอบแทน พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๗ จะเปิดช่องให้จำเลยที่ ๕ สามารถมอบหมายบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในเครือหรือบริษัทการค้าระหว่างประเทศ ดำเนินการแทนเกี่ยวกับการค้าต่างตอบแทนทั้งหมดหรือบางส่วนได้ โดยกรณีที่ผู้ขายไม่สามารถซื้อ สินค้าจากประเทศไทยได้ ผู้ขายสามารถมอบหมายให้บริษัทการค้าระหว่างประเทศอื่นดำเนินการซื้อ สินค้าแทนก็ได้ แต่หากรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียตกลงรับพันธะการค้าต่างตอบแทนจริงย่อมไม่น่าจะใช้วิธีการซื้อบิลของบริษัท CPM เพราะเป็นการเห็นได้ชัดแจ้งว่าไม่สอดคล้องกับหลักการของการค้าต่างตอบแทนที่แท้จริง พฤติการณ์ที่มีการใช้วิธีซื้อบิลของบริษัทที่ส่งออกอยู่แล้วมาตัดยอดนั้น ลำพังจำเลยที่ ๕ ก็สามารถกระทำตัวเอง เพราะเพียงแค่เสียค่าธรรมเนียมบริการเป็นค่าจ้างให้แก่บริษัท CPM เท่านั้น กรณีจึงอยู่ในวิสัยที่จำเลยที่ ๕ จะแอบอ้างดำเนินการเองโดยรัฐบาลของสาธารณรัฐ ออสเตรเลียไม่ได้รู้เห็นเกี่ยวข้องด้วยได้ ดังนั้น ข้ออ้างเรื่องการค้าต่างตอบแทนจึงรับฟังได้เพียงว่าเป็น

การหาเหตุอ้างเพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการจัดซื้อ รวมทั้งนำไปใช้อ้างว่าราคาซื้อขายในกรณีนี้มีเงื่อนไขการค้ำต่างตอบแทนด้วยจึงไม่อาจนำไปเปรียบเทียบราคากับผู้ขายรายอื่นได้ พยานหลักฐานจากการไต่สวนจึงมีเหตุผลรับฟังได้ว่า การดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิง รวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยตามฟ้อง ความจริงแล้วไม่ใช่เป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ โดยสาธารณรัฐออสเตรียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้ และยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ตามที่มีการพยายามกล่าวอ้าง

ปัญหาต่อไปว่า จำเลยที่ ๕ เสนอขายสินค้ารถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงในราคาที่สูงเกินความเป็นจริงหรือไม่ ในข้อนี้ได้ความจากพันตำรวจโทมนตรีว่า จากการเปรียบเทียบราคาในการจัดซื้อรถดับเพลิงของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กับการจัดซื้อของกรุงเทพมหานครในคดีนี้แล้ว พบว่าการจัดซื้อในโครงการนี้มีราคาสูงกว่าสินค้าชนิดเดียวกันที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดซื้อ นอกจากนั้นข้อเท็จจริงยังปรากฏว่า เมื่อเปรียบเทียบราคาสินค้าตามเอกสารเสนอราคา (Commercial Proposal) ของบริษัท Iturri S.A. ที่เสนอผ่านสถานเอกอัครราชทูตสเปนประจำประเทศไทยมายังจำเลยที่ ๖ เอกสารหมายเลข จ.๑๙๑ แล้ว สินค้ามีคุณลักษณะเฉพาะเช่นเดียวกับสินค้าที่จัดซื้อในโครงการนี้ และมีเงื่อนไขปลอดการชำระ ๒๔ เดือน รวมทั้งการผ่อนชำระเป็นเวลา ๕ ปี โดยยอมรับเงื่อนไขการซื้อตอบแทนเช่นเดียวกัน กลับมีราคาต่ำกว่าสินค้าที่จัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ ในคดีนี้ถึง ๒,๐๙๐,๘๙๙,๘๐๐ บาท ตามตารางเปรียบเทียบราคาเอกสารหมายเลข จ.๑๙๐ นอกจากนี้จากการประเมินต้นทุนของสินค้าที่จัดซื้อในโครงการแล้ว ผลประโยชน์ที่จำเลยที่ ๕ ได้รับเป็นเงิน ๒,๑๙๒.๒ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนสูงถึงร้อยละ ๔๘.๗๗ ซึ่งต่อมาในกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยทางอนุญาโตตุลาการระหว่าง

ประเทศ หอการค้านานาชาติ กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส ก็ได้มีคำชี้ขาดกำหนดจำนวนมูลค่ายุติธรรมของอุปกรณ์ที่จำเลยที่ ๕ ส่งมอบให้ประเทศไทยในปี ๒๕๔๙ และ ๒๕๕๐ ซึ่งจะนำไปใช้คำนวณจำนวนที่ตกลงที่จำเลยที่ ๕ จะต้องคืนให้แก่กรุงเทพมหานคร คือ ส่วนต่างระหว่าง ๑๑๔,๘๔๒,๑๖๐ ยูโร และมูลค่าราคาซื้อขายเดิม ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ทำให้เกิดจำนวนที่จะต้องชำระให้กรุงเทพมหานครเป็นเงิน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร คำชี้ขาดดังกล่าวถือเป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่แสดงว่า จำเลยที่ ๕ ได้เสนอราคาเป็นจำนวนที่สูงเกินกว่ามาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมไปเกินกว่าร้อยละ ๑๕ เมื่อจำเลยที่ ๕ มิได้เข้ามาต่อสู้คดีเพื่ออ้างพยานหลักฐานให้เห็นเป็นอย่างอื่น พยานหลักฐานที่ได้ความจากการไต่สวนจึงมีน้ำหนักรับฟังได้ว่า ราคารถและเรือพร้อมอุปกรณ์การดับเพลิงที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ มีราคาสูงเกินความเป็นจริง

ปัญหาต่อไปว่า จำเลยที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ เห็นว่า จำเลยที่ ๕ ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการจัดซื้อรถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงตั้งแต่แรก โดยจำเลยที่ ๕ ยื่นใบเสนอราคาที่ระบุรายการและจำนวนสินค้าจนนำไปสู่การแอบอ้างข้อเสนอให้ใช้วิธีดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ แล้วมีการดำเนินการตามลำดับต่อมาจนมีการลงนามใน A.O.U. โดยเฉพาะเนื้อหา A.O.U. ก็มีลักษณะเป็นการผูกมัดการขายสินค้า คุณลักษณะสินค้า ผู้ขายสินค้า และเงื่อนไขต่าง ๆ ตามใบเสนอราคาของจำเลยที่ ๕ ซึ่งผิดปกติของกรอบความตกลงเบื้องต้น และการที่ A.O.U. ได้กำหนดตัวคู่สัญญาล่วงหน้าเป็นจำเลยที่ ๕ เป็นประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ โดยตรง นอกจากนั้นยังได้มีการอ้าง A.O.U. ไปใช้ในขั้นตอนดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้มีผลผูกมัดให้ต้องจัดซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ รวมทั้งนำ A.O.U. ไปใช้อ้างเพื่อให้มีการยกเว้นการปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นผลให้มีผู้เสนอราคารายเดียวคือจำเลยที่ ๕ จึงต้องใช้ในการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ

โดยไม่อาจใช้การประกวดราคาให้ผู้ขายรายอื่นเข้าเสนอราคาได้ แต่ความจริงแล้วรถเรือดัดเพลิงที่จัดซื้อในคดีนี้ไม่ปรากฏว่ามีคุณลักษณะและประสิทธิภาพที่เหมาะสมแก่การใช้สอยที่แตกต่างไปจากแหล่งผลิตอื่น จึงไม่ใช่สินค้าพิเศษที่จะต้องจัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ แต่เพียงรายเดียว ทั้งก็ไม่ใช่สินค้าพิเศษที่จะต้องจัดซื้อจากต่างประเทศอันจะเป็นเหตุให้ต้องจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ กรณีสามารถจัดซื้อได้ด้วยวิธีการปกติตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุได้ เมื่อจำเลยที่ ๕ เป็นผู้ประกอบการค้าสินค้าประเภทนี้มานาน ทั้งจำเลยที่ ๕ ยังได้ยินยอมให้คณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส มีคำชี้ขาดเพื่อกำหนดมูลค่ายุติธรรมของสินค้าที่ขายในคดีนี้ อันเป็นการยอมรับอยู่ในตัวว่าราคาขายของจำเลยที่ ๕ สูงเกินไป ดังนี้ จำเลยที่ ๕ ยอมรับอยู่แล้วว่าได้เสนอขายสินค้ารถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงในราคาที่สูงเกินความเป็นจริง ซึ่งหากปล่อยให้มีการแข่งขันกันอย่างเป็นธรรมโดยวิธีการประกวดราคา หรือมีการสอบราคาหรือหาราคาเปรียบเทียบตามขั้นตอนการจัดซื้อตามวิธีการปกติ กรณียอมเป็นไปได้อย่างที่จำเลยที่ ๕ จะสามารถทำสัญญาขายสินค้าแก่กรุงเทพมหานครในราคาสูงเกินจริงเช่นนั้นได้สำเร็จ ข้อนี้จึงเป็นมูลเหตุนำไปสู่การวางแผนดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยโดยแอบอ้างว่าเป็นดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐโดยสาธารณรัฐออสเตรเลียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ทั้งที่ไม่มีอยู่จริง ประกอบกับจำเลยที่ ๕ เป็นผู้ลงนามในสัญญาการซื้อขายตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศเอง ซึ่งต่อมาจำเลยที่ ๕ ก็ใช้วิธีการซื้อบิลที่บริษัทในประเทศไทยส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญา โดยสาธารณรัฐออสเตรเลียมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับดำเนินการตามหลักการการค้าต่างตอบแทนอย่างแท้จริง ข้อเท็จจริงแสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๕ เข้ามาเกี่ยวข้องการกระบวนการจัดซื้อในสาระสำคัญทุกขั้นตอน นอกจากนั้น ตาม

พฤติการณ์ในคดีนี้หากจำเลยที่ ๕ มิได้คบคิดตกลงกับจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ มาก่อน ย่อมไม่มีเหตุผลหรือผลประโยชน์ใดที่จะเป็นสาเหตุให้จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ต้องกระทำความผิดอาญาร้ายแรงเพื่อให้สอดคล้องกับความประสงค์ของจำเลยที่ ๕ พยานหลักฐานจากการไต่สวนจึงฟังได้ว่า การจัดซื้อที่เกิดขึ้นเป็นการตกลงร่วมกันระหว่างจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ มาแต่แรกที่จะซื้อสินค้าดังกล่าวจากจำเลยที่ ๕ โดยมีพฤติการณ์เป็นการแบ่งหน้าที่กันทำคือ ร่วมกันเสนอโครงการ และใช้ A.O.U. เป็นตัวกำหนดราคาสินค้าและผู้ขายไว้ล่วงหน้า จากนั้นใช้ A.O.U. นำไปสู่การลงนามในสัญญาซื้อขายโดยไม่มีการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรม อันสมประโยชน์ตามเป้าหมายที่จำเลยที่ ๒ ที่ ๔ และที่ ๕ วางไว้ ส่วนข้อเสนอให้ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐและรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนนั้น เป็นเพียงข้ออ้างและวิธีการดำเนินการเพื่อเอื้ออำนวยให้จำเลยที่ ๕ สามารถเข้าเป็นผู้มีสิทธิเข้าทำสัญญากับกรุงเทพมหานครได้แต่เพียงรายเดียว อันเป็นการปิดโอกาสผู้ประกอบการรายอื่น อาทิเช่น บริษัท Iturri S.A. ที่เสนอราคาผ่านสถานเอกอัครราชทูตสเปนประจำประเทศไทยมายังจำเลยที่ ๖ ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๙๑ แม้ต่อมาจำเลยที่ ๕ จะได้ส่งมอบสินค้าตามสัญญาซื้อขาย และนางสาวชนิษฐา นิลรัตน์ พยานโจทก์เบิกความว่า ต่อมาคณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศหอการค้านานาชาติ กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส มีคำวินิจฉัยสิ้นสุด (The Final Award) ฉบับลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ ใจความสรุปว่า ให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายระดับเพลิงพร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ฉบับลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงทั้งหมดในสินค้านี้ตกเป็นของกรุงเทพมหานคร มีผลเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๗ ให้สไตเออร์ (จำเลยที่ ๕) ชำระเงินคืน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร ตามเอกสารหมายเลข จ.๕๒๗ และต่อมากรุงเทพมหานครได้รับเงินจากจำเลยที่ ๕ เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซมจำนวน ๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐

บาท ครบถ้วนแล้วก็ตาม แต่เมื่อการเข้าทำสัญญาของจำเลยที่ ๕ ได้เกิดจากการกระทำของจำเลยที่ ๕ กับพวกที่มุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม เช่นนี้ การส่งมอบสินค้าและชำระเงินส่วนต่างตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการดังกล่าวคงมีผลเป็นการเพียงการระงับข้อพิพาททางแพ่งเท่านั้น แต่ไม่อาจลบล้างความผิดทางอาญาของจำเลยที่ ๕ กับพวกซึ่งเกิดขึ้นแล้วในขั้นตอนก่อนและขณะเสนอราคาได้ ดังนี้ เมื่อการกระทำของจำเลยที่ ๒ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ ส่วนการกระทำของจำเลยที่ ๔ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ จำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นเอกชนที่ร่วมกระทำ ความผิดด้วยจึงต้องรับผิดชอบเป็นผู้สนับสนุนการทำความผิดของเจ้าพนักงานดังกล่าวตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ , ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ แต่สำหรับความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ ศาลยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ในข้อหาดังกล่าวไปแล้ว จำเลยที่ ๕ จึงไม่อาจเป็นผู้สนับสนุนในความผิดฐานดังกล่าวได้ ส่วนที่คำฟ้องโจทก์ได้บรรยายข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ และมีคำขอให้ลงโทษบทมาตราดังกล่าวด้วยนั้น เห็นว่า ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ มิได้จำกัดเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น แต่หมายถึงผู้ใดก็ตามที่ใช้อุบาย

หลอกลวงหรือกระทำการโดยวิธีอื่นใดเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการเสนอราคาอย่างเป็นธรรม ผู้นั้นก็เป็นผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๕ ด้วย เมื่อข้อเท็จจริงจากการไต่สวนได้ความว่า จำเลยที่ ๕ ใช้วิธีการอ้าง A.O.U. ที่กำหนดราคาสินค้าและผู้ขายเป็นจำเลยที่ ๕ ไว้ล่วงหน้า จากนั้นใช้ A.O.U. ดังกล่าวนำไปสู่การลงนามในสัญญาซื้อขายโดยไม่มีการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรม ย่อมถือได้ว่าเป็นการอุบายหลอกลวงหรือกระทำการโดยวิธีอื่นใดเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการเสนอราคาอย่างเป็นธรรม จำเลยที่ ๕ จึงต้องรับผิดฐานเป็นตัวการในการกระทำความผิดตามมาตรา ๗ ดังกล่าว ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ พยานหลักฐานโจทก์รับฟังได้ว่า จำเลยที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้อง แต่เนื่องจากการกระทำของจำเลยที่ ๕ ทั้งหมดเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันโดยมีเจตนาเดียวมาแต่ต้นเพื่อให้ตนได้เข้าทำสัญญาซื้อขายกับกรุงเทพมหานครโดยไม่มีการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรม จึงเป็นการกระทำความผิดเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ต้องใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๐ ซึ่งเมื่อความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ , ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดดังกล่าวตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ โดยในส่วนโทษจำคุกนั้น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๑๐ ปี พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีถึง ๒๐ ปี หรือตลอดชีวิต และมาตรา ๑๓ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๗ ปีถึง ๒๐ ปี หรือตลอดชีวิต ส่วนมาตรา ๗ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๕ ปี ดังนั้น โทษจำคุกตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคา

ต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ จึงเป็นบทกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุด แม้จำเลยที่ ๕ จะเป็นนิติบุคคล และมาตรา ๗ ได้กำหนดโทษปรับไว้สูงกว่าก็ตาม แต่การพิจารณาว่ากฎหมายใดมีโทษหนักกว่านั้นจะต้องถือตามลำดับที่วางไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ โดยต้องถือว่าโทษจำคุกหนักกว่าโทษปรับกรณีถือไม่ได้ว่ามาตรา ๗ เป็นบทหนักที่สุด

จึงวินิจฉัยว่า จำเลยที่ ๕ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ , ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ การกระทำของจำเลยที่ ๕ เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ อันเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ ลงโทษปรับ ๒๖๖,๖๖๖ บาท ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙ ข้อหาอื่นให้ยก.

นายโชติวัฒน์ เหลืองประเสริฐ

(อม.๓๑)

ความเห็นในการวินิจฉัยคดี

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๕ /๒๕๕๔

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๗ /๒๕๕๖

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๕ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง	คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	โจทก์
	นายโกสิน พลกุล ที่ ๑	
	นายประชา มาสินนธ์ ที่ ๒	
	นายวัฒนา เมืองสุข ที่ ๓	
	พลตำรวจตรีอิทธิลักษณ์ ต้นชูเกียรติ ที่ ๔	
	บริษัท สไตเออร์ เดมเลอร์ พุก สเปเชียล ฟาร์ชอย เอจี แอนด์ โค เคจี หรือ บริษัท จิตี ยูโรเปียน แลนด์ซิสเต็ม – สไตเออร์ จำกัด ที่ ๕	
	นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ที่ ๖	จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการ
เสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

โจทก์ฟ้องและแก้ฟ้องว่า ระหว่างปลายปี ๒๕๔๕ ถึงต้นปี ๒๕๔๙ เวลากลางวัน
และกลางคืนต่อเนื่องกัน จำเลยที่ ๑ ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จำเลยที่ ๒
ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และนายสมัคร สุนทรเวช

ผู้ดำรงตำแหน่งว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้ร่วมกันจัดทำโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ของกรุงเทพมหานครขึ้นเพื่อจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ตามราคาและจำนวนที่จำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นนิติบุคคลต่างประเทศประสงค์จะเสนอขายให้แก่กรุงเทพมหานคร โดยมีเจตนาให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าว ภายหลังจากที่คณะรัฐมนตรีมีมติดังกล่าว จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งราชการโดยมิชอบ ร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม เพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ ให้ได้เข้าทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐเพียงรายเดียวในราคาสูง ก่อให้เกิดความเสียหายแก่กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และราชอาณาจักรไทย อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบของทางราชการเกี่ยวกับการพัสดุ และจำเลยที่ ๕ ได้ร่วมกันกระทำการอันเป็นการช่วยเหลือและให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครด้วยการเข้าทำสัญญากับกรุงเทพมหานคร โดยจำเลยที่ ๕ ได้จัดทำร่าง A.O.U. แล้วมอบหมายให้ทูตพาณิชย์แห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียร่าง A.O.U. ไปให้จำเลยที่ ๔ เมื่อจำเลยที่ ๔ ได้รับร่าง A.O.U. แล้วนำเสนอร่าง A.O.U. ต่อคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำเลยที่ ๔ เป็นประธานให้รับร่าง A.O.U. นั้น และในวันเดียวกันนั้นนายสมัครได้มีหนังสือถึงจำเลยที่ ๑ แจ้งว่า คณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีความเห็นสอดคล้องกับสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยว่า ร่าง A.O.U. ดังกล่าวถูกต้อง ซึ่งจำเลยที่ ๑ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติไว้เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ คือ จะต้องได้รับความเห็นจากกระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ สำนักงานประมาณ และได้รับความเห็นจากคณะรัฐมนตรีไปดำเนินการด้วย ทั้งร่าง A.O.U. ดังกล่าวจะต้องให้สำนักงานอัยการสูงสุดตรวจสอบความถูกต้องตามระเบียบราชการ จำเลยที่ ๑ กระทำโดยปราศจากอำนาจในการลงนามในสัญญาแทนรัฐบาลไทย อันเป็นการกระทำขัดต่อมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๖ วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๖ และไม่เป็นไปตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ โดยในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ลงนามใน A.O.U. กับเอกอัครราชทูต สาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย ต่อมาวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ นายสมัครได้ลงนาม ในข้อตกลงซื้อขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย (PURCHASE AGREEMENT) กับจำเลยที่ ๕ ซึ่งมีได้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ ที่กำหนดให้ทำสัญญาแบบรัฐต่อรัฐ อันเป็นการขัดต่อระเบียบและกฎหมาย โดยไม่ได้รับความเห็น จากกระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา ระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานประมาณ และไม่ได้รับความเห็นของคณะรัฐมนตรี ไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องของร่างสัญญาจากสำนักงาน อัยการสูงสุด เพื่อประสงฆ์ให้กรุงเทพมหานครตกลงซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ โดยไม่มีการตรวจสอบ ชนิดและราคาสินค้า ซึ่งสินค้าบางรายการผลิตขึ้นในประเทศไทยและมีราคาแพงกว่าราคา ในท้องตลาดมาก กล่าวคือ เรือดับเพลิงมีการผลิตและประกอบขึ้นที่บริษัทซีทีบี จำกัด ที่เมือง พัทยา จังหวัดชลบุรี และโครงประจํารถยนต์แบบขับเคลื่อนสี่ล้อ (๔ x ๔) ที่นำไปติดตั้งอุปกรณ์ ดับเพลิง คือ รถยนต์ยี่ห้อมิตซูบิชิ แอล (L) ๒๐๐ ที่ผลิตได้ในประเทศไทย แต่จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครได้ร่วมกันกล่าวอ้างว่า เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย ได้เสนอวิธีการจัดซื้อในลักษณะรัฐต่อรัฐ พร้อมข้อเสนอรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญจนคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการ โดยไม่ได้ตรวจสอบชนิดและราคา

สินค้า การกระทำของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมศรีถือได้ว่า เป็นการร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้น การปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต มีเจตนาเพื่อจะแสวงหาประโยชน์จากโครงการดังกล่าวที่มีควรได้โดยชอบ ด้วยกฎหมายให้แก่จำเลยที่ ๕ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ และกรุงเทพมหานคร และยังเป็นการ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบ มาตรา ๘๓ และเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคา ต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑, ๑๒ และ ๑๓

ภายหลังจากคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าวแล้ว จำเลยที่ ๓ ซึ่งมีหน้าที่ ต้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีที่จะต้องทำการค้าต่างตอบแทนกับรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลีย ด้วยเงื่อนไขรับพันธะการค้าต่างตอบแทนร้อยละ ๑๐๐ โดยเน้นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) แต่จำเลยที่ ๓ มิได้จัดให้มีการลงนามในสัญญาการค้าต่างตอบแทนแต่อย่างใด เนื่องจาก จำเลยที่ ๓ ได้ออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการการค้า ต่างตอบแทน พ.ศ. ๒๕๔๗ โอนอำนาจในการกำหนดรายการสินค้าในบัญชีรายการสินค้าการค้าต่าง ต่อแทนและอำนาจในการลงนามจากอำนาจของคณะกรรมการการค้าต่างตอบแทน มาเป็นอำนาจ ของกรรมการค้าต่างประเทศ ซึ่งมีนายราเชนทร์ พจนสุนทร เป็นอธิบดี จากนั้นจำเลยที่ ๓ และนายราเชนทร์ได้ร่วมกับบริษัท ซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด (CPM) ซึ่งเป็นบริษัทในเครือบริษัท เจริญโภคภัณฑ์ จำกัด (มหาชน) และเป็นบริษัทในครอบครัวของจำเลยที่ ๓ โดยผลักดันให้กระทรวง พาณิชย์เสนอคณะรัฐมนตรีให้มีมติเน้นสินค้าไก่ต้มสุกแทนที่จะเป็นสินค้า OTOP ตามนโยบายของ รัฐบาล โดยนายราเชนทร์ให้ความเห็นชอบให้เพิ่มรายการสินค้าไก่ต้มสุกลงไปในบัญชีรายการสินค้า ซื้อตอบแทน และในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ ได้ลงนามในสัญญาการค้าต่างตอบแทนระหว่าง กรรมการค้าต่างประเทศกับจำเลยที่ ๕ ซึ่งไม่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลีย จึงมิใช่ เป็นการทำสัญญาการค้าต่างตอบแทนในลักษณะรัฐต่อรัฐ ไม่เป็นไปตามเจตนาของเอกอัครราชทูต

สาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทยที่ได้ให้คำมั่นไว้ว่ารัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรียยินดีรับ
พันธการค่าต่างตอบแทน ร้อยละ ๑๐๐ และไม่เป็นไปตามความประสงค์ของรัฐบาลไทยที่ต้องการ
ระบายสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมของไทย รวมทั้งการขยายสินค้าไทยในตลาดสาธารณรัฐ
ออสเตรีย ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ และไม่เป็นไปตามวิธีการค่าต่างตอบแทน
ทำให้ประเทศไทยต้องขาดดุลการค้าต่อสาธารณรัฐออสเตรีย เป็นเงิน ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท การ
กระทำของจำเลยที่ ๓ จึงเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และยังเป็นการปฏิบัติ
หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ก่อให้เกิดการทำสัญญาที่เป็นการเอื้อประโยชน์แก่ผู้อื่น ทำให้
เกิดความเสียหายแก่รัฐและกรุงเทพมหานคร อันเป็นการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา ๑๕๗ และเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคา
ต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ , ๑๒ และ ๑๓

การที่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัครได้กระทำความผิดตามที่กล่าวมาข้างต้น
เป็นผลมาจากการที่จำเลยที่ ๕ ให้การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลย
ที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัคร ดังนั้น การกระทำของจำเลยที่ ๕ จึงเป็นการช่วยเหลือหรือ
ให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัครอันเป็นความผิด
ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ และตามพระราชบัญญัติว่าด้วย
ความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑, ๑๒ และ ๑๓ ประกอบ
ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และจำเลยที่ ๕ ยังได้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔
และนายสมัครในความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงาน
ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓

จำเลยที่ ๖ เข้ารับตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๖ กันยายน
๒๕๔๗ โดยรู้มาก่อนแล้วว่าจำเลยที่ ๔ และนายสมัครได้ยื่นคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C)

ไว้ให้แก่จำเลยที่ ๕ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงได้มีคำสั่งให้ระงับการขอเปิด L/C ตาม A.O.U. และข้อตกลงซื้อขาย หลังจากนั้นจำเลยที่ ๖ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณารายละเอียดการจัดซื้อ รถดับเพลิง เรือดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย เพื่อตรวจสอบรายละเอียดในการจัดซื้อ แทนที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาตรวจสอบขั้นตอนความไม่โปร่งใสของการจัดซื้อ แล้วยึดถือเอา ผลของรายงานการตรวจสอบที่รายงานว่าได้เจรจาต่อรองกับจำเลยที่ ๕ เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ เพิ่มเติมแล้ว เพื่อมีคำสั่งยกเลิกคำสั่งระงับการขอเปิด L/C และให้ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) อนุมัติวงเงินเพื่อจ่ายให้แก่จำเลยที่ ๕ โดยไม่ได้พิจารณาถึงขั้นตอนการจัดซื้อที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และระเบียบราชการ นอกจากนี้จำเลยที่ ๖ ยังได้แก้ไขข้อความอันเป็นสาระสำคัญของเงื่อนไข ใน L/C หลายรายการ เพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ ในการส่งมอบสินค้าและการชำระเงิน ซึ่งจำเลยที่ ๖ รู้อยู่แล้วในขณะนั้นว่าการแก้ไขดังกล่าวเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ ก่อให้เกิด ความเสียหายแก่รัฐและกรุงเทพมหานคร การกระทำของจำเลยที่ ๖ จึงเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการ ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและโดยทุจริต อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ก่อนฟ้องคดีโจทก์ได้มีมติให้ส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อ ดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่อัยการสูงสุด มีความเห็นว่าเรื่องที่ส่งไปยังมีข้อไม่สมบูรณ์ และมีหนังสือแจ้งโจทก์ทราบ จนมีการตั้งคณะทำงาน ขึ้นเพื่อพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ แต่ปรากฏว่าคณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ อัยการสูงสุดได้ส่งสำนวน รายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องคืนให้แก่โจทก์เพื่อฟ้องคดีเอง เหตุเกิดที่แขวงเสาชิงช้า และแขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร และที่ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เกี่ยวพันกัน ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗, ๘๓ และ ๘๖ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงาน ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗, ๑๑, ๑๒ และ ๑๓

จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ ให้การปฏิเสธ

จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาค้างครั้งแรก ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีเฉพาะ
จำเลยที่ ๕ ออกจากสารบบความ

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาแล้ว พิจารณาว่า
จำเลยที่ ๒ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติ
ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา
๑๒ และจำเลยที่ ๔ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓
พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒
การกระทำของจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษ
ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ อันเป็นกฎหมายบท
ที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ จำคุกจำเลยที่ ๒ มีกำหนด ๑๒ ปี
และจำคุกจำเลยที่ ๔ มีกำหนด ๑๐ ปี ข้อหาอื่นให้ยก ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๖

จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ไว้พิจารณา

โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ยกคดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๕ ขึ้นพิจารณา ศาลอนุญาต

ศาลส่งหมายเรียก สำเนาคำฟ้อง และหมายนัดพิจารณาค้างครั้งแรกให้จำเลยที่ ๕
ทราบโดยชอบแล้ว แต่จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาล ศาลออกหมายจับกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทน
จำเลยที่ ๕ เกิน ๓ เดือน แต่ไม่สามารถจับได้ จึงพิจารณาคดีโดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย
ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ และจำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาค้างครั้งแรก ถือว่าจำเลยที่ ๕ ให้การ

ปฏิเสธ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓ วรรคสาม

พิเคราะห์พยานหลักฐานประกอบรายงานการไต่สวนของโจทก์แล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๘ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการแผ่นดิน และควบคุมดูแล การปฏิบัติหน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๘ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ราชการของ กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตั้งแต่วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๘ มีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาข้าราชการ และกำหนดนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ เป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ประกอบประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในหน่วยงานและกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ ๕๐) ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๖ จำเลยที่ ๕ เป็นนิติบุคคลต่างประเทศ และเป็นคู่สัญญาผู้ขาย รถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยให้กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ และข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ

พ.ศ.๒๕๓๕ จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ มีฐานะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๒ และจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๖ กรุงเทพมหานครได้จัดตั้งสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้น รวมทั้งสถานีดับเพลิงจำนวน ๗๘ สถานี เพื่อรองรับภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยที่จะถ่ายโอนมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามนโยบายรัฐบาล และต่อมาวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้โอนภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยให้แก่กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๔ ซึ่งขณะนั้นรับราชการในตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจดับเพลิง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ขอโอนย้ายมายังกรุงเทพมหานครในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ต่อมาวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร ตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ โดยมีหลักการสำคัญว่า วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะต่าง ๆ ให้นำเข้าเฉพาะส่วนที่จำเป็นและที่ไม่มีหรือที่ไม่สามารถผลิตได้เองในประเทศเท่านั้น และให้กระทรวงพาณิชย์รับไปดำเนินการเกี่ยวกับการทำการค้าต่างตอบแทน (Counter Trade) กับรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลีย วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีหนังสือถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีทราบรายงานผลการดำเนินการตามที่กรุงเทพมหานครเสนอ โดยมีรายการสินค้าที่ต้องจัดหา ๑๕ รายการ เป็นยานพาหนะดับเพลิงจำนวน ๓๑๕ คัน เรือดับเพลิงจำนวน ๓๐ ลำ ในวงเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทยประมาณ ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท คณะรัฐมนตรีได้รับทราบรายงานผลดำเนินการตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ หลังจากนั้นนายสมัคร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่ม

ประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร มีจำเลยที่ ๔ เป็นประธาน ให้มีอำนาจหน้าที่บริหารโครงการให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี และดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และให้มีหน้าที่เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๘ อีกหน้าที่หนึ่ง นอกจากนี้นายสมัครยังมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคุณลักษณะเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ยานพาหนะ และครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัยที่จัดซื้อ มีผลตำรวจตรีนเรศเทียมกริม เป็นประธาน คณะกรรมการบริหารโครงการฯ ได้พิจารณาร่าง A.O.U. ที่ได้รับจากทูตพาณิชย์สาธารณรัฐออสเตรียแล้ว ต่อมาวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ได้ลงนามใน A.O.U. ร่วมกับเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย ขณะเดียวกันคณะกรรมการพิจารณาคุณลักษณะเฉพาะได้จัดทำเอกสารคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ จำนวน ๑๕ รายการ เสนอผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ให้ความเห็นชอบใช้เป็นรายละเอียดในการจัดซื้อครุภัณฑ์ของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ส่วนการจัดซื้อครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัยในโครงการดังกล่าว จำเลยที่ ๔ ได้ขอยกเว้นไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ และได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ กรุงเทพมหานคร ให้ไม่ต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติ ฯ เฉพาะในกรณีที่ต้องดำเนินการตาม A.O.U. นอกจากนี้จำเลยที่ ๔ ยังเสนอผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ขอความเห็นชอบดำเนินการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ขออนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ขออนุมัติเปิด L/C และขออนุมัติยกเว้นการปฏิบัติตามมติคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ครั้งที่ ๒๘/๒๕๔๓ ที่กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีพิเศษที่วงเงินเกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต้องรายงานเพื่อขอรับความเห็นชอบจากคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครก่อน ปรากฏว่านายสมัครได้เห็นชอบและอนุมัติตามที่จำเลยที่ ๔ เสนอ สำหรับข้อตกลงซื้อขายที่ต้องจัดทำระหว่าง

กรุงเทพมหานครกับจำเลยที่ ๕ นั้น จำเลยที่ ๔ ได้ส่งร่างข้อตกลงดังกล่าวให้กองกฎหมายและคดี กรุงเทพมหานคร ตรวจสอบ แต่กองกฎหมายและคดีกลับเสนอปลัดกรุงเทพมหานครจัดส่งร่างข้อตกลงให้สำนักงานอัยการสูงสุดตรวจสอบพิจารณาตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๘ ข้อ ๑๒๖ แทน เนื่องจากต้องจัดทำร่างข้อตกลงเป็นภาษาอังกฤษ ต่อมาวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๔ เสนอขอถอนคืนร่างข้อตกลงซื้อขายที่อยู่ระหว่างการตรวจสอบพิจารณาของสำนักงานอัยการสูงสุด โดยขออนุมัติใช้ข้อตกลงในการจัดหาสิ่งอุปกรณ์ฯ ของสาธารณรัฐ ออสเตรเลียให้แก่กองอำนาจการกลาง (กรป.กลาง) เป็นแบบสัญญาแทน และนายสมัครได้อนุมัติตามที่ จำเลยที่ ๔ เสนอ ดังนั้น หลังจากที่จำเลยที่ ๔ ในฐานะประธานกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษได้ต่อรองราคากับจำเลยที่ ๕ จำเลยที่ ๕ แจ้งยืนยันราคาเดิม แต่เสนอเงื่อนไขเพิ่มเติมในรูปอุปกรณ์อะไหล่ และอุปกรณ์เครื่องมือมูลค่า ๓๐๐,๐๐๐ ยูโร กับการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ รวมทั้งการรับรองคณะ ผู้ตรวจรับรถต้นแบบแล้ว จำเลยที่ ๔ ได้รายงานขออนุมัติให้ทำข้อตกลงซื้อขายกับจำเลยที่ ๕ และ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ จึงมีการจัดทำข้อตกลงซื้อขายขึ้น ระหว่างกรุงเทพมหานคร โดยนายสมัคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กับผู้แทนของจำเลยที่ ๕ ส่วนการทำการค้าต่างตอบแทนนั้น จำเลยที่ ๕ ได้จ้างบริษัท CPM ให้เป็นผู้ดำเนินการตามข้อตกลง การซื้อต่างตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศแทน และกรมการค้าต่างประเทศได้ดำเนินการเจรจา ร่วมกับบริษัท CPM พิจารณารายการสินค้าและประเทศต้องห้าม ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ กระทรวงพาณิชย์เร่งรัดดำเนินการเกี่ยวกับการค้าต่างตอบแทน โดยให้เน้นไก่ต้มสุกเป็นสินค้าที่จะ ดำเนินการเป็นลำดับแรก จนวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๕ จึงได้ลงนามในสัญญาการซื้อขาย แทนกับกรมการค้าต่างประเทศ ส่วนการเปิด L/C ตามข้อตกลงซื้อขายนั้น เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๔๗ กรุงเทพมหานครโดยนายสมัครมีหนังสือถึงธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มอบอำนาจให้ จำเลยที่ ๔ เป็นผู้ไปเปิด L/C และลงนามในหนังสือแทนกรุงเทพมหานคร ซึ่งขณะนั้นในวันที่

๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๗ มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแทนนายสมัครที่ได้ครบวาระลง
จำเลยที่ ๒ ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และนายสมัครได้ส่งมอบงาน
ในหน้าที่แก่จำเลยที่ ๒ ในวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๔๗ ต่อมาวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๗ ธนาคารกรุงไทย
จำกัด (มหาชน) มีหนังสือแจ้งจำเลยที่ ๒ ว่าธนาคารอนุมัติวงเงิน L/C (เฉพาะคราว) จำนวน
๑๓๓,๔๗๙,๗๘๐ ยูโร ให้แล้ว ให้กรุงเทพมหานครยืนยันการจ่ายดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่าย
ที่ธนาคารจ่ายไปก่อน จำเลยที่ ๒ จึงสั่งการให้ปลัดกรุงเทพมหานครแจ้งจำเลยที่ ๔ ขอยยการเปิด
L/C ต่อธนาคารออกไปอีก ๑ เดือน เพื่อรอรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่รับผิดชอบงานของ
สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้พิจารณาก่อน แต่จำเลยที่ ๔ มีหนังสือแจ้งว่าไม่อาจปฏิบัติ
ตามคำสั่งได้ เนื่องจากจะขัดข้อตกลงซื้อขายที่กรุงเทพมหานครทำกับจำเลยที่ ๕ ที่ต้องเปิด L/C
ให้ภายใน ๓๐ วัน ซึ่งจะครบกำหนดภายในวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๔๗ พร้อมกันนั้นจำเลยที่ ๔
มีหนังสือด่วนที่สุดถึงธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ให้เร่งดำเนินการเปิด L/C ตามสัญญาซื้อขาย
โดยด่วน แต่จำเลยที่ ๒ ได้ประสานงานเป็นการภายในไปยังธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ให้ระงับ
การเปิด L/C ไว้ ในวันเดียวกันนั้น แล้วมีหนังสือแจ้งธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ให้ระงับการ
เปิด L/C (ระงับ ครั้งที่ ๑) กับยกเลิกการมอบอำนาจของนายสมัครแก่จำเลยที่ ๔ ด้วย ต่อมาวันที่ ๓๐
กันยายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๒ มีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ขอให้พิจารณาทบทวน
การจัดซื้อรถดับเพลิง โดยเหตุผลว่าการทำสัญญาการค้าต่างตอบแทนยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ และตาม
ข้อกำหนดของ A.O.U. ไม่เปิดช่องให้กรุงเทพมหานครสามารถทบทวนเปรียบเทียบในเรื่องของราคา
ของสินค้าตามสัญญาจัดซื้อที่ลงนามแล้วกับราคาสินค้าประเภทเดียวกันจากแหล่งผลิตอื่น ๆ ได้
นายสมศักดิ์ คุณเงิน ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทนเลขานุการรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทย แจ้งจำเลยที่ ๒ ว่า จำเลยที่ ๒ ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าโครงการดังกล่าวได้ผ่าน
การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีมาเป็นลำดับ และมีการลงนามใน A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายแล้ว

รวมทั้งจำเลยที่ ๕ ได้ลงนามในสัญญาซื้อต่างตอบแทนกับกรรมการค้าต่างประเทศแล้ว จึงให้เร่งรัดการเปิด L/C เพื่อให้เป็นไปตาม A.O.U. และข้อตกลงซื้อขาย เมื่อได้รับหนังสือดังกล่าวแล้วจำเลยที่ ๖ จึงมีหนังสือถึงธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๗ ขอเปิดวงเงิน L/C เฉพาะคราว และมอบอำนาจให้นายนิยม กระณสุต ผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไปดำเนินการ ต่อมาวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๖ มีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ขอให้ทบทวนความถูกต้องในการจัดซื้ออีก เนื่องจากสัญญาซื้อตอบแทนจัดทำขึ้นหลังข้อตกลงซื้อขายไม่เป็นไปตามขั้นตอนและประกาศกระทรวงพาณิชย์ ประกอบกับมีผู้ยื่นเรื่องราวต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยให้มีการทบทวนเปรียบเทียบราคาตามสัญญากับสินค้าในประเภทเดียวกันจากแหล่งผลิตอื่นอีกครั้ง กับมีหนังสือถึงธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ขอให้ระงับการพิจารณาอนุมัติวงเงิน L/C เฉพาะคราวไปพลางก่อน (ระงับครั้งที่ ๒) ด้วย แต่ในวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เมื่อจำเลยที่ ๑ มีหนังสือตอบกรุงเทพมหานคร ว่าการจัดซื้อดังกล่าวเป็นการดำเนินการระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล เพื่อไม่ให้กระทบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ ควรดำเนินการเปิด L/C ตามเงื่อนไขใน A.O.U. ต่อไป ในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๖ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณารายละเอียดการจัดซื้อรถดับเพลิงและอุปกรณ์ โดยมีนายสามารถ ราชพลสิทธิ์ รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นประธาน พิจารณาตรวจสอบรายละเอียดในการจัดซื้อและเจรจาต่อรองกับผู้ขาย จนกระทั่งวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๘ นายสามารถรายงานจำเลยที่ ๖ ถึงผลการเจรจาต่อรองสรุปผลสุดท้ายได้ข้อยุติเป็นประโยชน์เพิ่มเติมแก่กรุงเทพมหานครแล้ว ในวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๘ จำเลยที่ ๖ จึงมีหนังสือแจ้งธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เปิด L/C แก่จำเลยที่ ๕ และมอบอำนาจให้นายนิยมเป็นผู้ไปดำเนินการ ต่อมาจำเลยที่ ๕ ทักท้วงความถูกต้องของ L/C ที่เปิดไปยังธนาคาร กรุงเทพมหานครจึงทำคำขอแก้ไข L/C กับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และมีการแก้ไข L/C อีกครั้ง ในวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๘ ซึ่งกรุงเทพมหานครได้ชำระเงินให้แก่จำเลยที่ ๕ ตาม

ข้อตกลงซื้อขายรถและเรือดับเพลิง จำนวน ๙ งวด รวมเป็นเงิน ๖,๒๔๔,๙๑๔,๕๐๒.๕๓ บาท โจทก์มีมติว่าการกระทำของจำเลยทั้งหกและนายสมัครมีมูลความผิดทางอาญา ให้ส่งรายงาน เอกสาร และความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดี แต่อัยการสูงสุดมีความเห็นว่าเรื่องที่ส่งไปยังมีข้อไม่สมบูรณ์ และมีหนังสือแจ้งโจทก์ทราบ ต่อมา มีการตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ แต่ปรากฏว่าคณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ โจทก์จึงยื่นฟ้องเองเป็นคดีนี้ ต่อมาวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ ศาลฎีกาแผนกคดีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาคดีนี้ นอกจากนี้โจทก์มีคำวินิจฉัยว่า การลงนามในข้อตกลงความเข้าใจ (A.O.U.) ในคดีนี้ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ ถือว่าเป็นการอนุมัติหรืออนุญาตให้สิทธิประโยชน์แก่บุคคลใดไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ โจทก์จึงส่งเรื่องให้กรุงเทพมหานครดำเนินการเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ยกเลิกหรือเพิกถอนสิทธิเกี่ยวกับการข้อตกลงซื้อขายรถและเรือดับเพลิง ตามมาตรา ๙๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ จากนั้นกรุงเทพมหานครส่งเรื่องขอให้สำนักงานอัยการสูงสุดยื่นฟ้องคดีต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง สำนักงานอัยการสูงสุดมีข้อสังเกตว่าจำเลยที่ ๕ สามารถอ้างข้อสัญญาซื้อขาย ข้อ ๑๓ ร้องขอต่อศาลให้นำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการได้ ต่อมากรุงเทพมหานครได้ทำสัญญาจ้างบริษัทกลุ่มนักกฎหมายและที่ปรึกษา จำกัด เพื่อดำเนินคดีในชั้นอนุญาโตตุลาการ ณ ศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส เป็นคดีอนุญาโตตุลาการเลขที่ ๑๖๗๖๘/FM/MHM/EMMT (C-๑๘๙๓๐/MHM/EMT) ต่อมาคณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) มีคำชี้ขาดสิ้นสุด (The Final Award) ฉบับลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๗ ใจความสรุปว่า ให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายรถดับเพลิงพร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ฉบับลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๗ กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงทั้งหมดในสินค้า

ดังกล่าวตกเป็นของกรุงเทพมหานคร มีผลเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๗ ให้สโตนเอร์ (จำเลยที่ ๕) ชำระเงินคืน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท) แก่กรุงเทพมหานคร เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซม ให้กรุงเทพมหานครจ่ายเงินแก่จำเลยที่ ๕ เป็นค่าใช้จ่ายทางคดี จำนวน ๑,๒๐๐ สวิสฟรังก์ (๔๓,๗๑๖ บาท) จำนวน ๑,๙๕๕.๙๕ ปอนด์สเตอร์ลิง (๑๐๓,๔๐๖.๑๙ บาท) ตามเอกสารหมายเลข ๕๒๗ และคำชี้ขาดบางส่วนในส่วนที่ ๔ อนุญาตโตตุลาการยังให้กรุงเทพมหานครชำระเงินจำนวน ๒,๑๐๕,๔๗๒.๔๐ เหรียญสหรัฐ (๗๑,๓๗๕,๕๑๔.๓๖ บาท) ให้แก่จำเลยที่ ๕ เป็นค่าชดเชยค่าใช้จ่ายทางคดี และร่วมชำระค่าใช้จ่ายของอนุญาตโตตุลาการ ตามเอกสารหมายเลข ๕๓๑ กรุงเทพมหานครได้รับเงินคืนจากจำเลยที่ ๕ เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซม จำนวน ๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท ตามเอกสารหมายเลข ๕๓๘ สำหรับคดีที่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้ถอนฟ้องแล้ว

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยมีว่า จำเลยที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ โดยมีข้อที่ต้องพิจารณาประการแรกว่า การดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยตามฟ้อง เป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐที่สาธารณรัฐออสเตรียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ หรือไม่ เห็นว่า ขณะที่มีการเสนอโครงการจัดซื้อดังกล่าวยังไม่ได้มีการสำรวจตรวจสอบว่ากรุงเทพมหานครมีความจำเป็นจะต้องใช้รถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยมากน้อยเพียงใด กลับปรากฏว่าโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครในคดีนี้เริ่มจากข้อเสนอของ ดร.เฮอเบิร์ต ทรักเซล (Dr.Herbert Traxl) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย ฉบับลงวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๔๖ ที่มีถึงนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงมหาดไทย เสนอโครงการขายรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยให้ดำเนินการ
ในลักษณะรัฐต่อรัฐ ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐออสเตรีย กับข้อเสนอให้ความช่วยเหลือ
จัดหาแหล่งเงินทุนให้ โดยยอมรับพันธการค่าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ พร้อมใบเสนอ
ราคา (OFFER NO.๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) ของจำเลยที่ ๕ สำหรับสินค้ารถและเรือดดับเพลิงจำนวน ๑๘
รายการ แยกเป็นรถดับเพลิงและรถอื่นที่ใช้ในการดับเพลิงรวม ๓๑๕ คัน และเรือดดับเพลิงอีก ๑๕ ลำ
อุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย อาคารฝึกอบรมและอุปกรณ์การฝึกอบรม เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕๖,๙๕๓,๒๐๓
ยูโร ตามเอกสารหมายเลข ๓๕ หลังจากนั้นวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจป้องกันและระงับอัคคีภัยให้แก่กรุงเทพมหานครตามมติคณะรัฐมนตรี ต่อมา
กรุงเทพมหานครดำเนินการเสนอขอพัฒนาโครงการระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของ
สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยขอจัดซื้อรถดับเพลิงรวม ๓๑๕ คัน กับเรือดดับเพลิงอีก ๓๐ ลำ
พร้อมครุภัณฑ์อื่นตลอดจนการก่อสร้างอาคารฝึกอบรมและอุปกรณ์การฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ดับเพลิง
โดยตัดรายการจัดซื้อครุภัณฑ์คงเหลือ ๑๕ รายการ มูลค่า ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร พฤติการณ์บ่งชี้ว่าเป็น
โครงการจัดซื้อที่จัดทำขึ้นตามจำนวนและราคาที่จำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นฝ่ายผู้เสนอขาย โดยดำเนินการเพื่อให้
สอดคล้องกับใบเสนอราคาของจำเลยที่ ๕ ทำให้เป็นความจำเป็นและความต้องการของกรุงเทพมหานคร
ซึ่งเป็นฝ่ายผู้ซื้ออย่างแท้จริง ต่อมาหลังจากที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการจัดซื้อดังกล่าวและมีการ
จัดทำข้อตกลงของความเข้าใจหรือ A.O.U. (Agreement of Understanding - A.O.U.) และข้อตกลง
ซื้อขาย (Purchase/Sale Agreement) ขึ้นตามเอกสารหมายเลข ๓๖ และ ๖๓ แม้ A.O.U. จะลง
นามโดยดร.เฮอเบิร์ต ทรักเซล (Dr.Herbert Traxl) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำ
ประเทศไทย แต่คำพิง A.O.U. เป็นเรื่องที่คู่กรณีมีความคาดหวังจะมีการปฏิบัติตามความเข้าใจ
ร่วมกันนั้นต่อไปโดยยังมิได้มีผลผูกพันเป็นสัญญา ส่วนข้อตกลงซื้อขายก็เป็นเพียงการซื้อขายระหว่าง
กรุงเทพมหานครกับจำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นบริษัทเอกชน โดยบุคคลที่ลงนามฝ่ายผู้ขายในสัญญาซื้อขายคือ

ผู้แทนจำเลยที่ ๕ หาใช่เป็นการลงนามโดยตัวแทนผู้มีอำนาจของรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียโดยตรง
 ดังนั้น A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายดังกล่าวจึงไม่ใช่หลักฐานแสดงว่ารัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรเลีย
 ได้ยอมเข้าผูกพันเป็นคู่สัญญาด้วย ข้อนี้ได้รับความจากรองศาสตราจารย์ อัจฉราพรณ จรัสวัฒน์
 ที่ปรึกษาด้านวิชาการของจำเลยที่ ๒ เบิกความว่า ได้มีการนำทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียมาเสนอราคา
 แต่ไม่ว่ารัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรเลียจะทราบเรื่องนี้หรือไม่ เพราะกระบวนการของทูตค่อนข้าง
 เร่งด่วนมาก จึงเห็นได้ว่า เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยและทูตพาณิชย์
 สาธารณรัฐออสเตรเลียเพียงแต่ทำหน้าที่ช่วยประสานงานและจัดให้มีการเจรจาทำสัญญาซื้อขายกันเอง
 ต่อไปเท่านั้น นอกจากนี้โดยปกติ A.O.U. คงเป็นเพียงกรอบของความตกลงตามหนังสือกระทรวง
 การต่างประเทศ เอกสารหมายเลข จ.๓๖ แต่เมื่อพิจารณา A.O.U. ดังกล่าวแล้วปรากฏว่าได้กำหนด
 พันธกรณีที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่ที่ต้องผูกพันในการทำการซื้อขายต่อกัน โดยระบุตัวคู่สัญญาที่
 จะทำข้อตกลงซื้อขายกันไว้เป็นการล่วงหน้า คือ รัฐบาลไทยโดยกรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย
 มีหน้าที่ต้องซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ รวมถึงการกำหนดจำนวนเงินที่ต้องชำระในการซื้อขายตามที่
 จำเลยที่ ๕ เคยเสนอราคา และรัฐบาลไทยต้องเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ชนิดเพิกถอนไม่ได้ให้
 ผู้ขายเป็นเงิน ๑๓๓,๗๔๔,๗๘๐ ยูโร ภายใน ๓๐ วัน หลังจากการลงนามในสัญญาซื้อขาย จึงเห็นได้ว่า
 A.O.U. ดังกล่าวกำหนดขึ้นเพื่อจะผูกมัดการขายสินค้า คุณลักษณะสินค้า ผู้ขายสินค้า และเงื่อนไข
 ต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ โดยตรง แสดงให้เห็นว่าเป็นการอาศัย A.O.U. ดังกล่าวเพื่อให้
 มีผลผูกมัดให้มีผู้เสนอราคารายเดียวคือจำเลยที่ ๕ สำหรับข้อเสนอที่ว่า สาธารณรัฐออสเตรเลียเสนอให้
 ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้นั้น ก็ไม่ปรากฏอยู่ใน A.O.U. อันจะแสดงว่าสาธารณรัฐ
 ออสเตรเลียได้รับรู้และเข้ามาผูกพันตามเงื่อนไขดังกล่าว ข้อเท็จจริงกลับปรากฏว่า การซื้อขายตาม
 A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายทั้งสองฉบับนั้น ฝ่ายผู้ขายคิดดอกเบี้ยจากคู่สัญญาฝ่ายไทยไว้แล้ว
 ล่วงหน้าในอัตราร้อยละ ๓.๕ ต่อปี สำหรับการผ่อนชำระรวม ๙ งวด เป็นเงิน ๑๐,๔๗๒,๐๐๔.๒๐

ยูโร คิดเป็นเงินไทย ๕๒๓,๖๕๐,๒๑๐ บาท โดยกรุงเทพมหานครมีภาระต้องชำระค่าสินค้าตามข้อตกลงแก่จำเลยที่ ๕ จำนวน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทย ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท ในสัดส่วนที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลร้อยละ ๖๐ และในส่วนของเงินงบประมาณของกรุงเทพมหานครร้อยละ ๔๐ จึงเห็นได้ชัดแจ้งว่า ไม่มีแหล่งเงินทุนที่รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียจัดหาให้และรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียมิได้ให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยในส่วนของเงินทุนตามที่มีการกล่าวอ้างแต่อย่างใด

ส่วนข้อเสนอที่ว่าสาธารณรัฐออสเตรียจะรับประกันการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ นั้น หากเป็นข้อเสนอจากรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียจริง ย่อมเป็นที่เข้าใจกันว่าสาธารณรัฐออสเตรียจะต้องซื้อสินค้าจากประเทศไทยเป็นการตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ แต่ข้อเท็จจริงกลับได้ความจากพันตำรวจโทมนตรี บุญโยธิน พนักงานสอบสวน กรมสอบสวนคดีพิเศษ ยืนยันว่า การซื้อตอบแทนตามข้อตกลงการค้าต่างตอบแทนที่จำเลยที่ ๕ ทำกับกรมการค้าต่างประเทศมีลักษณะเป็นเพียงการซื้อบิล (ใบกำกับสินค้า) ที่บริษัทซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด (CPM) ส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญาเท่านั้น กับได้ความจากนายพรศิลป์ พิชรินทร์ตะนะกุล พยานโจทก์ซึ่งดำรงตำแหน่งรองกรรมการผู้จัดการบริษัท CPM เบิกความรับว่า บริษัท CPM ทำข้อตกลงว่าด้วยการบริการการซื้อต่างตอบแทนกับจำเลยที่ ๕ โดยจำเลยที่ ๕ จ่ายค่าตอบแทนให้แก่บริษัท CPM ในอัตราร้อยละ ๒.๒ ของมูลค่าสินค้าตามสัญญาการซื้อตอบแทน บริษัท เป็นผู้หาลูกค้าเอง รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรีย และจำเลยที่ ๕ ไม่เคยหาลูกค้าให้ สินค้าที่ส่งออกคือไก่ต้มสุก โดยไม่ได้ส่งออกไปประเทศสาธารณรัฐออสเตรีย แต่ส่งไปประเทศอื่นในแถบยุโรปและประเทศญี่ปุ่น ซึ่งบริษัท CPM เคยส่งไปอยู่แล้ว รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียจึงไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับทางบริษัท CPM ในการทำสัญญาซื้อตอบแทนนี้แต่อย่างใด การส่งออกเป็นคำสั่งซื้อจากลูกค้าเดิม แต่ได้มีการเพิ่มปริมาณให้มากขึ้น ซึ่งตัวเลขส่งออกจะใช้ตัดยอดบัญชีตามสัญญากับกรมการค้าต่างประเทศโดยใช้วันส่งออกเป็นเกณฑ์ ยอดที่ส่งออกที่นำมาตัดบัญชีไม่อาจแยกได้ว่าส่วนใดเป็นการส่งออกตามปกติ และส่วนใดเป็นผลที่เกิด

จากการทำการค้าต่างตอบแทนตามสัญญา ดังนี้ แสดงให้เห็นว่า บริษัท CPM เพียงแต่ใช้มูลค่าสินค้าส่งออกตามปกติอยู่แล้วของตนมาตัดยอดตามสัญญาการค้าต่างตอบแทนเอกสารหมายเลข จ.๗๔ เท่ากับว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียหรือจำเลยที่ ๕ ไม่ได้เข้ามามีส่วนในการดำเนินการซื้อสินค้าไทยโดยตรง และไม่ได้คำนึงว่าจะได้มีการส่งออกเพิ่มขึ้นจากปกติหรือลดการขาดดุลการค้าจากการซื้อสินค้าในคดีนี้ ทั้งจำเลยที่ ๕ เองก็เคยมีหนังสือถึงจำเลยที่ ๖ แจ้งว่า ข้อตกลงของความเข้าใจ (A.O.U.) และข้อตกลงซื้อขาย ไม่มีพันธะกรณีในการซื้อตอบแทนแต่อย่างใด ตามเอกสาร แฟ้มที่ ๑๐ หน้า ๑๔,๗๘๑ ถึง ๑๔,๗๘๒ หากรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียตกลงรับพันธะการค้าต่างตอบแทนจริง กรณีก็ไม่น่าจะดำเนินการโดยใช้วิธีการซื้อบิลของบริษัท CPM ที่ส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญา เพราะเป็นการเห็นได้ชัดแจ้งว่าไม่สอดคล้องกับหลักการของการค้าต่างตอบแทนที่แท้จริง โดยเฉพาะวิธีการซื้อบิลของบริษัทที่ส่งออกอยู่แล้วมาตัดยอดนั้น ลำพังจำเลยที่ ๕ สามารถดำเนินการได้เอง เพราะจำเลยที่ ๕ เพียงแต่เสียค่าธรรมเนียมบริการเป็นค่าจ้างให้แก่บริษัท CPM เท่านั้น กรณีจึงอยู่ในวิสัยที่จำเลยที่ ๕ จะแอบอ้างดำเนินการไปโดยรัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรเลียไม่ได้เกี่ยวข้องด้วยได้ ข้ออ้างเรื่องการค้าต่างตอบแทนจึงรับฟังได้เพียงว่าเป็นการหาเหตุอ้างเพื่อให้เข้าใจว่าเป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐเพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการจัดซื้อ รวมทั้งมีการนำไปใช้อ้างว่าราคาซื้อขายในกรณีนี้มีเงื่อนไขการค้าต่างตอบแทนด้วยจึงไม่อาจนำไปเปรียบเทียบราคากับผู้ขายรายอื่นได้ ข้อเท็จจริงตามที่ได้ความจากการไต่สวนดังกล่าวจึงมีน้ำหนักและเหตุผลให้รับฟังได้ว่าการดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยตามฟ้อง ไม่ใช่เป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐที่สาธารณรัฐออสเตรเลียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐

มีข้อที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า รถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงตามฟ้องมีราคาสูงเกินความเป็นจริงหรือไม่ ในข้อนี้ได้ความจากพันตำรวจโทมนตรี บุญยโยธิน พยานโจทก์เบิกความ

ว่า สินค้ารถและเรือดัดเพลิงที่มีคุณลักษณะของสินค้าใกล้เคียงหรือสูงกว่าที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อ มีผู้ผลิตและจำหน่ายในประเทศหลายราย จึงสามารถสอบราคาหรือเปรียบเทียบราคาจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรายอื่นได้ ซึ่งจากการเปรียบเทียบราคาในการจัดซื้อเรือดัดเพลิงของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กับการจัดซื้อของกรุงเทพมหานครในคดีนี้ ตามเอกสารหมายเลข จ.๙๔ หน้า ๑๕๒๔ ถึง ๑๕๓๔ พบว่าการจัดซื้อในโครงการนี้มีราคาสูงกว่าสินค้าชนิดเดียวกันที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดซื้อเป็นอย่างมาก กล่าวคือ รายการที่ ๑ เรือดัดเพลิงมีราคาต่างกันคันละ ๒,๑๕๔,๐๕๐ บาท รายการที่ ๒ โครงประธานและเครื่องยนต์ แพงกว่าราคาคันละ ๑๗,๑๔๓,๒๐๐ บาท เรือดัดเพลิงเคมีคือ รถฉีดโฟมที่กรุงเทพมหานครซื้อในราคาคันละ ๗๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท นั้น ต่างประเทศราคาประมาณ ๑๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท นอกจากนั้นจากการเปรียบเทียบกับกรมตำรวจ ก็ปรากฏว่า กรุงเทพมหานครจัดซื้อเรือดัดเพลิงพร้อมบันไดแพงกว่าถึงร้อยละ ๖๐.๖ เรือดัดเพลิงบรรทุกน้ำแพงกว่าถึงร้อยละ ๑๓๐.๗ เรือดัดเพลิงแพงกว่าถึงร้อยละ ๓๖ และเรือดัดเพลิงจำเลยที่ ๕ ได้ประโยชน์เป็นเงินลำละ ๑๑,๑๖๒,๑๐๐ บาท รวม ๓๐ ลำ เป็นเงิน ๓๓๔,๕๒๓,๐๐๐ บาท ตามเอกสารหมายเลข จ.๙๔ นอกจากนั้นยังปรากฏว่า เมื่อเปรียบเทียบราคาสินค้าตามเอกสารเสนอราคา (Commercial Proposal) ของบริษัท Iturri S.A. ที่เสนอผ่านสถานเอกอัครราชทูตสเปนประจำประเทศไทยมายังจำเลยที่ ๖ เอกสารหมายเลข จ.๑๙๑ แล้ว สินค้ามีคุณลักษณะเฉพาะเช่นเดียวกันกับสินค้าที่จัดซื้อในโครงการนี้ และมีเงื่อนไขปลอดการชำระ ๒๔ เดือน รวมทั้งการผ่อนชำระเป็นเวลา ๕ ปี โดยยอมรับเงื่อนไขการซื้อตอบแทนเช่นเดียวกัน ราคาสินค้าที่จัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ สูงกว่าทั้ง ๑๕ รายการ คิดเป็นเงิน ๑,๘๖๙,๒๓๕,๙๕๐ บาท ตามตารางเปรียบเทียบราคาเอกสารหมายเลข จ.๑๙๑ ยิ่งกว่านั้น จากการประเมินต้นทุนของสินค้าที่จัดซื้อในโครงการแล้ว ผลประโยชน์ที่จำเลยที่ ๕ ได้รับเป็นเงิน ๒,๑๙๒.๒ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน สูงถึงร้อยละ ๔๘.๗๗ ซึ่งต่อมากระบวนการระงับข้อพิพาทโดยทางอนุญาโตตุลาการก็ได้มีคำชี้ขาดกำหนดจำนวนมูลค่ายุติธรรมของ

อุปกรณ์ที่สไตเออร์ (จำเลยที่ ๕) ส่งมอบให้ประเทศไทยในปี ๒๕๔๙ และ ๒๕๕๐ ซึ่งจะนำไปใช้คำนวณจำนวนที่ตกลงที่จำเลยที่ ๕ จะต้องคืนให้แก่กรุงเทพมหานคร คือ ส่วนต่างระหว่าง ๑๑๔,๘๔๒,๑๖๐ ยูโร และมูลค่าราคาซื้อขายเดิม ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ทำให้เกิดจำนวนที่จะต้องชำระให้กรุงเทพมหานครเป็นเงิน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท) ค่าชี้ขาดดังกล่าวยิ่งแสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๕ ได้เสนอราคาเป็นจำนวนที่สูงเกินกว่ามาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมไปมากเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ข้อเท็จจริงที่ได้ความจากการไต่สวนดังกล่าวจึงมีน้ำหนักรับฟังได้ว่า ราคารถและเรือพร้อมอุปกรณ์การดับเพลิงที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ มีราคาสูงเกินความเป็นจริง

เมื่อพิจารณาประกอบการเสนอราคาของจำเลยที่ ๕ ตามใบเสนอราคา (OFFER NO. ๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) เอกสารหมายเลข ๕ ที่เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยเสนอต่อนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา ในครั้งแรก จำเลยที่ ๕ เป็นผู้ประกอบการค้าสินค้าประเภทนี้มานาน ทั้งจำเลยที่ ๕ ได้ยินยอมให้คณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส มีคำชี้ขาดสิ้นสุดเพื่อกำหนดมูลค่ายุติธรรมของสินค้าที่ขายในคดีนี้และให้จำเลยที่ ๕ ชำระเงินส่วนต่างคืนแก่กรุงเทพมหานคร แสดงว่าจำเลยที่ ๕ รู้อยู่แล้วว่าได้เสนอขายสินค้ารถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงในราคาที่สูงเกินความเป็นจริงการที่จำเลยที่ ๕ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการจัดซื้อรถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงตั้งแต่แรก โดยจำเลยที่ ๕ ได้ยื่นใบเสนอราคาที่ระบุรายการและจำนวนสินค้าจนนำไปสู่การแอบอ้างข้อเสนอให้ใช้วิธีดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ ซึ่งมีการดำเนินการต่อมาตามลำดับจนมีการลงนามใน A.O.U. โดยเฉพาะเนื้อหา A.O.U. มีลักษณะเป็นการผูกมัดการขายสินค้า คุณลักษณะสินค้า ผู้ขายสินค้า และเงื่อนไขต่าง ๆ ตามใบเสนอราคาของจำเลยที่ ๕ อีกทั้งยังปรากฏว่า A.O.U. ได้กำหนดตัวคู่สัญญาล่วงหน้า

เป็นจำเลยที่ ๕ อันเป็นประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ โดยตรง ซึ่งผิดปกติของกรอบความตกลงเบื้องต้น ต่อมาได้มีการอาศัยอ้าง A.O.U. ไปใช้ในขั้นตอนดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้มีผลผูกมัดให้ต้องจัดซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ โดยอ้างว่าจำเป็นต้องใช้การจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ไม่อาจใช้การประกวดราคา ให้ผู้ขายรายอื่นเข้าเสนอราคาได้ จึงมีการยกเว้นการปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ อันเป็นผลให้มีผู้เสนอราคารายเดียวคือจำเลยที่ ๕ เท่านั้น ดังเช่นที่ นายปรามโทย์ นาคีสถิตย์ กรรมการผู้จัดการบริษัทเทเพนธ์ แอโรโมทีฟ อินดัสตรีส์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ทำหน้าดูแลการซ่อมบำรุงรักษาสินค้าของจำเลยที่ ๕ เบิกความกล่าวอ้างว่า จำเลยที่ ๕ ไม่ได้แข่งขันราคากับบริษัทอื่น เพราะการจัดซื้อระดับเพลิงของกรุงเทพมหานครมีเงื่อนไขว่าเป็นการดำเนินการระหว่างรัฐต่อรัฐ แต่พยานหลักฐานตามการไต่สวนได้ความว่า ความจริงแล้วการดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยครั้งนี้ไม่ใช่เป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐที่สาธารณรัฐออสเตรียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ตามที่มีการพยายามกล่าวอ้าง อีกทั้งรถเรือดับเพลิงที่จัดซื้อในคดีนี้ก็ไม่ปรากฏว่ามีคุณลักษณะและประสิทธิภาพที่เหมาะสมแก่การใช้สอยที่แตกต่างไปจากแหล่งผลิตอื่น จึงไม่ใช่สินค้าพิเศษที่จะต้องจัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ แต่เพียงรายเดียว ทั้งก็ไม่ใช้สินค้าพัสดุที่จะต้องจัดซื้อจากต่างประเทศอันจะเป็นเหตุให้ต้องจัดซื้อโดยวิธีพิเศษแต่อย่างใด แต่สามารถจัดซื้อได้ด้วยวิธีการปกติตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุได้ เมื่อจำเลยที่ ๕ รู้อยู่แล้วว่าราคาเสนอขายสินค้ารถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงนั้นสูงเกินความเป็นจริง ซึ่งหากปล่อยให้มีการแข่งขันกันอย่างเป็นธรรมโดยวิธีการประกวดราคา หรือมีการสอบราคาหรือหาค่าเปรียบเทียบตามขั้นตอนการจัดซื้อตามวิธีการปกติ ก็ย่อมเป็นไปได้ยากที่จำเลยที่ ๕ จะสามารถทำสัญญาขายสินค้าแก่กรุงเทพมหานคร ในราคาสูงเกินจริงเช่นนั้นจนสำเร็จได้ ข้อนี้จึงเป็นมูลเหตุนำไปสู่การวางแผนดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยโดยแอบอ้างว่าเป็นดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ

โดยสาธารณรัฐออสเตรเลียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ทั้งที่ไม่มีอยู่จริง ประกอบกับจำเลยที่ ๕ ยังได้มอบให้นายมาริโอ มินาร์ เป็นผู้แทนจำเลยที่ ๕ ลงนามในสัญญาการซื้อขายตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศ ตามเอกสารหมายเลข จ.๖๓ โดยมีเพียงนายเทอร์สเทน ไอซิงเกริช อุปทูต รักษาการแทนฯ สถานเอกอัครราชทูตออสเตรเลีย กรุงเทพฯ ร่วมลงชื่อในฐานะพยาน ซึ่งไม่ปรากฏว่าได้รับมอบอำนาจจากสาธารณรัฐออสเตรเลียในการรับรู้ข้อตกลงฉบับนี้ และต่อมาจำเลยที่ ๕ ใช้วิธีการซื้อบิลที่บริษัทในประเทศไทย ส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญา โดยรัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรียมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับดำเนินการตามหลักการค้ำต่างตอบแทนอย่างแท้จริง พฤติการณ์จึงแสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๕ ได้เข้ามาเกี่ยวข้องการกระบวนการจัดซื้อในส่วนสาระสำคัญในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การยื่นเสนอราคา การจัดทำ A.O.U. การทำสัญญาซื้อขาย ตลอดจนการค้ำต่างตอบแทน โดยรัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรียมิได้เข้ามาผูกพันเป็นคู่สัญญาด้วย นอกจากนั้น หากจำเลยที่ ๕ มิได้คบคิดวางแผนกับจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ มาก่อน ย่อมไม่มีทางที่จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ จะได้รับผลประโยชน์อันใดจากการดำเนินการซับซ้อนหลายขั้นตอนจนสำเร็จตามความประสงค์ของจำเลยที่ ๕ ในขณะที่จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ต้องเสี่ยงต่อความรับผิดทางอาญาในข้อหาร้ายแรงเช่นนี้ พยานหลักฐานจากการไต่สวนรับฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่า การจัดซื้อที่เกิดขึ้นเป็นการตกลงร่วมกันระหว่างจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ มาแต่แรกที่จะซื้อสินค้าดังกล่าวจากจำเลยที่ ๕ โดยมีพฤติการณ์เป็นการแบ่งหน้าที่กันทำ คือ ร่วมกันเสนอโครงการ และใช้ A.O.U. เป็นตัวกำหนดราคาสินค้าและผู้ขายไว้ล่วงหน้า จากนั้นได้อ้าง A.O.U. นำไปสู่การลงนามในสัญญาซื้อขายโดยไม่มีการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรม เพื่อเอื้ออำนวยให้จำเลยที่ ๕ สามารถเข้าเป็นผู้มีสิทธิเข้าทำสัญญากับกรุงเทพมหานครได้แต่เพียงรายเดียว อันเป็นการปิดโอกาสผู้ประกอบการรายอื่น เมื่อการกระทำของจำเลยที่ ๒ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับ

การเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ ส่วนการกระทำของที่ ๔ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฉบับลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ ดังนี้ จำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นเอกชนที่ร่วมกระทำความผิดด้วยจึงต้องรับผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของเจ้าพนักงานดังกล่าว แต่สำหรับความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ ศาลยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ในข้อหาดังกล่าวไปแล้ว จำเลยที่ ๕ จึงไม่อาจเป็นผู้สนับสนุนในความผิดฐานดังกล่าวได้ แม้จำเลยที่ ๕ จะได้ส่งมอบสินค้าตามสัญญาซื้อขาย และในชั้นอนุญาโตตุลาการ คณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) มีคำวินิจฉัยสิ้นสุด (The Final Award) ฉบับลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ ให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายระดับเพลิงพร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ฉบับลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงทั้งหมดในสินค้านี้ตกเป็นของกรุงเทพมหานคร มีผลเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๗ ให้สโตนเนอร์จะชำระเงินคืน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท) ก็เป็นการชี้ขาดประเด็นข้อพิพาททางแพ่งที่คู่กรณีตกลงกันไม่ได้เกี่ยวกับราคาที่เป็นธรรมของอุปกรณ์การดับเพลิงที่ส่งมอบตามสัญญาซื้อขายปี ๒๕๔๗ ตามเอกสารหมายเลข จ.๕๒๗ และแม้กรุงเทพมหานครได้รับเงินจากจำเลยที่ ๕ เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซมจำนวน ๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท ครบถ้วนแล้วก็ตาม แต่เมื่อการเข้าทำสัญญาของจำเลยที่ ๕ ได้เกิดจากการกระทำของจำเลยที่ ๕ กับพวกที่มุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม คำชี้ขาดดังกล่าวจึงคงมีผลเป็นเพียงการระงับข้อพิพาท

ทางแพ่งเท่านั้น แต่ไม่อาจลบล้างความผิดทางอาญาของจำเลยที่ ๕ กับพวกซึ่งเกิดขึ้นแล้วในชั้นตอนก่อนและขณะเสนอราคาได้

ส่วนที่โจทก์บรรยายฟ้องและมีคำขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๕ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ นั้น เห็นว่า คำฟ้องของโจทก์ได้บรรยายข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดตามบทมาตราดังกล่าวแล้ว และพยานหลักฐานที่ได้ความจากการไต่สวนรับฟังได้ว่าจำเลยที่ ๕ ใช้วิธีการอ้าง A.O.U. เป็นตัวกำหนดราคาสินค้าและผู้ขายไว้ล่วงหน้า จนนำไปสู่การลงนามในสัญญาซื้อขายกับจำเลยที่ ๕ โดยไม่มีการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรม อันถือได้ว่าเป็นการใช้อุบายหลอกลวงหรือกระทำการโดยวิธีอื่นใดเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการเสนอราคาอย่างเป็นธรรม การกระทำของจำเลยที่ ๕ จึงเป็นความผิดพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ อีกด้วย ซึ่งความผิดฐานนี้ผู้กระทำความผิดไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงย่อมลงโทษจำเลยที่ ๕ ในฐานะตัวการในความผิดฐานดังกล่าวตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ เมื่อการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๕ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒, มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ เป็นการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกันโดยมีเจตนาเดียวคือเพื่อให้จำเลยที่ ๕ เข้าเป็นผู้มีสิทธิเข้าทำสัญญากับกรุงเทพมหานครได้แต่เพียงรายเดียวโดยไม่มีการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรม จึงเป็นการกระทำความผิดเดียวกัน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ ซึ่งต้องลงโทษบทหนักและการพิจารณาว่ากฎหมายใดมีโทษหนักกว่ากัน ต้องถือตามลำดับที่วางไว้ในประมวลกฎหมาย

อาญา มาตรา ๑๘ เมื่อความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดดังกล่าวประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ ซึ่งในส่วนโทษจำคุกนั้น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๑๐ ปี พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๗ ปี ถึง ๒๐ ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต ส่วนความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี หรือตลอดชีวิต และความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๕ ปี ดังนั้น โทษจำคุกตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ จึงเป็นบทกฎหมายที่มีโทษจำคุกหนักที่สุด

จึงวินิจฉัยว่า จำเลยที่ ๕ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบ มาตรา ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ , ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ การกระทำของจำเลยที่ ๕ เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบทลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ อันเป็นกฎหมาย

(อม.๕๐)

- ๒๗ -

บทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ ลงโทษปรับ ๒๖๖,๖๖๖ บาท
ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙ ข้อหาอื่นให้ยก.

นายณพพร โพธิ์รังสียากร

(อม.๓๑)

ความเห็นในการวินิจฉัยคดี

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๕ /๒๕๕๔

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๗ /๒๕๕๖

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๕ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง	คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	โจทก์
	นายโกสิน พลกุล ที่ ๑	
	นายประชา มาสินนธ์ ที่ ๒	
	นายวัฒนา เมืองสุข ที่ ๓	
	พลตำรวจตรีอิทธิลักษณ์ ต้นชูเกียรติ ที่ ๔	
	บริษัท สไตเออร์ เดมเลอร์ พุก สเปเชียล ฟาร์ชอย เอจี แอนด์ โค เคจี หรือ	
	บริษัท จีดี ยูโรเปียน แลนด์ซิสเต็ม – สไตเออร์ จำกัด ที่ ๕	
	นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ที่ ๖	จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการ
เสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

โจทก์ฟ้องและแก้ฟ้องว่า ขณะเกิดเหตุจำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติ
หน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
อำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ราชการของ
กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่บังคับ

บัญชาข้าราชการ และกำหนดนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๕ เป็นคู่สัญญาผู้ขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยให้กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการกรุงเทพมหานคร

ระหว่างปลายปี ๒๕๔๕ ถึงต้นปี ๒๕๔๙ เวลากลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกัน จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ กระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อยานพาหนะดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ ร่วมกับจำเลยที่ ๕ จัดซื้อสินค้าดังกล่าวด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการและขัดต่อมติคณะรัฐมนตรี ตั้งแต่ขั้นตอนการริเริ่มโครงการ การเสนอโครงการและการอนุมัติโครงการ ด้วยการทำข้อตกลงของความเข้าใจ (AGREEMENT OF UNDERSTANDING หรือ A.O.U.) ระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียโดยไม่ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องด้านกฎหมายจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และมีการกำหนดคุณสมบัติของรายการหรือ คุณลักษณะเฉพาะของสินค้า วิธีการจัดหาและราคาไว้ล่วงหน้าโดยทุจริต โดยอาศัยโอกาสจากการที่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลกรุงเทพมหานคร และกระทรวงพาณิชย์ มีการวางแผนแบ่งหน้าที่กันทำตามตำแหน่งของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ โดยเริ่มต้นจากการจัดทำโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร เพื่อจัดซื้อ

รถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยโดยให้เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรีย ประจำประเทศไทยเสนอวิธีการซื้อขายในลักษณะรัฐต่อรัฐ พร้อมข้อเสนอรับพันธการค่าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ อันเป็นเงื่อนไขสำคัญเพื่อหลีกเลี่ยงการประกวดราคา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าว เป็นเหตุให้มีการจัดซื้อในราคาที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง โดยจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ไม่ทำการค้าต่างตอบแทนตามมติคณะรัฐมนตรี หากแต่อ้างการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐเพื่อหลีกเลี่ยงการสอบราคา รวมทั้งละเว้นการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบราชการที่เกี่ยวข้อง มุ่งหมายมิให้เกิดการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรมเพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ ให้ได้เข้าทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐเพียงรายเดียว ในราคาสูง ก่อให้เกิดความเสียหายแก่กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และราชอาณาจักรไทย โดยมีจำเลยที่ ๕ เป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่าการทำสัญญากับ กรุงเทพมหานครในลักษณะนี้เป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม แต่ร่วมกันกระทำการอันเป็นการช่วยเหลือและให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัคร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในขณะนั้น ด้วยการเข้าทำสัญญากับ กรุงเทพมหานคร โดยจำเลยที่ ๕ จัดทำร่าง A.O.U. แล้วมอบหมายให้ทูตพาณิชย์แห่งสาธารณรัฐ ออสเตรียนำร่าง A.O.U. ไปให้จำเลยที่ ๔ เมื่อจำเลยที่ ๔ ได้รับร่าง A.O.U. แล้ว จำเลยที่ ๔ นำเสนอร่าง A.O.U. ดังกล่าวต่อคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่ม ประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร ที่มีจำเลยที่ ๔ เป็นประธานให้รับร่าง A.O.U. ดังกล่าว วันเดียวกันนายสมัครมีหนังสือถึงจำเลยที่ ๑ แจ้งว่า คณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกัน

และบรรเทาสาธารณภัย มีความเห็นสอดคล้องกับสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยว่า ร่าง A.O.U. ดังกล่าวถูกต้อง จำเลยที่ ๑ กระทำโดยปราศจากอำนาจในการลงนามในสัญญาแทนรัฐบาลไทย อันเป็นการกระทำขัดต่อมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๖ วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๖ และไม่เป็นไปตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ โดยในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ลงนามใน A.O.U. กับ เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย ทั้งที่ไม่มีข้อความตามหลักการที่คณะรัฐมนตรี ได้มีมติไว้เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ ต่อมาวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ นายสมัครลงนามในข้อตกลงซื้อขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย (PURCHASE AGREEMENT) กับจำเลยที่ ๕ โดยมีได้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดให้ทำสัญญาแบบรัฐต่อรัฐ ไม่ได้ได้รับความเห็นจาก กระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา าระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงบประมาณ และไม่ได้ได้รับความเห็นของคณะรัฐมนตรี ไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องของร่างสัญญาจากสำนักงาน อัยการสูงสุด เพื่อประสงฆ์ให้กรุงเทพมหานครตกลงซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ โดยไม่มีการตรวจสอบ ชนิดและราคาสินค้า ซึ่งสินค้าบางรายการผลิตขึ้นในประเทศไทยและมีราคาแพงกว่าราคาใน ท้องตลาดมาก แต่จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครร่วมกันกล่าวอ้างว่า เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐ ออสเตรเลียประจำประเทศไทยได้เสนอวิธีการจัดซื้อในลักษณะรัฐต่อรัฐ พร้อมข้อเสนอรับประกันการค้ำ ต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ อันเป็นเงื่อนไขสำคัญจนคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการ โดย ไม่ได้ตรวจสอบชนิดและราคาสินค้า ถือได้ว่าเป็นการร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดย หุจริตมีเจตนาเพื่อจะแสวงหาประโยชน์จากโครงการดังกล่าวที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายให้แก่

จำเลยที่ ๕ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ และกรุงเทพมหานคร และยังเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

จำเลยที่ ๓ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีที่จะต้องทำการค้าต่างตอบแทนกับรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลีย ด้วยเงื่อนไขรับพันธะการค้าต่างตอบแทนร้อยละ ๑๐๐ โดยเน้นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) แต่จำเลยที่ ๓ ออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการการค้าต่างตอบแทน พ.ศ. ๒๕๔๗ โอนอำนาจในการกำหนดรายการสินค้าในบัญชีรายการสินค้าการค้าต่างตอบแทนและอำนาจในการลงนามจากอำนาจของคณะกรรมการการค้าต่างตอบแทน มาเป็นอำนาจของกรมการค้าต่างประเทศ หลังจากนั้นจำเลยที่ ๓ และนายราเชนทร์ พจนสุนทร ร่วมกับบริษัท ซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด (CPM) อันเป็นบริษัทในเครือบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด (มหาชน) และเป็นบริษัทในครอบครัวของจำเลยที่ ๓ ผลักดันให้กระทรวงพาณิชย์เสนอคณะรัฐมนตรีให้มีมติให้ทำการค้าต่างตอบแทนในกรณีนี้โดยเน้นสินค้าไก่ต้มสุก แทนที่จะเป็นสินค้า OTOP ตามนโยบายของรัฐบาล จึงมิใช่เป็นการทำสัญญาการค้าต่างตอบแทนในลักษณะรัฐต่อรัฐ ไม่เป็นไปตามเจตนาของเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยที่ให้คำมั่นไว้ว่ารัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรียยินดีรับพันธะการค้าต่างตอบแทน ร้อยละ ๑๐๐ ไม่เป็นไปตามความประสงค์ของรัฐบาลไทยที่ต้องการระบายสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมของไทย รวมทั้งขยายสินค้าไทยในตลาดสาธารณรัฐออสเตรเลีย ไม่เป็นไปตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ และไม่เป็นไปตามวิธีการค้าต่างตอบแทน ทำให้ประเทศไทยต้องขาดดุลการค้าต่อสาธารณรัฐออสเตรเลียเป็นเงิน ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท

การที่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัครสามารถกระทำการดังกล่าวได้ เป็นผลมาจากการที่จำเลยที่ ๕ ให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวก การกระทำของจำเลยที่ ๕ จึงเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัครในการกระทำความผิด อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑, ๑๒ และ ๑๓ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และจำเลยที่ ๕ ยังร่วมกระทำความผิดกับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัครในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ ด้วย

จำเลยที่ ๖ เข้ารับตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๖ แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณารายละเอียดการจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย แล้วนำรายงานของคณะกรรมการดังกล่าวที่ว่ามีการเจรจาต่อรองกับจำเลยที่ ๕ เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมแล้ว มาเป็นเหตุยกเลิกคำสั่งระงับการขอเปิด L/C และให้ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) อนุมัติวงเงินเพื่อจ่ายให้แก่จำเลยที่ ๕ โดยไม่ได้พิจารณาถึงขั้นตอนการจัดซื้อที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบราชการ นอกจากนี้จำเลยที่ ๖ ยังแก้ไขข้อความอันเป็นสาระสำคัญของเงื่อนไขใน L/C หลายรายการเพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ ในการส่งมอบสินค้าและการชำระเงิน ก่อนโจทก์ฟ้องคดีนี้ โจทก์มีมติให้ส่งรายงานและเอกสารพร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่อัยการสูงสุดมีความเห็นว่ายังมีข้อไม่สมบูรณ์และมีหนังสือแจ้งโจทก์ทราบ มีการตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ แต่คณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ อัยการ

สูงสุดจึงส่งสำนวน รายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องคืนให้แก่โจทก์เพื่อฟ้องคดีเอง เหตุเกิดที่แขวงเสาชิงช้า และแขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร และที่ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เกี่ยวพันกัน ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ , ๘๓ และ ๘๖ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗, ๑๑ , ๑๒ และ ๑๓

จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ ให้การปฏิเสธ

จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาครั้งแรก ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีเฉพาะจำเลยที่ ๕ ออกจากสารบบความ

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาแล้วพิพากษาว่า จำเลยที่ ๒ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และจำเลยที่ ๔ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ การกระทำของจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ อันเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ จำคุกจำเลยที่ ๒ มีกำหนด ๑๒ ปี และจำคุกจำเลยที่ ๔ มีกำหนด ๑๐ ปี ข้อหาอื่นให้ยก ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๖.

จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ไว้พิจารณา

โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ยกคดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๕ ขึ้นพิจารณา ศาลอนุญาต

ศาลส่งหมายเรียก สำเนาคำฟ้อง และหมายนัดพิจารณาค้างครั้งแรกให้จำเลยที่ ๕ ทราบ โดยชอบแล้ว แต่จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาล ศาลออกหมายจับกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนจำเลยที่ ๕ เกินสามเดือน แต่ไม่สามารถจับได้ จึงพิจารณาคดีโดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยที่ ๕ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ และจำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาค้างครั้งแรก ถือว่าจำเลยที่ ๕ ให้การปฏิเสธ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓ วรรคสาม

พิเคราะห์พยานหลักฐานที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้สวนเพิ่มเติมประกอบรายงานการไต่สวนของโจทก์แล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า ขณะเกิดเหตุ จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร เป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ จำเลยที่ ๕ เป็นคู่สัญญาผู้ขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ให้กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ มีฐานะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ และจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๖ กรุงเทพมหานครจัดตั้งสำนักป้องกันและ

บรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งสถานีดับเพลิงจำนวน ๗๘ สถานี เพื่อรองรับภารกิจการป้องกันและระงับ
อัคคีภัยที่จะถ่ายโอนมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามนโยบายรัฐบาล ต่อมาวันที่
๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติโอนภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยให้แก่
กรุงเทพมหานคร วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ คณะรัฐมนตรีมีมติโครงการพัฒนาระบบบริหาร
และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครตามที่
กระทรวงมหาดไทยเสนอ มีหลักการสำคัญว่า วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะต่าง ๆ ให้นำเข้า
เฉพาะส่วนที่จำเป็นและที่ไม่มีหรือที่ไม่สามารถผลิตได้เองในประเทศเท่านั้น และให้กระทรวงพาณิชย์
รับไปดำเนินการเกี่ยวกับการทำการค้าต่างตอบแทน (Counter Trade) กับรัฐบาลสาธารณรัฐ
ออสเตรเลีย ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๒ วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๕ มีใบเสนอราคา (OFFER
NO. ๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) สำหรับสินค้ารถและเรือดับเพลิงจำนวน ๑๘ รายการ แยกเป็นรถดับเพลิงและ
รถอื่นที่ใช้ในการดับเพลิงรวม ๓๑๕ คัน และเรือดับเพลิงอีก ๑๕ ลำ อุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย อาคาร
ฝักอบรมและอุปกรณ์การฝักอบรม เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕๖,๙๕๓,๒๐๓ ยูโร ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๕ จำเลย
ที่ ๑ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีหนังสือถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ให้นำเสนอ
คณะรัฐมนตรีเพื่อรับทราบรายงานผลการดำเนินการตามที่กรุงเทพมหานครเสนอ โดยมีรายการสินค้า
ที่ต้องจัดหา ๑๕ รายการ เป็นยานพาหนะดับเพลิงจำนวน ๓๑๕ คัน เรือดับเพลิงจำนวน ๓๐ ลำ ใน
วงเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทยประมาณ ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท คณะรัฐมนตรี
รับทราบรายงานผลดำเนินการดังกล่าว หลังจากนั้นนายสมัคร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการ
กรุงเทพมหานคร มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่ม
ประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร มีจำเลยที่ ๔

เป็นประธาน ให้มีอำนาจหน้าที่บริหารโครงการให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี และดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และให้มีหน้าที่เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ อีกหน้าที่หนึ่ง จำเลยที่ ๔ ทำบันทึกเสนอนายสมัครโดยแนบร่างข้อตกลงของความเข้าใจ (Agreement of Understanding - A.O.U.) ที่ได้รับจากทูตพาณิชย์สาธารณรัฐออสเตรเลียเมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ตามเอกสารหมายเลข ๒๙ คณะกรรมการบริหารโครงการ ฯ พิจารณาร่าง A.O.U. ดังกล่าวแล้ว ต่อมาวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ลงนามใน A.O.U. ร่วมกับเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๖ การจัดซื้อครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัยในโครงการดังกล่าว จำเลยที่ ๔ ขอยกเว้นไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ และได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ กรุงเทพมหานคร ให้ไม่ต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติฯ เฉพาะในกรณีที่ต้องดำเนินการตาม A.O.U. นอกจากนี้จำเลยที่ ๔ ยังขอความเห็นชอบดำเนินการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ขออนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ขออนุมัติเปิด L/C และขออนุมัติยกเว้นการปฏิบัติตามมติคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ครั้งที่ ๒๘/๒๕๔๓ ที่กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีพิเศษวงเงินเกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต้องรายงานเพื่อขอรับความเห็นชอบจากคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครก่อน นายสมัครเห็นชอบและอนุมัติตามที่จำเลยที่ ๔ เสนอ ต่อมาจำเลยที่ ๔ ในฐานะประธานกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษต่อรองราคากับจำเลยที่ ๕ จำเลยที่ ๕ แจ้งยืนยันราคาเดิม แต่เสนอเงื่อนไขเพิ่มเติมในรูปอุปกรณ์อะไหล่ และอุปกรณ์เครื่องมือมูลค่า ๓๐๐,๐๐๐ ยูโร กับการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ รวมทั้งการรับรองคณะผู้ตรวจรับรถต้นแบบแล้ว จำเลยที่ ๔ ขออนุมัติให้ทำข้อตกลงซื้อขายกับจำเลยที่ ๕ และแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ ต่อมาวันที่ ๒๗ สิงหาคม

๒๕๔๗ มีการจัดทำข้อตกลงซื้อขายระหว่างกรุงเทพมหานคร โดยนายสมักร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร กับผู้แทนของจำเลยที่ ๕ ตามเอกสารหมายเลข จ.๖๓ ส่วนเรื่องการค้าต่างตอบแทนนั้น วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๕ ลงนามในสัญญาการซื้อขายตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศ โดยนายราเชนทร์ พจนสุนทร อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ ตามสัญญาการซื้อขายตอบแทน (Counter Purchase Agreement) เลขที่ DFT ๓๘/๒๕๔๗ เอกสารหมายเลข จ.๗๔ จำเลยที่ ๕ ว่าจ้าง บริษัทซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด (CPM) เป็นผู้ดำเนินการตามข้อตกลงการซื้อขายตอบแทนกับ กรมการค้าต่างประเทศ สินค้าจะถูกส่งออกไปยังประเทศใดก็ได้ยกเว้นประเทศต้องห้าม กำหนดเริ่ม ซื้อสินค้าไทยนับแต่วันที่สัญญาการซื้อขายตอบแทนมีผลบังคับ และจะซื้อให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จ กรมการค้าต่างประเทศจะยึดหลักประกันร้อยละ ๕ ที่บริษัท CPM นำมาวางเป็นหลักประกันต่อกรมการค้าต่างประเทศ โดยบริษัท CPM นำยอดส่งออก ไก่ต้มสุกมาตัดยอดเป็นมูลค่าการค้าต่างตอบแทน กรุงเทพมหานครดำเนินการขอเปิด L/C และชำระ เงินให้แก่จำเลยที่ ๕ ตามข้อตกลงซื้อขายรถและเรือดับเพลิง จำนวน ๙ งวด รวมเป็นเงิน ๖,๒๔๔,๘๑๔,๕๐๒.๕๓ บาท แล้ว ต่อมาก่อนโจทก์ฟ้องคดีนี้ โจทก์มีมติให้ส่งรายงานและเอกสาร พร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง แต่อัยการสูงสุดมีความเห็นว่ายังมีข้อไม่สมบูรณ์และมีหนังสือแจ้งโจทก์ทราบ มีการตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ แต่คณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติ เกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ อัยการสูงสุดจึงส่งสำนวน รายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องคืนให้แก่โจทก์เพื่อ ฟ้องคดีเอง ต่อมาวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ ศาลฎีกาแผนกคดีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองมีคำพิพากษาคดีนี้ นอกจากนี้โจทก์ยังเห็นว่าการลงนามในข้อตกลงความเข้าใจ

(A.O.U.) ในคดีนี้ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ ถือว่าเป็นการอนุมัติหรืออนุญาตให้สิทธิประโยชน์แก่บุคคลใดไป โดยมีขอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ โจทก์ จึงส่งเรื่องให้กรุงเทพมหานครดำเนินการเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ยกเลิกหรือเพิกถอน สิทธิเกี่ยวกับการข้อตกลงซื้อขายรถและเรือดัดเพลิง ตามมาตรา ๙๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ กรุงเทพมหานครส่งเรื่องไปยัง สำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อขอให้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ กลาง แต่สำนักงานอัยการสูงสุดมีข้อสังเกตว่า จำเลยที่ ๕ มีสิทธิอ้างข้อสัญญาซื้อขาย ข้อ ๑๓ ร้องขอ ต่อศาลให้นำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการได้ กรุงเทพมหานครจึงได้ทำสัญญาจ้าง บริษัทกลุ่มนักกฎหมายและที่ปรึกษา จำกัด เพื่อดำเนินคดีในชั้นอนุญาโตตุลาการ ณ ศาล อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ(ICC) กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส เป็นคดี อนุญาโตตุลาการเลขที่ ๑๖๗๖๘/FM/MHM/EMMT (C-๑๘๙๓๐/MHM/EMT) ต่อมา คณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) มีคำชี้ขาดสิ้นสุด (The Final Award) ฉบับลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ ใจความสรุปว่า ให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายรถดับเพลิงพร้อม อุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ฉบับลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงทั้งหมดใน สินค้าดังกล่าวตกเป็นของกรุงเทพมหานคร มีผลวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๗ ให้สไตเออร์ (จำเลยที่ ๕) ชำระเงินคืน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท) แก่กรุงเทพมหานคร เป็นค่าส่วน ต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซม ให้กรุงเทพมหานครจ่ายเงินแก่ จำเลยที่ ๕ เป็นค่าใช้จ่ายทางคดี ๑,๒๐๐ สวิสฟรังก์ (๔๓,๗๑๖ บาท) และ ๑,๙๕๕.๙๕ ปอนด์ สเตอริง (๑๐๓,๔๐๖.๑๙ บาท) ตามเอกสารหมาย จ.๕๒๗ นอกจากนี้คำชี้ขาดบางส่วนในส่วนที่ ๔

อนุญาตตลาดการยังให้กรุงเทพมหานครชำระเงิน ๒,๑๐๕,๔๗๒.๔๐ เหรียญสหรัฐ (๗๑,๓๗๕,๕๑๔.๓๖ บาท) ให้แก่จำเลยที่ ๕ เป็นค่าชดใช้ค่าใช้จ่ายทางคดี และร่วมชำระค่าใช้จ่ายของอนุญาตตลาดการด้วย ตามเอกสารหมายเลข จ.๕๓๑ กรุงเทพมหานครได้รับเงินคืนจากจำเลยที่ ๕ เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซม จำนวน ๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท ตามเอกสารหมายเลข จ.๕๓๘ แล้ว

ปัญหาต้องวินิจฉัยประการแรกมีว่า การดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิง รวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยตามฟ้องเป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐหรือไม่ ข้อเท็จจริงปรากฏตามทางใต้สวนว่า โครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิง รวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครในคดีนี้เริ่มต้นจากเอกสารข้อเสนอของดร.เฮอเบิร์ต ทรักเซล (Dr.Herbert Traxl) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย ลงวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๔๖ ที่มีถึงนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เสนอโครงการขายรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยให้ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐออสเตรีย กับมีข้อเสนอให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุน โดยสาธารณรัฐออสเตรียยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ พร้อมใบเสนอราคา (OFFER NO. ๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๖ ของจำเลยที่ ๕ สำหรับสินค้านำรถและเรือดับเพลิงจำนวน ๑๘ รายการ แยกเป็นรถดับเพลิงและรถอื่นที่ใช้ในการดับเพลิงรวม ๓๑๕ คัน และเรือดับเพลิงอีก ๑๕ ลำ อุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย อาคารฝึกอบรมและอุปกรณ์การฝึกอบรม เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕๖,๙๕๓,๒๐๓ ยูโร ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๕ วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการถ่ายโอนภารกิจป้องกันและระงับอัคคีภัยให้แก่กรุงเทพมหานครตามมติคณะรัฐมนตรี ต่อมา

กรุงเทพมหานครเสนอโครงการระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยขอจัดซื้อรถดับเพลิงรวม ๓๑๕ คัน เรือดับเพลิงอีก ๓๐ ลำ พร้อมครุภัณฑ์อื่นตลอดจนการก่อสร้างอาคารฝึกอบรมและอุปกรณ์การฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ดับเพลิงต่อกระทรวงมหาดไทย โดยตัดรายการจัดซื้อครุภัณฑ์คงเหลือ ๑๕ รายการ มูลค่า ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร โดยที่ขณะนั้นยังไม่ได้มีการสำรวจว่ากรุงเทพมหานครมีความจำเป็นต้องใช้รถและเรือดับเพลิงรวมถึงอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยมากน้อยเพียงใด อีกทั้งการถ่ายโอนภารกิจดังกล่าวตามมติคณะรัฐมนตรีเป็นการโอนวัสดุอุปกรณ์และยานพาหนะไปด้วย ประกอบกับกระทรวงการคลังและสำนักงานประมาณเสนอความเห็นให้กรุงเทพมหานครฝึกฝนบุคลากรทดแทนให้เพียงพอ และเตรียมความพร้อมของอาคารสถานที่ให้เหมาะสมก่อน โดยพฤติการณ์จึงเชื่อได้ว่าโครงการจัดซื้อดังกล่าวเป็นความต้องการขายสินค้าของจำเลยที่ ๕ เองมาตั้งแต่แรก ตามใบเสนอราคา (OFFER NO.๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) มิใช่มีความจำเป็นและเป็นความต้องการของกรุงเทพมหานครอย่างแท้จริง ดังนี้ แม้ A.O.U. จะลงนามโดยเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย แต่ก็ยังมิได้มีผลผูกพันเป็นสัญญา เนื่องจากเป็นเพียงบันทึกความเข้าใจร่วมกันยังจะต้องทำสัญญากันอีกในภายหลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อตกลงซื้อขายเป็นข้อตกลงระหว่างกรุงเทพมหานครกับจำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นบริษัทเอกชน ผู้ลงนามฝ่ายผู้ขายมิใช่ตัวแทนผู้มีอำนาจกระทำการแทนสาธารณรัฐออสเตรเลีย จึงยังฟังไม่ได้ว่ารัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียยอมเข้าผูกพันเป็นคู่สัญญา นอกจากนี้ตาม A.O.U. ยังกำหนดพันธกรณีให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่ต้องผูกพันในการทำการซื้อขายต่อกัน โดยเฉพาะมีการระบุตัวคู่สัญญาที่จะทำข้อตกลงซื้อขายกันไว้เป็นการล่วงหน้า มีผลให้รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย โดยกรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ต้องซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ เพียงรายเดียว รวมถึงมีการกำหนดจำนวนเงินที่ต้องชำระในการซื้อขาย

ตามใบเสนอราคาที่จำเลยที่ ๕ เคยเสนอมา นอกจากนี้รัฐบาลไทยยังต้องเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ชนิดเพิกถอนไม่ได้ให้ผู้ขายเป็นเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ภายใน ๓๐ วัน หลังจากการลงนามใน สัญญาซื้อขาย อันเป็นการผูกขาดตัวผู้ขายสินค้า คุณลักษณะของสินค้า และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เป็น ประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ แต่เพียงผู้เดียว อีกทั้งข้อเสนอให้ความช่วยเหลือของสาธารณรัฐออสเตรียที่ จะจัดหาแหล่งเงินทุนและยอมรับข้อตกลงการค้าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ยังไม่ปรากฏ อยู่ใน A.O.U. ด้วย ประกอบกับในทางปฏิบัติยังปรากฏว่าการซื้อขายตาม A.O.U. และข้อตกลงซื้อ ขาย จำเลยที่ ๕ คิดดอกเบี้ยจากคู่สัญญาฝ่ายไทยไว้ล่วงหน้าในอัตราร้อยละ ๓.๕ ต่อปี สำหรับการผ่อนชำระรวม ๙ งวด เป็นเงิน ๑๐,๔๗๒,๐๐๔.๒๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทย ๕๒๓,๖๕๐,๒๑๐ บาท โดยกรุงเทพมหานครมีภาระต้องชำระค่าสินค้าตามข้อตกลงแก่จำเลยที่ ๕ จำนวน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทย ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท ในสัดส่วนที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลร้อยละ ๖๐ และ งบประมาณของกรุงเทพมหานครอีกร้อยละ ๔๐ โดยไม่มีแหล่งเงินทุนที่รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐ ออสเตรียรับว่าจะจัดหาให้ อันเป็นพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าสาธารณรัฐออสเตรียมิได้รับรู้และเข้ามาผูกพัน ตามเงื่อนไขดังกล่าวดังที่มีการกล่าวอ้าง ส่วนข้อเสนอที่ว่าสาธารณรัฐออสเตรียจะรับประกันการค้าต่าง ต่อแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ นั้น ย่อมเป็นที่เข้าใจตรงกันว่าสาธารณรัฐออสเตรียจะต้องผูกพันซื้อ สินค้าจากราชอาณาจักรไทยเป็นการตอบแทนในสัดส่วนดังกล่าว แต่ในข้อนี้พันตำรวจโทมนตรี บุญย โยธิน พนักงานสอบสวน กรมสอบสวนคดีพิเศษ พยานโจทก์เบิกความว่า การซื้อตอบแทนตาม ข้อตกลงการค้าต่างตอบแทนที่จำเลยที่ ๕ ทำกับกรมการค้าต่างประเทศมีลักษณะเป็นเพียงการซื้อขาย (ใบกำกับสินค้า) ที่บริษัทซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด ส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญา เท่านั้น สอดคล้องกับคำเบิกความของนายพรศิลป์ พชรินทร์ตะนกุล รองกรรมการผู้จัดการบริษัทซี.พี.

เมอร์แซนไดซิง จำกัด ที่ว่า บริษัทซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด ทำข้อตกลงการค้าต่างตอบแทนกับ
จำเลยที่ ๕ โดยจำเลยที่ ๕ จ่ายค่าตอบแทนให้แก่บริษัทซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด ในอัตราร้อยละ
๒.๒ ของมูลค่าสินค้าตามข้อตกลงการค้าต่างตอบแทน บริษัทซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด เป็นผู้หา
ลูกค้าเอง รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียและจำเลยที่ ๕ ไม่เคยหาลูกค้าให้ สินค้าที่ส่งออกไปคือ ไก่
ต้มสุก โดยไม่ได้ส่งออกไปสาธารณรัฐออสเตรเลีย แต่ส่งไปประเทศอื่นในแถบยุโรปและประเทศญี่ปุ่น ซึ่ง
บริษัทซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด เคยส่งไปอยู่แล้ว การส่งออกเป็นคำสั่งซื้อจากลูกค้าเดิม เพียงแต่เพิ่ม
ปริมาณให้มากขึ้น และตัวเลขส่งออกจะใช้วิธีตัดยอดบัญชีตามสัญญาเกี่ยวกับกรรมการการค้าต่างประเทศโดย
ใช้วันส่งออกเป็นเกณฑ์ ยอดส่งออกที่นำมาตัดบัญชีไม่อาจแยกได้ว่าส่วนใดเป็นการส่งออกตามปกติ
และส่วนใดเป็นผลที่เกิดจากการทำข้อตกลงการค้าต่างตอบแทน ยิ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า บริษัทซี.
พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด เพียงแต่ใช้มูลค่าสินค้าส่งออกตามปกติอยู่แล้วของตนมาตัดยอด แสดงว่า
รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียและจำเลยที่ ๕ ไม่ได้เข้ามามีส่วนในการดำเนินการซื้อสินค้าไทย
โดยตรง การซื้อสินค้าในคดีนี้จึงมิได้มีผลทำให้ประเทศไทยส่งสินค้าออกเพิ่มขึ้นจากปกติหรือมีผลเป็น
การลดการขาดดุลการค้าของประเทศไทย จำเลยที่ ๕ เองก็เคยมีหนังสือถึงจำเลยที่ ๖ แจ้งว่า ข้อตกลง
ความเข้าใจ A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายไม่มีพันธะกรณีในการซื้อตอบแทน ตามเอกสาร แฟ้มที่ ๑๐
หน้า ๑๔,๗๘๑ ถึง ๑๔,๗๘๒ แม้ทางใต้สวนได้ความว่า มีประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องแนวทาง
ปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการการค้าต่างตอบแทน พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๗ เปิดช่องให้จำเลยที่ ๕
มอบหมายบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในเครือหรือบริษัทการค้าระหว่างประเทศดำเนินการ
เกี่ยวกับการค้าต่างตอบแทนทั้งหมดหรือบางส่วนแทนจำเลยที่ ๕ ได้ โดยในกรณีที่ผู้ขายไม่สามารถซื้อ
สินค้าจากประเทศไทย ผู้ขายมีสิทธิมอบหมายให้บริษัทการค้าระหว่างประเทศอื่นดำเนินการซื้อสินค้า

แทนได้ ก็ไม่ปรากฏพยานหลักฐานว่ารัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรียมีความพยายามที่จะซื้อสินค้าต่างตอบแทนจากประเทศไทยแล้วไม่สามารถดำเนินการได้ จนทำให้ต้องเปลี่ยนมาใช้วิธีการซื้อสินค้าส่งออกของบริษัทซี.พี.เมอร์แซนไดซึ่ง จำกัด มาตัดยอดตามสัญญา กรณีการค้าต่างตอบแทนจึงเป็นเพียงเรื่องที่จำเลยที่ ๕ ยกขึ้นมากล่าวอ้างเพื่อให้ทางการไทยเข้าใจว่าเป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ โดยมุ่งหมายให้คณะรัฐมนตรีมีมติโครงการจัดซื้อ พยานหลักฐานตามทางไต่สวนรับฟังได้ว่า การดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดัดเพลิง รวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยตามฟ้องมิใช่เป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐโดยแท้จริง

ปัญหาต้องวินิจฉัยประการต่อไปว่า จำเลยที่ ๕ เสนอขายสินค้ารถและเรือดัดเพลิงพร้อมอุปกรณ์ดัดเพลิงในราคาที่สูงเกินกว่าราคาที่เหมาะสมหรือไม่ โจทก์มีพยานตำรวจโทมนตรีบุญยโยธิน เป็นพยานเบิกความว่า สินค้ารถและเรือดัดเพลิงที่มีคุณลักษณะของสินค้าใกล้เคียงหรือสูงกว่าที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อโครงการนี้ มีผู้ผลิตและจำหน่ายในประเทศหลายราย สามารถสอบหรือเปรียบเทียบราคาจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรายอื่นได้ และการเปรียบเทียบราคาการจัดซื้อของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกับการจัดซื้อของกรุงเทพมหานครในโครงการนี้ พบว่าการจัดซื้อของกรุงเทพมหานครในโครงการนี้มีราคาสูงกว่าสินค้าชนิดเดียวกันที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดซื้อเป็นอย่างมาก การเปรียบเทียบราคาการจัดซื้อของกรุงเทพมหานครในโครงการนี้กับการจัดซื้อของสำนักงานตำรวจแห่งชาติก็พบว่า กรุงเทพมหานครจัดซื้อรถดัดเพลิงพร้อมบันไดแพ่งกว่าถึงร้อยละ ๖๐.๖ รถดัดเพลิงบรรทุกน้ำแพ่งกว่าถึงร้อยละ ๑๓๐.๗ เรือดัดเพลิงแพ่งกว่าถึงร้อยละ ๓๖ และจำเลยที่ ๕ ได้ประโยชน์จากการขายเรือดัดเพลิงลำละ ๑๑,๑๖๒,๑๐๐ บาท รวม ๓๐ ลำ เป็นเงิน ๓๓๔,๕๖๓,๐๐๐ บาท ตามเอกสารหมาย จ.๙๔ อีกทั้งเปรียบเทียบราคาสินค้าตาม

เอกสารเสนอราคา (Commercial Proposal) ของบริษัท ITURRI S.A. ที่เสนอผ่านสถานเอกอัครราชทูตสเปนประจำประเทศไทยมายังจำเลยที่ ๖ เอกสารหมายเลข ๑๙๑ ปรากฏว่าสินค้ามีคุณลักษณะเฉพาะเช่นเดียวกันกับสินค้าที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อในโครงการนี้ และยังมีเงื่อนไขปลอดการชำระ ๒๔ เดือน รวมทั้งการผ่อนชำระเป็นเวลา ๕ ปี โดยยอมรับเงื่อนไขการซื้อตอบแทนเช่นเดียวกัน ราคาสินค้าที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ สูงกว่า คิดเป็นเงิน ๑,๘๖๙,๒๓๕,๙๕๐ บาท ตามตารางเปรียบเทียบราคาเอกสารหมายเลข ๑๙๑ อีกทั้งในการประเมินต้นทุนของสินค้าที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อในโครงการนี้ จำเลยที่ ๕ ได้รับผลประโยชน์เป็นเงิน ๒,๑๙๒.๒ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนสูงถึงร้อยละ ๔๘.๗๗ ซึ่งต่อมาอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศก็ได้มีคำชี้ขาดกำหนดจำนวนมูลค่ายุติธรรมของสินค้าและอุปกรณ์ที่จำเลยที่ ๕ ส่งมอบให้ประเทศไทยในปี ๒๕๔๙ และ ๒๕๕๐ ที่นำไปใช้คำนวณจำนวนเงินที่จำเลยที่ ๕ จะต้องคืนให้แก่กรุงเทพมหานครคือส่วนต่างระหว่าง ๑๑๔,๘๔๒,๑๖๐ ยูโร และมูลค่าราคาซื้อขายเดิม ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ทำให้เกิดจำนวนที่จำเลยที่ ๕ ต้องชำระให้แก่กรุงเทพมหานครเป็นเงิน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร หรือ ๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท พยานหลักฐานตามทางไต่สวนจึงมีน้ำหนักรับฟังได้ว่า ราคารถและเรือพร้อมอุปกรณ์การดับเพลิงที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ โดยอ้างอิงจากใบเสนอราคา (OFFER NO. ๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) เอกสารหมายเลข ๕ มีราคาสูงเกินกว่าราคาที่เหมาะสมมาก

ปัญหาต้องวินิจฉัยประการสุดท้ายมีว่า จำเลยที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ เมื่อพยานหลักฐานตามทางไต่สวนฟังได้ว่า จำเลยที่ ๕ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการจัดซื้อรถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงตั้งแต่แรก โดยยื่นใบเสนอราคาที่ระบุรายการและจำนวนสินค้าตาม

(OFFER NO. ๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) เอกสารหมายเลข ๕ โดยอ้างข้อเสนอให้ใช้วิธีดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ จนท้ายที่สุดมีการลงนามใน A.O.U. โดยสาระสำคัญใน A.O.U. มีลักษณะเป็นการขายสินค้าที่มีคุณลักษณะและเงื่อนไขต่าง ๆ ตามที่จำเลยที่ ๕ กำหนด อีกทั้ง A.O.U. ยังกำหนดตัวคู่สัญญาคือจำเลยที่ ๕ ไว้ล่วงหน้า ไม่เป็นไปตามกรอบความตกลงในเบื้องต้น และยังมีการยกเว้นการปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ อันเป็นผลให้จำเลยที่ ๕ เป็นผู้ที่มีสิทธิเสนอราคาเพียงรายเดียว ทั้งที่ไม่ปรากฏว่ารถและเรือดับเพลิงที่จัดซื้อมีคุณภาพและลักษณะการใช้สอยแตกต่างจากแหล่งผลิตรายอื่น จึงไม่ใช่สินค้าที่ต้องจัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ และโดยวิธีพิเศษเท่านั้น อีกทั้งพยานหลักฐานตามทางไต่สวนยังปรากฏด้วยว่า การดำเนินการตามโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยครั้งนี้ ในความเป็นจริงมิใช่เป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ และได้มีพันธะการค้ำต่างตอบแทนที่แท้จริง เมื่อข้อเท็จจริงตามที่วินิจฉัยข้างต้นฟังได้ว่า จำเลยที่ ๕ รู้อยู่แล้วว่าราคาเสนอขายสินค้าสูงเกินความเป็นจริง จำเลยที่ ๕ ย่อมคาดหมายได้ว่า หากปล่อยให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรมโดยวิธีการประกวดราคา หรือมีการสอบราคา หรือหาราคาเปรียบเทียบตามขั้นตอนการจัดซื้อตามวิธีการปกติ ย่อมเป็นไปได้ยากที่จำเลยที่ ๕ จะสามารถเข้ามาเป็นคู่สัญญาขายสินค้าดังกล่าวให้แก่กรุงเทพมหานครในราคาสูงกว่าความเป็นจริงมากตามความประสงค์ของจำเลยที่ ๕ จึงต้องวางแผนดำเนินโครงการโดยอ้างว่าเป็นการซื้อขายในลักษณะรัฐต่อรัฐ และอ้างความช่วยเหลือจากสาธารณรัฐออสเตรเลียในการจัดหาแหล่งเงินทุน รวมทั้งการยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทน และเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดซื้อในส่วนสาระสำคัญทุกขั้นตอน ดังนี้ หากจำเลยที่ ๕ มิได้คบคิดวางแผนกับจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ โดยมีผลประโยชน์ร่วมกันแล้ว ย่อมไม่มีทางที่จำเลยที่ ๕ จะขายรถและเรือดับเพลิง รวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยแก่กรุงเทพมหานคร

ในราคาสูงกว่าความเป็นจริงและในลักษณะดังกล่าวได้ เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้เป็นยุติแล้วว่า การกระทำของจำเลยที่ ๒ เป็นความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และการกระทำของจำเลยที่ ๔ เป็นความผิดตามต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ ตามคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ จำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนที่ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ จึงต้องมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนเจ้าพนักงานในการกระทำความผิดดังกล่าว แม้จำเลยที่ ๕ ส่งมอบสินค้าตามสัญญาซื้อขาย และได้ความจากนางสาวชนิษฐา นิลรัตน์ พยานโจทก์ว่า กรุงเทพมหานครดำเนินคดีในชั้นอนุญาโตตุลาการ ณ ศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ กรุงเทพมหานคร เป็นคดีอนุญาโตตุลาการเลขที่ ๑๖๗๖๘/FM/MHM/EMMT (C-๑๘๙๓๐/MHM/EMT) และต่อมาคณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) มีคำวินิจฉัยสิ้นสุด (The Final Award) ฉบับลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ ว่า ให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายรถดับเพลิงพร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ฉบับลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ ให้กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงทั้งหมดในสินค้านี้ตกเป็นของกรุงเทพมหานคร มีผลวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๗ และให้จำเลยที่ ๕ ชำระเงินคืน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท) ก็เป็นคำชี้ขาดประเด็นข้อพิพาทในทางแพ่งที่คู่กรณีตกลงกันในภายหลัง มิได้เกี่ยวกับราคาที่เป็นธรรมของอุปกรณ์การดับเพลิงที่ส่งมอบตามสัญญาซื้อขายเมื่อปี ๒๕๔๗ ตามเอกสารหมาย จ.๕๒๗ และแม้ว่า กรุงเทพมหานครได้รับเงินจากจำเลยที่ ๕ เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซมจำนวน ๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท ตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการครบถ้วนใน

เวลาต่อมา ก็ได้ทำให้ความผิดที่สำเร็จลงแล้วกลับไม่เป็นความผิด พยานหลักฐานตามทางไต่สวนรับฟังได้มั่นคงว่า จำเลยที่ ๕ ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยที่ ๒ และที่ ๔

ส่วนที่โจทก์บรรยายฟ้องและมีคำขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๕ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ นั้น เห็นว่า คำฟ้องของโจทก์ได้บรรยายข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดตามบทมาตราดังกล่าวแล้ว และพยานหลักฐานที่ได้ความจากการไต่สวนรับฟังได้ว่า จำเลยที่ ๕ ใช้วิธีการอ้าง A.O.U. เป็นตัวกำหนดราคาสินค้าและผู้ขายไว้ล่วงหน้า จนนำไปสู่การลงนามในสัญญาซื้อขายกับจำเลยที่ ๕ โดยไม่มีการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรม อันถือได้ว่าเป็นการใช้อุบายหลอกลวงหรือกระทำการโดยวิธีอื่นใดเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการเสนอราคาอย่างเป็นธรรม การกระทำของจำเลยที่ ๕ จึงเป็นความผิดตามบทบัญญัติดังกล่าวอีกด้วย ซึ่งความผิดฐานนี้ผู้กระทำความผิดไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงย่อมลงโทษจำเลยที่ ๕ ในฐานะตัวการในความผิดฐานดังกล่าวตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ เมื่อการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๕ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒, มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ เป็นการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกันโดยมีเจตนาเดียวคือเพื่อให้จำเลยที่ ๕ เข้าเป็นผู้มีสิทธิเข้าทำสัญญากับกรุงเทพมหานครได้แต่เพียงรายเดียวโดยไม่มีการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรม จึงเป็นการกระทำความผิดเดียวกัน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ ซึ่งต้องลงโทษบท

หนัก และการพิจารณาว่ากฎหมายใดมีโทษหนักกว่ากันต้องถือตามลำดับที่วางไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ เมื่อความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดดังกล่าวประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ ซึ่งในส่วนโทษจำคุกนั้น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๑๐ ปี พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๗ ปี ถึง ๒๐ ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต ส่วนความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี หรือตลอดชีวิต และความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๕ ปี ดังนั้น โทษจำคุกตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ จึงเป็นบทกฎหมายที่มีโทษจำคุกหนักที่สุด และเมื่อใช้บทบัญญัติที่มีโทษหนักแล้ว ก็ใช้บทดังกล่าวเป็นบทลงโทษแต่บทเดียว ดังนั้น แม้จำเลยที่ ๕ จะเป็นนิติบุคคล แต่ก็ไม่ต้องพิจารณาในส่วนโทษปรับของแต่ละฐานความผิดอีกแต่อย่างใด สำหรับที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๕ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ นั้น เมื่อศาลยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ซึ่งเป็นตัวการในข้อหานี้ไปแล้ว จำเลยที่ ๕ จึงไม่อาจเป็นผู้สนับสนุนในความผิดฐานนี้ได้

วินิจฉัยว่า จำเลยที่ ๕ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบ มาตรา ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒, ๑๓ ประกอบ ๑๒ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ การกระทำของจำเลยที่ ๕ เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบ ๑๒ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ อันเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ ลงโทษปรับ ๒๖๖,๖๖๖ บาท ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา ๒๙ ข้อหาอื่นให้ยก.

นายอริคม อินทุภูติ

(อม.๓๑)

ความเห็นในการวินิจฉัยคดี

คดีหมายเลขดำที่ อม ๕/๒๕๕๔

คดีหมายเลขแดงที่ อม ๗/๒๕๕๖

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๕ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง	คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ		โจทก์
	นายโกสิน พลกุล	ที่ ๑	
	นายประชา มาลีนนท์	ที่ ๒	
	นายวัฒนา เมืองสุข	ที่ ๓	
	พลตำรวจตรีอิทธิลักษณ์ ต้นชูเกียรติ	ที่ ๔	
	บริษัทสไตเออร์ เดมเลอร์ พุก สเปเชียล ฟาร์ชอย เอจี แอนด์ โค เคจี หรือ บริษัทจีดี ยูโรเปียน แลนด์ซิสเต็ม-สไตเออร์	ที่ ๕	
	นายอภिरักษ์ โกชะโยธิน	ที่ ๖	จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการ
เสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

โจทก์ฟ้องและแก้ฟ้องว่า จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติ
หน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
มีอำนาจหน้าที่ดูแล บริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ราชการของ

กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาข้าราชการ และกำหนดนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๕ เป็นคู่สัญญาผู้ขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยให้กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการกรุงเทพมหานคร

ระหว่างปลายปี ๒๕๔๕ ถึงต้นปี ๒๕๔๙ เวลากลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกัน จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ กระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อยานพาหนะดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ ร่วมกับจำเลยที่ ๕ ให้มีการจัดซื้อสินค้าด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการและขัดต่อมติคณะรัฐมนตรี ตั้งแต่ขั้นตอนริเริ่มโครงการ การเสนอโครงการ และการอนุมัติโครงการ ด้วยการทำข้อตกลงของความเข้าใจ (Agreement of Understanding หรือ A.O.U.) ระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียที่ไม่ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องตามกฎหมายจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และมีการกำหนดคุณสมบัติของรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า วิธีการจัดหา และราคาไว้ล่วงหน้าโดยทุจริต โดยอาศัยโอกาสจากการที่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่งานตามประมวลกฎหมายอาญา และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลกรุงเทพมหานครและกระทรวงพาณิชย์ มีการวางแผนแบ่งหน้าที่กันทำตามตำแหน่งของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ โดยเริ่มต้นจากการจัดทำโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร เพื่อจัดซื้อ

รถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยโดยให้เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยเสนอวิธีการซื้อขายในลักษณะรัฐต่อรัฐ พร้อมข้อเสนอรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในส่วนร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญเพื่อหลีกเลี่ยงการประกวดราคา และให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าว เป็นเหตุให้มีการจัดซื้อในราคาที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง โดยจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัคร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ไม่ทำการค้ำต่างตอบแทนตามมติคณะรัฐมนตรี หากแต่อ้างการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐเพื่อหลีกเลี่ยงการสอบราคา รวมทั้งละเว้นการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบราชการที่เกี่ยวข้อง มุ่งหมายมิให้เกิดการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรมเพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ ให้ได้เข้าทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐเพียงรายเดียวในราคาสูง ก่อให้เกิดความเสียหายแก่กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และราชอาณาจักรไทย โดยมีจำเลยที่ ๕ เป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่าการทำสัญญากับกรุงเทพมหานครในลักษณะนี้เป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม แต่ได้ร่วมกระทำการอันเป็นการช่วยเหลือและให้ความสะดวกแก่จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครกระทำความผิดด้วยการเข้าทำสัญญากับกรุงเทพมหานครโดยจำเลยที่ ๕ จัดทำร่าง A.O.U. แล้วมอบหมายให้ทูตพาณิชย์แห่งสาธารณรัฐออสเตรียนำร่าง A.O.U. ไปให้จำเลยที่ ๔ แล้วจำเลยที่ ๔ นำร่าง A.O.U. ไปเสนอคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำเลยที่ ๔ เป็นประธานให้รับร่าง A.O.U. นั้น และในวันเดียวกันนั้นนายสมัครได้มีหนังสือถึงจำเลยที่ ๑ แจ้งว่าคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีความเห็นว่าร่าง A.O.U. ดังกล่าว

ถูกต้อง จำเลยที่ ๑ กระทำโดยปราศจากอำนาจในการลงนามในสัญญาแทนรัฐบาลไทย อันเป็นการกระทำขัดต่อมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๖ วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๖ และไม่เป็นไปตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ โดยในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ลงนามใน A.O.U. กับ เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย โดยไม่มีข้อความตามหลักการที่ คณะรัฐมนตรีได้มีมติไว้เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ แต่อย่างไรก็ตาม วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ นายสมัครได้ลงนามในข้อตกลงซื้อขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย (Purchase Agreement) กับจำเลยที่ ๕ ซึ่งมีได้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดให้ทำสัญญาแบบรัฐต่อรัฐ ไม่ได้ได้รับความเห็นจากกระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ และไม่ได้ได้รับความเห็นของคณะรัฐมนตรี ไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องของร่างสัญญาจากสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อประสงค์ให้กรุงเทพมหานครตกลงซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ โดยไม่มีการตรวจสอบชนิดและราคาสินค้า ซึ่งสินค้าบางรายการผลิตในประเทศไทยและมีราคาแพงกว่าราคาในท้องตลาดมาก แต่จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครร่วมกันกล่าวอ้างว่า เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยได้เสนอวิธีการจัดซื้อในลักษณะรัฐต่อรัฐ พร้อมข้อเสนอรับพันธการค่าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญจน คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการ โดยไม่ได้ตรวจสอบชนิดและราคาสินค้า ถือว่าเป็นการร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตมีเจตนาเพื่อแสวงหาประโยชน์จากโครงการดังกล่าวที่

มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายให้แก่จำเลยที่ ๕ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐและกรุงเทพมหานคร และยังเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

จำเลยที่ ๓ ซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีที่ต้องทำการค้าต่างตอบแทน กับรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลีย ด้วยเงื่อนไขรับพันธะการค้าต่างตอบแทนร้อยละ ๑๐๐ โดยเน้นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) แต่เนื่องจากจำเลยที่ ๓ ได้ออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการการค้าต่างตอบแทน พ.ศ. ๒๕๔๗ โอนอำนาจในการกำหนด รายการสินค้าในบัญชีรายการสินค้าการค้าต่างตอบแทนและอำนาจในการลงนามจากอำนาจของ คณะกรรมการการค้าต่างตอบแทนมาเป็นอำนาจของกรมการค้าต่างประเทศ จากนั้นจำเลยที่ ๓ และนายราเชนทร์ พจนสุนทร ได้ร่วมกับบริษัทซี.พี. เมอร์แซนไดซิง จำกัด (CPM) ตัวแทนของ จำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นบริษัทในเครือบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด (มหาชน) และเป็นบริษัทในครอบครัว ของจำเลยที่ ๓ โดยผลักดันให้กระทรวงพาณิชย์เสนอคณะรัฐมนตรีให้มีมติเน้นสินค้าไก่ต้มสุกแทนที่จะเป็นสินค้า OTOP ตามนโยบายของรัฐบาล จึงมิใช่เป็นการทำสัญญาการค้าต่างตอบแทนใน ลักษณะรัฐต่อรัฐ ไม่เป็นไปตามเจตนาของเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยที่ได้ให้คำมั่นไว้ว่ารัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรียยินดีรับพันธะการค้าต่างตอบแทนร้อยละ ๑๐๐ และไม่เป็นไปตามความประสงค์ของรัฐบาลไทยที่ต้องการระบายสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม รวมทั้ง การขยายสินค้าไทยในตลาดสาธารณรัฐออสเตรเลีย ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติและ ไม่เป็นไปตามวิธีการค้าต่างตอบแทน ทำให้ประเทศไทยขาดดุลการค้าต่อสาธารณรัฐออสเตรเลียเป็นเงิน ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท โดยจำเลยที่ ๕ ไม่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียให้ทำ สัญญาดังกล่าว

การที่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัครเป็นผลมาจากการที่จำเลยที่ ๕ ให้การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัคร ดังนั้น การกระทำของจำเลยที่ ๕ จึงเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัครอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบ มาตรา ๘๖ และตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ , ๑๒ และ ๑๓ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และ จำเลยที่ ๕ ยังได้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัครในความผิดตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓

ส่วนจำเลยที่ ๖ เข้ารับตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณารายละเอียดการจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย แล้วยึดเอาผลของรายงานการตรวจสอบที่รายงานว่าได้เจรจาต่อรอง กับจำเลยที่ ๕ เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมแล้ว เพื่อมีคำสั่งยกเลิกคำสั่งระงับการขอเปิดเลตเตอร์ ออฟเครดิต (L/C) และให้ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) อนุมัติวงเงินเพื่อจ่ายให้จำเลยที่ ๕ โดย ไม่พิจารณาขั้นตอนการจัดซื้อที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบราชการ จำเลยที่ ๖ ยังแก้ไข ข้อความอันเป็นสาระสำคัญของเงื่อนไขใน L/C หลายรายการเพื่อเอื้อประโยชน์ให้จำเลยที่ ๕ ในการ ส่งมอบสินค้าและการชำระเงิน ก่อนฟ้องคดีโจทก์มีมติให้ส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อม ความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดี แต่อัยการสูงสุดมีความเห็นว่าเรื่องที่ส่งไปยังอัยการสูงสุดไม่สมบูรณ์ และมีหนังสือแจ้งโจทก์ทราบ จนมีการตั้งคณะทำงานเพื่อพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ แต่

คณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติได้ อัยการสูงสุดจึงส่งสำนวน รายงาน และเอกสารที่เกี่ยวข้องขึ้นโจทก์ เพื่อฟ้องคดีเอง เหตุเกิดที่แขวงเสาชิงช้าและแขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร และที่ ตำบลบางกะสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เกี่ยวพันกัน ขอให้ลงโทษจำเลยจำเลยทั้งหก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗, ๘๓, ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการ เสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗, ๑๑, ๑๒, ๑๓

จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ ให้การปฏิเสธ

จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาครั้งแรก ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีเฉพาะ จำเลยที่ ๕ ออกจากสารบบความ

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาแล้ว พิพากษาว่า จำเลยที่ ๒ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และจำเลยที่ ๔ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบ มาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ การกระทำของจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ เป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ อันเป็น กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ จำคุกจำเลยที่ ๒ มีกำหนด ๑๒ ปี และจำคุกจำเลยที่ ๔ มีกำหนด ๑๐ ปี ข้อหาอื่นให้ยก ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๖

จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

ที่ประชุมศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ไว้พิจารณา
โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ยกคดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๕ ขึ้นพิจารณา ศาลอนุญาต
ศาลส่งหมายเรียก สำเนาคำฟ้อง และหมายนัดพิจารณาคดีครั้งแรกให้จำเลยที่ ๕ ทราบ
โดยชอบแล้ว แต่จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาล ศาลออกหมายจับกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนจำเลย
ที่ ๕ เกิน ๓ เดือน แต่ไม่สามารถจับได้ จึงพิจารณาคดีโดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ตาม
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ และจำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาคดีครั้งแรก ถือว่าจำเลยที่ ๕
ให้การปฏิเสธ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรง
ตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓ วรรคสาม

พิเคราะห์พยานหลักฐานตามทางไต่สวนประกอบรายงานการไต่สวนของโจทก์แล้ว
ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า ขณะเกิดเหตุจำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทย จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย จำเลยที่ ๓ ดำรง
ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร เป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ จำเลยที่ ๕ เป็นคู่สัญญา
ผู้ขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ให้กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๖ ดำรง
ตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๑
จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ มีฐานะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วย
ความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ และจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖
มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๖ กรุงเทพมหานคร

ได้จัดตั้งสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้น รวมทั้งสถานีดับเพลิง ๗๘ สถานี เพื่อรองรับภารกิจ การป้องกันและระงับอัคคีภัยที่จะถ่ายโอนมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามนโยบายรัฐบาล ต่อมา วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้โอนภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยให้แก่ กรุงเทพมหานคร วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ คณะรัฐมนตรีมีมติโครงการพัฒนาระบบบริหาร และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครตามที่ กระทรวงมหาดไทยเสนอ โดยมีหลักการสำคัญว่า วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะต่าง ๆ ให้นำเข้า เฉพาะส่วนที่จำเป็นและที่ไม่มีหรือที่ไม่สามารถผลิตได้เองในประเทศเท่านั้น และให้กระทรวงพาณิชย์ รับไปดำเนินการเกี่ยวกับการทำการค้าต่างตอบแทน (Counter Trade) กับรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรีย วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๕ มีใบเสนอราคา (OFFER NO. ๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) สำหรับ สินค้ารถและเรือดับเพลิงจำนวน ๑๘ รายการ แยกเป็นรถดับเพลิงและรถอื่นที่ใช้ในการดับเพลิงรวม ๓๑๕ คัน และเรือดับเพลิงอีก ๑๕ ลำ อุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย อาคารฝึกอบรมและอุปกรณ์การ ฝึกอบรม เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕๖,๙๕๓,๒๐๓ ยูโร ตามเอกสารหมาย จ.๓๕ จำเลยที่ ๑ ในฐานะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีหนังสือถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี ทราบรายงานผลการดำเนินการตามที่กรุงเทพมหานครเสนอ โดยมีรายการสินค้าที่ต้องจัดหา ๑๕ รายการ เป็นยานพาหนะดับเพลิง ๓๑๕ คัน เรือดับเพลิง ๓๐ ลำ ในวงเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทยประมาณ ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท คณะรัฐมนตรีได้รับทราบรายงานผลการดำเนินงาน ดังกล่าว หลังจากนั้นนายสมัคร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ บริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร มีจำเลยที่ ๔ เป็นประธานให้มีอำนาจหน้าที่บริหารโครงการให้เป็นไป

ตามมติคณะรัฐมนตรี และดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และให้มีหน้าที่เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ อีกหน้าที่หนึ่ง จำเลยที่ ๔ ทำบันทึกเสนอนายสมัครโดยแนบร่าง A.O.U. ที่ได้รับจาก ทูตพาณิชย์สาธารณรัฐออสเตรเลียเมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ตามเอกสารหมายเลข จ.๒๙ คณะกรรมการบริหารโครงการฯ ได้พิจารณาร่าง A.O.U. แล้ว ต่อมาวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ลงนามใน A.O.U. ร่วมกับเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยตาม เอกสารหมายเลข จ.๓๖ การจัดซื้อครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัยในโครงการดังกล่าว จำเลยที่ ๔ ได้ขอยกเว้นไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ และได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ ว่าด้วยการพัสดุ กรุงเทพมหานคร ให้ไม่ต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติดังกล่าว เฉพาะในกรณีที่ต้อง ดำเนินการตาม A.O.U. นอกจากนี้ จำเลยที่ ๔ ยังขอความเห็นชอบดำเนินการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ขออนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ขออนุมัติเปิด L/C และขออนุมัติยกเว้นการปฏิบัติตามมติคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ครั้งที่ ๒๘/๒๕๔๓ ที่กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีพิเศษที่ วงเงินเกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต้องรายงานเพื่อขอรับความเห็นชอบจากคณะผู้บริหาร กรุงเทพมหานครก่อน ปรากฏว่านายสมัครได้เห็นชอบและอนุมัติตามที่จำเลยที่ ๔ เสนอ จำเลยที่ ๔ ในฐานะประธานกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษได้ต่อรองราคากับจำเลยที่ ๕ แต่จำเลยที่ ๕ แจ้งยืนยันราคา เดิม กับเสนอเงื่อนไขเพิ่มเติมเป็นอุปกรณ์อะไหล่ และอุปกรณ์เครื่องมือมูลค่า ๓๐๐,๐๐๐ ยูโร และการ ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ รวมทั้งการรับรองคณะผู้ตรวจรับรถต้นแบบ จำเลยที่ ๔ รายงานขออนุมัติให้ทำ ข้อตกลงซื้อขายกับจำเลยที่ ๕ และแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ มี การทำข้อตกลงซื้อขายระหว่างกรุงเทพมหานคร โดยนายสมัคร และผู้แทนของจำเลยที่ ๕ ตาม

เอกสารหมายเลข จ.๖๓ ส่วนการทำการค้าต่างประเทศฉบับนั้น วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๕ ลงนามในข้อตกลงการค้าต่างประเทศกับกรมการค้าต่างประเทศโดยนายราเชนทร์ พจนสุนทร อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ ตามข้อตกลงการค้าต่างประเทศ (Counter Purchase Agreement) เลขที่ DFT ๓๘/๒๕๔๗ เอกสารหมายเลข จ.๗๔ จำเลยที่ ๕ จำบริษัทซี.พี. เมอร์แซนไดซิง จำกัด (CPM) ให้เป็นผู้ดำเนินการตามข้อตกลงการค้าต่างประเทศกับกรมการค้าต่างประเทศแทน สินค้าจะถูกส่งออกไปยังประเทศใดก็ได้ยกเว้นประเทศต้องห้าม กำหนดเริ่มซื้อสินค้านับแต่วันที่ข้อตกลงการค้าต่างประเทศมีผลบังคับ และจะซื้อให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ หากดำเนินการไปแล้วเสร็จกรมการค้าต่างประเทศจะยึดหลักประกันร้อยละ ๕ ที่บริษัท CPM นำมาวางเป็นหลักประกันต่อกรมการค้าต่างประเทศ โดยบริษัท CPM นำยอดส่งออกไก่ต้มสุกมาตัดยอดเป็นมูลค่าการทำการค้าต่างประเทศ กรุงเทพมหานครดำเนินการขอเปิด L/C และชำระเงินให้แก่ จำเลยที่ ๕ ตามข้อตกลงซื้อขายรถและเรือดับเพลิง ๙ คัน รวมเป็นเงิน ๖,๒๔๔,๙๑๔,๕๐๒.๕๓ บาท โจทก์มีมติว่าการกระทำของจำเลยทั้งหกและนายสมัครมีมูลความผิดทางอาญา ให้ส่งรายงานเอกสาร และความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดี แต่อัยการสูงสุดมีความเห็นว่าเรื่องที่ส่งไปยังมีข้อไม่สมบูรณ์ และมีหนังสือแจ้งโจทก์ทราบ ต่อมา มีการตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ แต่ปรากฏว่าคณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ โจทก์จึงยื่นฟ้องเองเป็นคดีนี้ ต่อมาวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาคดีนี้ นอกจากนี้ โจทก์มีคำวินิจฉัยว่าการลงนามในข้อตกลงความเข้าใจ (A.O.U.) ในคดีนี้ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ ถือว่าเป็นการอนุมัติหรืออนุญาตให้สิทธิประโยชน์แก่บุคคลใดไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ โจทก์จึง

ส่งเรื่องให้กรุงเทพมหานครดำเนินการเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ยกเลิกหรือเพิกถอน สิทธิเกี่ยวกับข้อตกลงซื้อขายรถและเรือดับเพลิง ตามมาตรา ๙๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ จากนั้นกรุงเทพมหานครส่ง เรื่องขอให้สำนักงานอัยการสูงสุดยื่นฟ้องคดีต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ กลาง สำนักงานอัยการสูงสุดมีข้อสังเกตว่าจำเลยที่ ๕ สามารถอ้างข้อสัญญาซื้อขาย ข้อ ๑๓ ร้องขอ ต่อศาลให้นำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการได้ ต่อมากรุงเทพมหานครได้ทำสัญญาจ้าง บริษัทกลุ่มนักกฎหมายและที่ปรึกษา จำกัด เพื่อดำเนินคดีในชั้นอนุญาโตตุลาการ ณ ศาล อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส เป็นคดี อนุญาโตตุลาการเลขที่ ๑๖๗๖๘/FM/MHM/EMMT (C-๑๘๙๓๐/MHM/EMT) ต่อมาคณะ อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติมีคำชี้ขาดสิ้นสุด ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ ใจความสรุปว่า ให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายรถดับเพลิงพร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ฉบับลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงทั้งหมดในสินค้าดังกล่าวตกเป็นของกรุงเทพมหานคร มีผลวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๗ ให้จำเลยที่ ๕ ชำระเงิน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร คืนแก่กรุงเทพมหานคร เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซม ให้กรุงเทพมหานครจ่ายเงิน แก่จำเลยที่ ๕ เป็นค่าใช้จ่ายทางคดี ๑,๒๐๐ สวิสฟรังก์ และ ๑,๙๕๕.๙๕ ปอนด์สเตอร์ลิง ตามเอกสาร หมาย จ.๕๒๗ คำชี้ขาดบางส่วนในส่วนที่ ๔ อนุญาโตตุลาการยังให้กรุงเทพมหานครชำระเงิน ๒,๑๐๕,๔๗๒.๔๐ เหรียญสหรัฐ ให้แก่จำเลยที่ ๕ เป็นค่าชดเชยค่าใช้จ่ายทางคดี และร่วมชำระ ค่าใช้จ่ายของอนุญาโตตุลาการ ตามเอกสารหมาย จ.๕๓๑ กรุงเทพมหานครได้รับเงินคืนจากจำเลย ที่ ๕ เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซม ๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐

บาท ตามเอกสารหมายเลข จ.๕๓๘ สำหรับคดีที่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ
กลางปัจจุบันกรุงเทพมหานครฟ้องแล้ว

ปัญหาต้องวินิจฉัยประการแรก เห็นควรวินิจฉัยก่อนว่า การดำเนินโครงการจัดซื้อ
รถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยตามฟ้อง เป็นการดำเนินการในลักษณะ
รัฐต่อรัฐ โดยสาธารณรัฐออสเตรียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้ และยอมรับพันธะการค้ำต่าง
ตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ หรือไม่ เห็นว่า ที่มาของโครงการจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และ
อุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครนี้เริ่มจากข้อเสนอของ ดร.เฮอเบิร์ต ทักเซล
(Dr.Herbert Traxl) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย ฉบับลงวันที่ ๔ มิถุนายน
๒๕๔๖ ที่มีถึงนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เสนอโครงการขาย
รถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยให้ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐระหว่าง
ประเทศไทยและสาธารณรัฐออสเตรีย กับข้อเสนอให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้โดยยอมรับ
พันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ พร้อมใบเสนอราคา (OFFER NO. ๘๗๐/๐๔/๐๓/
๕๘) ของจำเลยที่ ๕ สำหรับสินค้ารถและเรือดับเพลิง ๑๘ รายการ แยกเป็นรถดับเพลิงและรถอื่นที่ใช้
ในการดับเพลิงรวม ๓๑๕ คัน เรือดับเพลิง ๓๐ ลำ อุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย อาคารฝึกอบรมและ
อุปกรณ์การฝึกอบรม เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕๖,๙๕๓,๒๐๓ ยูโร ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๕ จากนั้นวันที่ ๑
พฤศจิกายน ๒๕๔๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติถ่ายโอนภารกิจป้องกันและระงับอัคคีภัยให้
กรุงเทพมหานครตามมติคณะรัฐมนตรี ต่อมากรุงเทพมหานครเสนอขอจัดตั้งโครงการพัฒนาระบบ
บริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยขอจัดซื้อ
รถดับเพลิง ๓๑๕ คัน กับเรือดับเพลิง ๓๐ ลำ พร้อมครุภัณฑ์อื่นตลอดจนการก่อสร้างอาคารฝึกอบรม

และอุปกรณ์การฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ดับเพลิง โดยตัดรายการจัดซื้อครุภัณฑ์เหลือ ๑๕ รายการ มูลค่า ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ทั้งที่ยังมิได้มีการสำรวจว่ากรุงเทพมหานครมีความจำเป็นต้องใช้รถและเรือดับเพลิงรวมถึงอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยมากนักน้อยเพียงใด ซึ่งสามารถตรวจสอบได้เพราะการถ่ายโอนภารกิจดังกล่าวเป็นการโอนวัสดุอุปกรณ์และยานพาหนะในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติไปด้วย นอกจากนี้ กระทรวงการคลังและสำนักงานประมาณยังเสนอความเห็นให้กรุงเทพมหานครจำเป็นต้องฝึกฝนบุคลากรทดแทนให้เพียงพอ และเตรียมความพร้อมของอาคารสถานที่ให้เหมาะสมก่อน เพื่อป้องกันปัญหาให้รถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยทรุดโทรมอย่างรวดเร็ว ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นโครงการจัดซื้อที่มีการกำหนดตัวผู้ขายไว้ล่วงหน้า คือ จำเลยที่ ๕ เชื่อว่าเป็นโครงการที่จัดทำขึ้นตามจำนวนและราคาที่จำเลยที่ ๕ เสนอ เพื่อให้สอดคล้องกับใบเสนอราคาที่เคยมีการเสนอไว้แล้ว หากเป็นความจำเป็นและความต้องการของกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นฝ่ายผู้ซื้ออย่างแท้จริงไม่ ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการฯ ดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ จากนั้นได้มีการจัดทำข้อตกลงของความเข้าใจ (Agreement of Understanding หรือ A.O.U.) และข้อตกลงซื้อขาย (Purchase/Sale Agreement) ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๖ และ จ.๖๓ ซึ่งแม้ A.O.U. จะลงนามโดย ดร.เฮอเบิร์ต ทักเซล เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย แต่คำพิง A.O.U. เป็นหนังสือหรือบันทึกข้อตกลงที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งแสดงความสมัครใจจะปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดและตามเงื่อนไขที่ปรากฏในหนังสือหรือบันทึกข้อตกลงนั้นกับอีกฝ่าย โดยมีได้ถือว่าเป็นสัญญาผูกมัดคู่กรณี เป็นเพียงการแสดงความต้องการอันแน่วแน่ของคู่กรณีว่าจะปฏิบัติดังที่ระบุไว้ในกรอบของความตกลงเท่านั้น สำหรับข้อตกลงซื้อขายก็เป็นเพียงการซื้อขายระหว่างกรุงเทพมหานครกับจำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นบริษัทเอกชน โดยบุคคลที่ลงนามฝ่ายผู้ขายในสัญญาซื้อขายคือผู้แทนจำเลยที่ ๕ โดย

ไม่ปรากฏหลักฐานว่าเป็นตัวแทนผู้มีอำนาจของรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรีย ซึ่งก็ได้ความจากรองศาสตราจารย์ อัจฉราพรรณ จรัสวัฒน์ ที่ปรึกษาด้านวิชาการของจำเลยที่ ๒ เบิกความว่า ทูตสาธารณรัฐออสเตรียมาเสนอราคา แต่ไม่แน่ว่ารัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรียจะทราบเรื่องนี้หรือไม่เพราะกระบวนการของทูตค่อนข้างเร่งด่วนมาก อันแสดงให้เห็นว่าเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทยและทูตพาณิชย์สาธารณรัฐออสเตรียเพียงแต่ทำหน้าที่ช่วยประสานงานและจัดให้มีการเจรจาทำสัญญาซื้อขายกันเองต่อไปเท่านั้น การซื้อขายดังกล่าวย่อมมิใช่การซื้อขายกับหน่วยงานรัฐของสาธารณรัฐออสเตรียโดยตรง ทั้งข้อเท็จจริงก็ไม่ปรากฏว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียยอมเข้าผูกพันตามสัญญาด้วย นอกจากนี้ เมื่อพิจารณา A.O.U. เอกสารหมายเลข จ.๓๖ กลับปรากฏว่ามีการกำหนดพันธกรณีที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่ต้องผูกพันในการทำการซื้อขายต่อกัน โดยระบุตัวคู่สัญญาที่จะทำข้อตกลงซื้อขายกันไว้ล่วงหน้า คือ รัฐบาลไทยโดยกรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย ต้องซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนต่างประเทศที่รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียกำหนด รวมถึงระบุจำนวนเงินที่ต้องชำระกับเงื่อนไขและข้อตกลงในการซื้อขายตามที่จำเลยที่ ๕ กำหนด กล่าวคือ รัฐบาลไทยต้องเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ชนิดเพิกถอนไม่ได้ให้ผู้ขายเป็นเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ภายใน ๓๐ วัน หลังจากการลงนามในสัญญาซื้อขาย จึงเห็นได้ว่าข้อตกลงดังกล่าวกำหนดขึ้นเพื่อต้องการผูกมัดการขายสินค้า คุณลักษณะสินค้า ผู้ขายสินค้า และเงื่อนไขต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ โดยตรง ซึ่งได้ความจากรองศาสตราจารย์อัจฉราพรรณในทำนองว่า เมื่อประมาณปลายปี ๒๕๔๕ ขณะที่จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจดับเพลิง จำเลยที่ ๔ ได้พยานนายปราโมทย์ นาศีลิต ที่ปรึกษาบริษัทเทเพนดท์ แอโรโมทีฟ อินดัสตรีส์ จำกัด ซึ่งเป็นตัวแทนดูแลการซ่อมบำรุงรถดับเพลิงที่จำเลยที่ ๕ ขายให้แก่สำนักงานตำรวจแห่งชาติไปพบจำเลยที่ ๒ เพื่อ

ขอให้ช่วยผลักดันเสนอโครงการขายสินค้าระดับเพลิงของจำเลยที่ ๕ ให้แก่กรุงเทพมหานคร ที่จะรับโอนภารกิจในการป้องกันและระงับอัคคีภัยจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามนโยบายของรัฐบาล พยานคัดค้านโดยขอให้รอการถ่ายโอนภารกิจเสร็จสิ้นเสียก่อน และให้กรุงเทพมหานครเป็นต้นเรื่องในการเสนอโครงการนี้ พร้อมเสนอแนะให้ใช้วิธีดำเนินการแบบรัฐต่อรัฐ ต่อมาวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ได้มีการประชุมหารือเกี่ยวกับการจัดซื้อระดับเพลิงของกรุงเทพมหานครระหว่างเอกอัครราชทูตออสเตรเลียประจำประเทศไทยกับจำเลยที่ ๒ และคณะ เช่นนี้ พฤติการณ์ที่นายปราโมทย์ซึ่งมีความเกี่ยวพันกับจำเลยที่ ๕ ได้เข้าพบจำเลยที่ ๒ เพื่อหารือการเสนอขายระดับเพลิงตั้งแต่ปลายปี ๒๕๔๕ จนในที่สุดมีการกำหนดให้ใช้วิธีดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ ย่อมแสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๕ เขามีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่แรกจนนำไปสู่ข้อเสนอให้ใช้วิธีดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ ทั้งการจัดทำ A.O.U. ในคดีนี้ ไม่สอดคล้องกับขั้นตอนของการทำข้อตกลงระหว่างรัฐต่อรัฐที่กองบัญชาการทหารสูงสุดและจำเลยที่ ๕ เคยทำไว้ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๓๘ ซึ่งมีขั้นตอนว่าเมื่อมีการจัดทำโครงการเสนอขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรีและขอจัดสรรงบประมาณแล้ว สถานทูตจะส่งรายการสินค้าที่ต้องการซื้อไปให้จำเลยที่ ๕ เพื่อเสนอราคา จากนั้นคณะกรรมการจัดซื้อจะพิจารณาราคาและต่อรองราคา เสร็จแล้วจึงจัดทำร่าง A.O.U. และร่างข้อตกลงสัญญาซื้อขายเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีอนุมัติลงนามใน A.O.U. และข้อตกลงสัญญาซื้อขาย แต่ในการจัดซื้อคดีนี้กลับเริ่มต้นจากการที่จำเลยที่ ๕ ยื่นเสนอราคาขายเข้ามาเอง แล้วมีการลงนามใน A.O.U. ระบุตัวผู้ขายและเงื่อนไขตามใบเสนอราคาของจำเลยที่ ๕ ไปทันที พฤติการณ์เช่นนี้เป็นการพยายามที่จะนำ A.O.U. มาอ้างเพื่อให้ผลผูกมัดในการจัดซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ รวมทั้งนำ A.O.U. ไปใช้อ้างในขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้มีการยกเว้นการปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นผลให้มีผู้เสนอราคารายเดียว คือจำเลยที่ ๕ และ

เมื่อพิจารณา A.O.U. แล้วก็ได้กล่าวถึงข้อเสนอที่ให้สาธารณรัฐออสเตรียช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ไม่อาจยืนยันได้ว่าสาธารณรัฐออสเตรียรับรู้เงื่อนไขเช่นว่านี้ ประกอบกับข้อเท็จจริงปรากฏว่าการซื้อขายตาม A.O.U. และข้อตกลงซื้อขาย ฝ่ายผู้ขายคิดดอกเบี้ยจากคู่สัญญาฝ่ายไทยไว้แล้วล่วงหน้าในอัตราร้อยละ ๓.๕ ต่อปี สำหรับการผ่อนชำระรวม ๙ งวด เป็นเงิน ๑๐,๔๗๒,๐๐๔.๒๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทย ๕๒๓,๖๕๐,๒๑๐ บาท กรุงเทพมหานครมีภาระต้องชำระค่าสินค้าตามข้อตกลงแก่จำเลยที่ ๕ จำนวน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทย ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท ในสัดส่วนที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลร้อยละ ๖๐ และงบประมาณของกรุงเทพมหานครร้อยละ ๔๐ โดยไม่มีแหล่งเงินทุนที่รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียจัดหาให้แต่อย่างใด จึงยังไม่อาจฟังได้ว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยในส่วนของจัดหาแหล่งเงินทุนให้ตามข้อเสนอที่อ้าง นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาข้อตกลงการค้ำต่างตอบแทน เอกสารหมายเลข จ.๗๔ ที่ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ เป็นการซื้อตอบแทนตามเงื่อนไขที่กรุงเทพมหานครต้องดำเนินการตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการการค้ำต่างตอบแทน พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งกำหนดให้ซื้อตอบแทนในสัดส่วนเพียงร้อยละ ๕๐ โดยได้ความว่า จำเลยที่ ๕ มอบหมายให้บริษัท CPM ซึ่งเป็นบริษัทผู้ส่งออกไทยที่ส่งออกสินค้าเป็นธุรกิจปกติอยู่แล้วให้ดำเนินการแทนด้วยการใช้มูลค่าสินค้าส่งออกตามปกติของตนมาตัดยอดตามข้อตกลงการค้ำต่างตอบแทน มิใช่การดำเนินการของรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียหรือจำเลยที่ ๕ โดยตรงเพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงการค้ำต่างตอบแทน โดยนายพรศิลป์ พชรินทร์ตะกุล ซึ่งดำรงตำแหน่งรองกรรมการผู้จัดการบริษัท CPM ยอมรับว่า คิดค่าจ้างตอบแทนตามข้อตกลงว่าด้วยการบริการการซื้อต่างตอบแทนจากจำเลยที่ ๕ ในอัตราร้อยละ ๒.๒ ของมูลค่าสินค้าตามสัญญา ไม่มีการ

นำเอกสารราชการที่เกี่ยวกับรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียมาแสดง เป็นการติดต่อเหมือนเอกชนติดต่อกับเอกชน บริษัท CPM เป็นผู้หาลูกค้าเอง รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียและจำเลยที่ ๕ ไม่เคยหาลูกค้าให้ สินค้าที่ส่งออกคือไก่ต้มสุก โดยไม่ได้ส่งออกไปประเทศสาธารณรัฐออสเตรีย แต่ส่งไปประเทศอื่นในแถบยุโรปและประเทศญี่ปุ่น ซึ่งบริษัท CPM เคยส่งไปอยู่แล้ว รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียจึงไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับทางบริษัท CPM ในการทำสัญญาซื้อตอบแทนนี้แต่อย่างใด การส่งออกเป็นคำสั่งซื้อจากลูกค้าเดิม แต่ได้มีการเพิ่มปริมาณให้มากขึ้น ซึ่งตัวเลขส่งออกจะใช้ตัดยอดบัญชีตามสัญญากับกรมการค้าต่างประเทศโดยใช้วันส่งออกเป็นเกณฑ์ ยอดที่ส่งออกที่นำมาตัดบัญชีไม่อาจแยกได้ว่าส่วนใดเป็นการส่งออกตามปกติ และส่วนใดเป็นผลที่เกิดจากการทำการค้าต่างตอบแทนตามสัญญา ประกอบกับได้ความจากพันตำรวจโทมนตรี บุญโยธิน พนักงานสอบสวนกรมสอบสวนคดีพิเศษ ยืนยันว่า การค้าต่างตอบแทนเป็นการซื้อบิล ซึ่งบิลนั้นไม่มีค่าอะไร เพราะบริษัท CPM ส่งออกอยู่แล้ว เพียงแต่นำบิลมาเสนอเท่านั้น บริษัท CPM ทำมาแล้วหลายครั้ง ส่วนการเสนอทำสัญญาซื้อขายจะมีการเสนอให้เป็นการซื้อขายแบบรัฐต่อรัฐเพื่อจะได้ให้เป็นวิธีพิเศษเลือกจำเลยที่ ๕ เป็นคู่สัญญาซื้อขาย เช่นนี้แสดงให้เห็นว่า บริษัท CPM เพียงแต่ใช้มูลค่าสินค้าส่งออกตามปกติอยู่แล้วของตนมาตัดยอดตามข้อตกลงการค้าต่างตอบแทนเอกสารหมาย จ.๗๔ เท่ากับว่า รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียหรือจำเลยที่ ๕ ไม่ได้เข้ามามีส่วนในการดำเนินการซื้อสินค้าไทยโดยตรง และไม่ได้คำนึงว่าจะได้มีการส่งออกเพิ่มขึ้นจากปกติหรือลดการขาดดุลการค้าจากการซื้อสินค้าในคดีนี้ จำเลยที่ ๕ เองก็เคยมีหนังสือถึงจำเลยที่ ๖ แจ้งว่า A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายไม่มีพันธะกรณีในการซื้อตอบแทนแต่อย่างใด ตามเอกสารแฟ้มที่ ๑๐ หน้า ๑๔,๗๘๑ ถึง ๑๔,๗๘๒ ส่วนที่ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการการค้าต่างตอบแทน พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๗

เปิดช่องให้จำเลยที่ ๕ สามารถมอบหมายบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในเครือหรือบริษัทการค้าระหว่างประเทศดำเนินการแทนเกี่ยวกับการค้าต่างตอบแทนทั้งหมดหรือบางส่วนได้ โดยกรณีที่ผู้ขายไม่สามารถซื้อสินค้าจากประเทศไทยได้ ผู้ขายสามารถมอบหมายให้บริษัทการค้าระหว่างประเทศอื่นดำเนินการซื้อสินค้าแทนก็ได้ นั้น จำเลยที่ ๕ เพียงจ่ายค่าตอบแทนแก่บริษัท CPM ให้เข้าทำข้อตกลงการค้าต่างตอบแทน โดยไม่ปรากฏว่าสาเหตุของการทำข้อตกลงดังกล่าวส่งผลให้มีการส่งออกสินค้าของประเทศไทยเพิ่มขึ้นหรือเป็นการลดการขาดดุลการค้าของประเทศจากการซื้อวัตถุดิบเพลิง ระเบิดเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการแท้จริงที่สำคัญของการทำการค้าต่างตอบแทน ทั้งไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียได้กระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้ามารับพันธะการค้าต่างตอบแทนตามข้อเสนอที่มีการกล่าวอ้างในการจัดทำโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร ซึ่งหากรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียตกลงรับพันธะการค้าต่างตอบแทนจริง กรณีก็ไม่น่าจะดำเนินการโดยใช้วิธีการซื้อบิลของบริษัท CPM ที่ส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญา เช่นนี้ ดังนั้น เรื่องการค้าต่างตอบแทนจึงเป็นเพียงเหตุอ้างว่าเป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ เพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการฯ รวมทั้งนำไปใช้อ้างเพื่อกำหนดตัวผู้ขายสินค้า คือจำเลยที่ ๕ คุณลักษณะสินค้า เงื่อนไขต่าง ๆ และราคาล่วงหน้า ทำให้ไม่อาจนำไปเปรียบเทียบกับราคากับผู้ขายรายอื่นได้ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดการซื้อขายสินค้า ทั้งการค้าต่างตอบแทนที่เกิดขึ้นเป็นการใช้วิธีซื้อบิลที่บริษัทในประเทศไทยส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอด โดยจำเลยที่ ๕ เพียงเสียค่าธรรมเนียมบริการเป็นค่าจ้างให้แก่บริษัท CPM เท่านั้น เชื่อว่าการดำเนินการซื้อขายทั้งหมดและการค้าต่างตอบแทนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรีย แต่เป็นการดำเนินการของ

จำเลยที่ ๕ พยานหลักฐานตามทางไต่สวนมีน้ำหนักและเหตุผลเชื่อมโยงกันรับฟังได้ว่า การดำเนินโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร ด้วยการจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยตามฟ้อง ไม่ใช่การดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ ที่รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้ และยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ตามข้อกล่าวอ้าง

ปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปว่า จำเลยที่ ๕ เสนอขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยในราคาที่สูงเกินความเป็นจริงหรือไม่ เห็นว่า พยานโจทก์ปากพันตำรวจโทมนตรี บุญโยธิน เบิกความยืนยันว่า สินค้ารถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ที่มีคุณลักษณะของสินค้าใกล้เคียงหรือสูงกว่าที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อจากผู้ผลิตและจำหน่ายในประเทศหลายราย จึงสามารถสอบราคาหรือเปรียบเทียบราคาจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรายอื่นได้ จากการเปรียบเทียบราคาสินค้าที่มีคุณสมบัติเฉพาะเช่นเดียวกับคดีนี้ของผู้ผลิตรายอื่นแล้วพบว่าการจัดซื้อในโครงการฯ นี้มีราคาสูงเกินไปประมาณ ๑,๙๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาทเศษ ซึ่งจากการเปรียบเทียบราคาในการจัดซื้อรถดับเพลิงของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กับการจัดซื้อของกรุงเทพมหานครในคดีนี้ ตามเอกสารหมาย จ.๙๔ หน้า ๑๕๒๔ ถึง ๑๕๓๔ พบว่าการจัดซื้อในโครงการนี้มีราคาสูงกว่าสินค้าชนิดเดียวกันที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดซื้อเป็นอย่างมาก กล่าวคือ รายการที่ ๑ รถดับเพลิงมีราคาต่างกันคันละ ๒,๑๕๔,๐๕๐ บาท รายการที่ ๒ โครงการประธานและเครื่องยนต์ แพงกว่าราคาคันละ ๑๗,๑๔๓,๒๐๐ บาท รถดับเพลิงเคมีคือ รถฉีดโฟมที่กรุงเทพมหานครซื้อในราคาคันละ ๗๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท นั้นต่างประเทศราคาประมาณ ๑๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท และจากการเปรียบเทียบกับกรมตำรวจก็ปรากฏว่า กรุงเทพมหานครจัดซื้อรถดับเพลิงพร้อมบันไดแพงกว่าถึง

ร้อยละ ๖๐.๖ รดดับเพลิงบรรทุกน้ำแพงกว่าถึงร้อยละ ๑๓๐.๗ เรือดับเพลิงแพงกว่าถึงร้อยละ ๓๖ และเรือดับเพลิงจำเลยที่ ๕ ได้ประโยชน์เป็นเงินลำละ ๑๑,๑๖๒,๑๐๐ บาท รวม ๓๐ ลำ เป็นเงิน ๓๓๔,๕๖๓,๐๐๐ บาท ตามเอกสารหมาย จ.๙๔ ประกอบกับเมื่อเปรียบเทียบราคาสินค้าตามเอกสาร เสนอราคา (Commercial Proposal) ของบริษัท Iturri S.A. ที่เสนอผ่านสถานเอกอัครราชทูตสเปน ประจำประเทศไทยมายังจำเลยที่ ๖ เอกสารหมาย จ.๑๙๑ แล้ว สินค้าที่มีคุณลักษณะเฉพาะ เช่นเดียวกับสินค้าที่จัดซื้อในโครงการฯ นี้ มีเงื่อนไขปลอดการชำระหนี้ ๒๔ เดือน ผ่อนชำระเป็นเวลา ๕ ปี โดยยอมรับเงื่อนไขการซื้อตอบแทนเช่นเดียวกัน กลับมีราคาต่ำกว่าสินค้าที่จัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ ถึง ๒,๐๙๐,๘๘๙,๘๐๐ บาท นอกจากนี้ เมื่อประเมินต้นทุนสินค้าที่จัดซื้อในโครงการฯ นี้แล้ว ผลประโยชน์ที่จำเลยที่ ๕ ได้รับเป็นเงิน ๒,๑๙๒,๒๐๐,๐๐๐ บาท สอดคล้องกับข้อมูลปรากฏใน กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการที่มีคำชี้ขาดกำหนดมูลค่ายุติธรรมของอุปกรณ์ที่ จำเลยที่ ๕ ต้องส่งมอบคืนให้ประเทศไทยในปี ๒๕๔๙ และ ๒๕๕๐ คิดเป็นเงิน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร แสดงให้เห็นว่า จำเลยที่ ๕ เสนอราคาในจำนวนที่สูงเกินกว่ามาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมไปเกิน กว่าร้อยละ ๑๕ จำเลยที่ ๕ มีให้ต่อสู้คดีหรือนำพยานหลักฐานเข้าไต่สวนให้เห็นเป็นอย่างอื่น เชื่อว่า ราคารถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ มีราคาสูงเกินความเป็นจริง และเมื่อพิจารณาประกอบพฤติการณ์เกี่ยวกับการเสนอรายการและราคา สินค้าตามใบเสนอราคา (OFFER NO. ๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) เอกสารหมาย จ.๕ ที่เอกอัครราชทูต สาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทยเสนอต่อนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา ในครั้งแรก ซึ่งสัมพันธ์กับ เอกสารที่เกี่ยวข้องในการขออนุมัติโครงการฯ และ A.O.U. ยิ่งทำให้เห็นว่าการจัดทำโครงการจัดซื้อ เป็นไปเพื่อให้สอดคล้องกับใบเสนอราคาของจำเลยที่ ๕ และเพื่อรองรับการเสนอขายสินค้าตามความ

ประสงค์ของจำเลยที่ ๕ ที่นำเสนอผ่านเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลีย แสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๕ ต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดซื้อคัตินี้มาแต่แรก นอกจากนี้ จำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นผู้ประกอบการค้าสินค้าประเภทนี้มานาน ยินยอมให้คณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส มีคำชี้ขาดสิ้นสุดเพื่อกำหนดมูลค่ายุติธรรมของสินค้าที่ขายในคดีนี้ ส่งผลให้จำเลยที่ ๕ ต้องชำระเงินส่วนต่างคืนให้แก่กรุงเทพมหานคร เสมือนเป็นการยอมรับโดยปริยายว่าราคาสินค้าสูงเกินไป ข้อเท็จจริงย่อมฟังได้ว่า จำเลยที่ ๕ รู้อยู่แล้วว่าได้เสนอขายสินค้าระดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยในราคาที่สูงเกินความจริง

ปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปว่า จำเลยที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ เห็นว่า จำเลยที่ ๕ เข้ามาเกี่ยวข้องกับโครงการฯ เพื่อจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ตั้งแต่แรก โดยมีส่วนในการจัดทำใบเสนอราคา กำหนดชนิด ปริมาณ ประเภท และราคาสินค้า การแอบอ้างข้อเสนอระหว่างประเทศให้นำเข้าเป็นไปในรูปแบบการทำสัญญาระหว่างรัฐต่อรัฐ การกำหนดตัวคู่สัญญาล่วงหน้าเป็นจำเลยที่ ๕ ใน A.O.U. การอ้าง A.O.U. เพื่อดำเนินการตามข้อตกลงให้เกิดการจัดซื้อพัสดุโดยตรงจากจำเลยที่ ๕ เป็นการกำหนดให้ต้องใช้การจัดซื้อโดยวิธีพิเศษเพื่อหลีกเลี่ยงการประกวดราคาตามวิธีปกติที่ให้ผู้ขายรายอื่นเข้าเสนอราคาได้ตามข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ ซึ่งก็ได้ความจากนายปราโมทย์ นาคีสถิต กรรมการผู้จัดการบริษัทที่ดูแลการซ่อมบำรุงรักษาสินค้าของจำเลยที่ ๕ เบิกความว่า จำเลยที่ ๕ ไม่ได้แข่งขันราคากับบริษัทอื่นจริง ส่วนการอ้างข้อตกลงการค้าต่างตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศ มีการใช้วิธีการซื้อบิลที่บริษัทในประเทศไทยส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญา โดยรัฐบาล สาธารณรัฐออสเตรเลียไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามหลักการค้าต่างตอบแทน อันมีลักษณะ

หลักเลียงการปฏิบัติตามหลักการค้าต่างตอบแทนระหว่างรัฐที่แท้จริง ซึ่งก็ได้ความจากนายราเชนทร์ พจนสุนทร ว่า ขณะมีการลงนามในข้อตกลงการค้าต่างตอบแทน กรุงเทพมหานครได้ลงนามในสัญญาซื้อขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยไปก่อนแล้ว ไม่เป็นไปตามขั้นตอนของประกาศกระทรวงพาณิชย์ที่กำหนดไว้ เมื่อไม่ปรากฏว่ารถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยที่จัดซื้อมีคุณลักษณะและประสิทธิภาพที่เหมาะสมแก่การใช้สอยที่แตกต่างจากแหล่งผลิตอื่น รถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยที่จัดซื้อจึงไม่ใช่สินค้าพิเศษที่จำเป็นต้องจัดซื้อเพียงจากจำเลยที่ ๕ ได้รายเดียวเท่านั้น และไม่ใช้สินค้าที่ต้องจัดซื้อจากต่างประเทศอันจะเป็นเหตุให้ต้องจัดซื้อโดยวิธีพิเศษแต่อย่างใด จึงเป็นกรณีที่สามารถจัดซื้อได้ด้วยวิธีการปกติตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุ ซึ่งผู้มีอำนาจหน้าที่สามารถสอบราคาหรือหาราคาเปรียบเทียบจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรายอื่นได้ จำเลยที่ ๕ รู้อยู่แล้วว่าเสนอขายสินค้ารถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยในราคาที่สูงเกินความเป็นจริง ซึ่งหากมีการแข่งขันโดยวิธีประกวดราคาอย่างเป็นธรรม หรือมีการสอบราคาหรือเปรียบเทียบราคาตามขั้นตอนการจัดซื้อตามวิธีการปกติ ย่อมยากที่จำเลยที่ ๕ จะสามารถเข้าทำสัญญาซื้อขายสินค้ากับกรุงเทพมหานครในราคาสูงเกินจริงเช่นนี้ได้ เชื่อว่าการซื้อขายในคดีนี้เป็นการวางแผนดำเนินโครงการจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยโดยอ้างการทำสัญญาแบบรัฐต่อรัฐ โดยมีข้อตกลงให้รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนและยอมรับพันธะการค้าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ทั้งที่ไม่มีอยู่จริง พฤติการณ์ทั้งหมดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า จำเลยที่ ๕ เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดซื้อในสาระสำคัญทุกขั้นตอนตลอดมา ซึ่งหากจำเลยที่ ๕ มิได้คบคิดตกลงกับจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ มาก่อนย่อมไม่มีเหตุผลหรือผลประโยชน์ใดที่จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับ

ความประสงค์ของจำเลยที่ ๕ เช่นนี้ พยานหลักฐานตามทางไต่สวนจึงรับฟังได้ว่า การจัดซื้อที่เกิดขึ้นเป็นการตกลงร่วมกันระหว่างจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ที่จะซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยจากจำเลยที่ ๕ โดยแบ่งหน้าที่กันทำด้วยการร่วมกันเสนอโครงการฯ และใช้ A.O.U. เพื่อกำหนดราคาสินค้าและผู้ขายไว้ล่วงหน้า นำไปสู่การลงนามในสัญญาซื้อขาย เป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการเสนอราคาหรือแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม จนสมประโยชน์ตามเป้าหมายที่จำเลยที่ ๒ ที่ ๔ และที่ ๕ วางไว้ ส่วนข้อเสนอให้ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐและรับพันธะการค้าต่างตอบแทนนั้น เป็นเพียงข้ออ้างและวิธีการดำเนินการเพื่อเอื้ออำนวยให้จำเลยที่ ๕ สามารถเข้าเป็นผู้มีสิทธิเข้าทำสัญญากับกรุงเทพมหานครได้แต่เพียงรายเดียว อันเป็นการปิดโอกาสผู้ประกอบการรายอื่นในการเข้าแข่งขันราคาและเป็นผู้สัญญา เมื่อการกระทำของจำเลยที่ ๒ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ การกระทำของจำเลยที่ ๔ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ จำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นเอกชนที่ร่วมกระทำความผิดด้วยจึงต้องรับผิดชอบเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของเจ้าพนักงานดังกล่าว ทั้งการกระทำของจำเลยที่ ๕ ยังเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ ส่วนที่จำเลยที่ ๕ ส่งมอบสินค้าตามสัญญาซื้อขายและหลังเกิดเหตุเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ คณะอนุญาโตตุลาการมีคำวินิจฉัยให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ให้กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงทั้งหมดในสินค้านี้ตกเป็นของกรุงเทพมหานคร มีผล

วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๗ ให้จำเลยที่ ๕ ชำระเงิน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร คืนแก่กรุงเทพมหานคร ตามเอกสารหมาย จ.๕๒๗ และกรุงเทพมหานครได้รับเงินจากจำเลยที่ ๕ เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซม ๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท ครบถ้วนแล้ว ก็มีผลเป็นเพียงการระงับข้อพิพาททางแพ่งเท่านั้น ไม่อาจลบล้างความผิดทางอาญาของจำเลยที่ ๕ กับพวกซึ่งเกิดขึ้นในขั้นตอนก่อนและขณะเสนอราคาซึ่งเป็นความผิดสำเร็จไปแล้วได้ สำหรับความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ ศาลยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ในข้อหาดังกล่าวไปแล้ว จำเลยที่ ๕ จึงไม่อาจเป็นผู้สนับสนุนในความผิดฐานดังกล่าวได้

ส่วนปัญหาว่าบทบัญญัติมาตราใดเป็นบทกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุดสำหรับจำเลยที่ ๕ นั้น เห็นว่า การพิจารณาว่ากฎหมายใดมีโทษหนักกว่ากันต้องถือตามลำดับที่วางไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ เมื่อความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดดังกล่าวประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ ซึ่งในส่วนโทษจำคุกนั้นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๑๐ ปี พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๗ ปี ถึง ๒๐ ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต ส่วนความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการ

เสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๕ ปี ดังนี้
โทษจำคุกตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒
มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ จึงเป็นบทกฎหมายที่มี
โทษจำคุกหนักที่สุด และเมื่อใช้บทบัญญัติที่มีโทษหนักแล้ว ก็ใช้บทดังกล่าวเป็นบทลงโทษแต่บทเดียว
ดังนั้น แม้จำเลยที่ ๕ จะเป็นนิติบุคคล แต่ก็ไม่จำเป็นต้องพิจารณาในส่วนโทษปรับของแต่ละฐานความผิด
อีกแต่อย่างใด

จึงวินิจฉัยว่า จำเลยที่ ๕ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗
ประกอบมาตรา ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.
๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ , ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖
พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗
ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ การกระทำของจำเลยที่ ๕ เป็นกรรมเดียวเป็นความผิด
ต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงาน
ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖
ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ ลงโทษปรับ ๒๖๖,๖๖๖
บาท ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙ ข้อหาอื่นให้ยก.

นายอดิศักดิ์ ปัตรวลี

(อม.๓๑)

ความเห็นในการวินิจฉัยคดี

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๕/๒๕๕๔

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๗/๒๕๕๖

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๕ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

โจทก์

นายโกสิน พลกุล ที่ ๑

นายประชา มาสินนธ์ ที่ ๒

นายวัฒนา เมืองสุข ที่ ๓

พลตำรวจตรีอิทธิลักษณ์ ดันชูเกียรติ ที่ ๔

บริษัท สไตเออร์ เดมเลอร์ พุก สเปเชียล ฟาร์มชอย เอจี แอนด์ โค เคจี หรือ

บริษัท จีดี ยูโรเปียน แลนด์ซิสเต็ม - สไตเออร์ จำกัด ที่ ๕

นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ที่ ๖

จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอ
ราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

โจทก์ฟ้องและแก้ไขฟ้องว่า เหตุเกิดระหว่างต้นปี พ.ศ. ๒๕๕๕ วันเวลาเริ่มต้น
ไม่ปรากฏชัด จนถึงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๘ เวลากลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกัน จำเลยที่ ๑ ที่ ๒
ที่ ๔ และนายสมักร สุนทรเวช ร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตมีเจตนาเพื่อจะ
แสวงหาประโยชน์ให้แก่จำเลยที่ ๕ ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายจากโครงการพัฒนาระบบบริหาร
และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร เพื่อ

จัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐและกรุงเทพมหานคร และเป็นตัวการร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ด้วยการเป็นตัวการร่วมกันกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ และเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑, ๑๒, ๑๓ จำเลยที่ ๕ ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัคร อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ และตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑, ๑๒, ๑๓ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และจำเลยที่ ๕ ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัคร อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ จำเลยที่ ๖ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและโดยทุจริต อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗

จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ ให้การปฏิเสธ

จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาครั้งแรก ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีเฉพาะจำเลยที่ ๕ ออกจากสารบบความ

ศาลพิพากษาว่า จำเลยที่ ๒ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และจำเลยที่ ๔ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงาน

ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ การกระทำของจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ เป็นการกระทำความผิดเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ อันเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ จำคุกจำเลยที่ ๒ มีกำหนด ๑๒ ปี และจำคุกจำเลยที่ ๔ มีกำหนด ๑๐ ปี ข้อหาอื่นให้ยก ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๖ คดีสำหรับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ เสร็จเด็ดขาดไปแล้ว

โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ยกคดีในส่วนของจำเลยที่ ๕ ขึ้นพิจารณาใหม่ ศาลมีคำสั่งว่า เป็นกรณีมีเหตุที่จะดำเนินคดีต่อไปได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๖๙ ให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่

ปัญหาต้องวินิจฉัยมีว่า จำเลยที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ โดยโจทก์นำพยานเข้าไต่สวนว่าจำเลยที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้อง เห็นว่า นายปราโมทย์ นาคริทธิ์ ที่ปรึกษาบริษัท เทพยนต์ แอโรโมทีฟ อินดัสตรีส์ จำกัด ให้การไต่สวนบันทึกคำให้การเอกสารหมายเลข จ.๓๒๗ หน้า ๗๔๘๒ ถึง ๗๕๐๔ และเบิกความว่า บริษัทเทพยนต์ฯ เป็นผู้ดูแลการซ่อมบำรุงรักษาสินค้าระดับเพลิงของจำเลยที่ ๕ ที่ขายให้แก่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ นายปราโมทย์สนิทสนมกับจำเลยที่ ๔ ตั้งแต่ดำรงตำแหน่งยศร้อยตำรวจตรีทำงานอยู่ในกองวิชาการตำรวจดับเพลิง ประมาณปี ๒๕๔๕ รัฐบาลมีนโยบายจะโอนกองบังคับการตำรวจดับเพลิง สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไปยังหน่วยงานความรับผิดชอบของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๕ มีโครงการขายรถดับเพลิงให้กับกรุงเทพมหานคร และจำเลยที่ ๕ ต้องการทำการค้าต่างตอบแทน นายปราโมทย์จึงแนะนำให้รู้จักกับนายพรศิลป์ พชรินทร์ ตนะกุล ตัวแทนบริษัท ซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด (บริษัท CPM) ที่ทำด้านการส่งออกไปต่างประเทศ

รองศาสตราจารย์อัฉราพรรณ จรัสวัฒน์ ที่ปรึกษาด้านวิชาการของจำเลยที่ ๒ ให้การไว้ตามบันทึกคำให้การเอกสารหมาย จ.๒๘๖ หน้า ๖๗๗๕ ถึง ๖๗๙๗ และเบิกความว่า เมื่อประมาณปลายปี ๒๕๕๕ ขณะที่จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจดับเพลิง จำเลยที่ ๔ พานายปราโมทย์ นาศีสถิตย์ มาพบจำเลยที่ ๒ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่กำกับดูแลกรุงเทพมหานคร เพื่อขอให้ผลักดันโครงการขายรถดับเพลิงของจำเลยที่ ๕ หลังโอนภารกิจป้องกันและระงับอัคคีภัยมายังกรุงเทพมหานคร แต่ขณะนั้นรองศาสตราจารย์อัฉราพรรณคัดค้าน โดยขอให้รอการถ่ายโอนภารกิจให้เสร็จสิ้นเสียก่อน และให้กรุงเทพมหานครเป็นต้นเรื่องในการเสนอโครงการนี้ พร้อมเสนอแนะให้ใช้วิธีดำเนินการแบบรัฐต่อรัฐ ซึ่งจากคำเบิกความของนายปราโมทย์และรองศาสตราจารย์อัฉราพรรณ เห็นได้ว่าจำเลยที่ ๕ เคยขายรถดับเพลิงให้แก่สำนักงานตำรวจแห่งชาติมาก่อน ย่อมทราบถึงขั้นตอนในการซื้อสินค้าของหน่วยงานราชการ เมื่อจำเลยที่ ๕ ทราบว่าจะมีการโอนย้ายภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติไปยังกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๕ ย่อมต้องการขายรถดับเพลิงให้กรุงเทพมหานคร ได้ริเริ่มที่จะขายรถดับเพลิง แต่จำเลยที่ ๕ ไม่รู้จักเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร จึงอาศัยนายปราโมทย์ที่ติดต่อกันอยู่ ให้ช่วยประสานกับจำเลยที่ ๔ จากนั้นจำเลยที่ ๔ ไปพบจำเลยที่ ๒ เพื่อขอให้ช่วยผลักดันโครงการจัดซื้อรถดับเพลิงจากจำเลยที่ ๕ เนื่องจากกรุงเทพมหานครอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของจำเลยที่ ๒ จำเลยที่ ๒ จำเลยที่ ๔ และจำเลยที่ ๕ จึงร่วมมือกันมาตั้งแต่ต้นที่จะขายสินค้ารถดับเพลิงของจำเลยที่ ๕ ให้แก่กรุงเทพมหานคร

ต่อมาวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๖ คณะรัฐมนตรี (คณะรัฐมนตรี) มีมติให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติโอนภารกิจป้องกันและระงับอัคคีภัยให้ กรุงเทพมหานคร วันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๕๖

ดร.เฮอเบิร์ต ทรักเซล (Dr. Herbert Traxl) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย มีหนังสือถึงนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เสนอโครงการขายรถดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยให้ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐออสเตรีย กับเสนอให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้ ยอมรับพันธการค่าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ตามใบเสนอราคา OFFER NO.๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๖ ของจำเลยที่ ๕ เอกสารหมาย จ.๕ หน้า ๔๓๔ ถึง ๔๔๘ ซึ่งจากหนังสือฉบับดังกล่าว เห็นได้ว่าไม่นานหลังจากที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้โอนภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยให้กรุงเทพมหานคร เอกอัครราชทูตออสเตรียประจำประเทศไทยก็มีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเสนอบริษัทจำเลยที่ ๕ เข้ามา ทั้งอ้างอิงว่าจะให้มีการซื้อขายแบบรัฐต่อรัฐ จัดหาแหล่งเงินทุน และพันธการค่าขายต่างตอบแทน เพื่อโน้มน้าวให้ซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ อันจะมีผลทำให้จำเลยที่ ๕ เป็นผู้ขายรถดับเพลิงให้แก่กรุงเทพมหานครแต่เพียงผู้เดียว สามารถหลีกเลี่ยงวิธีการจัดซื้อแบบปกติได้โดยไม่ต้องมีการสอบราคาหรือประกวดแข่งขันราคา

วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติโอนภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยให้แก่กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๔ ในขณะนั้นรับราชการในตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจดับเพลิง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ขอโอนย้ายมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สังกัดกรุงเทพมหานคร การโอนถ่ายภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยมีครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัยบางส่วนโอนมาด้วย ได้แก่ รถดับเพลิง รถกู้ภัย และรถใช้งานทั่วไปรวม ๕๕๓ คัน เป็นรถใช้งานได้จริง ๔๑๓ คัน รอซ่อมบำรุง ๑๔๐ คัน เรือดับเพลิง ๒๑ ลำ และเรือท้องแบน ๕๐ ลำ ได้รับความจากพลตำรวจตรีชาติ สุกัญญา ณ อยู่ธยา หนึ่งในคณะกรรมการพิจารณาการจัดซื้อรถดับเพลิง

ที่จำเลยที่ ๖ แต่งตั้งว่า กรุงเทพมหานครยังไม่ควรซื้อรถดับเพลิงใหม่ เนื่องจากรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยที่ได้รับโอนมาจากสำนักงานตรวจแห่งชาติดีเพียงพอ ประกอบกับ กรุงเทพมหานครก็มีอุปกรณ์ทดแทนเช่น รถบรรทุกน้ำและรถกู้ภัยอยู่แล้ว จำนวนเจ้าพนักงานดับเพลิงในบางสถานียังมีน้อยกว่าจำนวนรถและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยที่มีอยู่ตามบันทึกคำให้การเอกสารหมายเลข จ.๓๑๔ หน้า ๗๓๑๓ ถึง ๗๓๒๓ และได้รับความจากรองศาสตราจารย์อัษฎาพรพรณีกว่า ประมาณเดือนมกราคม ๒๕๔๗ นายปราโมทย์เป็นผู้พาจำเลยที่ ๒ และคณะที่ปรึกษาไปดูโรงงานการผลิตตัวรถดับเพลิงของจำเลยที่ ๕ ที่สาธารณรัฐออสเตรีย หลังจากกลับมาจากดูงาน จำเลยที่ ๔ ทำบันทึกเสนอโครงการรถและเรือดับเพลิงของจำเลยที่ ๕ ผ่านกรุงเทพมหานคร ไปยังจำเลยที่ ๒ แต่บันทึกจัดทำโครงการที่เสนอมายังจำเลยที่ ๒ ไม่เป็นไปในทางวิชาการ มีรายละเอียดไม่สมบูรณ์พอที่จะเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาและถูกส่งกลับไปให้ทำใหม่ นายสมัครต้องไปพบจำเลยที่ ๒ เพื่อให้ช่วยพิจารณา จนท้ายที่สุดรองศาสตราจารย์อัษฎาพรพรณต้องยกร่างบันทึกลงวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๔๗ ด้วยลายมือตนเองเสนอจำเลยที่ ๒ แทนตามเอกสารหมายเลข จ.๑๐ หน้า ๔๖๒ ถึง ๔๘๒ จำเลยที่ ๔ ก็ได้อาศัยร่างบันทึกฉบับดังกล่าวเป็นแนวทางในการปรับแก้บันทึกเสนอโครงการใหม่ เห็นได้ว่าเมื่อมีการโอนภารกิจป้องกันและระงับอัคคีภัยมายังกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๔ ขอย้ายตามมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร เพื่อมาผลักดันการขยายรถดับเพลิงของจำเลยที่ ๕ ให้แก่กรุงเทพมหานคร มีรถดับเพลิงและเรือดับเพลิงในสภาพที่ใช้งานได้ถูกโอนมายังกรุงเทพมหานครด้วยและมีจำนวนเพียงพอต่อการใช้งานในปัจจุบัน แต่เจ้าพนักงานดับเพลิงมีน้อยกว่าจำนวนรถ จึงยังไม่มีคามจำเป็นใดต้องรีบเร่งซื้อรถดับเพลิงหรือเรือดับเพลิงใหม่เข้ามา จำเลยที่ ๔ ในฐานะผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ก็ไม่ได้มีแผนการเตรียมความพร้อมในการเพิ่มบุคลากรให้มากขึ้นเพื่อรองรับรถดับเพลิงและเรือดับเพลิงใหม่ที่จะขอซื้อเข้า

มา จำเลยที่ ๕ ให้นายปราโมทย์พาจำเลยที่ ๒ และคณะไปดูงานที่สาธารณรัฐออสเตรเลีย จำเลยที่ ๒ เป็นเพียงผู้กำกับดูแลกรุงเทพมหานคร การเสนอซื้อรถดับเพลิงย่อมต้องเริ่มต้นจากกรุงเทพมหานคร เสนอขึ้นมา หากจำเลยที่ ๒ ไม่มีความเกี่ยวข้องย่อมไม่มีความจำเป็นที่จะไปดูงานการผลิตรถดับเพลิง ตามคำเชิญของจำเลยที่ ๕ เมื่อกลับมาจากการดูงานจำเลยที่ ๔ เดินหน้าจัดซื้อรถดับเพลิงและเรือดดับเพลิงจากจำเลยที่ ๕ โดยทำโครงการเสนอ แต่เอกสารไม่หนักแน่นเพียงพอที่จะนำเสนอเข้า คณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา เชื่อได้ว่าจำเลยที่ ๒ เป็นคนสั่งให้รองศาสตราจารย์อัฉราพรณรังษ์บันทึกเสนอโครงการให้ใหม่ เพื่อให้จำเลยที่ ๔ นำไปใช้ทำเอกสารฉบับใหม่เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี เพราะไม่มีเหตุผลใดที่รองศาสตราจารย์อัฉราพรณรังษ์ต้องทำการร่างบันทึกเสนอโครงการให้แก่จำเลยที่ ๔ หากไม่ได้รับคำสั่งจากจำเลยที่ ๒ ซึ่งต่อมาก็ปรากฏว่าจำเลยที่ ๔ นำเอกสารเดิมไปปรับแก้ตามร่างของ รองศาสตราจารย์อัฉราพรณรังษ์ โครงการซื้อรถดับเพลิงและเรือดดับเพลิงมิใช่เกิดจากความจำเป็นเร่งด่วนอันแท้จริงของกรุงเทพมหานคร แต่เป็นการผลักดันของจำเลยที่ ๒ ที่ ๔ และที่ ๕ ร่วมกันให้ กรุงเทพมหานครซื้อสินค้ารถดับเพลิง เรือดดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยจากจำเลยที่ ๕

สำหรับราคารถดับเพลิงและเรือดดับเพลิงที่จำเลยที่ ๕ เสนอขายนั้น ปรากฏว่า กรุงเทพมหานคร ซื้อในราคาที่สูงกว่าราคาสินค้าชนิดเดียวกันกับที่กรมป้องกันบรรเทาสาธารณภัย จัดซื้อได้จากผู้ขายภายในประเทศ กล่าวคือ รถดับเพลิงขับเคลื่อนสี่ล้อ พร้อมเครื่องสูบน้ำแบกหาม จำนวน ๗๒ คัน กรุงเทพมหานครจัดซื้อแพงกว่าคันละ ๒,๑๕๔,๐๕๐ บาท รวมเป็นเงิน ๑๕๔,๘๗๕,๖๐๐ บาท รถดับเพลิงพร้อมบันไดสูง ๑๓ เมตร จำนวน ๙ คัน กรุงเทพมหานครจัดซื้อ แพงกว่าคันละ ๑๗,๑๔๓,๒๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๑๕๔,๒๘๘,๘๐๐ บาท รถดับเพลิงบรรทุกน้ำ ๒,๐๐๐ ลิตร จำนวน ๑๔๔ คัน กรุงเทพมหานครจัดซื้อแพงกว่าคันละ ๑๕,๔๕๕,๓๗๐ บาท รวมเป็น

เงิน ๒,๒๒๕,๕๗๓,๒๘๐ บาท รถบรรทุกน้ำ ๑๐,๐๐๐ ลิตร จำนวน ๗๒ คัน กรุงเทพมหานครจัดซื้อ
แพ่งกว่าคันละ ๑๕,๑๘๙,๑๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๑,๐๙๓,๖๑๕,๒๐๐ บาท รถไฟฟ้าส่องสว่าง ขนาด ๓๐
แควีเอ (KVA) จำนวน ๔ คัน กรุงเทพมหานครจัดซื้อแพ่งกว่าคันละ ๑๗,๘๗๗,๑๒๕ บาท รวม เป็นเงิน
๗๑,๕๐๘,๕๐๐ บาท รถดับเพลิงเคมี จำนวน ๗ คัน กรุงเทพมหานครจัดซื้อแพ่งกว่าคันละ
๕๖,๕๗๗,๒๕๐ บาท รวมเป็นเงิน ๓๙๖,๐๔๐,๗๕๐ บาท ส่วนเรือดับเพลิงจำเลยที่ ๕ ไม่ได้ผลิตเอง
แต่ว่าจ้างบริษัท ชีทโบท จำกัด ผลิตและประกอบในประเทศไทยในราคาลำละ ๑๔,๓๐๐,๐๐๐ บาท
แล้วนำมาขายให้กรุงเทพมหานครลำละ ๒๕,๔๖๒,๑๐๐ บาท เป็นเหตุให้กรุงเทพมหานครต้องเสียเงิน
งบประมาณในการจัดซื้อเพิ่มลำละ ๑๑,๑๖๒,๑๐๐ บาท รวม ๓๐ ลำ เป็นเงิน ๓๓๔,๕๒๓,๐๐๐ บาท
นอกจากนั้น ราคาสินค้าตามเอกสารเสนอราคา (Commercial Proposal) ของบริษัท Iturri S.A. ที่
เสนอผ่านสถานเอกอัครราชทูตสเปนประจำประเทศไทยมายังจำเลยที่ ๖ แล้ว สินค้ามีคุณลักษณะ
เฉพาะเช่นเดียวกันกับสินค้าที่จัดซื้อในโครงการนี้ และมีเงื่อนไขปลอดการชำระ ๒๔ เดือน รวมทั้งการ
ผ่อนชำระเป็นเวลา ๕ ปี โดยยอมรับเงื่อนไขการซื้อตอบแทนเช่นเดียวกัน กลับมีราคาต่ำกว่าสินค้าที่
จัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ ถึง ๒,๐๙๐,๘๙๙,๘๐๐ บาท ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๙๐ หน้า ๔๗๕๗ ถึง ๔๗๗๘
และเอกสารหมายเลข จ.๑๙๑ หน้า ๔๗๗๙ ถึง ๔๗๘๔ ยิ่งทำให้เห็นได้ชัดว่า สินค้าประเภทเดียวกัน
คุณลักษณะเฉพาะของสินค้าในการใช้งานเหมือนกัน สามารถจัดซื้อจากภายในประเทศได้ในราคาที่ถูก
กว่าที่จำเลยที่ ๕ เสนอ หรือจะเป็นสินค้าจากต่างประเทศที่มีการเสนอขายผ่านสถานทูตสเปน ก็มี
เงื่อนไขที่ดีกว่าจากที่จำเลยที่ ๕ เสนอ จำเลยที่ ๔ ไม่ได้ตรวจสอบราคาในประเทศหรือเปิดให้มีการ
ประกวดแข่งขันราคา หรือติดต่อให้สถานทูตประเทศอื่นยื่นเสนอราคา กลับมุ่งที่จะจัดซื้อจากจำเลย ที่
๕ แต่เพียงบริษัทเดียวในราคาที่แพงกว่ามาก ไม่มีเหตุผลใดเป็นพิเศษหรือมีความจำเป็นที่
กรุงเทพมหานครต้องยอมรับภาระซื้อรถและเรือดับเพลิงจากจำเลยที่ ๕ ด้วยราคาที่แพงกว่าราคาใน

ท้องตลาดมากมายเช่นนี้ ย่อมแสดงชัดเจนว่าจำเลยที่ ๕ มีเจตนาที่จะให้จำเลยที่ ๕ ได้ขายรถดับเพลิง และเรือดับเพลิง ทำให้จำเลยที่ ๕ ได้รับผลประโยชน์จากราคาที่เสนอขายเกินกว่าราคาปกติเป็นอย่างมาก

ส่วน Agreement of Understanding (A.O.U.) นั้น วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ คณะรัฐมนตรี มีมติอนุมัติโครงการที่กรุงเทพมหานครเสนอ โดยมีหลักการสำคัญว่า วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และยานพาหนะต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ให้นำเข้าเฉพาะส่วนที่จำเป็นและที่ไม่มี หรือที่ไม่สามารถผลิตได้เองในประเทศเท่านั้น และให้กระทรวงพาณิชย์ดำเนินการเกี่ยวกับการค้าต่างตอบแทนกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียตามเอกสารหมายเลข จ.๑๓๒ หน้า ๓๖๔๙ ถึง ๓๖๕๒ วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ลงนามใน A.O.U. กับเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย โดยใน A.O.U. ระบุว่าเห็นชอบของรัฐบาลไทยโดย กรุงเทพมหานคร กับ จำเลยที่ ๕ และต้องเปิด Letter of Credit (L/C) ชนิดเพิกถอนไม่ได้ ในนามผู้ขายจำนวน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร (คิดเป็นเงินไทย ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท) ตามเอกสารหมายเลข จ.๒ หน้า ๗๐๔ ถึง ๗๑๔ ซึ่งขณะที่ จำเลยที่ ๑ ลงนาม ยังไม่มีเอกสารใบเสนอราคา OFFER NO.๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘-๑ ลงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ที่ระบุรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของสินค้าแนบท้าย A.O.U. เอาไว้ เพื่อให้ กรุงเทพมหานครนำไปพิจารณาก่อนตัดสินใจทำข้อตกลงซื้อขาย ต่อมาวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ กรุงเทพมหานครทำข้อตกลงซื้อขาย (Purchase Agreement) กับจำเลยที่ ๕ ตามเอกสารหมายเลข จ.๖๓ หน้า ๑๒๙๔ ถึง ๑๓๓๗ หลังจากนั้นกระทรวงพาณิชย์ทำสัญญาต่างตอบแทนกับจำเลยที่ ๕ โดยจำเลยที่ ๕ โอนสิทธิทั้งปวงมอบหมายให้บริษัท CPM ซึ่งเป็นบริษัทผู้ส่งออกไทยที่ส่งออกสินค้าเป็นธุรกิจปกติ อยู่แล้ว ให้ดำเนินการค้าต่างตอบแทนแทนจำเลยที่ ๕ นายพรศิลป์ พัทธินทรตะนกุล รองกรรมการ

ผู้จัดการบริษัท CPM ให้การไว้ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๒๙ หน้า ๗๕๑๘ ถึง ๗๕๔๘ และเบิกความว่า บริษัท CPM ทำการค้าต่างตอบแทนกับกระทรวงพาณิชย์แทนจำเลยที่ ๕ กรณีขายสินค้ารถดับเพลิงให้ กรุงเทพมหานคร บริษัท CPM หาลูกค้าเอง รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียและจำเลยที่ ๕ ไม่เคยหา ลูกค้าให้ สินค้าที่นำมาตัดยอดตามสัญญาต่างตอบแทนได้แก่ ไก่ต้มสุก ซึ่งส่งไปขายเป็นปกติกับ ประเทศในแถบยุโรปและประเทศญี่ปุ่น บริษัท CPM ทำตามเงื่อนไขในสัญญาต่างตอบแทนที่ทำไว้กับ กระทรวงพาณิชย์ที่ให้ส่งออกไปประเทศใดก็ได้ สัญญาไม่ได้บังคับว่าต้องส่งออกไปยังสาธารณรัฐ ออสเตรีย จำเลยที่ ๕ จ่ายค่าจ้างตอบแทนให้แก่บริษัท CPM อัตราร้อยละ ๒.๒ ของมูลค่าสินค้าตาม สัญญาต่างตอบแทน เป็นเงินประมาณ ๑๔๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท สอดคล้องกับที่นายปราโมทย์ให้การไว้ ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๒๗ หน้า ๗๔๘๒ ถึง ๗๕๐๔ และเบิกความว่า นายปราโมทย์พาจำเลยที่ ๕ ไป แนะนำให้รู้จักกับนายพรศิลป์ที่ทำด้านการส่งออกต่างประเทศ จนบริษัท CPM ได้เป็นตัวแทนการ ส่งออกของจำเลยที่ ๕ บริษัทเทพยนต์ที่นายปราโมทย์ทำงานอยู่ได้คำนวณหน้าจากการแนะนำนี้ใน อัตราร้อยละ ๑๘.๑๘ ของเงินค่าบริการที่จำเลยที่ ๕ จ่ายให้แก่บริษัท CPM คิดเป็นเงินประมาณ ๒๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท ส่วนบริษัท CPM ได้รับเงินจากจำเลยที่ ๕ ร้อยละ ๒.๒ ของจำนวนเงินที่ทำ การค้าต่างตอบแทน ๖,๐๐๐ กว่าล้านบาท เห็นได้ว่า A.O.U. ระบุให้ซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ เท่านั้น ไม่สามารถเปิดให้มีการสอบราคาหรือประกวดราคาแข่งขัน ไม่สามารถไปซื้อสินค้าจากบริษัทอื่นได้ ซึ่ง ตรงตามที่จำเลยที่ ๔ และที่ ๕ ร่วมกันพยายามผลักดันมาตั้งแต่เริ่มต้น กรุงเทพมหานครต้องจ่ายเงิน ทั้งหมดทันทีให้แก่จำเลยที่ ๕ โดยเป็น L/C ชนิดเพิกถอนไม่ได้ ทั้งๆที่ยังไม่ได้รับสินค้า ไม่ได้มีโอกาส ผ่อนชำระหรือได้รับสินค้าแล้วจึงชำระเงิน ไม่ได้รับประโยชน์พิเศษอันใดจากการจ่ายเงินในครั้งเดียว A.O.U. ไม่มีระบุเรื่องแหล่งเงินทุนที่รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียเคยเสนอจะจัดหาให้ หลังจากนั้นก็ไม่ มีข้อเสนอใดๆเรื่องแหล่งเงินทุนจากสาธารณรัฐออสเตรีย กลับเป็นว่าเงินที่จ่ายนั้นจ่ายจากงบอุดหนุน

ของรัฐบาลร้อยละ ๖๐ และจากงบประมาณของกรุงเทพมหานครร้อยละ ๔๐ การซื้อขายต่างตอบแทน หากเป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ ย่อมหมายถึงว่า เมื่อรัฐบาลไทยซื้อสินค้าจากรัฐบาล สาธารณรัฐออสเตรเลียในวงเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร รัฐบาลรัฐออสเตรเลียก็ต้องซื้อสินค้าจากรัฐบาล ไทยในวงเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ใน A.O.U. ไม่ปรากฏว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียเข้ามา เกี่ยวข้องในเรื่องสินค้าต่างตอบแทนตามที่เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียเคยเสนอ สัญญาต่าง ต่อแทนที่บริษัท CPM ทำในฐานะตัวแทนของจำเลยที่ ๕ กับกระทรวงพาณิชย์ก็ปรากฏว่า ในสัญญา ไม่ได้ระบุว่าให้ซื้อสินค้าอะไร ซื้อจากใคร และไม่ได้ระบุว่าต้องส่งสินค้าไปยังสาธารณรัฐออสเตรเลีย ย่อม เป็นช่องโหว่ให้จำเลยที่ ๕ ใช้ประโยชน์ โดยบริษัท CPM ซึ่งดำเนินการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศอยู่ แล้ว ใช้อยอดมูลค่าสินค้าส่งออกตามปกติของบริษัท CPM ที่ส่งไปขายประเทศญี่ปุ่น นำมาตัดยอดตาม สัญญาต่างตอบแทนในนามของจำเลยที่ ๕ จำเลยที่ ๕ จ่ายเพียงค่าจ้างให้แก่บริษัท CPM แค่อ้อยละ ๒.๒ เท่านั้น รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียไม่ได้ซื้อสินค้าใดๆจากรัฐบาลไทยไทยเพื่อช่วยลดภาระการ ขาดดุลการส่งออกสินค้าและการชำระเงินของรัฐบาลไทย รัฐบาลไทยไม่ได้รับประโยชน์อันใดจากการ ซื้อขายครั้งนี้ คงมีแต่จำเลยที่ ๕ เป็นผู้รับผลประโยชน์เท่านั้น

ต่อมามีการนำเรื่องเข้าสู่อนุญาโตตุลาการ นางสาวชนิษฐา นิลวัฒน์ นิติกรปฏิบัติการ ของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เบิกความว่า กรุงเทพมหานครต้องการดำเนินคดีกับจำเลย ที่ ๕ ในเรื่อง A.O.U. ที่ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ อันเป็นการฉ้อฉลกรุงเทพมหานคร เป็นเหตุให้จำเลยที่ ๕ ได้รับประโยชน์จากการทำข้อตกลง ทำให้เกิดเสียหายแก่ทางราชการ กรุงเทพมหานครจึงจ้างบริษัท กลุ่มนักกฎหมายและที่ปรึกษา จำกัด (Associated Lawyers & Consultants Limited) ดำเนินคดีกับจำเลยที่ ๕ ในชั้นอนุญาโตตุลาการ ณ

ศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ต่อมา คณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศของหอการค้านานาชาติ (ICC) มีคำชี้ขาดสิ้นสุด (The Final Award) ใจความสรุปว่า ให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายรถดับเพลิงพร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยฉบับลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงทั้งหมดในสินค้าดังกล่าวตกเป็นของ กรุงเทพมหานคร ให้จำเลยที่ ๕ คืนเงินให้กรุงเทพมหานครเป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซมรวมเป็นเงิน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (ประมาณ ๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑ บาท) จากคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการยิ่งเห็นได้ชัดเจนว่า การขายสินค้ารถดับเพลิงและเรือดับเพลิงให้ กรุงเทพมหานครนั้น จำเลยที่ ๕ ได้รับเงินค่าขายสินค้าเกินไปมาก เกินกว่ามูลค่าทางตลาดของสินค้าที่ควรจะได้รับ จนคณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศของหอการค้านานาชาติต้องชี้ขาดให้คืนเงินแก่ กรุงเทพมหานคร แสดงถึงเจตนาของจำเลยที่ ๕ ที่ตั้งใจขายสินค้าในราคาสูงกว่าราคาปกติทั่วไปมาตั้งแต่แรก จึงพยายามผลักดันให้กรุงเทพมหานครซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ เพียงผู้เดียว โดยไม่เปิดโอกาสให้มีการสืบราคาหรือประกวดแข่งขันราคาเพื่อมาแย่งการขายจากจำเลยที่ ๕

จากที่วินิจฉัยมาข้างต้น จำเลยที่ ๕ เป็นผู้ริเริ่มการขายรถดับเพลิงมาตั้งแต่ต้น แต่การจะสำเร็จได้ ต้องไม่ให้มีการจัดซื้อโดยวิธีปกติ ต้องไม่มีการสอบราคาหรือประกวดแข่งขันราคาให้ผู้อื่นมาแทรกแซงหรือแย่งการขายไป จำเลยที่ ๕ เป็นบริษัทต่างชาติ ไม่อาจทำด้วยตนเองได้โดยตรง จึงต้องติดต่อร่วมมือกับจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ และใช้ช่องทางทางการทูตเข้ามาช่วย โดยเสนอการขายแบบรัฐต่อรัฐ ซื้อสินค้าต่างตอบแทนและจะจัดหาเงินอุดหนุนให้ เพื่อโน้มน้าวให้กรุงเทพมหานครซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ เท่านั้น การที่กรุงเทพมหานครเองก็ไม่เคยมีการสอบราคาหรือประกาศเชิญชวนอย่างเป็นทางการเพื่อให้มีการแข่งขันประกวดราคา ก็เนื่องจากจำเลยที่ ๔ เป็นผู้อำนวยความสะดวก

ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ไม่เสนอให้มีการสอบราคาหรือประกวดราคา โดยมุ่งผลักดันข้อเสนอของจำเลยที่ ๕ จนในที่สุดมีการทำ A.O.U. และจำเลยที่ ๕ ได้เข้าทำสัญญากับกรุงเทพมหานครจนสำเร็จ จำเลยที่ ๕ วางแผนใช้สัญญาต่างตอบแทนผ่านบริษัท CPM เมื่อเจ้าหน้าที่กระทรวงพาณิชย์บกพร่องผิดพลาดในการทำสัญญาต่างตอบแทนทำให้เกิดช่องโหว่ในการไม่ต้องส่งสินค้าต่างตอบแทนไปยังสาธารณรัฐออสเตรเลีย ทำให้บริษัท CPM นำยอดการส่งออกไก่ต้มสุกไปยังประเทศญี่ปุ่นมาตัดยอดสินค้าต่างตอบแทน แทนที่จะส่งออกไปสาธารณรัฐออสเตรเลียเพื่อลดดุลการค้าของรัฐบาลไทย จำเลยที่ ๕ จ่ายเพียงค่านายหน้าให้บริษัทเทพนิตฯ ในการที่พาไปติดต่อกับบริษัท CPM และจ่ายค่าจ้างให้แก่บริษัท CPM เท่านั้น จำเลยที่ ๕ จึงได้รับผลประโยชน์จากการนี้เกินกว่าที่สมควรได้ จึงฟังได้ว่าจำเลยที่ ๕ การกระทำโดยวิธีอื่นใดเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการเสนอราคาอย่างเป็นธรรมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ก่อนหน้านี้นักศาลพิพากษาว่าจำเลยที่ ๒ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และจำเลยที่ ๔ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ ซึ่งกฎหมายมุ่งประสงค์เอาผิดกับผู้กระทำความผิดที่เป็นเจ้าพนักงาน แต่เอกชนก็ร่วมกระทำความผิดกับเจ้าพนักงานได้โดยต้องลงโทษเอกชนผู้ร่วมกระทำความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน จำเลยที่ ๕ เป็นเอกชนร่วมกระทำความผิดกับเจ้าพนักงานคือ จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ จึงต้องรับผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของเจ้าพนักงานด้วย

วินิจฉัยว่า จำเลยที่ ๕ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบ
มาตรา ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒
มาตรา ๑๒, ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วย
ความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ การกระทำของจำเลย ที่ ๕ เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลาย
บท ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ มาตรา ๑๓
ประกอบมาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ อันเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุด
ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ ปรับ ๒๖๖,๖๖๖ บาท หากไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตาม
ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙ คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก.

นางสาวบุญมี จิตะศิริ

(อม.๓๑)

ความเห็นในการวินิจฉัยคดี

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๕ /๒๕๕๔

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๗ /๒๕๕๖

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๕ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง	คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	โจทก์
	นายโกสิน พลกุล ที่ ๑	
	นายประชา มาลีนนท์ ที่ ๒	
	นายวัฒนา เมืองสุข ที่ ๓	
	พลตำรวจตรีอิทธิลักษณ์ ต้นชูเกียรติ ที่ ๔	
	บริษัท สไตเออร์ เดมเลอร์ พุก สเปเชียล ฟาร์ชอย เอจี แอนด์ โค เคจี หรือ บริษัท จีดี ยูโรเปียน แลนด์ซิสเต็ม – สไตเออร์ จำกัด ที่ ๕	
	นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ที่ ๖	จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการ
เสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

โจทก์ฟ้องและแก้ฟ้องว่า จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๘ มีอำนาจหน้าที่
กำกับดูแล บริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร
จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๕ ถึง
วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๘ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการ

ปฏิบัติหน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตั้งแต่วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๘ มีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาข้าราชการ และกำหนดนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๔ เป็นข้าราชการ กรุงเทพมหานครสามัญ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๕ เป็นนิติบุคคลต่างประเทศ และเป็นคู่สัญญาผู้ขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยให้ กรุงเทพมหานคร ส่วนจำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการกรุงเทพมหานคร

ระหว่างปลายปี ๒๕๔๕ ถึงต้นปี ๒๕๔๙ เวลากลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกัน ขณะ จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ ดำรงตำแหน่งดังกล่าวข้างต้น ได้กระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมาย เกี่ยวกับการจัดซื้อยานพาหนะดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ของ จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ ร่วมกับจำเลยที่ ๕ ให้มีการจัดซื้อสินค้าด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการและขัดต่อมติคณะรัฐมนตรี ตั้งแต่ขั้นตอนริเริ่มโครงการ การเสนอโครงการ และการอนุมัติโครงการ ด้วยการทำข้อตกลงของความเข้าใจ (AGREEMENT OF UNDERSTANDING หรือ A.O.U.) ระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียที่ไม่ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องด้านกฎหมายจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และมีการกำหนดคุณสมบัติของ รายการหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า วิธีการจัดหาและราคาไว้ล่วงหน้าโดยทุจริต โดยอาศัย โอกาสจากการที่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงานตาม ประมวลกฎหมายอาญา และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลกรุงเทพมหานคร และ กระทรวงพาณิชย์ วางแผน แบ่งหน้าที่กันทำตามตำแหน่งของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ โดยเริ่มต้นจากการ

จัดทำโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร เพื่อจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยให้เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยเสนอวิธีการซื้อขายในลักษณะรัฐต่อรัฐ พร้อมข้อเสนอรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญเพื่อหลีกเลี่ยงการประกวดราคา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าว เป็นเหตุให้มีการจัดซื้อในราคาที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง โดยจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมักร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในขณะนั้น ได้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ไม่ปฏิบัติตามการทำการค้ำต่างตอบแทนตามมติคณะรัฐมนตรี หากแต่อ้างการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐเพื่อหลีกเลี่ยงการสอบราคา รวมทั้งละเว้นการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบราชการที่เกี่ยวข้อง มุ่งหมายมิให้เกิดการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรมเพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ ให้ได้เข้าทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐเพียงรายเดียวในราคาสูง ก่อให้เกิดความเสียหายแก่กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และราชอาณาจักรไทย กล่าวคือ จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา กับจำเลยที่ ๕ ได้ร่วมกันและแยกกันกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบทหลายกรรมต่างกัน โดยจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมักร ร่วมกันจัดทำโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ของกรุงเทพมหานครขึ้นเพื่อจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ตามราคาและจำนวนที่จำเลยที่ ๕ ประสงค์จะเสนอขายให้แก่กรุงเทพมหานคร ซึ่งการจัดทำโครงการดังกล่าว จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมักรได้ร่วมกันกระทำอันมีลักษณะของการเป็นตัวการ โดยจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมักรมีการแบ่งหน้าที่กันทำเป็นขั้นเป็นตอนตามอำนาจและตำแหน่งหน้าที่ซึ่งแต่ละคนมีอำนาจและความรับผิดชอบอยู่ในขณะนั้น และการกระทำของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมักรได้ก่อให้เกิด

ผลตามมา คือ เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาและมีมติอนุมัติในหลักการเกี่ยวกับโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร โดยให้ดำเนินการให้ได้รับความเห็นของกระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงบประมาณ การกระทำของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครได้กระทำโดยมีเจตนาให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าวภายหลังจากที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครได้ใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งราชการโดยมิชอบ ร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยการกระทำการโดยมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม เพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ โดยฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบของทางราชการเกี่ยวกับการพัสดุ โดยมีจำเลยที่ ๕ เป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่าการทำสัญญากับกรุงเทพมหานครในลักษณะนี้เป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม แต่ได้ร่วมกันกระทำการอันเป็นการช่วยเหลือและให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครด้วยการเข้าทำสัญญากับกรุงเทพมหานคร โดยจำเลยที่ ๕ ได้จัดทำร่าง A.O.U. แล้วมอบหมายให้ทูตพาณิชย์แห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียร่าง A.O.U. ไปให้จำเลยที่ ๔ เมื่อจำเลยที่ ๔ ได้รับร่าง A.O.U. แล้วได้นำเสนอร่าง A.O.U. ดังกล่าวต่อคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำเลยที่ ๔ เป็นประธานให้รับร่าง A.O.U. นั้น และในวันเดียวกันนั้นนายสมัครได้มีหนังสือถึงจำเลยที่ ๑ แจ้งว่า คณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีความเห็นสอดคล้องกับสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยว่า ร่าง A.O.U. ดังกล่าวถูกต้อง ซึ่งจำเลยที่ ๑ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติไว้เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน

๒๕๔๗ คือ จะต้องได้รับความเห็นจากกระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ และได้รับความเห็นจากคณะรัฐมนตรีไปดำเนินการด้วย ทั้งร่าง A.O.U. ดังกล่าวจะต้องให้สำนักงานอัยการสูงสุดตรวจสอบความถูกต้องตามระเบียบราชการ จำเลยที่ ๑ กระทำโดยปราศจากอำนาจในการลงนามในสัญญาแทนรัฐบาลไทย อันเป็นการกระทำขัดต่อมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๖ วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๖ และไม่เป็นไปตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ โดยในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ลงนามใน A.O.U. กับเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย โดยไม่มีข้อความตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติไว้เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ แต่อย่างไรก็ดี ต่อมาวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ นายสมัครได้ลงนามในข้อตกลงซื้อขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย (PURCHASE AGREEMENT) กับจำเลยที่ ๕ ซึ่งมีได้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ ที่กำหนดให้ทำสัญญาแบบรัฐต่อรัฐ อันเป็นการขัดต่อระเบียบและกฎหมาย โดยไม่ได้รับความเห็นจากกระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ และไม่ได้ได้รับความเห็นของคณะรัฐมนตรี ไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องของร่างสัญญาจากสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อประสงค์ให้กรุงเทพมหานครตกลงซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ โดยไม่มีการตรวจสอบชนิดและราคาสินค้า ซึ่งสินค้าบางรายการผลิตขึ้นในประเทศไทยและมีราคาแพงกว่าราคาในท้องตลาดมาก กล่าวคือ เรือดับเพลิงมีการผลิตและประกอบขึ้นที่บริษัทซีทีบี จำกัด ที่เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี และโครงประจันรถยนต์แบบขับเคลื่อนสี่ล้อ (๔ x ๔) ที่นำไปติดตั้งอุปกรณ์ดับเพลิง คือ รถยนต์ยี่ห้อ มิทซูบิชิ แอล (L) ๒๐๐ ที่ผลิตได้ในประเทศไทย แต่จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครได้ร่วมกัน

กล่าวอ้างว่า เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย ได้เสนอวิธีการจัดซื้อในลักษณะ รัฐต่อรัฐ พร้อมข้อเสนอรับประกันราคาต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญจน คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการ โดยไม่ได้ตรวจสอบชนิดและราคาสินค้า การกระทำของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครถือได้ว่า เป็นการร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตมี เจตนาเพื่อจะแสวงหาประโยชน์จากโครงการดังกล่าวที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายให้แก่จำเลยที่ ๕ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ และกรุงเทพมหานคร และยังเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ โดยมิชอบ ด้วยการเป็นตัวการร่วมกันกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ และเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการ เสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ , ๑๒ และ ๑๓

ภายหลังจากคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าวแล้ว จำเลยที่ ๓ ซึ่งมีหน้าที่ ต้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีที่จะต้องทำการค้าต่างตอบแทนกับรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลีย ด้วย เงื่อนไขรับประกันราคาต่างตอบแทนร้อยละ ๑๐๐ โดยเน้นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) แต่จำเลยที่ ๓ มิได้จัดให้มีการลงนามในสัญญาการค้าต่างตอบแทนแต่อย่างใด เนื่องจากจำเลยที่ ๓ ได้ออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการการค้าต่างตอบแทน พ.ศ. ๒๕๔๗ โอนอำนาจในการกำหนดรายการสินค้าในบัญชีรายการสินค้าการค้าต่างตอบแทนและ อำนาจในการลงนามจากอำนาจของคณะกรรมการการค้าต่างตอบแทน มาเป็นอำนาจของกรมการค้า ต่างประเทศ ซึ่งมีนายราเชนทร์ พจนสุนทร เป็นอธิบดี จากนั้นจำเลยที่ ๓ และนายราเชนทร์ได้ ร่วมกับบริษัท ซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด (CPM) ซึ่งเป็นบริษัทในเครือบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด (มหาชน) และเป็นบริษัทในครอบครัวของจำเลยที่ ๓ ผลักดันให้กระทรวงพาณิชย์เสนอคณะรัฐมนตรี ให้มีมติเน้นสินค้าไก่ต้มสุกแทนที่จะเป็นสินค้า OTOP ตามนโยบายของรัฐบาล โดยนายราเชนทร์ให้ ความเห็นชอบให้เพิ่มรายการสินค้าไก่ต้มสุกลงไปในบัญชีรายการสินค้าซื้อตอบแทน และในวันที่ ๓๐

กันยายน ๒๕๔๗ ได้ลงนามในสัญญาการค้าต่างตอบแทนระหว่างกรมการค้าต่างประเทศกับจำเลยที่ ๕ ซึ่งไม่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลีย จึงมิใช่เป็นการทำสัญญาการค้าต่างตอบแทนในลักษณะรัฐต่อรัฐ ไม่เป็นไปตามเจตนาของเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยที่ได้ให้คำมั่นไว้ว่ารัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรียยินดีรับพันธะการค้าต่างตอบแทน ร้อยละ ๑๐๐ และไม่เป็นไปตามความประสงค์ของรัฐบาลไทยที่ต้องการระบายสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมของไทย รวมทั้งการขยายสินค้าไทยในตลาดสาธารณรัฐออสเตรเลีย ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ และไม่เป็นไปตามวิธีการค้าต่างตอบแทน ทำให้ประเทศไทยต้องขาดดุลการค้าต่อสาธารณรัฐออสเตรเลีย เป็นเงิน ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท การกระทำของจำเลยที่ ๓ จึงเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และยังเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ก่อให้เกิดการทำสัญญาที่เป็นการเอื้อประโยชน์แก่ผู้อื่น ทำให้เกิดความเสียหายแก่รัฐและกรุงเทพมหานคร อันเป็นการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ , ๑๒ และ ๑๓

การที่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัครได้กระทำความผิดตามที่กล่าวมาข้างต้น เป็นผลมาจากการที่จำเลยที่ ๕ ให้การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัคร ดังนั้น การกระทำของจำเลยที่ ๕ จึงเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัครอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ และตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ , ๑๒ และ ๑๓ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และจำเลยที่ ๕ ยังได้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัครในความผิด

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓

จำเลยที่ ๖ เข้ารับตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ โดยรู้มาก่อนแล้วว่าจำเลยที่ ๔ และนายสมครได้ยื่นคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ไว้ให้แก่จำเลยที่ ๕ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงได้มีคำสั่งให้ระงับการขอเปิด L/C ตาม A.O.U. และข้อตกลงซื้อขาย หลังจากนั้นจำเลยที่ ๖ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณารายละเอียดการจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย เพื่อตรวจสอบรายละเอียดในการจัดซื้อแทนที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาตรวจสอบขั้นตอนความไม่โปร่งใสของการจัดซื้อ แล้วยึดถือเอาผลของรายงานการตรวจสอบที่รายงานว่าได้เจรจาต่อรองกับจำเลยที่ ๕ เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมแล้ว เพื่อมีคำสั่งยกเลิกคำสั่งระงับการขอเปิด L/C และให้ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) อนุมัติวงเงินเพื่อจ่ายให้แก่จำเลยที่ ๕ โดยไม่ได้พิจารณาถึงขั้นตอนการจัดซื้อที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบราชการ นอกจากนี้จำเลยที่ ๖ ยังได้แก้ไขข้อความอันเป็นสาระสำคัญของเงื่อนไขใน L/C หลายรายการ เพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ ในการส่งมอบสินค้าและการชำระเงิน ซึ่งจำเลยที่ ๖ รู้อยู่แล้วในขณะนั้นว่าการแก้ไขดังกล่าวเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐและกรุงเทพมหานคร การกระทำของจำเลยที่ ๖ จึงเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและโดยทุจริต อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ก่อนฟ้องคดีโจทก์ได้มีมติให้ส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่อัยการสูงสุดมีความเห็นว่าเรื่องที่ส่งไปยังมีข้อไม่สมบูรณ์ และมีหนังสือแจ้งโจทก์ทราบ จนมีการตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ แต่ปรากฏว่าคณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ อัยการสูงสุดได้ส่งสำนวน รายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องคืนให้แก่โจทก์เพื่อฟ้องคดีเอง เหตุเกิดที่แขวงเสาชิงช้า และ

แขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร และที่ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัด นนทบุรี เกี่ยวพันกัน ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ , ๘๓ และ ๘๖ และ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ , ๑๑ , ๑๒ และ ๑๓

จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ ให้การปฏิเสธ

จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาครั้งแรก ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีเฉพาะ จำเลยที่ ๕ ออกจากสารบบความ

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาแล้ว พิพากษาว่า จำเลยที่ ๒ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่า ด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และจำเลยที่ ๔ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ การกระทำของจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ อันเป็นกฎหมายบทที่มี โทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ จำคุกจำเลยที่ ๒ มีกำหนด ๑๒ ปี และ จำคุกจำเลยที่ ๔ มีกำหนด ๑๐ ปี ข้อหาอื่นให้ยก ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๖

จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ไว้พิจารณา

โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ยกคดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๕ ขึ้นพิจารณา ศาลอนุญาต

ศาลส่งหมายเรียก สำเนาคำฟ้อง และหมายนัดพิจารณาครั้งแรกให้จำเลยที่ ๕ ทราบ โดยชอบแล้ว แต่จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาล ศาลออกหมายจับกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนจำเลยที่

๕ เกิน ๓ เดือน แต่ไม่สามารถจับได้ จึงพิจารณาคดีโดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยที่ ๕ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ และจำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาคดีครั้งแรก ถือว่าจำเลยที่ ๕ ให้การปฏิเสธ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓ วรรคสาม

พิเคราะห์พยานหลักฐานที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้สวนเพิ่มเติมประกอบรายการการไต่สวนของโจทก์แล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๘ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๘ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตั้งแต่วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๘ มีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาข้าราชการ และกำหนดนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ เป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ประกอบประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในหน่วยงานและการกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ ๕๐) ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๖ จำเลยที่ ๕ เป็นนิติบุคคลต่างประเทศ และเป็นคู่สัญญาผู้ขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ให้

กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ และข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๕ จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ มีฐานะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๒ และจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๖ กรุงเทพมหานครได้จัดตั้งสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้น รวมทั้งสถานีดับเพลิงจำนวน ๗๘ สถานี เพื่อรองรับภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยที่จะถ่ายโอนมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามนโยบายรัฐบาล และต่อมาวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้โอนภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยให้แก่กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๔ ซึ่งขณะนั้นรับราชการในตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจดับเพลิง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ขอโอนย้ายมายังกรุงเทพมหานครในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ต่อมาวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร ตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ โดยมีหลักการสำคัญว่า วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะต่าง ๆ ให้นำเข้าเฉพาะส่วนที่จำเป็นและที่ไม่มีหรือที่ไม่สามารถผลิตได้เองในประเทศเท่านั้น และให้กระทรวงพาณิชย์รับไปดำเนินการเกี่ยวกับการทำการค้าต่างตอบแทน (Counter Trade) กับรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลีย วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีหนังสือถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีทราบรายงานผลการดำเนินการตามที่กรุงเทพมหานครเสนอ โดยมีรายการสินค้าที่ต้องจัดหา ๑๕ รายการ เป็นยานพาหนะดับเพลิงจำนวน ๓๑๕ คัน เรือดับเพลิงจำนวน ๓๐ ลำ ในวงเงิน

๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทยประมาณ ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท คณะรัฐมนตรีได้รับทราบ รายงานผลดำเนินการตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ หลังจากนั้นนายสมัคร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่ม ประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร มีจำนวนที่ ๔ เป็นประธาน ให้มีอำนาจหน้าที่บริหารโครงการให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี และดำเนินการตาม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และให้มีหน้าที่เป็นคณะกรรมการจัดซื้อ จัดจ้างตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๘ อีกหน้าที่หนึ่ง นอกจากนี้นายสมัคร ยังมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคุณลักษณะเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบคุณลักษณะ เฉพาะของครุภัณฑ์ยานพาหนะ และครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัยที่จัดซื้อ มีผลตำรวจรินเรศ เทียม กริม เป็นประธาน คณะกรรมการบริหารโครงการฯ ได้พิจารณาร่าง A.O.U. ที่ได้รับจากทูตพาณิชย์ สาธารณรัฐออสเตรเลียแล้ว ต่อมาวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำนวนที่ ๑ ได้ลงนามใน A.O.U. ร่วมกับ เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย ขณะเดียวกันคณะกรรมการพิจารณา คุณลักษณะเฉพาะได้จัดทำเอกสารคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ จำนวน ๑๕ รายการ เสนอผู้ว่า ราชการกรุงเทพมหานคร ให้ความเห็นชอบใช้เป็นรายละเอียดในการจัดซื้อครุภัณฑ์ของสำนักป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยในโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนัก ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ส่วนการจัดซื้อครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัยในโครงการดังกล่าว จำนวนที่ ๔ ได้ขอยกเว้นไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ และได้รับอนุมัติจาก คณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ กรุงเทพมหานคร ให้ไม่ต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติ ฯ เฉพาะในกรณี ที่ต้องดำเนินการตาม A.O.U. นอกจากนี้จำนวนที่ ๔ ยังเสนอผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครขอความ เห็นชอบดำเนินการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ขออนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ขออนุมัติ เปิด L/C และขออนุมัติยกเว้นการปฏิบัติตามมติคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ครั้งที่ ๒๘/๒๕๔๓ ที่

กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีพิเศษที่วงเงินเกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต้องรายงานเพื่อขอรับความเห็นชอบจากคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครก่อน ปรากฏว่านายสมัครได้เห็นชอบและอนุมัติตามที่จำเลยที่ ๔ เสนอ สำหรับข้อตกลงซื้อขายที่ต้องจัดทำระหว่างกรุงเทพมหานครกับจำเลยที่ ๕ นั้น จำเลยที่ ๔ ได้ส่งร่างข้อตกลงดังกล่าวให้กองกฎหมายและคดี กรุงเทพมหานคร ตรวจสอบพิจารณา แต่กองกฎหมายและคดีกลับเสนอปลัดกรุงเทพมหานครจัดส่งร่างข้อตกลงให้สำนักงานอัยการสูงสุดตรวจสอบพิจารณาตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๘ ข้อ ๑๒๖ แทน เนื่องจากต้องจัดทำร่างข้อตกลงเป็นภาษาอังกฤษ ต่อมาวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๔ เสนอขอถอนคืนร่างข้อตกลงซื้อขายที่อยู่ระหว่างการตรวจสอบพิจารณาของสำนักงานอัยการสูงสุด โดยขออนุมัติใช้ข้อตกลงในการจัดหาสิ่งอุปกรณ์ฯ ของสาธารณรัฐออสเตรียให้แก่กองอำนวยการกลาง (กรป.กลาง) เป็นแบบสัญญาแทน และนายสมัครได้อนุมัติตามที่จำเลยที่ ๔ เสนอ ดังนั้น หลังจากที่จำเลยที่ ๔ ในฐานะประธานกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษได้ต่อรองราคากับจำเลยที่ ๕ แต่จำเลยที่ ๕ แฉงยืนยันราคาเดิม แต่เสนอเงื่อนไขเพิ่มเติมในรูปอุปกรณ์อะไหล่ และอุปกรณ์เครื่องมือมูลค่า ๓๐๐,๐๐๐ ยูโร กับการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ รวมทั้งการรับรองคณะผู้ตรวจรับรถต้นแบบแล้ว จำเลยที่ ๔ ได้รายงานขออนุมัติให้ทำข้อตกลงซื้อขายกับจำเลยที่ ๕ และแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ จึงมีการจัดทำข้อตกลงซื้อขายขึ้น ระหว่างกรุงเทพมหานคร โดยนายสมัคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กับผู้แทนของจำเลยที่ ๕ ส่วนการทำการค้าต่างตอบแทนนั้น จำเลยที่ ๕ ได้จ้างบริษัท CPM ให้เป็นผู้ดำเนินการตามข้อตกลงการซื้อขายต่างตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศแทน และกรมการค้าต่างประเทศได้ดำเนินการเจรจาร่วมกับบริษัท CPM พิจารณารายการสินค้าและประเทศต้องห้าม ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้กระทรวงพาณิชย์เร่งรัดดำเนินการเกี่ยวกับการค้าต่างตอบแทน โดยให้เน้นไก่ต้มสุกเป็นสินค้าที่จะดำเนินการเป็นลำดับแรก จนวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๕ จึงได้ลงนามในสัญญาการซื้อขายต่างตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศ ส่วนการเปิด L/C ตาม

ข้อตกลงซื้อขายนั้น เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๔๗ กรุงเทพมหานครโดยนายสมักรมีหนังสือถึง ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มอบอำนาจให้จำเลยที่ ๔ เป็นผู้ไปเปิด L/C และลงนามในหนังสือ แทนกรุงเทพมหานคร ซึ่งขณะนั้นในวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๗ มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครแทนนายสมักรที่ได้ครบวาระลง จำเลยที่ ๖ ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร และนายสมักรได้ส่งมอบงานในหน้าที่แก่จำเลยที่ ๖ ในวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ต่อมาวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๗ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มีหนังสือแจ้งจำเลยที่ ๖ ว่าธนาคารอนุมัติวงเงิน L/C (เฉพาะคราว) จำนวน ๑๓๓,๔๗๙,๗๘๐ ยูโร ให้แล้ว ให้กรุงเทพมหานคร ยืนยันการจ่ายดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายที่ธนาคารจ่ายไปก่อน จำเลยที่ ๖ จึงสั่งการให้ปลัด กรุงเทพมหานครแจ้งจำเลยที่ ๔ ขอยายการเปิด L/C ต่อธนาคารออกไปอีก ๑ เดือน เพื่อรอรองผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครที่รับผิดชอบงานของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้พิจารณา ก่อน แต่จำเลยที่ ๔ มีหนังสือแจ้งว่าไม่อาจปฏิบัติตามคำสั่งได้ เนื่องจากจะขัดข้อตกลงซื้อขายที่ กรุงเทพมหานครทำกับจำเลยที่ ๕ ที่ต้องเปิด L/C ให้ภายใน ๓๐ วัน ซึ่งจะครบกำหนดภายในวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๔๗ พร้อมกันนั้นจำเลยที่ ๔ มีหนังสือด่วนที่สุดถึงธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ให้เร่งดำเนินการเปิด L/C ตามสัญญาซื้อขายโดยด่วน แต่จำเลยที่ ๖ ได้ประสานงานเป็นการภายในไป ยังธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ให้ระงับการเปิด L/C ไว้ ในวันเดียวกันนั้น แล้วมีหนังสือแจ้ง ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ให้ระงับการเปิด L/C (ระงับ ครั้งที่ ๑) กับยกเลิกการมอบอำนาจ ของนายสมักรแก่จำเลยที่ ๔ ด้วย ต่อมาวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๖ มีหนังสือถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ขอให้พิจารณาทบทวนการจัดซื้อรถดับเพลิง โดยเหตุผลว่าการทำ สัญญาการค้าต่างตอบแทนยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ และตามข้อกำหนดของ A.O.U.ไม่เปิดช่องให้ กรุงเทพมหานครสามารถทบทวนเปรียบเทียบในเรื่องของราคาของสินค้าตามสัญญาจัดซื้อที่ลงนาม แล้วกับราคาสินค้าประเภทเดียวกันจากแหล่งผลิตอื่น ๆ ได้ นายสมศักดิ์ คุณเงิน ผู้ช่วยเลขานุการ

รัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทนเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แจ้งจำเลยที่ ๖ ว่า จำเลยที่ ๒ ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าโครงการดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีมาเป็นลำดับ และมีการลงนามใน A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายแล้ว รวมทั้งจำเลยที่ ๕ ได้ลงนามในสัญญาซื้อขายต่างตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศแล้ว จึงให้เร่งรัดการเปิด L/C เพื่อให้เป็นไปตาม A.O.U. และข้อตกลงซื้อขาย เมื่อได้รับหนังสือดังกล่าวแล้วจำเลยที่ ๖ จึงมีหนังสือถึงธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๗ ขอเปิดวงเงิน L/C เฉพาะคราว และมอบอำนาจให้นายนิยม กรรณสูตร ผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไปดำเนินการ ต่อมาวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๖ มีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ขอให้ทบทวนความถูกต้องในการจัดซื้ออีก เนื่องจากสัญญาซื้อตอบแทนจัดทำขึ้นหลังข้อตกลงซื้อขายไม่เป็นไปตามขั้นตอนและประกาศกระทรวงพาณิชย์ ประกอบกับมีผู้ยื่นเรื่องราวต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยให้มีการทบทวนเปรียบเทียบราคาตามสัญญากับสินค้าในประเภทเดียวกันจากแหล่งผลิตอื่นอีกครั้ง กับมีหนังสือถึงธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ขอให้ระงับการพิจารณาอนุมัติวงเงิน L/C เฉพาะคราวไปพลางก่อน (ระงับครั้งที่ ๒) ด้วย แต่ในวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เมื่อจำเลยที่ ๑ มีหนังสือตอบกรุงเทพมหานคร ว่าการจัดซื้อดังกล่าวเป็นการดำเนินการระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล เพื่อไม่ให้กระทบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ ควรดำเนินการเปิด L/C ตามเงื่อนไขใน A.O.U. ต่อไป ในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๖ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณารายละเอียดการจัดซื้อ รถดับเพลิงและอุปกรณ์ โดยมีนายสามารถ ราชพลสิทธิ์ รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นประธาน พิจารณาตรวจสอบรายละเอียดในการจัดซื้อและเจรจาต่อรองกับผู้ขาย จนกระทั่งวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๘ นายสามารถรายงานจำเลยที่ ๖ ถึงผลการเจรจาต่อรองสรุปผลสุดท้ายได้ข้อยุติเป็นประโยชน์เพิ่มเติมแก่กรุงเทพมหานครแล้ว ในวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๘ จำเลยที่ ๖ จึงมีหนังสือแจ้งธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เปิด L/C แก่จำเลยที่ ๕ และมอบอำนาจให้นายนิยมเป็นผู้ไป

ดำเนินการ ต่อมาจำเลยที่ ๕ ทักท้วงความถูกต้องของ L/C ที่เปิดไปยังธนาคาร กรุงเทพมหานคร จึง
ทำคำขอแก้ไข L/C กับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และมีการแก้ไข L/C อีกครั้ง ในวันที่ ๒๐
มกราคม ๒๕๔๘ ซึ่งกรุงเทพมหานครได้ชำระเงินให้แก่จำเลยที่ ๕ ตามข้อตกลงซื้อขายรถและเรือ
ดับเพลิง จำนวน ๙ งวด รวมเป็นเงิน ๖,๒๔๔,๙๑๔,๕๐๒.๕๓ บาท โจทก์มีมติว่าการกระทำของ
จำเลยทั้งหกและนายสมัครมีมูลความผิดทางอาญา ให้ส่งรายงาน เอกสาร และความเห็นไปยังอัยการ
สูงสุดเพื่อฟ้องคดี แต่อัยการสูงสุดมีความเห็นว่าเรื่องที่ส่งไปยังมีข้อไม่สมบูรณ์ และมีหนังสือแจ้งโจทก์
ทราบ ต่อมา มีการตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ แต่ปรากฏว่า
คณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ โจทก์จึงยื่นฟ้องเองเป็นคดีนี้ ต่อมาวันที่ ๑๐
กันยายน ๒๕๕๖ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาคดีนี้
นอกจากนี้โจทก์มีคำวินิจฉัยว่า การลงนามในข้อตกลงความเข้าใจ (A.O.U.) ในคดีนี้ไม่ถูกต้องสมบูรณ์
ถือว่าเป็นการอนุมัติหรืออนุญาตให้สิทธิประโยชน์แก่บุคคลใดไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบ
ของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ โจทก์จึงส่งเรื่องให้กรุงเทพมหานครดำเนินการ
เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ยกเลิกหรือเพิกถอนสิทธิเกี่ยวกับข้อตกลงซื้อขายรถและเรือ
ดับเพลิง ตามมาตรา ๙๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
การทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ จากนั้นกรุงเทพมหานครส่งเรื่องขอให้สำนักงานอัยการสูงสุดยื่นฟ้องคดีต่อ
ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง สำนักงานอัยการสูงสุดมีข้อสังเกตว่าจำเลย
ที่ ๕ สามารถอ้างข้อสัญญาซื้อขาย ข้อ ๑๓ ร้องขอต่อศาลให้นำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการ
อนุญาโตตุลาการได้ ต่อมากรุงเทพมหานครได้ทำสัญญาจ้างบริษัทกลุ่มนักกฎหมายและที่ปรึกษา
จำกัด เพื่อดำเนินคดีในชั้นอนุญาโตตุลาการ ณ ศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้า
นานาชาติ (ICC) กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส เป็นคดีอนุญาโตตุลาการเลขที่ 16768/FM/MHM/EMMT
(C-18930/MHM/EMT) ต่อมาคณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) มี

คำชี้ขาดสิ้นสุด (The Final Award) ฉบับลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ ใจความสรุปว่า ให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายรถดับเพลิงพร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ฉบับลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงทั้งหมดในสินค้าดังกล่าวตกเป็นของกรุงเทพมหานคร มีผลเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๗ ให้จำเลยที่ ๕ ชำระเงินคืน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท) แก่ กรุงเทพมหานคร เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซม ให้ กรุงเทพมหานครจ่ายเงินแก่จำเลยที่ ๕ เป็นค่าใช้จ่ายทางคดี จำนวน ๑,๒๐๐ สวิสฟรังก์ (๔๓,๗๑๖ บาท) จำนวน ๑,๙๕๕.๙๕ ปอนด์สเตอร์ลิง (๑๐๓,๔๐๖.๑๙ บาท) ตามเอกสารหมายเลข จ.๕๒๗ และคำชี้ขาดบางส่วนในส่วนที่ ๔ อนุญาตให้กรุงเทพมหานครชำระเงินจำนวน ๒,๑๐๕,๔๗๒.๔๐ เหรียญสหรัฐ (๗๑,๓๗๕,๕๑๔.๓๖ บาท) ให้แก่จำเลยที่ ๕ เป็นค่าชดเชยค่าใช้จ่ายทางคดี และร่วมชำระค่าใช้จ่ายของอนุญาตให้กรุงเทพมหานคร ตามเอกสารหมายเลข จ.๕๓๑ กรุงเทพมหานครได้รับเงินคืนจากจำเลยที่ ๕ เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซม จำนวน ๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท ตามเอกสารหมายเลข จ.๕๓๘ สำหรับคดีที่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้ถอนฟ้องแล้ว

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยมีว่า จำเลยที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ในการวินิจฉัยปัญหานี้เห็นสมควรวินิจฉัยก่อนว่า การดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยตามฟ้อง เป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐโดยสาธารณรัฐออสเตรียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ จริงหรือไม่ พยานหลักฐานจากการไต่สวนได้ความว่า ที่มาของโครงการจัดซื้อรถและเรือดดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครในคดีนี้เริ่มจากข้อเสนอของ ดร.เฮอเบิร์ต ทรักเซล (Dr.Herbert Traxl) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย ฉบับลงวันที่ ๔

มิถุนายน ๒๕๔๖ ที่มีถึงนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เสนอโครงการขายรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยให้ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐออสเตรีย กับข้อเสนอให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้ โดยยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ พร้อมใบเสนอราคา (OFFER NO. ๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) ของจำเลยที่ ๕ สำหรับสินค้ารถและเรือดับเพลิงจำนวน ๑๘ รายการ แยกเป็นรถดับเพลิงและรถอื่นที่ใช้ในการดับเพลิงรวม ๓๑๕ คัน และเรือดับเพลิงอีก ๑๕ ลำ อุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย อาคารฝึกอบรมและอุปกรณ์การฝึกอบรม เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕๖,๙๕๓,๒๐๓ ยูโร ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๕ หลังจากนั้นวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการถ่ายโอนภารกิจป้องกันและระงับอัคคีภัยให้แก่กรุงเทพมหานครตามมติคณะรัฐมนตรี ต่อมากรุงเทพมหานครดำเนินการเสนอขอพัฒนาโครงการระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยขอจัดซื้อรถดับเพลิงรวม ๓๑๕ คัน กับเรือดับเพลิงอีก ๓๐ ลำ พร้อมครุภัณฑ์อื่นตลอดจนการก่อสร้างอาคารฝึกอบรมและอุปกรณ์การฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ดับเพลิง โดยตัดรายการจัดซื้อครุภัณฑ์คงเหลือ ๑๕ รายการ มูลค่า ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ซึ่งขณะที่มีการเสนอโครงการจัดซื้อดังกล่าว ยังไม่ได้มีการสำรวจตรวจสอบว่ากรุงเทพมหานครมีความจำเป็นจะต้องใช้รถและเรือดับเพลิงรวมถึงอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยมากน้อยเพียงใด ทั้งการถ่ายโอนภารกิจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติไปยังกรุงเทพมหานครตามมติคณะรัฐมนตรีนั้นก็เป็นการโอนวัสดุอุปกรณ์และยานพาหนะไปด้วย ประกอบกับกระทรวงการคลังและสำนักงบประมาณได้เสนอความเห็นให้กรุงเทพมหานครจำเป็นต้องฝึกฝนบุคลากรทดแทนให้เพียงพอ และเตรียมความพร้อมของอาคารสถานที่ให้เหมาะสมก่อน เพื่อป้องกันปัญหาให้รถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยทรุดโทรมอย่างรวดเร็ว พฤติการณ์จึงบ่งชี้ว่าเป็นโครงการจัดซื้อที่จัดทำขึ้นตามจำนวนและราคาที่จำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นฝ่ายผู้เสนอขาย โดยดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับใบเสนอราคา (OFFER NO. ๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) ของ

จำเลยที่ ๕ หาใช่เป็นความจำเป็นและความต้องการของกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นฝ่ายผู้ซื้ออย่างแท้จริง ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการจัดซื้อดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ จากนั้นได้มีการจัดทำข้อตกลงของความเข้าใจหรือ A.O.U. (Agreement of Understanding - A.O.U.) และข้อตกลงซื้อขาย (Purchase/Sale Agreement) ขึ้นตามเอกสารหมายเลข จ.๓๖ และ จ.๖๓ ซึ่งแม้ A.O.U. จะลงนามโดยดร.เฮอเบิร์ต ทรักเซล (Dr.Herbert Traxl) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย แต่ลำพัง A.O.U. เป็นเรื่องที่คู่กรณีมีความคาดหวังจะมีการปฏิบัติตามความเข้าใจร่วมกันนั้นต่อไปโดยยังมิได้มีผลผูกพันเป็นสัญญา ส่วนข้อตกลงซื้อขายก็เป็นเพียงการซื้อขายระหว่างกรุงเทพมหานครกับจำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นบริษัทเอกชน โดยบุคคลที่ลงนามฝ่ายผู้ขายในสัญญาซื้อขายคือผู้แทนจำเลยที่ ๕ หาใช่เป็นการลงนามโดยตัวแทนผู้มีอำนาจของรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียโดยตรง ดังนั้น A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายดังกล่าวจึงไม่ใช่หลักฐานแสดงว่ารัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรียได้ยอมเข้าผูกพันเป็นคู่สัญญาด้วย และข้อนี้รองศาสตราจารย์ อัจฉราพรรณ จรัสวัฒน์ ที่ปรึกษาด้านวิชาการของจำเลยที่ ๒ เบิกความว่า ได้มีการนำทูตสาธารณรัฐออสเตรียมาเสนอราคา แต่ไม่แน่ว่ารัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรียจะทราบเรื่องนี้หรือไม่เพราะกระบวนการของทูตค่อนข้างเร่งด่วนมาก ข้อเท็จจริงจึงเห็นได้ว่าเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทยและทูตพาณิชย์สาธารณรัฐออสเตรียเพียงแต่ทำหน้าที่ช่วยประสานงานและจัดให้มีการเจรจาทำสัญญาซื้อขายกันเองต่อไปเท่านั้น นอกจากนี้โดยปกติ A.O.U. คงเป็นเพียงกรอบของความตกลงตามหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ เอกสารหมายเลข จ.๓๖ แต่เมื่อพิจารณา A.O.U. ดังกล่าวแล้วปรากฏว่าได้กำหนดพันธกรณีที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่ที่ต้องผูกพันในการทำการซื้อขายต่อกัน โดยระบุตัวคู่สัญญาที่จะทำข้อตกลงซื้อขายกันไว้เป็นการล่วงหน้า คือ รัฐบาลไทยโดยกรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ต้องซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ รวมถึงการกำหนดจำนวนเงินที่ต้องชำระในการซื้อขายตามที่จำเลยที่ ๕ เคยเสนอราคา และรัฐบาลไทยต้องเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ชนิดเพิกถอนไม่ได้ให้

ผู้ขายเป็นเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ภายใน ๓๐ วัน หลังจากการลงนามในสัญญาซื้อขาย จึงเห็นได้ว่า A.O.U. ดังกล่าวกำหนดขึ้นเพื่อจะผูกมัดการขายสินค้า คุณลักษณะสินค้า ผู้ขายสินค้า และเงื่อนไขต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ โดยตรง แสดงให้เห็นว่าเป็นการอาศัย A.O.U. ดังกล่าวเพื่อให้มีผลผูกมัดให้ผู้เสนอราคาขายเดียวคือจำเลยที่ ๕ สำหรับข้อเสนอว่า สาธารณรัฐออสเตรเลียเสนอให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ นั้น ก็ไม่ปรากฏอยู่ใน A.O.U. อันจะแสดงว่าสาธารณรัฐออสเตรเลียได้รับรู้และเข้ามาผูกพันตามเงื่อนไขดังกล่าว ข้อเท็จจริงกลับปรากฏว่า การซื้อขายตาม A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายทั้งสองฉบับนั้น ฝ่ายผู้ขายคิดดอกเบี้ยจากคู่สัญญาฝ่ายไทยไว้แล้วล่วงหน้าในอัตราร้อยละ ๓.๕ ต่อปี สำหรับการผ่อนชำระรวม ๙ งวด เป็นเงิน ๑๐,๔๗๒,๐๐๔.๒๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทย ๕๒๓,๖๕๐,๒๑๐ บาท โดยกรุงเทพมหานครมีภาระต้องชำระค่าสินค้าตามข้อตกลงแก่จำเลยที่ ๕ จำนวน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทย ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท ในสัดส่วนที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลร้อยละ ๖๐ และในส่วนเงินงบประมาณของกรุงเทพมหานครร้อยละ ๔๐ จึงเห็นได้ชัดแจ้งว่าไม่มีแหล่งเงินทุนที่รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียจัดหาให้ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียมิได้ให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยในส่วนของเงินทุนตามที่มีการกล่าวอ้างแต่อย่างใด ส่วนข้อเสนอที่มีการอ้างว่าสาธารณรัฐออสเตรเลียจะรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ นั้น หากเป็นข้อเสนอจากรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียจริง ย่อมเป็นที่เข้าใจกันว่าสาธารณรัฐออสเตรเลียจะต้องซื้อสินค้าจากประเทศไทยเป็นการตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ แต่ข้อเท็จจริงได้ความจากพันตำรวจโทมนตรี บุญโยธิน พนักงานสอบสวน กรมสอบสวนคดีพิเศษ ยืนยันว่า การซื้อตอบแทนตามข้อตกลงการค้ำต่างตอบแทนที่จำเลยที่ ๕ ทำกับกรมการค้าต่างประเทศมีลักษณะเป็นเพียงการซื้อบิล (ใบกำกับสินค้า) ที่บริษัทซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด (CPM) ส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญาเท่านั้น โดยนายพรศิลป์ พัทรินทร์ตะกุล พยานโจทก์ซึ่งดำรงตำแหน่งรองกรรมการผู้จัดการบริษัท CPM เบิก

ความรับว่า บริษัท CPM ทำข้อตกลงว่าด้วยการบริการการซื้อต่างตอบแทนกับจำเลยที่ ๕ โดยจำเลยที่ ๕ จ่ายค่าตอบแทนให้แก่บริษัท CPM ในอัตราร้อยละ ๒.๒ ของมูลค่าสินค้าตามสัญญาการซื้อตอบแทน บริษัท CPM เป็นผู้หาลูกค้าเอง รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียและจำเลยที่ ๕ ไม่เคยหาลูกค้าให้สินค้าที่ส่งออกไปคือไก่ต้มสุก โดยไม่ได้ส่งออกไปสาธารณรัฐออสเตรเลีย แต่ส่งไปประเทศอื่นในแถบยุโรปและประเทศญี่ปุ่น ซึ่งบริษัท CPM เคยส่งไปอยู่แล้ว รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียจึงไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับบริษัท CPM ในการทำสัญญาซื้อตอบแทนนี้แต่อย่างใด การส่งออกเป็นคำสั่งซื้อจากลูกค้าเดิม แต่ได้มีการเพิ่มปริมาณให้มากขึ้น ซึ่งตัวเลขส่งออกจะใช้ตัดยอดบัญชีตามสัญญากับกรมการค้าต่างประเทศโดยใช้วันส่งออกเป็นเกณฑ์ ยอดที่ส่งออกที่นำมาตัดบัญชีไม่อาจแยกได้ว่าส่วนใดเป็นการส่งออกตามปกติ และส่วนใดเป็นผลที่เกิดจากการทำการค้าต่างตอบแทนตามสัญญาดังนี้ แสดงให้เห็นว่า บริษัท CPM เพียงแต่ใช้มูลค่าสินค้าส่งออกตามปกติอยู่แล้วของตนมาตัดยอดตามสัญญาการค้าต่างตอบแทนเอกสารหมายเลข จ.๗๔ เท่ากับว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียหรือจำเลยที่ ๕ ไม่ได้เข้ามามีส่วนในการดำเนินการซื้อสินค้าไทยโดยตรง และไม่ได้คำนึงว่าจะได้มีการส่งออกเพิ่มขึ้นจากปกติหรือลดการขาดดุลการค้าจากการซื้อสินค้าในคดีนี้ จำเลยที่ ๕ เองก็เคยมีหนังสือถึงจำเลยที่ ๖ แจ้งว่า ข้อตกลงของความเข้าใจ (A.O.U.) และข้อตกลงซื้อขาย ไม่มีพันธะกรณีในการซื้อตอบแทนแต่อย่างใด ส่วนข้อที่ทางใต้ส่วนได้ความว่า การค้าต่างตอบแทนได้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการการค้าต่างตอบแทน พ.ศ.๒๕๔๗ ซึ่งตามประกาศฉบับดังกล่าว ข้อ ๗ เปิดช่องให้จำเลยที่ ๕ สามารถมอบหมายบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในเครือหรือบริษัทการค้าระหว่างประเทศดำเนินการแทนเกี่ยวกับการค้าต่างตอบแทนทั้งหมดหรือบางส่วนได้ โดยกรณีที่ผู้ขายไม่สามารถซื้อสินค้าจากประเทศไทยได้ ผู้ขายสามารถมอบหมายให้บริษัทการค้าระหว่างประเทศอื่นดำเนินการซื้อสินค้าแทนก็ได้ นั้น หากรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียตกลงรับพันธะการค้าต่างตอบแทนจริง กรณีก็ไม่น่าจะดำเนินการโดยใช้วิธีการซื้อบิลของบริษัท CPM ที่

ส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญา เพราะเป็นการเห็นได้ชัดแจ้งว่าไม่สอดคล้องกับหลักการของการค้าต่างตอบแทนที่แท้จริง โดยเฉพาะวิธีการซื้อบิลของบริษัทที่ส่งออกอยู่แล้วมาตัดยอดนั้น ลำพังจำเลยที่ ๕ สามารถดำเนินการได้เอง เพราะจำเลยที่ ๕ เพียงแต่เสียค่าธรรมเนียมบริการเป็นค่าจ้างให้แก่บริษัท CPM เท่านั้น กรณีจึงอยู่ในวิสัยที่จำเลยที่ ๕ จะแอบอ้างดำเนินการไปโดยรัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรเลียไม่ได้เกี่ยวข้องด้วยได้ ดังนั้น ข้ออ้างเรื่องการค้าต่างตอบแทนจึงรับฟังได้เพียงว่าเป็นการหาเหตุอ้างเพื่อให้เข้าใจว่าเป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐเพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการจัดซื้อ รวมทั้งมีการนำไปใช้อ้างว่าราคาซื้อขายในกรณีนี้มีเงื่อนไขการค้าต่างตอบแทนด้วยจึงไม่อาจนำไปเปรียบเทียบกับราคากับผู้ขายรายอื่นได้ พยานหลักฐานตามการไต่สวนจึงมีน้ำหนักและเหตุผลรับฟังได้ว่า การดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดัดเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยตามฟ้อง ความจริงแล้วไม่ใช่เป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐที่สาธารณรัฐออสเตรเลียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ตามที่มีการพยายามกล่าวอ้าง

ปัญหาต่อไปว่า จำเลยที่ ๕ เสนอขายสินค้ารถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงในราคาที่สูงเกินความเป็นจริงหรือไม่ ในข้อนี้ได้ความจากพันตำรวจโทมนตรี บุญโยธิน พยานโจทก์เบิกความว่า สินค้ารถและเรือดับเพลิงที่มีคุณลักษณะของสินค้าใกล้เคียงหรือสูงกว่าที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อ มีผู้ผลิตและจำหน่ายในประเทศหลายราย จึงสามารถสอบราคาหรือเปรียบเทียบกับราคาจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรายอื่นได้ ซึ่งจากการเปรียบเทียบกับราคาในการจัดซื้อรถดับเพลิงของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กับการจัดซื้อของกรุงเทพมหานครในคดีนี้ ตามเอกสารหมาย จ.๙๔ หน้า ๑๕๒๔ ถึง ๑๕๓๔ พบว่าการจัดซื้อในโครงการนี้มีราคาสูงกว่าสินค้าชนิดเดียวกันที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดซื้อเป็นอย่างมาก กล่าวคือ รายการที่ ๑ รถดับเพลิงมีราคาต่างกันคันละ ๒,๑๕๔,๐๕๐ บาท รายการที่ ๒ โครงประธานและเครื่องยนต์ แผง

กว่าราคาคันละ ๑๗,๑๔๓,๒๐๐ บาท รถดับเพลิงเคมี คือ รถฉีดโฟมที่กรุงเทพมหานครซื้อในราคาคันละ ๗๒ ล้านบาท ต่างประเทศราคาประมาณ ๑๕ ล้านบาท นอกจากนั้นจากการเปรียบเทียบกับกรมตำรวจก็ปรากฏว่า กรุงเทพมหานครจัดซื้อรถดับเพลิงพร้อมบันไดแพ่งกว่าถึงร้อยละ ๖๐.๖ รถดับเพลิงบรรทุกน้ำแพ่งกว่าถึงร้อยละ ๑๓๐.๗ เรือดับเพลิงแพ่งกว่าถึงร้อยละ ๓๖ และเรือดับเพลิงจำเลยที่ ๕ ได้ประโยชน์เป็นเงินลำละ ๑๑,๑๖๒,๑๐๐ บาท รวม ๓๐ ลำ เป็นเงิน ๓๓๔,๕๒๓,๐๐๐ บาท ตามเอกสารหมาย จ.๙๔ นอกจากนั้นยังปรากฏว่า เมื่อเปรียบเทียบราคาสินค้าตามเอกสารเสนอราคา (Commercial Proposal) ของบริษัท Iturri S.A. ที่เสนอผ่านสถานเอกอัครราชทูตสเปนประจำประเทศไทยมายังจำเลยที่ ๖ เอกสารหมาย จ.๑๙๑ แล้ว สินค้ามีคุณลักษณะเฉพาะเช่นเดียวกันกับสินค้าที่จัดซื้อในโครงการนี้ และมีเงื่อนไขปลอดการชำระ ๒๔ เดือน รวมทั้งการผ่อนชำระเป็นเวลา ๕ ปี โดยยอมรับเงื่อนไขการซื้อตอบแทนเช่นเดียวกัน ราคาสินค้าที่จัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ สูงกว่าทั้ง ๑๕ รายการ คิดเป็นเงิน ๑,๘๖๙,๒๓๕,๙๕๐ บาท ตามตารางเปรียบเทียบราคาเอกสารหมาย จ.๑๙๑ ยิ่งกว่านั้น จากการประเมินต้นทุนของสินค้าที่จัดซื้อในโครงการแล้ว ผลประโยชน์ที่จำเลยที่ ๕ ได้รับเป็นเงิน ๒,๑๙๒.๒ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน สูงถึงร้อยละ ๔๘.๗๗ ซึ่งต่อมากะบวนการระงับข้อพิพาทโดยทางอนุญาโตตุลาการก็ได้มีคำชี้ขาดกำหนดจำนวนมูลค่ายุติธรรมของอุปกรณ์ที่จำเลยที่ ๕ ส่งมอบให้ประเทศไทยในปี ๒๕๔๙ และ ๒๕๕๐ ซึ่งจะนำไปใช้คำนวณจำนวนที่ตกลงที่จำเลยที่ ๕ จะต้องคืนให้แก่กรุงเทพมหานคร คือ ส่วนต่างระหว่าง ๑๑๔,๘๔๒,๑๖๐ ยูโร และมูลค่าราคาซื้อขายเดิม ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ทำให้เกิดจำนวนที่จะต้องชำระให้กรุงเทพมหานครเป็นเงิน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท) คำชี้ขาดดังกล่าวถือเป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๕ ได้เสนอราคาเป็นจำนวนที่สูงเกินกว่ามาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมไปมากเกินไปกว่าร้อยละ ๑๕ ประกอบกับจำเลยที่ ๕ มิได้เข้ามา

ต่อสู้คดีเพื่ออ้างพยานหลักฐานให้เห็นเป็นอย่างอื่น พยานหลักฐานที่ได้ความจากการไต่สวนจึงมี
น้ำหนักรับฟังได้ว่า ราคารถและเรือพร้อมอุปกรณ์การดับเพลิงที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อจากจำเลยที่
๕ มีราคาสูงเกินความเป็นจริง ซึ่งการเสนอราคาดังกล่าวเป็นไปตามความประสงค์ของจำเลยที่ ๕
ตามใบเสนอราคา (OFFER NO. ๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) เอกสารหมาย จ.๕ ที่เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐ
ออสเตรเลียประจำประเทศไทยเสนอต่อนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา ในครั้งแรก จำเลยที่ ๕ เป็น
ผู้ประกอบการค้าสินค้าประเภทนี้มานาน ทั้งจำเลยที่ ๕ ได้ยินยอมให้คณะอนุญาโตตุลาการระหว่าง
ประเทศ หอการค้านานาชาติ กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส มีคำชี้ขาดสิ้นสุดเพื่อกำหนดมูลค่ายุติธรรม
ของสินค้าที่ขายในคดีนี้และให้จำเลยที่ ๕ ชำระเงินส่วนต่างคืนแก่กรุงเทพมหานคร แสดงว่าจำเลยที่
๕ รู้อยู่แล้วว่าได้เสนอขายสินค้ารถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงในราคาที่สูงเกินความเป็นจริง

ปัญหาต่อไปว่า จำเลยที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ เห็นว่า จำเลยที่ ๕ ได้
เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการจัดซื้อรถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงตั้งแต่แรก โดยจำเลยที่ ๕
ได้ยื่นใบเสนอราคาทีละรายการและจำนวนสินค้าจนนำไปสู่การแอบอ้างข้อเสนอให้ใช้วิธีดำเนินการ
ในลักษณะรัฐต่อรัฐ ซึ่งมีการดำเนินการต่อมาตามลำดับจนมีการลงนามใน A.O.U. โดยเฉพาะเนื้อหา
A.O.U. มีลักษณะเป็นการผูกมัดการขายสินค้า คุณลักษณะสินค้า ผู้ขายสินค้า และเงื่อนไขต่าง ๆ
ตามใบเสนอราคาของจำเลยที่ ๕ อีกทั้งยังปรากฏว่า A.O.U. ได้กำหนดตัวคู่สัญญาล่วงหน้าเป็นจำเลย
ที่ ๕ อันเป็นประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ โดยตรง ซึ่งผิดปกติของกรอบความตกลงเบื้องต้น ต่อมาได้มีการ
อาศัยอ้าง A.O.U. ไปใช้ในขั้นตอนดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้มีผลผูกมัดให้ต้องจัดซื้อสินค้าจากจำเลยที่
๕ โดยอ้างว่าจำเป็นต้องใช้การจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ไม่อาจใช้การประกวดราคาให้ผู้ขายรายอื่นเข้าเสนอ
ราคาได้ จึงมีการยกเว้นการปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ อัน
เป็นผลให้มีผู้เสนอราคารายเดียวคือจำเลยที่ ๕ เท่านั้น ดังเช่นที่นายปราโมทย์ นาคริทธิ์ กรรมการ
ผู้จัดการบริษัทเทพอนด์ แอโรโมทีฟ อินดัสตรีส์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ทำหน้าดูแลการซ่อมบำรุงรักษา

สินค้าของจำเลยที่ ๕ เบิกความกล่าวอ้างว่า จำเลยที่ ๕ ไม่ได้แข่งขันราคากับบริษัทอื่น เพราะการจัดซื้อรถดับเพลิงของกรุงเทพมหานครมีเงื่อนไขว่าเป็นการดำเนินการระหว่างรัฐต่อรัฐ แต่พยานหลักฐานตามการไต่สวนได้ความว่า ความจริงแล้วการดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยครั้งนี้ไม่ใช่เป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐที่สาธารณรัฐออสเตรเลียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ตามที่มีการพยายามกล่าวอ้าง อีกทั้งรถเรือดับเพลิงที่จัดซื้อในคดีนี้ก็ไม่ปรากฏว่ามีคุณลักษณะและประสิทธิภาพที่เหมาะสมแก่การใช้สอยที่แตกต่างไปจากแหล่งผลิตอื่น จึงไม่ใช่สินค้าพิเศษที่จะต้องจัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ แต่เพียงรายเดียว ทั้งก็ไม่ใช่สินค้าพิเศษที่จะต้องจัดซื้อจากต่างประเทศอันจะเป็นเหตุให้ต้องจัดซื้อโดยวิธีพิเศษแต่อย่างใด แต่สามารถจัดซื้อได้ด้วยวิธีการปกติตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุได้ เมื่อจำเลยที่ ๕ รู้อยู่แล้วว่าราคาเสนอขายสินค้ารถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงนั้นสูงเกินความเป็นจริง ซึ่งหากปล่อยให้มีการแข่งขันกันอย่างเป็นธรรมโดยวิธีการประกวดราคา หรือมีการสอบราคาหรือหาลำโพงเปรียบเทียบตามขั้นตอนการจัดซื้อตามวิธีการปกติ ก็ย่อมเป็นไปได้ยากที่จำเลยที่ ๕ จะสามารถทำสัญญาขายสินค้าแก่กรุงเทพมหานครในราคาสูงเกินจริงเช่นนั้นจนสำเร็จได้ ข้อนี้จึงเป็นมูลเหตุนำไปสู่การวางแผนดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยโดยแอบอ้างว่าเป็นดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐโดยสาธารณรัฐออสเตรเลียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ทั้งที่ไม่มีอยู่จริง ประกอบกับจำเลยที่ ๕ ยังได้มอบให้นายมาริโอ มินาร์ เป็นผู้แทนจำเลยที่ ๕ ลงนามในสัญญาการซื้อตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศ ตามเอกสารหมายเลข จ.๖๓ โดยมีเพียงนายเทอร์สเทิน ไชชิงเกริช อุปทูต รักษาการแทนฯ เอกอัครราชทูตออสเตรเลีย กรุงเทพร่วมลงชื่อในฐานะพยาน ซึ่งไม่ปรากฏว่าได้รับมอบอำนาจจากสาธารณรัฐออสเตรเลียในการรับรู้ข้อตกลงฉบับนี้ และต่อมาจำเลยที่ ๕ ใช้วิธีการซื้อบิลที่บริษัทในประเทศไทยส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตาม

สัญญา โดยรัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรเลียมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับดำเนินการตามหลักการค้าต่างตอบแทนอย่างแท้จริง พฤติการณ์แสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๕ เข้ามาเกี่ยวข้องการกระบวนการจัดซื้อในส่วนสาระสำคัญทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การยื่นเสนอราคา การจัดทำ A.O.U. การทำสัญญาซื้อขาย ตลอดจนการการค้าต่างตอบแทน โดยรัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรเลียได้เข้ามาผูกพันเป็นคู่สัญญาด้วยนอกจากนั้น หากจำเลยที่ ๕ มิได้คบคิดวางแผนกับจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ มาก่อน ย่อมไม่มีทางที่จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ จะได้รับผลประโยชน์อันใดจากการดำเนินการซับซ้อนหลายขั้นตอนจนสำเร็จตามความประสงค์ของจำเลยที่ ๕ ในขณะที่จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ต้องเสี่ยงต่อความรับผิดชอบทางอาญาในข้อหาร้ายแรงเช่นนี้ พยานหลักฐานจากการไต่สวนรับฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่า การจัดซื้อที่เกิดขึ้นเป็นการตกลงร่วมกันระหว่างจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ มาแต่แรกที่จะซื้อสินค้าดังกล่าวจากจำเลยที่ ๕ โดยมีพฤติการณ์เป็นการแบ่งหน้าที่กันทำคือ ร่วมกันเสนอโครงการ และใช้ A.O.U. เป็นตัวกำหนดราคาสินค้าและผู้ขายไว้ล่วงหน้า จากนั้นได้อ้าง A.O.U. นำไปสู่การลงนามในสัญญาซื้อขายโดยไม่มีการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรม อันสมประโยชน์ตามเป้าหมายที่จำเลยที่ ๒ ที่ ๔ และที่ ๕ วางไว้ ส่วนข้อเสนอให้ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐและรับประกันการค้าต่างตอบแทนนั้น เป็นเพียงข้ออ้างและวิธีการดำเนินการเพื่อเอื้ออำนวยให้จำเลยที่ ๕ สามารถเป็นผู้มีสิทธิเข้าทำสัญญากับกรุงเทพมหานครได้แต่เพียงรายเดียว อันเป็นการปิดโอกาสผู้ประกอบการรายอื่น อาทิเช่น บริษัท Iturri S.A. ที่เสนอราคาผ่านสถานเอกอัครราชทูตสเปนประจำประเทศไทยมายังจำเลยที่ ๖ ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๙๑ เมื่อการกระทำของจำเลยที่ ๒ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ ส่วนการกระทำของที่ ๔ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง

ตำแหน่งทางการเมืองฉบับลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ ดังนี้ จำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นเอกชนที่ร่วมกระทำ ความผิดด้วยจึงต้องรับผิดชอบเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของเจ้าพนักงานดังกล่าว แม้จำเลย ที่ ๕ จะได้ส่งมอบสินค้าตามสัญญาซื้อขาย และนางสาวชนิษฐา นิลรัตน์ พยานโจทก์เบิกความว่า กรุงเทพมหานครได้ดำเนินคดีในชั้นอนุญาโตตุลาการ ณ ศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส เป็นคดีอนุญาโตตุลาการเลขที่ 16768/FM/MHM/EMMT (C-18930/MHM/EMT) ต่อมาคณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) มีคำวินิจฉัยสิ้นสุด (The Final Award) ฉบับลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๗ ใจความสรุปว่า ให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายระดับเพลิงพร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ฉบับลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๗ กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงทั้งหมดในสินค้านี้ตกเป็นของกรุงเทพมหานคร มีผลเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๗ ให้สโตนอร์ชำระเงินคืน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท) ซึ่งเป็นการชี้ขาดประเด็นข้อพิพาททางแพ่งที่คู่กรณีตกลงกันไม่ได้ เกี่ยวกับราคาที่เป็นธรรมของอุปกรณ์การดับเพลิงที่ส่งมอบตามสัญญาซื้อขายปี ๒๕๕๗ ตามเอกสาร หมาย จ.๕๒๗ โดยกรุงเทพมหานครได้รับเงินจากจำเลยที่ ๕ เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซมจำนวน ๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท ครบถ้วนแล้วก็ตาม แต่เมื่อการ เข้าทำสัญญาของจำเลยที่ ๕ ได้เกิดจากการกระทำของจำเลยที่ ๕ กับพวกที่มุ่งหมายมิให้มีการแข่งขัน ราคาอย่างเป็นธรรม เช่นนี้ แม้จะมีการส่งมอบสินค้าและชำระเงินส่วนต่างตามคำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการไปแล้วก็จะมีผลเป็นเพียงการระงับข้อพิพาททางแพ่งเท่านั้น แต่ไม่อาจลบล้าง ความผิดทางอาญาของจำเลยที่ ๕ กับพวกซึ่งเกิดขึ้นแล้วในขั้นตอนก่อนและขณะเสนอราคาได้

ส่วนที่โจทก์บรรยายฟ้องและมีคำขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๕ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วย ความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวล

กฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ นั้น เห็นว่า คำฟ้องของโจทก์ได้บรรยายข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดตามบทมาตราดังกล่าวแล้ว และพยานหลักฐานที่ได้ความจากการไต่สวนรับฟังได้ว่า จำเลยที่ ๕ ใช้วิธีการอ้าง A.O.U. เป็นตัวกำหนดราคาสินค้าและผู้ขายไว้ล่วงหน้า จนนำไปสู่การลงนามในสัญญาซื้อขายกับจำเลยที่ ๕ โดยไม่มีการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรม อันถือได้ว่าเป็นการใช้อุบายหลอกลวงหรือกระทำการโดยวิธีอื่นใดเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการเสนอราคาอย่างเป็นธรรม การกระทำของจำเลยที่ ๕ จึงเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ อีกด้วย ซึ่งความผิดฐานนี้ผู้กระทำความผิดไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงย่อมลงโทษจำเลยที่ ๕ ในฐานะตัวการในความผิดฐานดังกล่าวตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ ได้ ส่วนที่โจทก์บรรยายฟ้องและมีคำขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๕ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ นั้น เห็นว่า ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาว่า จำเลยที่ ๒ มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และจำเลยที่ ๔ มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ โดยยกฟ้องความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ กรณีจึงไม่อาจลงโทษจำเลยที่ ๕ ในฐานะผู้สนับสนุนในความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ ได้ เมื่อการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๕ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ , มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และพระราชบัญญัติว่าด้วย

ความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ เป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกันโดยมีเจตนาเดียวคือเพื่อให้จำเลยที่ ๕ เป็นผู้มีสิทธิเข้าทำสัญญากับกรุงเทพมหานครได้แต่เพียงรายเดียวโดยไม่มีการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรม จึงเป็นการกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ต้องลงโทษบทหนัก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐

ปัญหาว่า บทบัญญัติมาตราใดเป็นบทกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุดสำหรับจำเลยที่ ๕ นั้น เห็นว่า จำเลยที่ ๕ เป็นนิติบุคคล โดยสภาพย่อมมีอาจลงโทษจำคุกได้ การพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุดจึงพิจารณาเฉพาะโทษปรับอันเป็นโทษที่จะลงแก่จำเลยที่ ๕ ได้ เมื่อความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ มีระวางโทษปรับร้อยละห้าสิบของจำนวนเงินที่มีการเสนอราคาสูงสุดระหว่างผู้ร่วมกระทำความผิดนั้น หรือของจำนวนเงินที่มีการทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐแล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า คดีนี้จำนวนเงินที่มีการทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐปรากฏจากข้อตกลงซื้อขาย เอกสารหมาย จ. ๖๓ ว่าเป็นเงิน ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท ซึ่งเมื่อคำนวณโทษปรับร้อยละห้าสิบของจำนวนเงินดังกล่าวคิดเป็นเงิน ๓,๓๔๓,๗๔๔,๕๐๐ บาท ซึ่งเป็นโทษปรับจำนวนสูงกว่าโทษปรับตามมาตรา ๑๒ หรือมาตรา ๑๓ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ จึงต้องลงโทษจำเลยที่ ๕ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ซึ่งเป็นบทที่มีโทษปรับหนักที่สุดแต่เพียงบทเดียว ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐

จึงวินิจฉัยว่า จำเลยที่ ๕ มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ , มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา

๑๒ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ การกระทำของจำเลยที่ ๕ เป็นการกระทำความผิดเดียวผิดต่อ
กฎหมายหลายบท ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงาน
ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ อันเป็นกฎหมายบทที่มี
โทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ ลงโทษปรับเป็นเงินจำนวน
๓,๓๔๓,๗๔๔,๕๐๐ บาท ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙ ข้อหาอื่น
ให้ยก.

นายอนันต์ วงษ์ประภารัตน์

(อม.๓๑)

ความเห็นในการวินิจฉัยคดี

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๕ /๒๕๕๔

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๗ /๒๕๕๖

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๕ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

โจทก์

นายโกคิน พลกุล ที่ ๑

นายประชา มาสินนธ์ ที่ ๒

นายวัฒนา เมืองสุข ที่ ๓

พลตำรวจตรีอิทธิลักษณ์ ต้นชูเกียรติ ที่ ๔

บริษัท สไตเออร์ เดมเลอร์ พุก สเปเชียล ฟาร์ชอย เอจี แอนด์ โค เคจี หรือ

บริษัท จีดี ยูโรเปียน แลนด์ซิสเต็ม – สไตเออร์ จำกัด ที่ ๕

นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ที่ ๖

จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการ
เสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

โจทก์ฟ้องและแก้ฟ้องว่า จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
มหาดไทย ตั้งแต่วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๘ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล
บริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๒
ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๕ ถึงวันที่ ๑๑

มีนาคม ๒๕๔๘ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตั้งแต่วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๘ มีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาข้าราชการ และกำหนดนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๔ เป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๕ เป็นนิติบุคคลต่างประเทศ และเป็นคู่สัญญาผู้ขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยให้กรุงเทพมหานคร ส่วนจำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการกรุงเทพมหานคร

ระหว่างปลายปี ๒๕๔๕ ถึงต้นปี ๒๕๔๙ เวลากลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกัน ขณะจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ ดำรงตำแหน่งดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และจำเลยที่ ๕ ได้ร่วมกันและแยกกันกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบทหลายกรรมต่างกัน กล่าวคือ จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัคร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในขณะนั้นได้ร่วมกันจัดทำโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครขึ้นเพื่อจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ตามราคาและจำนวนที่จำเลยที่ ๕ ประสงค์จะเสนอขายให้แก่กรุงเทพมหานคร ซึ่งการจัดทำโครงการดังกล่าวจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนาย

สมัครได้ร่วมกันกระทำอันมีลักษณะของการเป็นตัวการ โดยมีการแบ่งหน้าที่กันทำเป็นขั้นเป็นตอน ตามอำนาจและตำแหน่งหน้าที่ซึ่งแต่ละคนมีอำนาจและความรับผิดชอบอยู่ในขณะนั้น และได้ก่อให้เกิดผลตามมาคือได้กระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อยานพาหนะดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ทั้งนี้โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัคร ร่วมกับจำเลยที่ ๕ ให้มีการจัดซื้อสินค้าด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ และขัดต่อมติคณะรัฐมนตรี ตั้งแต่ขั้นตอนริเริ่มโครงการ การเสนอโครงการและการอนุมัติโครงการ ด้วยการทำข้อตกลงของความเข้าใจ (AGREEMENT OF UNDERSTANDING หรือ A.O.U.) ระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรียที่ไม่ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องด้านกฎหมายจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และมีการกำหนดคุณสมบัติของรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า วิธีการจัดหาและราคาไว้ล่วงหน้าโดยทุจริต ตามข้อเสนอโครงการขายรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยและใบเสนอราคาของจำเลยที่ ๕ ที่เสนอโครงการผ่านเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย โดยอาศัยโอกาสจากการที่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัคร เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลกรุงเทพมหานคร กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงมหาดไทย วางแผนแบ่งหน้าที่กันทำตามตำแหน่งของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัคร โดยเริ่มต้นจากการจัดทำโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ กรุงเทพมหานคร เพื่อจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยจำเลยที่ ๕ ให้เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทยเสนอวิธีการซื้อขายในลักษณะรัฐต่อรัฐ พร้อมข้อเสนอรับประกันระยะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญเพื่อ

หลีกเลี่ยงการประกวดราคา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าว เป็นเหตุให้มีการจัดซื้อ
ในราคาที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง โดยจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมครได้ปฏิบัติหรือละเว้นการ
ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ไม่ปฏิบัติตามการทำกรค้าต่างตอบแทนตามมติคณะรัฐมนตรี หากแต่อ้างการ
ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐเพื่อหลีกเลี่ยงการสอบราคา รวมทั้งละเว้นการปฏิบัติตามกฎหมายและ
ระเบียบราชการที่เกี่ยวข้อง มุ่งหมายมิให้เกิดการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรมเพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่
๕ ให้ได้เข้าทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐเพียงรายเดียวในราคาสูง และภายหลังนายสมครพ้น
จากตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแล้ว จำเลยที่ ๖ เข้ารับตำแหน่งแทน โดยจำเลยที่ ๖ รู้
มาก่อนแล้วว่าจำเลยที่ ๔ และนายสมครได้ยื่นคำขอเปิด L/C ให้แก่จำเลยที่ ๕ โดยไม่ชอบด้วย
กฎหมาย แต่ไม่แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาตรวจสอบความไม่โปร่งใสในการจัดซื้อดังกล่าว และ
ได้มีคำสั่งให้ยกเลิกคำสั่งระงับการขอเปิด L/C อนุมัติวงเงินเพื่อจ่ายให้แก่จำเลยที่ ๕ กับแก้ไข
ข้อความสำคัญของเงื่อนไขใน L/C หลายรายการ เอื้อประโยชน์ให้แก่จำเลยที่ ๕ จึงเป็นการ
ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและโดยทุจริตก่อให้เกิด ความเสียหายแก่
กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และราชอาณาจักรไทย ดังนี้ ในปี ๒๕๔๕ รัฐบาลมีนโยบายจะ
โอนกองบังคับการตำรวจดับเพลิง สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไปเป็นหน่วยงานในความ
รับผิดชอบของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๕ ให้นายปราโมทย์ นาคีสถิตย์ ที่ปรึกษาบริษัทเทเพนต์
อโตโมทีฟ อินดัสตรีส์ จำกัด ผู้ดูแลซ่อมบำรุงรถดับเพลิงที่กองบังคับการตำรวจดับเพลิงซื้อมาจาก
จำเลยที่ ๕ มาตลอด ไปติดต่อกับจำเลย ที่ ๔ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นผู้บังคับการตำรวจดับเพลิง
ให้พาเข้าพบจำเลยที่ ๒ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่กำกับดูแลกรุงเทพมหานคร
เพื่อหาหรือการเสนอขายโครงการรถดับเพลิงและช่วยสนับสนุนโครงการที่จะซื้อรถดับเพลิงใหม่ทั้งหมด

๘๐๐ คัน เพื่อรองรับการโอนภารกิจดับเพลิงมายังกรุงเทพมหานคร และได้รับคำแนะนำจากที่ปรึกษา
 จำเลยที่ ๒ ให้รอการโอนภารกิจเสร็จและนำเสนอโครงการต้นเรื่องมาจากกรุงเทพมหานคร โดยให้ใช้
 การดำเนินการระหว่างรัฐต่อรัฐ แบบการค้าต่างตอบแทนร้อยละ ๑๐๐ เพราะขณะนั้นจำเลยที่ ๒
 รับผิดชอบงานสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เพื่อจะได้ระบายสินค้า OTOP ที่มีปัญหาไม่
 สามารถส่งไปขายยังต่างประเทศได้ ขณะเดียวกันจำเลยที่ ๕ ได้ให้นายวุฒพงศ์ ฮอฟแมน ผู้จัดการ
 สาขาในประเทศไทยของจำเลยที่ ๕ ติดต่อกับนายพรศิลป์ พชรินทร์ตะนกุล ตัวแทนบริษัทซี.พี.เมอร์
 แชนไดซิง จำกัด (CPM) บริษัทในเครือของบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นเครือญาติ
 ของจำเลยที่ ๓ เข้ามาดำเนินการทำการค้าต่างตอบแทน เพื่อนำมาใช้เป็นเงื่อนไขข้อเสนอสำหรับ
 โครงการจัดซื้อรถดับเพลิง ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติถ่ายโอนภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัย
 ให้แก่กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๖ จำเลยที่ ๕ จึงได้เสนอโครงการผ่าน
 เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย (DR.HERBERT TRAXL) โดยมีหนังสือถึง
 กระทรวงการต่างประเทศเพื่อขอเข้าพบรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ต่อมาเมื่อวันที่ ๔
 มิถุนายน ๒๕๔๖ เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทยมีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการ
 กระทรวงมหาดไทยเสนอโครงการขายรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยยื่นข้อเสนอให้
 ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ ระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐออสเตรีย โดยประเทศ
 สาธารณรัฐออสเตรียจัดหาแหล่งเงินทุนให้ และรับประกันการค้าต่างตอบแทนร้อยละ ๑๐๐ ตามใบ
 เสนอราคาของจำเลยที่ ๕ ฉบับลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๖ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม
 ๒๕๔๖ เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย ได้เข้าพบจำเลยที่ ๒ พร้อมคณะ
 ผู้แทนฝ่ายไทย และได้นำเอกสารเสนอขายรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยฉบับลงวันที่ ๔

มิถุนายน ๒๕๔๖ ต่อมาเลขานุการจำเลยที่ ๒ ได้ทำบันทึกเสนอต่อนายสมักรสรุปการหารือข้อ
ราชการระหว่างจำเลยที่ ๒ กับเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย เพื่อทราบ
และเพื่อพิจารณา โดยมีสาระสำคัญในเรื่องความร่วมมือด้านการป้องกันและบรรเทาอัคคีภัย ทั้งได้
เสนออุปกรณ์ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ รวมถึงการฝึกอบรมในการใช้เครื่องมือต่างๆ ด้วย ต่อมาเมื่อวันที่
๗ สิงหาคม ๒๕๔๖ นายสมักรได้ตอบรับข้อเสนอดังกล่าวโดยแจ้งว่า กรุงเทพมหานครยินดีรับการ
สนับสนุนให้ดำเนินการแบบรัฐต่อรัฐ จำเลยที่ ๒ ได้ลงนามรับทราบหนังสือของนายสมักรในวัน
เดียวกันนั้นเอง หลังจากนั้นจำเลยที่ ๔ ได้พยายามผลักดันโครงการดังกล่าวโดยให้มีการตรวจสอบ
และวิเคราะห์โครงการก่อนนำเสนอจำเลยที่ ๒ ต่อมาเมื่อกรุงเทพมหานครได้จัดตั้งสำนักป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัย พร้อมทั้งจัดตั้งสถานียดับเพลิง ๗๘ สถานี และรับโอนภารกิจป้องกันและระงับ
อัคคีภัยจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้ว ประมาณต้นเดือนมกราคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๕ ได้เชิญ
จำเลยที่ ๒ และคณะทำงานไปดูงานเฉพาะโรงงานผลิตตัวรถดับเพลิงของบริษัท MAN เท่านั้น แต่
ไม่ได้ไปดูการผลิตเรือดับเพลิงเพราะจำเลยที่ ๕ แจ้งว่าไม่ได้ผลิตเรือดับเพลิง และเมื่อกลับจากดูงาน
แล้วจำเลยที่ ๔ ได้มีหนังสือถึงนายสมักรเพื่อขออนุมัติโครงการจัดซื้อครุภัณฑ์ที่จะใช้ในกิจการ
ดับเพลิง และขออนุมัติโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของสำนัก
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยอ้างว่าจำเลยที่ ๒ ได้หารือกับเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐ
ออสเตรเลียประจำประเทศไทยแล้ว และอ้างถึงความจำเป็นต้องจัดซื้อเรือดับเพลิงชนิดต่าง ๆ รถบรรทุก
น้ำและเรือดับเพลิง พร้อมครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัยอื่น ๆ เสนอนายสมักรอนุมัติและลงนามเสนอ
ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และมีการนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อขออนุมัติ ต่อมาเมื่อ
วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ คณะรัฐมนตรีได้พิจารณา และมีมติอนุมัติในหลักการเกี่ยวกับโครงการ

พัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ กรุงเทพมหานคร โดยให้ดำเนินการให้ได้รับความเห็นของกระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงบประมาณ การกระทำของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนาย สมัครได้กระทำโดยมีเจตนาให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าว ภายหลังจากที่ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๗ จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครได้ใช้อำนาจ หน้าที่ในตำแหน่งราชการโดยมิชอบ ร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยการกระทำการ โดยมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม เพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ โดยฝ่าฝืน กฎหมายและระเบียบของทางราชการเกี่ยวกับการพัสดุ โดยมีจำเลยที่ ๕ เป็นผู้สนับสนุนการกระทำ ความผิด ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่าการทำสัญญากับกรุงเทพมหานครในลักษณะนี้เป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้า ทำการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม แต่ได้ร่วมกันกระทำการอันเป็นการช่วยเหลือและให้ความสะดวก ในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครด้วยการเข้าทำสัญญากับ กรุงเทพมหานคร โดยจำเลยที่ ๕ ได้จัดทำร่าง A.O.U. แล้วมอบหมายให้ทูตพาณิชย์แห่ง สาธารณรัฐออสเตรเลียรับร่าง A.O.U. ไปให้จำเลยที่ ๔ เมื่อจำเลยที่ ๔ ได้รับร่าง A.O.U. แล้วได้ นำเสนอร่าง A.O.U. ดังกล่าวต่อคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่ม ประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำเลยที่ ๔ เป็นประธานให้รับร่าง A.O.U. นั้น และในวันเดียวกันนั้นนายสมัครได้มีหนังสือถึงจำเลยที่ ๑ แจ้งว่า คณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย มีความเห็นสอดคล้องกับสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยว่า ร่าง A.O.U.

ดังกล่าวถูกต้อง ซึ่งจำเลยที่ ๑ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติไว้เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ คือ จะต้องได้รับความเห็นจากกระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ และได้รับความเห็นจากคณะรัฐมนตรีไปดำเนินการด้วย ทั้งร่าง A.O.U. ดังกล่าวจะต้องให้สำนักงานอัยการสูงสุดตรวจสอบความถูกต้องตามระเบียบราชการ จำเลยที่ ๑ กระทำโดยปราศจากอำนาจในการลงนามในสัญญาแทนรัฐบาลไทย อันเป็นการกระทำขัดต่อมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๖ วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๖ และไม่เป็นไปตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ โดยในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ได้ลงนามใน A.O.U. กับเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย โดยไม่มีข้อความตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติไว้เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ แต่อย่างใด ต่อมาในวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ นายสมัครได้ลงนามในข้อตกลงซื้อขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย (PURCHASE AGREEMENT) กับจำเลยที่ ๕ ซึ่งมีได้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ ที่กำหนดให้ทำสัญญาแบบรัฐต่อรัฐ อันเป็นการขัดต่อระเบียบและกฎหมาย โดยไม่ได้รับความเห็นจากกระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ และไม่ได้รับความเห็นของคณะรัฐมนตรี ไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องของร่างสัญญาจากสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อประสงค์ให้กรุงเทพมหานครตกลงซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ โดยไม่มีการตรวจสอบชนิดและราคาสินค้า ซึ่งสินค้าบางรายการผลิตขึ้นในประเทศไทยและมีราคาแพงกว่าราคาในท้องตลาดมาก กล่าวคือ เรือดับเพลิงมีการผลิตและ

ประกอบขึ้นที่บริษัทซีทีบี จำกัด ที่เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี และโครงประธานรถยนต์แบบขับเคลื่อนสี่ล้อ (๔ x ๔) ที่นำไปติดตั้งอุปกรณ์ดับเพลิง คือรถยนต์ยี่ห้อมิซูบิชิ แอล (L) ๒๐๐ ที่ผลิตได้ในประเทศไทย แต่จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมศรีได้ร่วมกันกล่าวอ้างว่า เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย ได้เสนอวิธีการจัดซื้อในลักษณะรัฐต่อรัฐ พร้อมข้อเสนอรับประกันการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญจนคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการ โดยไม่ได้ตรวจสอบชนิดและราคาสินค้า การกระทำของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมศรีเป็นการร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต มีเจตนาเพื่อจะแสวงหาประโยชน์จากโครงการดังกล่าวที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายให้แก่จำเลยที่ ๕ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ และกรุงเทพมหานคร และยังเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ด้วยการเป็นตัวการร่วมกันกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ และเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑, ๑๒ และ ๑๓

ภายหลังจากคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าวแล้ว จำเลยที่ ๓ ซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีที่จะต้องทำการค้ำต่างตอบแทนกับรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลีย ด้วยเงื่อนไขรับประกันการค้ำต่างตอบแทนร้อยละ ๑๐๐ โดยเน้นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) แต่จำเลย ที่ ๓ มิได้จัดให้มีการลงนามในสัญญาการค้ำต่างตอบแทนแต่อย่างใด เนื่องจากจำเลยที่ ๓ ได้ออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการการค้ำต่างตอบแทน พ.ศ. ๒๕๔๗ โอนอำนาจในการกำหนดรายการสินค้าในบัญชีรายการสินค้าการค้ำต่างตอบแทนและอำนาจในการลงนามจากอำนาจของคณะกรรมการการค้า

ต่างตอบแทนมาเป็นอำนาจของกรมการค้าต่างประเทศ จากนั้นจำเลยที่ ๓ และนายราเชนทร์ พจนสุนทร อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศได้ร่วมกับบริษัทซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด (CPM) ซึ่งเป็น บริษัทในเครือบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด (มหาชน) และเป็นบริษัทในครอบครัวของจำเลยที่ ๓ ผลักดันให้กระทรวงพาณิชย์เสนอคณะรัฐมนตรีให้มีมติเน้นสินค้าไก่ต้มสุกแทนที่จะเป็นสินค้า OTOP ตามนโยบายของรัฐบาล โดยนายราเชนทร์ให้ความเห็นชอบให้เพิ่มรายการสินค้าไก่ต้มสุกลงไปใน บัญชีรายการสินค้าซื้อตอบแทน และในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ ได้ลงนามในสัญญาการค้าต่างตอบแทนระหว่างกรมการค้าต่างประเทศกับจำเลยที่ ๕ ซึ่งไม่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐบาลสาธารณรัฐ ออสเตรเลีย จึงมิใช่เป็นการทำสัญญาการค้าต่างตอบแทนในลักษณะรัฐต่อรัฐ ไม่เป็นไปตามเจตนา ของเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยที่ได้ให้คำมั่นไว้ว่ารัฐบาลแห่ง สาธารณรัฐออสเตรียยินดีรับพันธะการค้าต่างตอบแทนร้อยละ ๑๐๐ และไม่เป็นไปตามความประสงค์ ของรัฐบาลไทย ที่ต้องการระบายสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมของไทย รวมทั้งการขยายสินค้าไทย ในตลาดสาธารณรัฐออสเตรีย ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ และไม่เป็นไปตามวิธี การการค้าต่างตอบแทน ทำให้ประเทศไทยต้องขาดดุลการค้าต่อสาธารณรัฐออสเตรีย เป็นเงิน ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท การกระทำของจำเลยที่ ๓ จึงเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ โดยมิชอบ และยังเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ก่อให้เกิดการทำสัญญาที่ เป็นการเอื้อประโยชน์แก่ผู้อื่น ทำให้เกิดความเสียหายแก่รัฐและกรุงเทพมหานคร อันเป็นการ กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และเป็นการกระทำความผิดตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑, ๑๒ และ ๑๓ การที่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัครได้กระทำความผิดตามที่กล่าวมาข้างต้น เป็น

ผลมาจากการที่จำเลยที่ ๕ ให้การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมักร ดังนั้น การกระทำของจำเลยที่ ๕ จึงเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมักรอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ และตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑, ๑๒ และ ๑๓ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และจำเลยที่ ๕ ยังได้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมักร ในความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ และการกระทำของจำเลยที่ ๖ เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและโดยทุจริต อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ก่อนฟ้องคดีโจทก์ได้มีมติให้ส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่อัยการสูงสุดมีความเห็นว่าเรื่องที่ส่งไปยังมีข้อไม่สมบูรณ์ และมีหนังสือแจ้งโจทก์ทราบ จนมีการตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ แต่ปรากฏว่าคณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ อัยการสูงสุดได้ส่งสำนวน รายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องคืนให้แก่โจทก์เพื่อฟ้องคดีเอง เหตุเกิดที่แขวงเสาชิงช้า และแขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร และที่ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เกี่ยวพันกัน ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗, ๘๓ และ ๘๖ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗, ๑๑, ๑๒ และ ๑๓

จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ ให้การปฏิเสธ ส่วนจำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาครั้งแรก ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีเฉพาะจำเลยที่ ๕ ออกจากสารบบความ

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาแล้ว พิพากษาว่า จำเลย ที่ ๒ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และจำเลยที่ ๔ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ การกระทำของจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐอันเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ จำคุกจำเลยที่ ๒ มีกำหนด ๑๒ ปี และจำคุกจำเลยที่ ๔ มีกำหนด ๑๐ ปี ข้อหาอื่นให้ยก ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๖

โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ยกคดีสำหรับจำเลยที่ ๕ ขึ้นพิจารณา ศาลอนุญาต และส่งหมายเรียก สำเนาคำฟ้อง และหมายนัดพิจารณาครั้งแรกให้จำเลยที่ ๕ ทราบโดยชอบแล้ว จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาล ศาลออกหมายจับกรรมการผู้มีอำนาจผู้แทนจำเลยที่ ๕ เกิน ๓ เดือน แต่ไม่สามารถจับได้ จึงพิจารณาคดีโดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันพิจารณาครั้งแรก ถือว่าจำเลยที่ ๕ ให้การปฏิเสธ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ และ มาตรา ๓๓

พิเคราะห์คำฟ้อง คำให้การ รายงานการไต่สวนข้อเท็จจริง ตลอดจนพยานหลักฐาน ที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไต่สวนเพิ่มเติมแล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นฟัง

ได้ว่า จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๘ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแล การปฏิบัติหน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๘ มีอำนาจหน้าที่กำกับ ดูแล บริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตั้งแต่วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๘ มีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาข้าราชการ และกำหนดนโยบายของกระทรวง พาณิชย์ให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และรับผิดชอบในการปฏิบัติ ราชการของกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสา ธารณภัย กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ เป็น ข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กรุงเทพมหานคร ประกอบประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในหน่วยงานและการ กำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ ๕๐) ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๖ จำเลยที่ ๕ เป็นนิติบุคคลต่างประเทศ และเป็นคู่สัญญาผู้ขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสา ธารณภัย ให้กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการ กรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ และ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๕ จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ มีฐานะเป็นผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อ

หน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๒ และจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตาม ประมวลกฎหมายอาญา

เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๖ กรุงเทพมหานครได้จัดตั้งสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้น รวมทั้งสถานีดับเพลิงจำนวน ๗๘ สถานี เพื่อรองรับภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยที่จะถ่ายโอนมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามนโยบายรัฐบาล และต่อมาวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้โอนภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยให้แก่กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๔ ซึ่งขณะนั้นรับราชการในตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจดับเพลิง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ขอโอนย้ายมายังกรุงเทพมหานครในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ต่อมาวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ กรุงเทพมหานคร ตามที่ กระทรวงมหาดไทยเสนอ โดยมีหลักการสำคัญว่า วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะต่าง ๆ ให้นำเข้า เฉพาะส่วนที่จำเป็นและที่ไม่มีหรือที่ไม่สามารถผลิตได้เองในประเทศเท่านั้น และให้กระทรวงพาณิชย์ รับไปดำเนินการเกี่ยวกับการทำการค้าต่างตอบแทน (Counter Trade) กับรัฐบาลสาธารณรัฐ ออสเตรเลีย วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีหนังสือถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีทราบรายงานผลการดำเนินการตามที่ กรุงเทพมหานครเสนอ โดยมีรายการสินค้าที่ต้องจัดหา ๑๕ รายการ เป็นยานพาหนะดับเพลิงจำนวน ๓๑๕ คัน เรือดับเพลิงจำนวน ๓๐ ลำ ในวงเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทยประมาณ ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท คณะรัฐมนตรีได้รับทราบรายงานผลดำเนินการตามที่ กระทรวงมหาดไทยเสนอ หลังจากนั้นนายสมัคร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีคำสั่ง

แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนัก
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร มีจำเลยที่ ๔ เป็นประธาน ให้มีอำนาจหน้าที่
บริหารโครงการให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี และดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ
ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และให้มีหน้าที่เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างตามข้อบัญญัติ
กรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๘ อีกหน้าที่หนึ่ง นอกจากนี้นายสมักรยังมีคำสั่งแต่งตั้ง
คณะกรรมการพิจารณาคุณลักษณะเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์
ยานพาหนะ และครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัยที่จัดซื้อ มีพลตำรวจตรีเนเรศ เทียมกริม เป็นประธาน
คณะกรรมการบริหารโครงการฯ ได้พิจารณาร่าง A.O.U. ที่ได้รับจากทูตพาณิชย์สาธารณรัฐออสเตรเลีย
แล้ว ต่อมาวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ได้ลงนามใน A.O.U. ร่วมกับ
เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย ขณะเดียวกันคณะกรรมการพิจารณา
คุณลักษณะเฉพาะได้จัดทำเอกสารคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ จำนวน ๑๕ รายการ เสนอผู้ว่า
ราชการกรุงเทพมหานคร ให้ความเห็นชอบใช้เป็นรายละเอียดในการจัดซื้อครุภัณฑ์ของสำนัก
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนัก
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ส่วนการจัดซื้อครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัยในโครงการดังกล่าว จำเลย
ที่ ๔ ได้ขอยกเว้นไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ และได้รับอนุมัติจาก
คณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ กรุงเทพมหานคร ให้ไม่ต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติ ฯ เฉพาะในกรณี
ที่ต้องดำเนินการตาม A.O.U. นอกจากนี้จำเลยที่ ๔ ยังเสนอผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ขอ
ความเห็นชอบดำเนินการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ขออนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ขอ
อนุมัติเปิด L/C และขออนุมัติยกเว้นการปฏิบัติตามมติคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ครั้งที่

๒๘/๒๕๔๓ ที่กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีพิเศษที่วงเงินเกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต้องรายงาน เพื่อขอรับความเห็นชอบจากคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครก่อน ปรากฏว่านายสมัครได้เห็นชอบและ อนุมัติตามที่จำเลยที่ ๔ เสนอ สำหรับข้อตกลงซื้อขายที่ต้องจัดทำระหว่างกรุงเทพมหานครกับจำเลยที่ ๕ นั้น จำเลยที่ ๔ ได้ส่งร่างข้อตกลงดังกล่าวให้กองกฎหมายและคดี กรุงเทพมหานคร ตรวจสอบ พิจารณา แต่กองกฎหมายและคดีกลับเสนอปลัดกรุงเทพมหานครจัดส่งร่างข้อตกลงให้สำนักงาน อัยการสูงสุดตรวจสอบพิจารณาตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๘ ข้อ ๑๒๖ แทน เนื่องจากต้องจัดทำร่างข้อตกลงเป็นภาษาอังกฤษ ต่อมาวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๔ เสนอ ขอดอนคืนร่างข้อตกลงซื้อขายที่อยู่ระหว่างการตรวจสอบพิจารณาของสำนักงานอัยการสูงสุด โดยขอ อนุมัติใช้ข้อตกลงในการจัดหาสิ่งอุปกรณ์ฯ ของสาธารณรัฐออสเตรียให้แก่กองอำนวยการกลาง (กรป. กลาง) เป็นแบบสัญญาแทน และนายสมัครได้อนุมัติตามที่จำเลยที่ ๔ เสนอ ดังนั้น หลังจากที่ยจำเลย ที่ ๔ ในฐานะประธานกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษได้ต่อรองราคากับจำเลยที่ ๕ แต่จำเลยที่ ๕ แฉง ยืนยันราคาเดิม แต่เสนอเงื่อนไขเพิ่มเติมในรูปอุปกรณ์อะไหล่ และอุปกรณ์เครื่องมือมูลค่า ๓๐๐,๐๐๐ ยูโร กับการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ รวมทั้งการรับรองคณะผู้ตรวจรับรถต้นแบบแล้ว จำเลยที่ ๔ ได้ รายงานขออนุมัติให้ทำข้อตกลงซื้อขายกับจำเลยที่ ๕ และแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ จึงมีการจัดทำข้อตกลงซื้อขายขึ้น ระหว่างกรุงเทพมหานคร โดยนายสมัครผู้ว่า ระการกรุงเทพมหานคร กับผู้แทนของจำเลยที่ ๕ ส่วนการทำการค้าต่างตอบแทนนั้น จำเลยที่ ๕ ได้ จ้างบริษัท CPM ให้เป็นผู้ดำเนินการตามข้อตกลงการซื้อขายต่างตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศแทน และกรมการค้าต่างประเทศได้ดำเนินการเจรจาร่วมกับบริษัท CPM พิจารณารายการสินค้าและ ประเทศต้องห้าม ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้กระทรวงพาณิชย์เร่งรัดดำเนินการเกี่ยวกับการค้า

ต่างตอบแทน โดยให้เน้นไถ่คุ้มสูกเป็นสินค้าที่จะดำเนินการเป็นลำดับแรก จนวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๕ จึงได้ลงนามในสัญญาการซื้อขายตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศ ส่วนการเปิด L/C ตามข้อตกลงซื้อขายนั้น เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๔๗ กรุงเทพมหานครโดยนายสมัครมี หนังสือถึงธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มอบอำนาจให้จำเลยที่ ๔ เป็นผู้ไปเปิด L/C และลงนามในหนังสือแทนกรุงเทพมหานคร ซึ่งขณะนั้นในวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๗ มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแทนนายสมัครที่ได้ครบวาระลง จำเลยที่ ๖ ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และนายสมัครได้ส่งมอบงานในหน้าที่แก่จำเลย ที่ ๖ ในวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ต่อมาวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๗ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มีหนังสือแจ้งจำเลยที่ ๖ ว่าธนาคารอนุมัติวงเงิน L/C (เฉพาะคราว) จำนวน ๑๓๓,๔๗๙,๗๘๐ ยูโร ให้แล้ว ให้กรุงเทพมหานครยืนยันการจ่ายดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายที่ธนาคารจ่ายไปก่อน จำเลยที่ ๖ จึงสั่งการให้ปลัดกรุงเทพมหานครแจ้งจำเลยที่ ๔ ขอยยการเปิด L/C ต่อธนาคารออกไปอีก ๑ เดือน เพื่อรอรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่รับผิดชอบงานของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้พิจารณา ก่อน แต่จำเลยที่ ๔ มีหนังสือแจ้งว่าไม่อาจปฏิบัติตามคำสั่งได้ เนื่องจากจะขัดข้อตกลงซื้อขายที่ กรุงเทพมหานครทำกับจำเลยที่ ๕ ที่ต้องเปิด L/C ให้ภายใน ๓๐ วัน ซึ่งจะครบกำหนดภายในวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๔๗ พร้อมกันนั้นจำเลยที่ ๔ มีหนังสือด่วนที่สุดถึงธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ให้เร่งดำเนินการเปิด L/C ตามสัญญาซื้อขายโดยด่วน แต่จำเลยที่ ๖ ได้ประสานงานเป็นการภายในไปยังธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ให้ระงับการเปิด L/C ไว้ ในวันเดียวกันั้น แล้วมีหนังสือแจ้งธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ให้ระงับการเปิด L/C (ระงับ ครั้งที่ ๑) ต่อมาวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๖ มีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ขอให้พิจารณาทบทวนการจัดซื้อ

ระดับเพลิง โดยเหตุผลว่าการทำสัญญาการค้าต่างตอบแทนยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ และตามข้อกำหนดของ A.O.U. ไม่เปิดช่องให้กรุงเทพมหานครสามารถทบทวนเปรียบเทียบในเรื่องของราคาของสินค้าตามสัญญาจัดซื้อที่ลงนามแล้วกับราคาสินค้าประเภทเดียวกันจากแหล่งผลิตอื่น ๆ ได้

ผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทนเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แจ้ง

จำเลยที่ ๖ ว่า จำเลยที่ ๒ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าโครงการดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีมาเป็นลำดับ และมีการลงนามใน A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายแล้ว รวมทั้งจำเลย ที่ ๕ ได้ลงนามในสัญญาซื้อขายต่างตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศแล้ว จึงให้เร่งรัดการเปิด L/C เพื่อให้เป็นไปตาม A.O.U. และข้อตกลงซื้อขาย จำเลยที่ ๖ จึงมีหนังสือถึงธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๗ ขอเปิดวงเงิน L/C เฉพาะคราว ต่อมาวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๖ มีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ขอให้ทบทวนความถูกต้องในการจัดซื้ออีกเนื่องจากสัญญาซื้อขายต่างตอบแทนจัดทำขึ้นหลังข้อตกลงซื้อขายไม่เป็นไปตามขั้นตอนและประกาศกระทรวงพาณิชย์ ประกอบกับมีผู้ยื่นเรื่องราวต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยให้มีการทบทวนเปรียบเทียบราคาตามสัญญากับสินค้าในประเภทเดียวกันจากแหล่งผลิตอื่นอีกครั้ง กับมีหนังสือถึงธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ขอให้เร่งรัดการพิจารณาอนุมัติวงเงิน L/C เฉพาะคราวไปพลางก่อน (ระบับครั้งที่ ๒) ด้วย แต่จำเลยที่ ๑ มีหนังสือตอบกรุงเทพมหานคร ว่าการจัดซื้อดังกล่าวเป็นการดำเนินการระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล เพื่อไม่ให้กระทบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ ควรดำเนินการเปิด L/C ตามเงื่อนไขใน A.O.U. ต่อมาจำเลยที่ ๖ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการจัดซื้อระดับเพลิงและอุปกรณ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบรายละเอียดในการจัดซื้อและเจรจาต่อรองกับผู้ขาย เมื่อได้รับรายงานสรุปผลสุดท้ายได้ข้อยุติเป็นประโยชน์เพิ่มเติมแก่กรุงเทพมหานครแล้ว วันที่

๑๐ มกราคม ๒๕๔๘ จำเลย ที่ ๖ จึงมีหนังสือแจ้งธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เปิด L/C แก่ จำเลยที่ ๕ ภายหลังที่โจทก์มีมติว่าการกระทำของจำเลยทั้งหกและนายสมค์มีมูลความผิด กรุงเทพมหานครส่งเรื่องให้สำนักงานอัยการสูงสุดยื่นฟ้องคดีต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ยกเลิกหรือเพิกถอนสิทธิเกี่ยวกับข้อตกลงการซื้อขายรถ และเรือดับเพลิง ตามมาตรา ๙๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ ต่อมาเมื่อนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการ ณ ศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส และมีคำชี้ขาดสิ้นสุด (The Final Award) ฉบับลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ มีสาระสำคัญว่า ให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายรถดับเพลิงพร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ฉบับลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงทั้งหมดในสินค้าดังกล่าวตกเป็นของกรุงเทพมหานคร มีผลวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๗ ให้จำเลยที่ ๕ ชำระเงิน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท) เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซมคืนแก่กรุงเทพมหานคร และให้กรุงเทพมหานครจ่ายเงิน ๑,๒๐๐ สวิสฟรังก์ (๔๓,๗๑๖ บาท) และ ๑,๙๕๙.๙๕ ปอนด์สเตอร์ลิง (๑๐๓,๔๐๖.๑๙ บาท) เป็นค่าใช้จ่ายทางคดีแก่จำเลยที่ ๕ ตามเอกสารหมายเลข จ. ๕๒๗ และคำชี้ขาดบางส่วนที่ ๔ อนุญาโตตุลาการให้กรุงเทพมหานครชำระเงิน ๒,๑๐๕,๔๓๒.๔๐ เหรียญสหรัฐ (๗๑,๓๗๕,๕๑๔.๓๖ บาท) ให้แก่จำเลยที่ ๕ เป็นค่าชดเชยค่าใช้จ่ายทางคดี และร่วมชำระค่าใช้จ่ายของอนุญาโตตุลาการตามเอกสารหมายเลข จ. ๕๓๑ และกรุงเทพมหานครได้รับเงินค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซมดังกล่าวคืนจากจำเลยที่ ๕ แล้ว ตามเอกสารหมายเลข จ. ๕๓๘ ส่วนคดีในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง กรุงเทพมหานครถอนฟ้องแล้ว

ปัญหาต้องวินิจฉัยว่า จำเลยที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ในการวินิจฉัย ปัญหาข้อนี้เห็นสมควรวินิจฉัยก่อนว่า การดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงพร้อมทั้งอุปกรณ์ บรรเทาสาธารณภัยไม่มีความสมเหตุสมผล ขัดต่อมติคณะรัฐมนตรีและระเบียบว่าด้วยการพัสดุ ทำให้เกิดความเสียหายแก่รัฐหรือไม่ ข้อเท็จจริงจากการไต่สวนได้ความว่า ที่มาของโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงพร้อมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครในคดีนี้ เริ่มจากข้อเสนอของ ดร. เฮอเบิร์ต ทรักเซล (Dr. Herbert Traxl) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย ฉบับลงวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๔๖ ที่มีถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เสนอโครงการขายรถดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยให้ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐระหว่างประเทศไทยและ สาธารณรัฐออสเตรีย กับข้อเสนอให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้โดยยอมรับพันธการค่าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ พร้อมใบเสนอราคา (OFFER NO.๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) ของจำเลยที่ ๕ สำหรับสินค้ารถและเรือดับเพลิงจำนวน ๑๘ รายการ รวมเป็นเงิน ๑๕๖,๙๕๓,๒๐๓ ยูโร ตาม เอกสารหมายเลข จ.๕ และมีการดำเนินการต่อมาจนคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติ โดยมีการจัดทำ A.O.U. (Agreement of Understanding – A.O.U.) และข้อตกลงซื้อขาย (Purchase/Sale Agreement) ขึ้น ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๖ และ จ.๖๓ ซึ่งโดยปกติ A.O.U. เป็นเพียงกรอบของความตกลงเท่านั้น แต่เมื่อพิจารณา A.O.U. ฉบับดังกล่าวแล้ว ปรากฏว่าได้กำหนดพันธกรณีที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมี หน้าที่ที่ต้องผูกพันในการทำสัญญาซื้อขายต่อกัน โดย A.O.U. ได้มีการระบุตัวคู่สัญญาที่จะทำ ข้อตกลงซื้อขายกันไว้เป็นการล่วงหน้า คือรัฐบาลไทยโดยกรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย ต้อง ซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนต่างประเทศที่รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียกำหนด รวมถึงกำหนดจำนวนเงินที่ต้องชำระในการซื้อขายตามข้อตกลงนั้น ซึ่งข้อนี้นางสาวสุทิพย์ ทิพย์

สุวรรณ และนางพัฒนพรหรือธันนัญญ์ วิณิชยกุล กรรมการว่าด้วยการพัสดุกรุงเทพมหานคร ให้การ
 ในชั้นไต่สวนว่า การซื้อขายตาม A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายเป็นเพียงการซื้อขายที่กรุงเทพมหานคร
 จัดซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนเท่านั้น และตามรายงานของคณะกรรมการตรวจสอบ
 ข้อเท็จจริงกระทรวงมหาดไทย เอกสารหมาย จ.๙๗ ก็ได้ความว่า การซื้อขายตามข้อตกลงทั้งสองฉบับ
 นั้นฝ่ายสาธารณรัฐออสเตรียมีการคิดดอกเบี้ยจากคู่สัญญาฝ่ายไทยไว้แล้วล่วงหน้าในอัตราร้อยละ
 ๓.๕ ต่อปี สำหรับการผ่อนชำระรวม ๙ งวด เป็นเงิน ๑๐,๔๗๒,๐๐๔.๒๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทย
 ๕๒๓,๖๕๐,๒๑๐ บาท โดยกรุงเทพมหานครมีภาระต้องชำระค่าสินค้าตามข้อตกลงแก่จำเลยที่ ๕
 จำนวน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทย ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท ในสัดส่วนที่ได้รับเงินอุดหนุน
 จากรัฐบาลร้อยละ ๖๐ และเงินงบประมาณของกรุงเทพมหานครร้อยละ ๔๐ ซึ่งเป็นการซื้อขาย
 ตามปกติเท่านั้น ดังนั้น การซื้อรถและเรือดับเพลิงตาม A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายดังกล่าวจึงถือ
 ไม่ได้ว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียได้ให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยในส่วนของเงินทุนตามที่กล่าวอ้าง
 และเมื่อพิจารณาสัญญาซื้อตอบแทน ตามเอกสารหมาย จ. ๗๔ ที่ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน
 ๒๕๔๗ แล้ว การซื้อตอบแทนเป็นเงื่อนไขที่กรุงเทพมหานครส่วนราชการเจ้าของโครงการมีหน้าที่ต้อง
 ดำเนินการตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการการคู่ต่างตอบ
 แทน พ.ศ. ๒๕๔๗ อยู่แล้ว เพราะตาม A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายมีสินค้าที่จะต้องนำเข้าจาก
 ต่างประเทศมีมูลค่าตั้งแต่สามร้อยล้านบาทขึ้นไปตามที่กำหนดในประกาศกระทรวงพาณิชย์ฯ
 ดังกล่าวด้วย สำหรับสัญญาซื้อตอบแทนที่ทำขึ้นระหว่างกรมการค้าต่างประเทศกับจำเลยที่ ๕ นั้น ได้
 ความว่า จำเลยที่ ๕ มอบหมายให้บริษัท CPM ซึ่งเป็นบริษัทผู้ส่งออกไทยที่ส่งออกสินค้าเป็นธุรกิจ
 ปกติอยู่แล้วให้ดำเนินการแทน โดยบริษัท CPM เพียงแต่ใช้ข้อมูลค่าสินค้าส่งออกตามปกติของตนมา

ตัดยอดตามสัญญาการค้าต่างตอบแทน แม้ได้ความจากนายพรศิลป์ พัทธินทรตะนกุล รองกรรมการผู้จัดการบริษัท CPM ว่า การรับดำเนินการค้าต่างตอบแทนมีผลทำให้บริษัท CPM มีความผูกพันให้ต้องผลักดันเพิ่มยอดการส่งออกก็ตาม แต่ยอดการส่งออกที่นำมาตัดยอดบัญชีตามข้อตกลงต่างตอบแทนนั้นไม่อาจชี้ชัดหรือแยกได้ว่าส่วนใดเป็นการส่งออกตามปกติและส่วนใดเป็นผลที่เกิดจากการทำการค้าต่างตอบแทนตามสัญญา เมื่อจำเลยที่ ๕ มอบหมายให้บริษัท CPM ดำเนินการเกี่ยวกับการค้าต่างตอบแทนแล้ว ภาระการดำเนินการก็ตกแก่บริษัท CPM ซึ่งเท่ากับว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียหรือจำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนที่กำหนดตามข้อตกลงการค้าต่างตอบแทน เป็นแต่เพียงการว่าจ้างบริษัทผู้ส่งออกของไทยเข้าบริหารจัดการแทนเท่านั้น โดยไม่สามารถระบุได้ว่ามีมูลค่าสินค้าส่งออกเพิ่มขึ้นจากกรณีดังกล่าวมาน้อยเพียงใด นายพรศิลป์รับว่าค่าจ้างตอบแทนที่จำเลยที่ ๕ จ่ายให้แก่บริษัท CPM นั้น คิดอัตราร้อยละ ๒.๒ ของมูลค่าสินค้าตามสัญญา และตกเป็นภาระค่าใช้จ่ายที่รวมเป็นส่วนหนึ่งของราคาสินค้าในการจัดซื้อในครั้งนี้ ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ได้รับความจากพันตำรวจโทมนตรี บุญโยธิน ว่าจำเลยที่ ๕ ทราบเงื่อนไขการดำเนินการเป็นอย่างดีเพราะเคยติดต่อจะให้บริษัท CPM ดำเนินการในโครงการอื่นมาก่อน การซื้อตอบแทนตามข้อตกลงการค้าต่างตอบแทนที่จำเลยที่ ๕ ทำกับกรมการค้าต่างประเทศจึงมีลักษณะเป็นเพียงการซื้อบิล (ใบกำกับสินค้า) ที่บริษัท CPM ส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญาเท่านั้น หากได้มีการเพิ่มยอดการส่งออกหรือหาตลาดใหม่สำหรับสินค้าที่ต้องการส่งเสริมผลักดันให้มีการส่งออกกระบายไปยังต่างประเทศแต่ประการใด แม้ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์เรื่องแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการค้าต่างตอบแทน พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๗ จะเปิดช่องให้จำเลยที่ ๕ สามารถมอบหมายบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในเครือหรือบริษัทการค้าระหว่างประเทศดำเนินการแทนเกี่ยวกับการค้าต่างตอบแทนทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ตาม แต่

ก็ต้องดำเนินการภายใต้หลักการของการทำการค้าต่างตอบแทนอย่างแท้จริง ซึ่งกรณีการซื้อตอบแทน
 นี้ก็เพื่อช่วยลดภาระการขาดดุลการส่งออกสินค้าและการชำระเงินของประเทศ ไม่ใช่เพียงจ่าย
 ค่าตอบแทนแก่บริษัท CPM โดยไม่คำนึงว่าจะได้ดำเนินการไปตามหลักการสำคัญของเรื่องนี้หรือไม่
 จึงถือไม่ได้ว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียเข้ามารับประกันการค้าต่างตอบแทนตามข้อเสนอที่มีมาแต่
 แรก การดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐที่ทำอยู่ในคตินี้น้อยน้อยที่สุดต้องมีลักษณะการดำเนินการที่มี
 วัตถุประสงค์พิเศษที่ชัดเจนอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งอาจเป็นความร่วมมือหรือความช่วยเหลือในด้านใด
 ด้านหนึ่งที่ทำให้แก่กันอันเป็นประโยชน์ที่จะได้ด้วยกันทั้งสองฝ่าย ซึ่งเรื่องนี้ ได้ความจากคำเบิกความ
 ของรองศาสตราจารย์อัจฉราพรรณ จรัสวัฒน์ ที่ปรึกษาด้านวิชาการของจำเลยที่ ๒ ว่า พยานเสนอให้
 ดำเนินการแบบรัฐต่อรัฐและกำหนดการค้าต่างตอบแทนเป็นเงื่อนไขในการเจรจานั้น เพราะเห็นว่าจะ
 ได้มีความโปร่งใสในการดำเนินการ และเมื่อประเทศไทยซื้อสินค้าจากสาธารณรัฐออสเตรียแล้ว
 สาธารณรัฐออสเตรียก็จะซื้อสินค้าไทยตอบแทนในมูลค่าของสินค้าที่เท่ากันด้วย แต่ท้ายที่สุดกลับไม่
 เป็นไปตามหลักการดังกล่าว ข้อเท็จจริงจึงเห็นได้ว่า เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำ
 ประเทศไทยและทูตพาณิชย์สาธารณรัฐออสเตรียเพียงทำหน้าที่ช่วยประสานงานและจัดให้มีการ
 เสร็จทำสัญญาซื้อขายกันเองเท่านั้น โครงการที่มีการค้าต่างตอบแทนจริง ต้องมีการเจรจากัน มีการ
 แลกเปลี่ยนการค้าต่างตอบแทนระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล เมื่อทางฝ่ายจำเลยที่ ๕ กำหนดให้
 กรุงเทพมหานครต้องซื้อสินค้ารถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงตามสเป็ค และราคาก็มีกำหนดเวลา
 ชำระเงินค่าสินค้าอย่างชัดเจน รัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรียก็ต้องซื้อสินค้าเกษตรจากไทยเป็นการ
 ตอบแทน แต่กระทรวงพาณิชย์กลับยอมให้จำเลยที่ ๕ ซื้อสินค้าอะไรก็ได้ ใครซื้อก็ได้ และใครส่งออก
 แทนก็ได้ จะให้บริษัทใดส่งออกสินค้าไทยแทนก็ได้ และตามข้อเท็จจริงจำเลยที่ ๕ ก็ไม่ได้ให้ใครส่ง

สินค้าออกแทน กลับไปเอาโควต้าที่เคยส่งสินค้าออกแล้วประมาณหกพันล้านบาทมาเป็นโควต้าการแลกเปลี่ยนแทน จึงไม่เป็นการรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทย ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นความไม่ถูกต้องของการทำข้อตกลงการค้าต่างตอบแทน

ปัญหาประการต่อมาว่า ราคาสินค้ารถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ เป็นราคาที่มีความสมเหตุสมผลหรือไม่ เมื่อพิจารณาการจัดซื้อสินค้าประเภทเดียวกันของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ในช่วงเวลาเดียวกันนั้นตามข้อมูลเปรียบเทียบราคาและสัญญาซื้อขาย เอกสารหมายเลข จ.๙๔ ปรากฏว่าการจัดหาสินค้าของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นการจัดซื้อโดยวิธีการประกวดราคา สินค้ารถและเรือดับเพลิงที่จัดซื้อ มีคุณลักษณะของสินค้าที่ใกล้เคียงกันหรือสูงกว่าที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อในคดีนี้ ซึ่งเป็นสินค้าที่มีผู้ผลิตและจำหน่ายหลายรายในประเทศ สามารถสอบราคาหรือหาราคาเปรียบเทียบจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายอื่นได้ รถและเรือดับเพลิงที่จัดซื้อจึงไม่ใช่สินค้าพิเศษที่จะต้องจัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ แต่เพียงรายเดียวเท่านั้น ซึ่งจากการเปรียบเทียบราคาในการจัดซื้อรถดับเพลิงของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กับการจัดซื้อของกรุงเทพมหานครในคดีนี้แล้ว พบว่าการจัดซื้อในโครงการนี้มีราคาสูงกว่าสินค้าชนิดเดียวกันที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดซื้อ คือ รถดับเพลิงขับเคลื่อนสี่ล้อพร้อมเครื่องสูบน้ำแบกหาม จำนวน ๗๒ คัน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดซื้อจากบริษัทกาญจนาอิควิปแมนท์ จำกัด รถโครงประธานยี่ห้อมิตซูบิชิ ขนาด ๒,๕๐๐ ซีซี คันละ ๓,๖๘๕,๐๐๐ บาท รวมภาษี แต่กรุงเทพมหานครจัดซื้อคันละ ๕,๘๓๙,๐๕๐ บาท ไม่รวมภาษี แพงกว่าคันละ ๒,๑๕๔,๐๕๐ บาท คิดรวม ๗๒ คัน แพงกว่าเป็นเงิน ๑๕๔,๘๗๕,๖๐๐ บาท รถดับเพลิงพร้อมบันไดสูง ๑๓ เมตร จำนวน ๙ คัน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดซื้อจาก

บริษัทเซส เอ็นเตอร์ไพรส์ (สยาม) จำกัด รถโครงประฐานยี่ห้อเบนซ์ ขนาดมากกว่า ๒๕๐ แรงม้า
 บันไดสูง ๑๘ เมตร ใช้เครื่องสูบน้ำไม่น้อยกว่า ๓,๐๐๐ ลิตร ต่อนาที ที่แรงดัน ๗ บาร์ คันละ
 ๒๕,๕๑๐,๐๐๐ บาท รวมภาษี แต่กรุงเทพมหานครจัดซื้อคันละ ๔๒,๖๕๓,๒๐๐ บาท ไม่รวมภาษี
 แพงกว่าคันละ ๑๗,๑๔๓,๒๐๐ บาท รวม ๙ คัน แพงกว่าเป็นเงิน ๑๕๔,๒๘๘,๘๐๐ บาท รถดับเพลิง
 บรรทุกน้ำ ๒,๐๐๐ ลิตร จำนวน ๑๔๔ คัน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดซื้อจากบริษัทรี
 เพอร์ อีซูซุเซลส์ จำกัด คันละ ๒,๙๗๓,๕๓๐ บาท รวมภาษี แต่กรุงเทพมหานครจัดซื้อคันละ
 ๑๘,๔๒๘,๙๐๐ บาท ไม่รวมภาษี แพงกว่าคันละ ๑๕,๔๕๕,๓๗๐ บาท รวม ๑๔๔ คัน แพงกว่าเป็น
 เงิน ๒,๒๒๕,๕๗๓,๒๘๐ บาท รถบรรทุกน้ำ ๑๐,๐๐๐ ลิตร จำนวน ๗๒ คัน กรมป้องกันและบรรเทา
 สาธารณภัยจัดซื้อจากบริษัทมิตซูบิชิ มอเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด รถโครงประฐานยี่ห้อมิตซูบิชิ รุ่น
 FN๖๒๗ MRDH๕ คันละ ๔,๘๔๖,๘๐๐ บาท รวมภาษี แต่กรุงเทพมหานครจัดซื้อคันละ
 ๒๐,๐๓๕,๙๐๐ บาท ไม่รวมภาษี แพงกว่าคันละ ๑๕,๑๘๙,๑๐๐ บาท รวม ๗๒ คัน แพงกว่าเป็นเงิน
 ๑,๐๙๓,๖๑๕,๒๐๐ บาท รถไฟฟ้าส่องสว่าง ขนาด ๓๐ เควีเอ (KVA) จำนวน ๔ คัน กรมป้องกันและ
 บรรเทาสาธารณภัยจัดซื้อจากบริษัทมิตซูบิชิ มอเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด โครงประฐานเครื่องยนต์
 ยี่ห้อมิตซูบิชิ รุ่น FE๖๔๔E๖SRDH๓ คันละ ๕,๔๔๓,๔๗๕ บาท รวมภาษี แต่กรุงเทพมหานครจัดซื้อ
 คันละ ๒๓,๓๒๐,๖๐๐ บาท ไม่รวมภาษี แพงกว่าคันละ ๑๗,๘๗๗,๑๒๕ บาท รวม ๔ คัน แพงกว่า
 เป็นเงิน ๗๑,๕๐๘,๕๐๐ บาท รถดับเพลิงเคมี จำนวน ๗ คัน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 จัดซื้อจากบริษัทเซส เอ็นเตอร์ไพรส์ (สยาม) จำกัด คันละ ๑๕,๖๔๐,๐๐๐ บาท รวมภาษี แต่
 กรุงเทพมหานครจัดซื้อคันละ ๗๒,๒๑๗,๒๕๐ บาท ไม่รวมภาษี แพงกว่าคันละ ๕๖,๕๗๗,๒๕๐ บาท
 รวม ๗ คัน แพงกว่าเป็นเงิน ๓๙๖,๐๔๐,๗๕๐ บาท ส่วนเรือดับเพลิงจำเลยที่ ๕ ไม่ได้ผลิตเอง แต่

ว่าจ้างบริษัทซีทีบี จำกัด ผลิตและประกอบในราคาลำละ ๑๔,๓๐๐,๐๐๐ บาท รวมภาษี ตามสัญญา Purchase Contract ระหว่างจำเลยที่ ๕ กับบริษัทซีทีบี จำกัด เอกสารหมายเลข จ. ๙๔ แล้วนำมาขายให้กรุงเทพมหานคร ลำละ ๒๕,๔๖๖,๑๐๐ บาท เป็นเหตุให้กรุงเทพมหานครต้องเสียเงินงบประมาณในการจัดซื้อเพิ่ม ส่วนจำเลยที่ ๕ ได้ประโยชน์เป็นเงินลำละ ๑๑,๑๖๒,๑๐๐ บาท รวม ๓๐ ลำ เป็นเงิน ๓๓๔,๕๖๓,๐๐๐ บาท นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบราคาสินค้าตามเอกสารเสนอราคา (Commercial Proposal) เอกสารหมายเลข จ.๑๙๑ ของบริษัท Iturri S.A. ที่เสนอผ่านสถานเอกอัครราชทูตสเปนประจำประเทศไทยมายังจำเลยที่ ๖ แล้ว สินค้ามีคุณลักษณะเฉพาะเช่นเดียวกับสินค้าที่จัดซื้อในโครงการนี้ และมีเงื่อนไขปลอดการชำระ ๒๔ เดือน รวมทั้งการผ่อนชำระเป็นเวลา ๕ ปี โดยยอมรับเงื่อนไขการซื้อตอบแทนเช่นเดียวกัน กลับมีราคาต่ำกว่าสินค้าที่จัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ ในคดีนี้ถึง ๒,๐๙๐,๘๙๙,๘๐๐ บาท ตามตารางเปรียบเทียบราคา เอกสารหมายเลข จ. ๑๙๐ แม้ปัญหาเรื่องราคาที่จัดซื้อแพงกว่าที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดซื้อนั้น มีข้อโต้แย้งว่าสินค้าจากผู้ผลิตต่างรายกันไม่อาจเปรียบเทียบราคากันได้ก็ตาม แต่การจัดซื้อพัสดุครุภัณฑ์ทั้งหลาย ย่อมต้องมีคุณลักษณะเฉพาะหรือรายละเอียดของสินค้าที่จะจัดซื้อ โดยคำนึงถึงมาตรฐานผลิตภัณฑ์และประโยชน์การใช้งานของสินค้านั้นเป็นสำคัญ โดยเฉพาะสินค้าในคดีนี้ที่เป็นรถและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ซึ่งต้องมีมาตรฐานที่กำหนดภายใต้มาตรฐาน NEPA (National Fire Protection Association) เมื่อเป็นสินค้าประเภทเดียวกันมีคุณลักษณะเฉพาะของสินค้าในการใช้งานเหมือนกัน แม้มาจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายต่างรายกัน ก็ย่อมสามารถเปรียบเทียบราคากันได้ นอกจากนี้ตามรายงานการประเมินต้นทุนการจัดซื้อรถดับเพลิงและเรือดับเพลิงของกรุงเทพมหานคร เอกสารหมายเลข จ. ๙๕ หน้า๑๗๖๓ ถึง๑๗๖๔ โดยคณะอนุกรรมการตรวจสอบชุดที่มีนายเจน ชาญณรงค์ เป็น

อนุกรรมการนั้น ได้ความว่า สินค้าที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ มีมูลค่าโครงการ ๖,๖๘๗.๕ ล้านบาท แต่มีต้นทุนซึ่งประกอบด้วย โครงประธารณรถดับเพลิง ตัวถัง และอุปกรณ์ ๒,๒๓๙.๘ ล้านบาท เรือดับเพลิง ๔๒๙ ล้านบาท ครุภัณฑ์ ๒๐๖.๖ ล้านบาท ประกันภัยและขนส่ง ๒๙๔.๘ ล้านบาท การเงิน ๑,๑๗๘ ล้านบาท จ้างช่วงรับสิทธิการซื้อสินค้าเกษตร ๑๔๗.๑ ล้านบาท รวมต้นทุนทั้งสิ้น ๔,๔๙๕.๓ ล้านบาท ซึ่งเมื่อหักกับราคาต้นทุนตามสัญญาแล้ว ผลประโยชน์ที่จำเลยที่ ๕ ได้รับเป็นเงิน ๒,๑๙๒.๒ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนสูงถึงร้อยละ ๔๘.๗๗ ล้านบาท พยานปากนี้เป็นผู้มีคุณวุฒิและประสบการณ์สูงได้เบิกความถึงวิธีการประเมินต้นทุนว่า นำเอกสารสัญญาต่างๆที่เกี่ยวข้องมาประเมิน โดยถอดแบบแยกส่วนเป็นต้นทุนโครงประธารณรถ (Chassis) และส่วนตัวถังและอุปกรณ์ (Super Structure) ซึ่งเมื่อนำมาประกอบจะได้ราคารวมต้นทุนแต่ละรายการ แต่เนื่องจากรถที่จำเลยที่ ๕ ทำเป็นรถที่ผลิตในยุโรปซึ่งมีราคาแตกต่างจากรถญี่ปุ่นมาก พยานจึงใช้ราคารถของบริษัทเดมเลอร์ ไครสเลอร์ ซึ่งอยู่ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันที่มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐออสเตรียของจำเลยที่ ๕ ซึ่งมีต้นทุนใกล้เคียงกันมาเป็นฐานในการประเมิน อีกทั้งในรายงานดังกล่าวมีการอ้างอิงระบุแหล่งที่มาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องทุกรายการโดยละเอียด มีลักษณะเป็นเอกสารวิจัยทางวิชาการที่แสดงให้เห็นความเป็นกลาง เที่ยงตรง เป็นพยานหลักฐานที่มีคุณค่าในเชิงพิสูจน์ความจริง จึงมีน้ำหนักที่จะรับฟังเชื่อถือได้ว่า ราคาสินค้าที่จำเลยที่ ๕ เสนอขายแก่ กรุงเทพมหานครในโครงการนี้ จำเลยที่ ๕ ได้รับสัดส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนสูงถึงร้อยละ ๔๘.๗๗ ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงเกินกว่ามาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสม สอดคล้องกับข้อมูลการเปรียบเทียบราคากับการจัดซื้อโดยการประกวดราคาของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เอกสารหมาย จ.๙๔ และราคาสินค้าตามใบเสนอราคา เอกสารหมาย จ. ๑๙๑ พยานหลักฐานที่ได้ความจากการไต่สวน

ขอด้วยเหตุผลมีน้ำหนักรับฟังได้ว่า ราคารถและเรือพร้อมอุปกรณ์การดับเพลิงที่กรุงเทพมหานคร จัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ มีราคาสูงเกินสมควร ไม่มีความสมเหตุสมผล เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าสินค้านี้ และเรือดับเพลิงที่จัดซื้อไม่ใช่สินค้าพิเศษชนิดที่ไม่อาจจัดหาได้โดยวิธีจัดซื้อปกติ ทั้งไม่ปรากฏว่ามี เหตุผลใดเป็นพิเศษหรือมีความจำเป็นที่กรุงเทพมหานครจะต้องยอมรับภาระซื้อสินค้านี้และเรือ ดับเพลิงจากจำเลยที่ ๕ ด้วยราคาที่แพงกว่าราคาในท้องตลาดมากมายเช่นนั้น ทั้ง ๆ ที่อ้างว่าเป็นการ ช่วยเหลือแก่รัฐบาลไทย แต่สินค้านี้และเรือดับเพลิงที่จัดซื้อโดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในช่วงเวลาเดียวกันกลับปรากฏว่ากรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสามารถประกวดราคาจัดซื้อ สินค้านี้และเรือดับเพลิงซึ่งเป็นสินค้าในประเภทเดียวกันกับสินค้าในคดีนี้จากผู้ผลิตและจำหน่าย ภายในประเทศ กลับสามารถดำเนินการจัดซื้อได้สินค้าในราคาที่ต่ำกว่ามาก พฤติการณ์แห่งคดีดังที่ได้ วินิจฉัยมา มีเหตุผลเชื่อมโยงกันรับฟังได้ว่า การจัดซื้อในคดีนี้ที่มีความพยายามกล่าวอ้างว่าเป็นการ ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ และความช่วยเหลือของรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียทั้งที่ไม่มีอยู่จริง จนนำไปสู่การทำข้อตกลง A.O.U. และกำหนดวิธีการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษเพื่อซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ นั้น เป็นเพียงข้ออ้างเพื่อจะได้จัดซื้อรถและเรือดับเพลิงพร้อมอุปกรณ์การดับเพลิงจากจำเลยที่ ๕ โดย ไม่ต้องเปิดการประกวดราคาเป็นการทั่วไปตามระเบียบการจัดซื้อโดยปกติเท่านั้น อันมีลักษณะเป็น การดำเนินการเพื่อประโยชน์ให้จำเลยที่ ๕ สามารถเข้าเป็นคู่สัญญากับกรุงเทพมหานครโดยไม่ต้อง แข่งขันราคาโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ประโยชน์จำเลยที่ ๕ เป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐ โดยหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการกีดกันผู้ เสนอราคารายอื่นมิให้มีโอกาสเข้าแข่งขันในการประกวดราคาอย่างเป็นธรรม เป็นการเอาเปรียบแก่ กรุงเทพมหานคร อันมิใช่เป็นไปในทางการประกอบธุรกิจปกติของจำเลยที่ ๕ ย่อมถือได้ว่าเป็นการ

ดำเนินการที่ไม่ชอบธรรม ประกอบกับต่อมาเมื่อมีการนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการ ณ ศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส ซึ่งมี คำชี้ขาดสิ้นสุด (The Final Award) ฉบับลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ มีสาระสำคัญว่า ให้ยกเลิก สัญญาซื้อขายรถดับเพลิงพร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยฉบับลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงทั้งหมดในสินค้าดังกล่าวตกเป็นของกรุงเทพมหานคร มีผลวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๗ ให้จำเลยที่ ๕ ชำระเงิน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท) เป็นค่า ส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซมคืนแก่กรุงเทพมหานคร และให้ กรุงเทพมหานครจ่ายเงิน ๑,๒๐๐ สวิสฟรังก์ (๔๓,๗๑๖ บาท) และ ๑,๙๕๙.๙๕ ปอนด์สเตอร์ลิง (๑๐๓,๔๐๖.๑๙ บาท) เป็นค่าใช้จ่ายทางคดีแก่จำเลยที่ ๕ ตามเอกสารหมายเลข จ. ๕๒๗ และคำชี้ขาด บางส่วนที่ ๔ อนุญาโตตุลาการให้กรุงเทพมหานครชำระเงิน ๒,๑๐๕,๔๗๒.๔๐ เหรียญสหรัฐ (๗๑,๓๗๕,๕๑๔.๓๖ บาท) ให้แก่จำเลยที่ ๕ เป็นค่าชดเชยค่าใช้จ่ายทางคดี และร่วมชำระค่าใช้จ่ายของ อนุญาโตตุลาการ ตามเอกสารหมายเลข จ. ๕๓๑ และกรุงเทพมหานครได้รับเงินค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่า ทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซมดังกล่าวคืนจากจำเลยที่ ๕ แล้ว ตามเอกสารหมายเลข จ. ๕๓๘ พยานหลักฐานที่ได้ความจากการไต่สวนดังกล่าวจึงชอบด้วยเหตุผลมีน้ำหนักรับฟังได้ว่า การ จัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิงพร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยคดีนี้ไม่มีความสมเหตุสมผล ทำให้ เกิดความเสียหายแก่รัฐ

ปัญหาต้องวินิจฉัยประการสุดท้ายว่า จำเลยที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ข้อเท็จจริงจากการไต่สวนได้ความว่า ที่มาของโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์ บรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครในคดีนี้ เริ่มจากข้อเสนอของ ดร.เฮอเบิร์ต ทรักเซล

(Dr.Herbert Traxl) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย ที่มีถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เสนอโครงการขายรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยให้ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐออสเตรีย กับข้อเสนอให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้โดยยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ พร้อมใบเสนอราคาของจำเลยที่ ๕ สำหรับสินค้ารถและเรือดับเพลิงจำนวน ๑๘ รายการ รวมเป็นเงิน ๑๕๖,๙๕๓,๒๐๓ ยูโร ตามเอกสารหมายเลข ๕ ซึ่งเป็นเอกสารที่จำเลยที่ ๕ จัดทำขึ้น และเป็นไปตามที่จำเลยที่ ๕ ติดต่อประสานงานเตรียมการไว้ก่อนแล้วกับจำเลยที่ ๒ จำเลยที่ ๔ และบริษัทเอกชน ตั้งแต่ก่อนมีการโอนย้ายภารกิจดับเพลิงจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติมายังกรุงเทพมหานคร และมีการดำเนินการต่อมาจนคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติ โดยมีการจัดทำ A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายขึ้น ตามเอกสารหมายเลข ๓๖ และ ๖๓ แต่ปรากฏว่า A.O.U. ซึ่งโดยปกติเป็นเพียงกำหนดพันธกรณีที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีความคาดหวังว่าจะปฏิบัติตามความเข้าใจร่วมกันต่อไป โดยมีได้มีผลผูกพันเป็นสัญญา ได้มีการระบุตัวคู่สัญญาที่จะทำข้อตกลงซื้อขายกันไว้เป็นการล่วงหน้าให้ต้องซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนต่างประเทศ รวมถึงกำหนดจำนวนเงินที่ต้องชำระในการซื้อขายตามข้อตกลงนั้น อันเป็นประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ โดยตรง ต่อมาได้มีการอ้างอาศัย A.O.U. ไปใช้ในขั้นตอนดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้มีผลผูกมัดให้ต้องจัดซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ โดยอ้างว่าจำเป็นต้องใช้การจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ไม่อาจใช้การประกวดราคาให้ผู้ขายรายอื่นเข้าเสนอราคาได้ จึงมีการยกเว้นการปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ อันเป็นผลให้จำเลยที่ ๕ เป็นผู้เสนอราคาเพียงรายเดียวเท่านั้นและเป็นราคาที่สูงเกินความเป็นจริง ทั้งที่ความจริงแล้วรถและเรือดับเพลิงที่จัดซื้อในคดีนี้ไม่มีคุณลักษณะและประสิทธิภาพตามข้อที่อ้างหลักเกณฑ์ดังกล่าว และการซื้อรถและเรือดับเพลิง

ตาม A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายดังกล่าวรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียไม่ได้ให้ความช่วยเหลือในส่วน
ของเงินทุนแก่รัฐบาลไทยตามที่กล่าวอ้าง และเมื่อพิจารณาสัญญาซื้อตอบแทน ตามเอกสารหมายเลข จ.
๗๔ การที่จำเลยที่ ๕ มอบหมายให้บริษัท CPM ซึ่งเป็นบริษัทผู้ส่งออกไทยที่ส่งออกสินค้าเป็นธุรกิจ
ปกติอยู่แล้วให้ดำเนินการแทน หากได้มีการเพิ่มยอดการส่งออกหรือหาตลาดใหม่สินค้าที่ต้องการ
ส่งเสริมผลักดันให้มีการส่งออกกระบายไปยังต่างประเทศแต่ประการใด จึงไม่เป็นไปตามข้อตกลง
การค้าต่างตอบแทนอย่างแท้จริง เป็นแต่เพียงการว่าจ้างบริษัทผู้ส่งออกของไทยเข้าบริหารจัดการ
แทนเท่านั้น ได้ความว่าค่าจ้างตอบแทนที่จำเลยที่ ๕ จ่ายให้แก่บริษัท CPM นั้น คิดอัตราร้อยละ ๒.๒
ของมูลค่าสินค้าตามสัญญา และตกเป็นภาระค่าใช้จ่ายที่รวมเป็นส่วนหนึ่งของราคาสินค้าในการจัดซื้อ
ในครั้งนี้ ซึ่งจำเลยที่ ๕ ทราบดีเงื่อนไขการดำเนินการเป็นอย่างดี เพราะเคยติดต่อให้บริษัทดังกล่าว
ดำเนินการในโครงการอื่นมาก่อนแล้ว การซื้อตอบแทนตามข้อตกลงการค้าต่างตอบแทนที่จำเลยที่ ๕
ทำกับกรรมการค้าต่างประเทศจึงมีลักษณะเป็นเพียงการซื้อบิล (ใบกำกับสินค้า) ที่บริษัท CPM ส่งออก
ตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญาเท่านั้น จึงถือไม่ได้ว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียเข้ามารับ
พันธะการค้าต่างตอบแทนตามข้อเสนอที่มีมาแต่แรก เห็นว่า พฤติการณ์ของจำเลยที่ ๕ เข้ามามีส่วน
เกี่ยวข้องกับโครงการจัดซื้อรถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงในส่วนสาระสำคัญในทุกขั้นตอน ตั้งแต่
เริ่มต้นและมีการดำเนินการต่อมาเป็นลำดับดังได้วินิจฉัยมาแล้ว อันเป็นผลให้ประโยชน์ตกแก่จำเลย
ที่ ๕ โดยตรง ได้เป็นผู้เสนอราคาแต่เพียงรายเดียว โดยจำเลยที่ ๕ รู้อยู่แล้วว่าราคาที่เสนอนั้นสูงเกิน
ความเป็นจริง และหากมีการให้แข่งขันกันอย่างเป็นธรรมตามขั้นตอนการจัดซื้อตามวิธีการปกติ ย่อม
เป็นไปได้ยากที่จำเลยที่ ๕ จะสามารถทำสัญญาขายสินค้าดังกล่าวในราคาสูงเกินจริงเช่นนั้นจนสำเร็จ
ได้ จึงเป็นมูลเหตุนำไปสู่การร่วมกับจำเลยที่ ๒ และจำเลยที่ ๔ วางแผนดำเนินโครงการจัดซื้อรถและ

เรือดပ်เพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยโดยอ้างว่าเป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ โดย
 สาธารณรัฐออสเตรเลียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้าต่างตอบแทนใน
 สัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ทั้งที่ไม่มีอยู่จริง ก็โดยมีเจตนาเดียวคือเพื่อให้จำเลยที่ ๕ เป็นผู้มีส่วนได้เสีย
 สัญญากับกรุงเทพมหานครได้แต่เพียงรายเดียวโดยไม่มีการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรม การกระทำ
 ของจำเลยที่ ๕ จึงเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อ
 หน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ เมื่อการกระทำของจำเลยที่ ๒ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทาง
 การเมือง และจำเลยที่ ๔ เป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ โดยเป็นประธานกรรมการบริหาร
 โครงการฯ และเป็นประธานกรรมการจัดซื้อด้วย มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗
 มาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒
 มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ ที่ศาลนี้มีคำพิพากษาไปแล้ว จำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นเอกชนที่ร่วมกระทำความผิด
 จึงต้องรับผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนจำเลยที่ ๒ และจำเลยที่ ๔ ในการกระทำความผิดดังกล่าว อันเป็น
 การกระทำเดียวกันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๐ ซึ่งต้องลงโทษบทหนัก และเห็นว่าจำเลย
 ที่ ๕ เป็นนิติบุคคลโดยสภาพย่อมไม่อาจลงโทษจำคุกได้ การพิจารณาว่าบทบัญญัติใดเป็นบทที่มีโทษ
 หนักที่สุดจึงพิจารณาเฉพาะโทษปรับ อันเป็นโทษที่จะลงแก่จำเลยที่ ๕ ส่วนความผิดตามมาตรา ๑๑
 ของบทบัญญัติดังกล่าว ศาลนี้วินิจฉัยแล้วว่า จำเลยที่ ๒ และจำเลยที่ ๔ ไม่ใช่ผู้มีหน้าที่กำหนดราคา
 กำหนดเงื่อนไข หรือกำหนดผลประโยชน์ตอบแทนอันเป็นมาตรฐานในการเสนอราคา ไม่อาจเป็น
 ความผิดได้ จำเลยที่ ๕ จึงไม่อาจเป็นผู้สนับสนุนความผิดดังกล่าวเช่นกัน

จึงวินิจฉัยว่า จำเลยที่ ๕ มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการ
 เสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗, ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคา
ต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒, ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมาย
อาญา มาตรา ๘๖ การกระทำของจำเลยที่ ๕ เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท
ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒
มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ อันเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตาม
ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ ลงโทษปรับ ๓,๓๔๓,๗๔๔,๕๐๐ บาท ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการ
ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙ ข้อหาอื่นให้ยก.

นางวาสนา หงส์เจริญ

(อม.๓๑)

ความเห็นในการวินิจฉัยคดี

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๕ /๒๕๕๔

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๗ /๒๕๕๖

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๕ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง	คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	โจทก์
	นายโกสิน พลกุล ที่ ๑	
	นายประชา มาลินนทร์ ที่ ๒	
	นายวัฒนา เมืองสุข ที่ ๓	
	พลตำรวจตรีอิทธิลักษณ์ ต้นชูเกียรติ ที่ ๔	
	บริษัท สไตเออร์ เดมเลอร์ พุก สเปเชียล ฟาร์ชอย เอจี แอนด์ โค เคจี หรือ บริษัท จีดี ยูโรเปียน แลนด์ซิสเต็ม - สไตเออร์ จำกัด ที่ ๕	
	นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ที่ ๖	จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการ
เสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

โจทก์ฟ้องเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๔ และแก้ฟ้องว่า ขณะเกิดเหตุจำเลยที่ ๑
ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการแผ่นดิน
และควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี
ช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการ
ปฏิบัติหน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

มีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาข้าราชการ และกำหนดนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกระทรวงพาณิชย์
จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๕ เป็นคู่สัญญาผู้ขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยให้กรุงเทพมหานคร
จำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการกรุงเทพมหานคร โดยจำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต่อจากนายสมัคร สุนทรเวช

ระหว่างปลายปี ๒๕๔๕ ถึงต้นปี ๒๕๔๙ เวลากลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกัน
จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ ที่ ๖ และนายสมัคร สุนทรเวช ดำรงตำแหน่งดังกล่าวข้างต้น ได้กระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อยานพาหนะดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ ร่วมกับจำเลยที่ ๕ ให้มีการจัดซื้อสินค้าด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการและขัดต่อมติคณะรัฐมนตรี ตั้งแต่ขั้นตอนริเริ่มโครงการ การเสนอโครงการและการอนุมัติโครงการ ด้วยการทำข้อตกลงของความเข้าใจ (AGREEMENT OF UNDERSTANDING หรือ A.O.U.) ระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียที่ไม่ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องด้านกฎหมายจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และมีการกำหนดคุณสมบัติของรายการหรือ คุณลักษณะเฉพาะของสินค้า วิธีการจัดหาและราคาไว้ล่วงหน้าโดยทุจริต โดยอาศัยโอกาสจากการที่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ ที่ ๖ และนายสมัคร เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล กรุงเทพมหานคร และกระทรวงพาณิชย์ มีการวางแผนแบ่งหน้าที่กันทำตามตำแหน่งของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ โดยเริ่มต้นจากการจัดทำโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร เพื่อจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์

บรรเทาสาธารณภัยโดยให้เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยเสนอวิธีการซื้อขาย
 ในลักษณะรัฐต่อรัฐ พร้อมข้อเสนอรับประกันการค้าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งเป็น
 เงื่อนไขสำคัญเพื่อหลีกเลี่ยงการประกวดราคา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าว เป็น
 เหตุให้มีการจัดซื้อในราคาที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง โดยจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ ที่ ๖ และนายสมักร ได้
 ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ไม่ปฏิบัติตามการทำการค้าต่างตอบแทนตามมติ
 คณะรัฐมนตรี หากแต่อ้างการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐเพื่อหลีกเลี่ยงการประกวดราคา รวมทั้ง
 ละเว้นการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบราชการที่เกี่ยวข้อง มุ่งหมายมิให้เกิดการแข่งขันราคา
 อย่างเป็นธรรมเพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ ให้ได้เข้าทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐเพียงรายเดียว
 ในราคาสูง ก่อให้เกิดความเสียหายแก่กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และราชอาณาจักรไทย
 โดยมีจำเลยที่ ๕ เป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่าการทำสัญญากับ
 กรุงเทพมหานครในลักษณะนี้เป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม แต่ได้
 ร่วมกันกระทำการอันเป็นการช่วยเหลือและให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ที่
 ๒ ที่ ๔ และนายสมักรด้วยการเข้าทำสัญญากับกรุงเทพมหานคร โดยจำเลยที่ ๕
 จัดทำร่าง A.O.U. แล้วมอบหมายให้ทูตพาณิชย์แห่งสาธารณรัฐออสเตรียนำร่าง A.O.U. ไปให้จำเลยที่
 ๔ เมื่อจำเลยที่ ๔ ได้รับร่าง A.O.U. แล้วได้นำเสนอร่าง A.O.U. ดังกล่าวต่อคณะกรรมการบริหาร
 โครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำเลยที่ ๔ เป็นประธานให้รับร่าง A.O.U. นั้น และในวันเดียวกันนั้น
 นายสมักรได้มีหนังสือถึงจำเลยที่ ๑ แจ้งว่า คณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและ
 เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีความเห็นสอดคล้องกับสำนัก
 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยว่า ร่าง A.O.U. ดังกล่าวถูกต้อง จำเลยที่ ๑ กระทำโดยปราศจาก
 อำนาจในการลงนามในสัญญาแทนรัฐบาลไทย อันเป็นการกระทำขัดต่อมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑

กรกฎาคม ๒๕๓๕ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๖ วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๖ และไม่เป็นไปตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ โดยในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ลงนามใน A.O.U. กับเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย โดยไม่มีข้อความตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติไว้เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ แต่อย่างใด ต่อมาวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ นายสมัครซึ่งปฏิบัติหน้าที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นวันสุดท้าย ได้ลงนามในข้อตกลงซื้อขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย (PURCHASE AGREEMENT) กับจำเลยที่ ๕ เป็นเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทยประมาณ ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท ซึ่งมีได้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดให้ทำสัญญาแบบรัฐต่อรัฐ ไม่ได้รับความเห็นจากกระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ และไม่ได้รับความเห็นของคณะรัฐมนตรี ไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องของร่างสัญญาจากสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อประสงค์ให้กรุงเทพมหานครตกลงซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ โดยไม่มีการตรวจสอบชนิดและราคาสินค้า ซึ่งสินค้าบางรายการผลิตขึ้นในประเทศไทยและมีราคาแพงกว่าราคาในท้องตลาดมาก แต่จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และนายสมัครได้ร่วมกันกล่าวอ้างว่าเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยได้เสนอวิธีการจัดซื้อในลักษณะรัฐต่อรัฐ พร้อมข้อเสนอรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญจนคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการ โดยไม่ได้ตรวจสอบชนิดและราคาสินค้า ถือได้ว่าเป็นการร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตมีเจตนาเพื่อจะแสวงหาประโยชน์จากโครงการดังกล่าวที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายให้แก่จำเลยที่ ๕ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ และกรุงเทพมหานครและยังเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

จำเลยที่ ๓ ซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีที่จะต้องทำการค้าต่างตอบแทนกับรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรีย ด้วยเงื่อนไขรับพันธะการค้าต่างตอบแทนร้อยละ ๑๐๐ โดยเน้นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) แต่เนื่องจากจำเลยที่ ๓ ได้ออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการการค้าต่างตอบแทน พ.ศ. ๒๕๔๗ โอนอำนาจในการกำหนดรายการสินค้าในบัญชีรายการสินค้าการค้าต่างตอบแทนและอำนาจในการลงนามจากอำนาจของคณะกรรมการการค้าต่างตอบแทน มาเป็นอำนาจของกรมการค้าต่างประเทศ จากนั้น จำเลยที่ ๓ และนายราเชนทร์ พจนสุนทร ได้ร่วมกับบริษัท ซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด (CPM) ซึ่งเป็นบริษัทในเครือบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด (มหาชน) และเป็นบริษัทในครอบครัวของจำเลยที่ ๓ โดยผลักดันให้กระทรวงพาณิชย์เสนอคณะรัฐมนตรีให้มีมติเน้นสินค้าไก่ต้มสุกแทนที่จะเป็นสินค้า OTOP ตามนโยบายของรัฐบาล จึงมิใช่เป็นการทำสัญญาการค้าต่างตอบแทนในลักษณะรัฐต่อรัฐ ไม่เป็นไปตามเจตนาของเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทยที่ได้ให้คำมั่นไว้ว่ารัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรียยินดีรับพันธะการค้าต่างตอบแทน ร้อยละ ๑๐๐ และไม่เป็นไปตามความประสงค์ของรัฐบาลไทยที่ต้องการระบายสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมของไทย รวมทั้งการขยายสินค้าไทยในตลาดสาธารณรัฐออสเตรีย ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ และไม่ปฏิบัติตามวิธีการค้าต่างตอบแทน ทำให้ประเทศไทยต้องขาดดุลการค้าต่อสาธารณรัฐออสเตรีย เป็นเงิน ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท

การที่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัครกระทำเป็นผลมาจากการที่จำเลยที่ ๕ ให้การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัคร ดังนั้น การกระทำของจำเลยที่ ๕ จึงเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมัครอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ และตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.

๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ , ๑๒ และ ๑๓ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และจำเลยที่ ๕ ยังได้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และนายสมักรในความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓

จำเลยที่ ๖ เข้ารับตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณารายละเอียดการจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย แล้วยึดถือเอาผลของรายงานการตรวจสอบที่รายงานว่าได้เจรจาต่อรองกับจำเลยที่ ๕ เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมแล้ว เพื่อมีคำสั่งยกเลิกคำสั่งระงับการขอเปิด L/C และให้ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) อนุมัติวงเงินเพื่อจ่ายให้แก่จำเลยที่ ๕ โดยไม่ได้พิจารณาถึงขั้นตอนการจัดซื้อที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบราชการ นอกจากนี้จำเลยที่ ๖ ยังได้แก้ไขข้อความอันเป็นสาระสำคัญของเงื่อนไขใน L/C หลายรายการ เพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ ในการส่งมอบสินค้าและการชำระเงิน ก่อนฟ้องคดีโจทก์ได้มีมติให้ส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่อัยการสูงสุดมีความเห็นว่าเรื่องที่ส่งไปยังมีข้อไม่สมบูรณ์ และมีหนังสือแจ้งโจทก์ทราบ จนมีการตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ แต่ปรากฏว่าคณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ อัยการสูงสุดได้ส่งสำนวน รายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องคืนให้แก่โจทก์ โจทก์จึงฟ้องคดีเองเป็นคดีนี้ ส่วนนายสมักร สุนทรเวช ถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ก่อนโจทก์ฟ้องคดีนี้ เหตุเกิดที่แขวงเสาชิงช้า และแขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร และที่ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เกี่ยวพันกัน ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ , ๘๓ และ ๘๖ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ , ๑๑ , ๑๒ และ ๑๓

จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ ให้การปฏิเสธ

จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันพิจารณาครั้งแรก ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีเฉพาะจำเลยที่ ๕ ออกจากสารบบความเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๖

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาแล้ว พิพากษา เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ ว่า จำเลยที่ ๒ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และจำเลยที่ ๔ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ การกระทำของจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ อันเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ จำคุกจำเลยที่ ๒ มีกำหนด ๑๒ ปี และจำคุกจำเลยที่ ๔ มีกำหนด ๑๐ ปี ข้อหาอื่นให้ยก ยกฟ้อง โจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๖

จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีคำสั่งเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๘ ไม่รับอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ไว้พิจารณา

ต่อมามีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๐ เป็นต้นไป

โจทก์ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐ ขอให้ยกคดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๕ ขึ้นพิจารณา ศาลอนุญาต

ศาลส่งหมายเรียก สำเนาคำฟ้อง และหมายนัดพิจารณาค้างครั้งแรกให้จำเลยที่ ๕ ทราบ โดยชอบแล้ว แต่จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาล ศาลออกหมายจับกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนจำเลยที่ ๕ เกิน ๓ เดือน แต่ไม่สามารถจับได้ จึงพิจารณาคดีโดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยที่ ๕ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ และจำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันพิจารณาค้างครั้งแรก ถือว่าจำเลยที่ ๕ ให้การปฏิเสธ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓ วรรคสาม

พิเคราะห์พยานหลักฐานที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้สอบสวนเพิ่มเติมประกอบรายงานการไต่สวนของโจทก์แล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า ขณะเกิดเหตุ จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร เป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ จำเลยที่ ๕ เป็นคู่สัญญาผู้ขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ให้กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ โดยจำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต่อจากนายสมัคร สุนทรเวช จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ มีฐานะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ และจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ ที่ ๖ และนายสมัคร มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๖ กรุงเทพมหานครได้จัดตั้งสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้น รวมทั้งสถานีดับเพลิงจำนวน ๗๘ สถานี เพื่อบริการภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยที่จะถ่ายโอนมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามนโยบายรัฐบาล ต่อมาวันที่ ๑ พฤศจิกายน

๒๕๔๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออณาการกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยให้แก่กรุงเทพมหานคร วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ กรุงเทพมหานครตามที่ กระทรวงมหาดไทยเสนอ โดยมีหลักการสำคัญว่า วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะต่าง ๆ ให้นำเข้า เฉพาะส่วนที่จำเป็นและที่ไม่มีหรือที่ไม่สามารถผลิตได้เองในประเทศเท่านั้น และให้กระทรวงพาณิชย์ รับไปดำเนินการเกี่ยวกับการทำการค้าต่างตอบแทน (Counter Trade) กับรัฐบาลสาธารณรัฐ ออสเตรเลีย ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๒ วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๕ ได้มีใบเสนอราคา (OFFER NO.๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) สำหรับสินค้ารถและเรือดับเพลิงจำนวน ๑๘ รายการ แยกเป็น รถดับเพลิงและรถอื่นที่ใช้ในการดับเพลิงรวม ๓๑๕ คัน และเรือดับเพลิงอีก ๑๕ ลำ อุปกรณ์บรรเทา สาธารณภัย อาคารฝึกอบรมและอุปกรณ์การฝึกอบรม เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕๖,๙๕๓,๒๐๓ ยูโร ตาม เอกสารหมายเลข จ.๓๕ จำเลยที่ ๑ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีหนังสือถึงเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีทราบรายงานผลการดำเนินการตามที่กรุงเทพมหานครเสนอ โดยมีรายการสินค้าที่ต้องจัดหา ๑๕ รายการ เป็นยานพาหนะดับเพลิงจำนวน ๓๑๕ คัน เรือดับเพลิง จำนวน ๓๐ ลำ ในวงเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทยประมาณ ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท คณะรัฐมนตรีได้รับทราบรายงานผลการดำเนินการดังกล่าว หลังจากนั้นนายสมัคร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่ม ประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร มีจำเลยที่ ๔ เป็นประธาน ให้มีอำนาจหน้าที่บริหารโครงการให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี และดำเนินการตาม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และให้มีหน้าที่เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัด จ้างตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๘ อีกหน้าที่หนึ่ง จำเลยที่ ๔ ทำบันทึก เสนอนายสมัครโดยแนบร่างข้อตกลงของความเข้าใจ (Agreement of Understanding - A.O.U.) ที่

ได้รับจากทูตพาณิชย์สาธารณรัฐออสเตรียเมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ตามเอกสารหมายเลข จ.๒๙ คณะกรรมการบริหารโครงการฯ ได้พิจารณาร่าง A.O.U. ดังกล่าวแล้ว ต่อมาวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ลงนามใน A.O.U. ร่วมกับเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๖ การจัดซื้อครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัยในโครงการดังกล่าว จำเลยที่ ๔ ได้ขอยกเว้นไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ และได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ กรุงเทพมหานคร ให้ไม่ต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติ ฯ เฉพาะในกรณีที่ต้องดำเนินการตาม A.O.U. นอกจากนี้จำเลยที่ ๔ ยังขอความเห็นชอบดำเนินการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ขออนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ขออนุมัติเปิด L/C และขออนุมัติยกเว้นการปฏิบัติตามมติคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ครั้งที่ ๒๘/๒๕๔๓ ที่กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีพิเศษที่วงเงินเกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต้องรายงานเพื่อขอรับความเห็นชอบจากคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครก่อน ปรากฏว่านายสมัครได้เห็นชอบและอนุมัติตามที่จำเลยที่ ๔ เสนอ ต่อมาจำเลยที่ ๔ ในฐานะประธานกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษได้ต่อรองราคากับจำเลยที่ ๕ แต่จำเลยที่ ๕ แฉ่งยืนยันราคาเดิม แต่เสนอเงื่อนไขเพิ่มเติมในรูปอุปกรณ์อะไหล่ และอุปกรณ์เครื่องมือมูลค่า ๓๐๐,๐๐๐ ยูโร กับการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ รวมทั้งการรับรองคณะผู้ตรวจจรรยาบรรณแล้ว จำเลยที่ ๔ รายงานขออนุมัติให้ทำข้อตกลงซื้อขายกับจำเลยที่ ๕ และแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ จึงมีการจัดทำข้อตกลงซื้อขายขึ้นระหว่างกรุงเทพมหานคร โดยนายสมัคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กับผู้แทนของจำเลยที่ ๕ เป็นเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทยประมาณ ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท ตามเอกสารหมายเลข จ.๖๓ ส่วนการทำการค้าต่างตอบแทนนั้น วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๕ ได้ลงนามในสัญญาการซื้อขายตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศโดยนายราเชนทร์ พจนสุนทร อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ ตามสัญญาการซื้อขายตอบแทน (Counter Purchase Agreement) เลขที่ DFT ๓๘/๒๕๔๗ เอกสารหมายเลข จ.๗๔ จำเลยที่ ๕ จำงบริษัทซี.พี.

เมอร์แซนไดซิง จำกัด (CPM) ให้เป็นผู้ดำเนินการตามข้อตกลงการซื้อต่างตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศแทน สินค้าจะถูกส่งออกไปยังประเทศใดก็ได้ยกเว้นประเทศต้องห้าม กำหนดเริ่มซื้อสินค้าไทยนับแต่วันที่สัญญาการซื้อต่างตอบแทนมีผลบังคับ และจะซื้อให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จกรมการค้าต่างประเทศจะยึดหลักประกันร้อยละ ๕ ที่บริษัท CPM นำมาวางเป็นหลักประกันต่อกรมการค้าต่างประเทศ โดยบริษัท CPM นำยอดส่งออกไก่ต้มสุกมาตัดยอดเป็นมูลค่าการทำการค้าต่างตอบแทน กรุงเทพมหานครได้ดำเนินการขอเปิด L/C และชำระเงินให้แก่จำเลยที่ ๕ ตามข้อตกลงซื้อขายรถและเรือดัดเพลิง จำนวน ๙ จวด รวมเป็นเงิน ๖,๒๔๔,๙๑๔,๕๐๒.๕๓ บาท โจทก์มีมติว่าการกระทำของจำเลยทั้งหกและนายสมัครมีมูลความผิดทางอาญา ให้ส่งรายงาน เอกสาร และความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดี แต่อัยการสูงสุดมีความเห็นว่าเรื่องที่ส่งไปยังมีข้อไม่สมบูรณ์ และมีหนังสือแจ้งโจทก์ทราบ ต่อมามีการตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ แต่ปรากฏว่าคณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ โจทก์จึงยื่นฟ้องเองเป็นคดีนี้ ต่อมาวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ ศาลฎีกาแผนกคดีแพ่งคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาคดีนี้ นอกจากนี้โจทก์มีคำวินิจฉัยว่า การลงนามในข้อตกลงความเข้าใจ (A.O.U.) ในคดีนี้ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ ถือว่าเป็นการอนุมัติหรืออนุญาตให้สิทธิประโยชน์แก่บุคคลใดไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ โจทก์จึงส่งเรื่องให้กรุงเทพมหานครดำเนินการเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ยกเลิกหรือเพิกถอนสิทธิเกี่ยวกับการตกลงซื้อขายรถและเรือดัดเพลิง ตามมาตรา ๙๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ จากนั้นกรุงเทพมหานครส่งเรื่องขอให้สำนักงานอัยการสูงสุดยื่นฟ้องคดีต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง สำนักงานอัยการสูงสุดมีข้อสังเกตว่าจำเลยที่ ๕ สามารถอ้างข้อสัญญาซื้อขาย ข้อ ๑๓ ร้องขอต่อศาลให้นำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการได้ ต่อมา

กรุงเทพมหานครได้ทำสัญญาจ้างบริษัทกลุ่มนักกฎหมายและที่ปรึกษา จำกัด เพื่อดำเนินคดีในชั้น
อนุญาโตตุลาการ ณ ศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) กรุงเจนีวา
สมาพันธรัฐสวิส เป็นคดีอนุญาโตตุลาการเลขที่ 16768/FM/MHM/EMMT (C-18930/MHM/EMT)
ต่อมาคณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) มีคำชี้ขาดสิ้นสุด (The Final
Award) ฉบับลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ ใจความสรุปว่า ให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายรถดับเพลิงพร้อม
อุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ฉบับลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงทั้งหมดใน
สินค้านี้ตกเป็นของกรุงเทพมหานคร มีผลเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๗ ให้สไตเออร์ (จำเลยที่
๕) ชำระเงินคืน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท) แก่กรุงเทพมหานคร เป็นค่า
ส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซม ให้กรุงเทพมหานครจ่ายเงินแก่
จำเลยที่ ๕ เป็นค่าใช้จ่ายทางคดี จำนวน ๑,๒๐๐ สวิสฟรังก์ (๔๓,๗๑๖ บาท) จำนวน ๑,๙๕๕.๙๕
ปอนด์สเตอร์ลิง (๑๐๓,๔๐๖.๑๙ บาท) ตามเอกสารหมายเลข จ.๕๒๗ และคำชี้ขาดบางส่วนในส่วนที่ ๔
อนุญาโตตุลาการยังให้กรุงเทพมหานครชำระเงินจำนวน ๒,๑๐๕,๔๗๒.๔๐ เหรียญสหรัฐ
(๗๑,๓๗๕,๕๑๔.๓๖ บาท) ให้แก่จำเลยที่ ๕ เป็นค่าชดเชยค่าใช้จ่ายทางคดี และรวมชำระค่าใช้จ่าย
ของอนุญาโตตุลาการ ตามเอกสารหมายเลข จ.๕๓๑ กรุงเทพมหานครได้รับเงินคืนจากจำเลยที่ ๕ เป็น
ค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซม จำนวน ๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐
บาท ตามเอกสารหมายเลข จ.๕๓๘ สำหรับคดีที่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ
กลางปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้ถอนฟ้องแล้ว

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยมีว่า จำเลยที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ในการวินิจฉัย
ปัญหานี้เห็นสมควรวินิจฉัยก่อนว่า การดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์
บรรเทาสาธารณภัยตามฟ้อง เป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐโดยสาธารณรัฐออสเตรเลียให้ความ

ช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ จริงหรือไม่ พยานหลักฐานจากการไต่สวนได้ความว่า ที่มาของโครงการจัดซื้อรถและเรือดັบเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครในคดีนี้เริ่มจากข้อเสนอของ ดร.เฮอเบิร์ต ทรักเซล (Dr.Herbert Traxl) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย ฉบับลงวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๔๖ ที่มีถึงนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เสนอโครงการขายรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยให้ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐออสเตรีย กับข้อเสนอให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้ โดยยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ พร้อมใบเสนอราคา (OFFER NO. ๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) ของจำเลยที่ ๕ สำหรับสินค้ารถและเรือดັบเพลิงจำนวน ๑๘ รายการ แยกเป็นรถดับเพลิงและรถอื่นที่ใช้ในการดับเพลิงรวม ๓๑๕ คัน และเรือดັบเพลิงอีก ๑๕ ลำ อุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย อาคารฝึกอบรมและอุปกรณ์การฝึกอบรม เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕๖,๙๕๓,๒๐๓ ยูโร ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๕ หลังจากนั้นวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการถ่ายโอนภารกิจป้องกันและระงับอัคคีภัยให้แก่กรุงเทพมหานครตามมติคณะรัฐมนตรี ต่อมากรุงเทพมหานครดำเนินการเสนอขอพัฒนาโครงการระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยขอจัดซื้อรถดับเพลิงรวม ๓๑๕ คัน กับเรือดັบเพลิงอีก ๓๐ ลำ พร้อมครุภัณฑ์อื่นตลอดจนการก่อสร้างอาคารฝึกอบรมและอุปกรณ์การฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ดับเพลิง โดยตัดรายการจัดซื้อครุภัณฑ์คงเหลือ ๑๕ รายการ มูลค่า ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ซึ่งขณะที่มีการเสนอโครงการจัดซื้อดังกล่าวยังไม่ได้มีการสำรวจตรวจสอบว่ากรุงเทพมหานครมีความจำเป็นจะต้องใช้รถและเรือดັบเพลิงรวมถึงอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยมากน้อยเพียงใด ทั้งการถ่ายโอนภารกิจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติไปยังกรุงเทพมหานครตามมติคณะรัฐมนตรีนั้นก็เป็นการโอนวัสดุอุปกรณ์และยานพาหนะไปด้วย ประกอบกับกระทรวงการคลังและสำนักงบประมาณได้เสนอ

ความเห็นให้กรุงเทพมหานครจำเป็นต้องฝึกฝนบุคลากรทดแทนให้เพียงพอ และเตรียมความพร้อมของ อาคารสถานที่ให้เหมาะสมก่อน เพื่อป้องกันปัญหาให้ระดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ทรุดโทรมอย่างรวดเร็ว พฤติการณ์จึงบ่งชี้ว่าเป็นโครงการจัดซื้อที่จัดทำขึ้นตามจำนวนและราคา ที่ จำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นฝ่ายผู้เสนอขาย โดยดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับใบเสนอราคา (OFFER NO.๘๗๐/ ๐๔/๐๓/๕๘) ของจำเลยที่ ๕ หาใช่เป็นความจำเป็นและความต้องการของกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นฝ่าย ผู้ซื้ออย่างแท้จริง ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการจัดซื้อดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ จากนั้นได้มีการจัดทำข้อตกลงของความเข้าใจหรือ A.O.U. (Agreement of Understanding - A.O.U.) และข้อตกลงซื้อขาย (Purchase/Sale Agreement) ขึ้นตามเอกสารหมายเลข จ.๓๖ และ จ.๖๓ ซึ่งแม้ A.O.U. จะลงนามโดยดร.เฮอเบิร์ต ทรักเซล (Dr.Herbert Traxl) เอกอัครราชทูต สาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย แต่ลำพัง A.O.U. เป็นเรื่องที่คู่กรณีมีความคาดหวังจะ มีการปฏิบัติตามความเข้าใจร่วมกันนั้นต่อไปโดยยังมิได้มีผลผูกพันเป็นสัญญา ส่วนข้อตกลงซื้อขายก็ เป็นเพียงการซื้อขายระหว่างกรุงเทพมหานครกับจำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นบริษัทเอกชน โดยบุคคลที่ลงนาม ฝ่ายผู้ขายในสัญญาซื้อขายคือผู้แทนจำเลยที่ ๕ หาใช่เป็นการลงนามโดยตัวแทนผู้มีอำนาจของรัฐบาล สาธารณรัฐออสเตรียโดยตรง ดังนั้น A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายดังกล่าวจึงไม่ใช่หลักฐานแสดงว่า รัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรียได้ยอมเข้าผูกพันเป็นคู่สัญญาด้วย และข้อนี้รองศาสตราจารย์ อัจฉราพรรณ จรัสวัฒน์ ที่ปรึกษาด้านวิชาการของจำเลยที่ ๒ เบิกความว่า ได้มีการนำทูตสาธารณรัฐ ออสเตรียมาเสนอราคา แต่ไม่แน่ว่ารัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรียจะทราบเรื่องนี้หรือไม่เพราะ กระบวนการของทูตค่อนข้างเร่งด่วนมาก ข้อเท็จจริงจึงเห็นได้ว่าเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐ ออสเตรียประจำประเทศไทยและทูตพาณิชย์สาธารณรัฐออสเตรียเพียงแต่ทำหน้าที่ช่วย ประสานงานและจัดให้มีการเจรจาทำสัญญาซื้อขายกันเองต่อไปเท่านั้น นอกจากนี้โดยปกติ A.O.U. คงเป็นเพียงกรอบของความตกลงตามหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ เอกสารหมายเลข จ.๓๖ แต่เมื่อ

พิจารณา A.O.U. ดังกล่าวแล้วปรากฏว่าได้กำหนดพันธกรณีที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่ที่ต้องผูกพันในการทำการซื้อขายต่อกัน โดยระบุตัวคู่สัญญาที่จะทำข้อตกลงซื้อขายกันไว้เป็นการล่วงหน้า คือ รัฐบาลไทยโดยกรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ต้องซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ รวมถึงการกำหนดจำนวนเงินที่ต้องชำระในการซื้อขายตามที่จำเลยที่ ๕ เคยเสนอราคา และรัฐบาลไทยต้องเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ชนิดเพิกถอนไม่ได้ให้ผู้ขายเป็นเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ภายใน ๓๐ วัน หลังจากการลงนามในสัญญาซื้อขาย จึงเห็นได้ว่า A.O.U. ดังกล่าวกำหนดขึ้นเพื่อจะผูกมัดการขายสินค้า คุณลักษณะสินค้า ผู้ขายสินค้า และเงื่อนไขต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ โดยตรง แสดงให้เห็นว่าเป็นการอาศัย A.O.U. ดังกล่าวเพื่อให้มีผลผูกมัดให้มีผู้เสนอราคารายเดียวคือ จำเลยที่ ๕ สำหรับข้อเสนอว่า สาธารณรัฐออสเตรียเสนอให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ นั้น ก็ไม่ปรากฏอยู่ใน A.O.U. อันจะแสดงว่าสาธารณรัฐออสเตรียได้รับรู้และเข้ามาผูกพันตามเงื่อนไขดังกล่าว ข้อเท็จจริงกลับปรากฏว่า การซื้อขายตาม A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายทั้งสองฉบับนั้น ฝ่ายผู้ขายคิดดอกเบี้ยจากคู่สัญญาฝ่ายไทยไว้แล้วล่วงหน้าในอัตราร้อยละ ๓.๕ ต่อปี สำหรับการผ่อนชำระรวม ๙ งวด เป็นเงิน ๑๐,๔๗๒,๐๐๔.๒๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทย ๕๒๓,๖๕๐,๒๑๐ บาท โดยกรุงเทพมหานครมีภาระต้องชำระค่าสินค้าตามข้อตกลงแก่จำเลยที่ ๕ จำนวน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทย ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท ในสัดส่วนที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลร้อยละ ๖๐ และในส่วนของงบประมาณของกรุงเทพมหานครร้อยละ ๔๐ จึงเห็นได้ชัดแจ้งว่าไม่มีแหล่งเงินทุนที่รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียจัดหาให้ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียมิได้ให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยในส่วนของเงินทุนตามที่มีการกล่าวอ้างแต่อย่างใด ส่วนข้อเสนอที่มีการอ้างว่าสาธารณรัฐออสเตรียจะรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ นั้น หากเป็นข้อเสนอจากรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียจริง ย่อมเป็นที่เข้าใจกันว่าสาธารณรัฐออสเตรียจะต้องซื้อสินค้าจากประเทศไทยเป็นการ

ตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ แต่ข้อเท็จจริงได้ความจากพันตำรวจโทมนตรี บุญโยธิน พนักงานสอบสวน กรมสอบสวนคดีพิเศษ ยืนยันว่า การซื้อตอบแทนตามข้อตกลงการค้าต่างตอบแทนที่จำเลยที่ ๕ ทำกับกรมการค้าต่างประเทศมีลักษณะเป็นเพียงการซื้อขาย (ใบกำกับสินค้า) ที่บริษัทซี.พี. เมอร์แกนไดซิง จำกัด (CPM) ส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญาเท่านั้น โดยนายพรศิลป์ พชรินทร์ตะนกุล พยานโจทก์ซึ่งดำรงตำแหน่งรองกรรมการผู้จัดการบริษัท CPM เบิกความรับว่า บริษัท CPM ทำข้อตกลงว่าด้วยการบริการการซื้อขายต่างตอบแทนกับจำเลยที่ ๕ โดยจำเลยที่ ๕ จ่ายค่าตอบแทนให้แก่บริษัท CPM ในอัตราร้อยละ ๒.๒ ของมูลค่าสินค้าตามสัญญาการซื้อขายตอบแทน บริษัท เป็นผู้หาลูกค้าเอง รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียและจำเลยที่ ๕ ไม่เคยหาลูกค้าให้ สินค้าที่ส่งออกไปคือไก่ต้มสุก โดยไม่ได้ส่งออกไปประเทศสาธารณรัฐออสเตรเลีย แต่ส่งไปประเทศอื่นในแถบยุโรปและประเทศญี่ปุ่น ซึ่งบริษัท CPM เคยส่งไปอยู่แล้ว รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียจึงไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับทางบริษัท CPM ในการทำสัญญาซื้อขายตอบแทนนี้แต่อย่างใด การส่งออกเป็นคำสั่งซื้อจากลูกค้าเดิม แต่ได้มีการเพิ่มปริมาณให้มากขึ้น ซึ่งตัวเลขส่งออกจะใช้ตัดยอดบัญชีตามสัญญากับกรมการค้าต่างประเทศโดยใช้วันส่งออกเป็นเกณฑ์ ยอดที่ส่งออกที่นำมาตัดบัญชีไม่อาจแยกได้ว่าส่วนใดเป็นการส่งออกตามปกติ และส่วนใดเป็นผลที่เกิดจากการทำการค้าต่างตอบแทนตามสัญญา ดังนี้ แสดงให้เห็นว่า บริษัท CPM เพียงแต่ใช้มูลค่าสินค้าส่งออกตามปกติอยู่แล้วของตนมาตัดยอดตามสัญญาการค้าต่างตอบแทนเอกสารหมายเลข จ.๗๔ เท่ากับว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียหรือจำเลยที่ ๕ ไม่ได้เข้ามามีส่วนในการดำเนินการซื้อสินค้าไทยโดยตรง และไม่ได้ค้ำประกันว่าจะได้มีการส่งออกเพิ่มขึ้นจากปกติหรือลดการขาดดุลการค้าจากการซื้อสินค้าในคดีนี้ จำเลยที่ ๕ เองก็เคยมีหนังสือถึงจำเลยที่ ๖ แจ้งว่า ข้อตกลงของความเข้าใจ A.O.U. และข้อตกลงซื้อขาย ไม่มีพันธะกรณีในการซื้อตอบแทนแต่อย่างใด ตามเอกสาร แฟ้มที่ ๑๐ หน้า ๑๔,๗๘๑ ถึง ๑๔,๗๘๒ ส่วนข้อที่ทางได้ส่วนได้ความว่า การค้าต่างตอบแทนได้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องแนวทางปฏิบัติ

เกี่ยวกับการดำเนินการการค้าต่างตอบแทน พ.ศ.๒๕๔๗ ซึ่งตามประกาศฉบับดังกล่าว ข้อ ๗ เปิดช่องให้จำเลยที่ ๕ สามารถมอบหมายบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในเครือหรือบริษัทการค้าระหว่างประเทศดำเนินการแทนเกี่ยวกับการการค้าต่างตอบแทนทั้งหมดหรือบางส่วนได้ โดยกรณีที่ผู้ขายไม่สามารถซื้อสินค้าจากประเทศไทยได้ ผู้ขายสามารถมอบหมายให้บริษัทการค้าระหว่างประเทศอื่นดำเนินการซื้อสินค้าแทนก็ได้ นั้น หากรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียตกลงรับพันธะการค้าต่างตอบแทนจริง กรณีก็ไม่น่าจะดำเนินการโดยใช้วิธีการซื้อบิลของบริษัท CPM ที่ส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญา เพราะเป็นการเห็นได้ชัดแจ้งว่าไม่สอดคล้องกับหลักการของการการค้าต่างตอบแทนที่แท้จริง โดยเฉพาะวิธีการซื้อบิลของบริษัทที่ส่งออกอยู่แล้วมาตัดยอดนั้น ถ้าฟังจำเลยที่ ๕ สามารถดำเนินการได้เอง เพราะจำเลยที่ ๕ เพียงแต่เสียค่าธรรมเนียมบริการเป็นค่าจ้างให้แก่บริษัท CPM เท่านั้น กรณีจึงอยู่ในวิสัยที่จำเลยที่ ๕ จะแอบอ้างดำเนินการไปโดยรัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรเลียไม่ได้เกี่ยวข้องด้วยได้ ดังนั้น ข้ออ้างเรื่องการการค้าต่างตอบแทนจึงรับฟังได้เพียงว่าเป็นการหาเหตุอ้างเพื่อให้เข้าใจว่าเป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐเพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีมติโครงการจัดซื้อรวมทั้งมีการนำไปใช้อ้างว่าราคาซื้อขายในกรณีนี้มีเงื่อนไขการค้าต่างตอบแทนด้วยจึงไม่อาจนำไปเปรียบเทียบราคากับผู้ขายรายอื่นได้ พยานหลักฐานตามการไต่สวนจึงมีน้ำหนักและเหตุผลรับฟังได้ว่าการดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดัดเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยตามฟ้อง ความจริงแล้วไม่ใช่เป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐที่สาธารณรัฐออสเตรเลียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ตามที่มีการพยายามกล่าวอ้าง

ปัญหาต่อไปว่า จำเลยที่ ๕ เสนอขายสินค้าน้ำมันและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงในราคาที่สูงเกินความเป็นจริงหรือไม่ ในข้อนี้ได้ความจากพันตำรวจโทมนตรี บุญโยธิน พยานโจทก์เบิกความว่า สินค้าน้ำมันและเรือดัดเพลิงที่มีคุณลักษณะของสินค้าใกล้เคียงหรือสูงกว่าที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อ มีผู้ผลิตและจำหน่ายในประเทศหลายราย จึงสามารถสอบราคาหรือ

เปรียบเทียบราคาจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรายอื่นได้ ซึ่งจากการเปรียบเทียบราคาในการจัดซื้อ
รถดับเพลิงของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กับการจัดซื้อของกรุงเทพมหานครในคดีนี้
ตามเอกสารหมายเลข ๙๔ หน้า ๑๕๒๔ ถึง ๑๕๓๔ พบว่าการจัดซื้อในโครงการนี้มีราคาสูงกว่าสินค้า
ชนิดเดียวกันที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดซื้อเป็นอย่างมาก กล่าวคือ รายการที่ ๑
รถดับเพลิงมีราคาต่างกันคันละ ๒,๑๕๔,๐๕๐ บาท รายการที่ ๒ โครงประธานและเครื่องยนต์
แพงกว่าราคาคันละ ๑๗,๑๔๓,๒๐๐ บาท รถดับเพลิงเคมีคือ รถฉีดโฟมที่กรุงเทพมหานครซื้อในราคา
คันละ ๗๒ ล้านบาท นั้นต่างประเทศราคาประมาณ ๑๕ ล้านบาท นอกจากนั้นจากการเปรียบเทียบ
กับกรมตำรวจก็ปรากฏว่า กรุงเทพมหานครจัดซื้อรถดับเพลิงพร้อมบันไดแพงกว่าถึงร้อยละ ๖๐.๖
รถดับเพลิงบรรทุกน้ำแพงกว่าถึงร้อยละ ๑๓๐.๗ เรือดับเพลิงแพงกว่าถึงร้อยละ ๓๖ และเรือดับเพลิง
จำเลยที่ ๕ ได้ประโยชน์เป็นเงินลำละ ๑๑,๑๖๒,๑๐๐ บาท รวม ๓๐ ลำ เป็นเงิน ๓๓๔,๕๒๓,๐๐๐
บาท ตามเอกสารหมายเลข ๙๔ นอกจากนั้นยังปรากฏว่า เมื่อเปรียบเทียบราคาสินค้าตามเอกสารเสนอ
ราคา (Commercial Proposal) ของบริษัท Iturri S.A. ที่เสนอผ่านสถานเอกอัครราชทูตสเปน
ประจำประเทศไทยมายังจำเลยที่ ๖ เอกสารหมายเลข ๑๙๑ แล้ว สินค้ามีคุณลักษณะเฉพาะ
เช่นเดียวกันกับสินค้าที่จัดซื้อในโครงการนี้ และมีเงื่อนไขปลอดการชำระ ๒๔ เดือน รวมทั้งการผ่อน
ชำระเป็นเวลา ๕ ปี โดยยอมรับเงื่อนไขการซื้อตอบแทนเช่นเดียวกัน ราคาสินค้าที่จัดซื้อจาก
จำเลยที่ ๕ สูงกว่าทั้ง ๑๕ รายการ คิดเป็นเงิน ๑,๘๖๙,๒๓๕,๙๕๐ บาท ตามตารางเปรียบเทียบราคา
เอกสารหมายเลข ๑๙๑ ยิ่งกว่านั้น จากการประเมินต้นทุนของสินค้าที่จัดซื้อในโครงการแล้ว
ผลประโยชน์ที่จำเลยที่ ๕ ได้รับเป็นเงิน ๒,๑๙๒.๒ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน
สูงถึงร้อยละ ๔๘.๗๗ ซึ่งต่อมากะบวนการระงับข้อพิพาทโดยทางอนุญาโตตุลาการก็ได้มีคำชี้ขาด
กำหนดจำนวนมูลค่ายุติธรรมของอุปกรณ์ที่สไตเออร์ (จำเลยที่ ๕) ส่งมอบให้ประเทศไทยในปี ๒๕๔๙
และ ๒๕๕๐ ซึ่งจะนำไปใช้คำนวณจำนวนที่สไตเออร์ (จำเลยที่ ๕) จะต้องคืนให้แก่กรุงเทพมหานคร

คือ ส่วนต่างระหว่าง ๑๑๔,๘๔๒,๑๖๐ ยูโร และมูลค่าราคาซื้อขายเดิม ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ทำให้เกิดจำนวนที่จะต้องชำระให้กรุงเทพมหานครเป็นเงิน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท) คำชี้ขาดดังกล่าวก็เป็นการชี้ขาดว่าจำเลยที่ ๕ ได้เสนอราคาเป็นจำนวนที่สูงเกินกว่ามาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมไปมากเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ประกอบกับจำเลยที่ ๕ มิได้เข้ามาต่อสู้คดีเพื่ออ้างพยานหลักฐานให้เห็นเป็นอย่างอื่น พยานหลักฐานที่ได้ความจากการไต่สวนจึงมีน้ำหนักรับฟังได้ว่า ราคารถและเรือพร้อมอุปกรณ์การดับเพลิงที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ มีราคาสูงเกินความเป็นจริง ซึ่งการเสนอราคาดังกล่าวเป็นไปตามความประสงค์ของจำเลยที่ ๕ ตามใบเสนอราคา (OFFER NO. ๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) เอกสารหมาย จ.๕ ที่เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทยเสนอต่อนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา ในครั้งแรก จำเลยที่ ๕ เป็นผู้ประกอบการค้าสินค้าประเภทนี้มานาน ทั้งจำเลยที่ ๕ ได้ยินยอมให้คณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส มีคำชี้ขาดสิ้นสุดเพื่อกำหนดมูลค่ายุติธรรมของสินค้าที่ขายในคดีนี้และให้จำเลยที่ ๕ ชำระเงินส่วนต่างคืนแก่กรุงเทพมหานคร แสดงว่าจำเลยที่ ๕ รู้อยู่แล้วว่าได้เสนอขายสินค้านรถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงในราคาที่สูงเกินความเป็นจริง

ปัญหาต่อไปว่า จำเลยที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ เห็นว่า จำเลยที่ ๕ ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการจัดซื้อรถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงตั้งแต่แรก โดยจำเลยที่ ๕ ได้ยื่นใบเสนอราคาที่ระบุรายการและจำนวนสินค้าจนนำไปสู่การแอบอ้างข้อเสนอให้ใช้วิธีดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ ซึ่งมีการดำเนินการต่อมาตามลำดับจนมีการลงนามใน A.O.U. โดยเฉพาะเนื้อหา A.O.U. มีลักษณะเป็นการผูกมัดการขายสินค้า คุณลักษณะสินค้า ผู้ขายสินค้า และเงื่อนไขต่าง ๆ ตามใบเสนอราคาของจำเลยที่ ๕ อีกทั้งยังปรากฏว่า A.O.U. ได้กำหนดตัวคู่สัญญาล่วงหน้าเป็นจำเลย

ที่ ๕ อันเป็นประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ โดยตรง ซึ่งผิดปกติของกรอบความตกลงเบื้องต้น ต่อมาได้มีการอาศัยอ้าง A.O.U. ไปใช้ในขั้นตอนดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้มีผลผูกมัดให้ต้องจัดซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ โดยอ้างว่าจำเป็นต้องใช้การจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ไม่อาจใช้การประกวดราคาให้ผู้ขายรายอื่นเข้าเสนอราคาได้ จึงมีการยกเว้นการปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ อันเป็นผลให้ผู้เสนอราคาขายเดียวคือจำเลยที่ ๕ เท่านั้น ดังเช่นที่นายปราโมทย์ นาศีลธิตย์ กรรมการผู้จัดการบริษัทเทพยนต์ แอโรโมทีฟ อินดัสตรีส์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ทำหน้าดูแลการซ่อมบำรุงรักษาสินค้าของจำเลยที่ ๕ เบิกความกล่าวอ้างว่า จำเลยที่ ๕ ไม่ได้แข่งขันราคากับบริษัทอื่น เพราะการจัดซื้อระดับเพลิงของกรุงเทพมหานครมีเงื่อนไขว่าเป็นการดำเนินการระหว่างรัฐต่อรัฐ แต่พยานหลักฐานตามการไต่สวนได้ความว่า ความจริงแล้วการดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยครั้งนี้ไม่ใช่เป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐที่สาธารณรัฐออสเตรเลียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ตามที่มีการพยายามกล่าวอ้าง อีกทั้งรถเรือดับเพลิงที่จัดซื้อในคดีนี้ก็ไม่ปรากฏว่ามีคุณลักษณะและประสิทธิภาพที่เหมาะสมแก่การใช้สอยที่แตกต่างไปจากแหล่งผลิตอื่น จึงไม่ใช่สินค้าพิเศษที่จะต้องจัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ แต่เพียงรายเดียว ทั้งก็ไม่ใช่สินค้าพัสดุที่จะต้องจัดซื้อจากต่างประเทศอันจะเป็นเหตุให้ต้องจัดซื้อโดยวิธีพิเศษแต่อย่างใด แต่สามารถจัดซื้อได้ด้วยวิธีการปกติตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุได้ เมื่อจำเลยที่ ๕ รู้อยู่แล้วว่าราคาเสนอขายสินค้านี้แพงและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงนั้นสูงเกินความเป็นจริง ซึ่งหากปล่อยให้มีการแข่งขันกันอย่างเป็นธรรมโดยวิธีการประกวดราคา หรือมีการสอบราคาหรือหาค่าเปรียบเทียบตามขั้นตอนการจัดซื้อตามวิธีการปกติ ก็ย่อมเป็นไปได้ยากที่จำเลยที่ ๕ จะสามารถทำสัญญาขายสินค้าแก่กรุงเทพมหานครในราคาสูงเกินจริงเช่นนั้นจนสำเร็จได้ ข้อนี้จึงเป็นมูลเหตุนำไปสู่การวางแผนดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยโดยแอบอ้างว่าเป็นดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐโดยสาธารณรัฐ

ออสเตรเลียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธการการค้าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ทั้งที่ไม่มีอยู่จริง ประกอบกับจำเลยที่ ๕ ยังได้มอบให้นายมาริโอ มินาร์ เป็นผู้แทนจำเลยที่ ๕ ลงนามในสัญญาการซื้อขายตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศ ตามเอกสารหมายเลข จ.๖๓ โดยมีเพียงนายทอร์สเทน ไอซิงเกริช อุปทูต รักษาการแทนฯ สถานเอกอัครราชทูตออสเตรเลีย กรุงเทพฯ ร่วมลงชื่อในฐานะพยาน ซึ่งไม่ปรากฏว่าได้รับมอบอำนาจจากสาธารณรัฐออสเตรเลียในการรับรู้ข้อตกลงฉบับนี้ และต่อมาจำเลยที่ ๕ ใช้วิธีการซื้อบิลที่บริษัทในประเทศไทยส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญา โดยรัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรียมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามหลักการการค้าต่างตอบแทนอย่างแท้จริง พฤติการณ์จึงแสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๕ ได้เข้ามาเกี่ยวข้องการกระบวนการจัดซื้อในส่วนสาระสำคัญในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การยื่นเสนอราคาการจัดทำ A.O.U. การทำสัญญาซื้อขาย ตลอดจนการค้าต่างตอบแทน โดยรัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรียมิได้เข้ามาผูกพันเป็นคู่สัญญาด้วย นอกจากนั้น หากจำเลยที่ ๕ มิได้คบคิดวางแผนกับจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ กับพวก มาก่อน ย่อมไม่มีทางที่จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ กับพวก จะได้รับผลประโยชน์อันใดจากการดำเนินการซับซ้อนหลายขั้นตอนจนสำเร็จตามความประสงค์ของจำเลยที่ ๕ ในขณะที่จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ กับพวก ต้องเสี่ยงต่อความรับผิดชอบทางอาญาในข้อหาร้ายแรงเช่นนี้ พยานหลักฐานจากการไต่สวนรับฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่า การจัดซื้อที่เกิดขึ้นเป็นการตกลงร่วมกันระหว่างจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ กับพวก มาแต่แรกที่จะซื้อสินค้าดังกล่าวจากจำเลยที่ ๕ โดยมีพฤติการณ์เป็นการแบ่งหน้าที่กันทำคือ ร่วมกันเสนอโครงการ และใช้ A.O.U. เป็นตัวกำหนดราคาสินค้าและผู้ขายไว้ล่วงหน้า จากนั้นได้อ้าง A.O.U. นำไปสู่การลงนามในสัญญาซื้อขายโดยไม่มีการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรม อันสมประโยชน์ตามเป้าหมายที่จำเลยที่ ๒ ที่ ๔ และที่ ๕ กับพวก วางไว้ ส่วนข้อเสนอให้ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐและรับพันธการการค้าต่างตอบแทนนั้น เป็นเพียงข้ออ้างและวิธีการดำเนินการเพื่อเอื้ออำนวยให้จำเลยที่ ๕ สามารถเข้าเป็นผู้มีสิทธิเข้าทำสัญญากับ

กรุงเทพมหานครได้แต่เพียงรายเดียว อันเป็นการปิดโอกาสผู้ประกอบการรายอื่น อาทิเช่น บริษัท Iturri S.A. ที่เสนอราคาผ่านสถานเอกอัครราชทูตสเปนประจำประเทศไทยมายังจำเลยที่ ๒ ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๙๑ เมื่อการกระทำของจำเลยที่ ๒ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ ส่วนการกระทำของที่ ๔ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฉบับลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ และพวกที่ถูกกล่าวหาว่าร่วมกระทำความผิดคือนายสมักร สุนทรเวช ซึ่งมีได้ถูกฟ้องเพราะถึงแก่สัจธรรมก่อนโจทก์ฟ้องคดีนี้ ดังนี้ จำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นเอกชนที่ร่วมกระทำความผิดด้วยจึงต้องรับผิดชอบเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของเจ้าพนักงานดังกล่าว และเมื่อการกระทำของจำเลยที่ ๕ กับพวกเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการเสนอราคาอย่างเป็นธรรมตามที่โจทก์บรรยายฟ้อง จำเลยที่ ๕ ย่อมมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ ด้วย แม้จำเลยที่ ๕ ได้ส่งมอบสินค้าตามสัญญาซื้อขาย และนางสาวชนิษฐา นิลรัตน์ พยานโจทก์เบิกความว่า กรุงเทพมหานครได้ดำเนินคดีในชั้นอนุญาโตตุลาการ ณ ศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ กรุงเทพมหานคร เจนีวา สมาพันธรัฐสวิส เป็นคดีอนุญาโตตุลาการเลขที่ 16768/FM/MHM/EMMT (C-18930/MHM/EMT) ต่อมาคณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) มีคำวินิจฉัยสิ้นสุด (The Final Award) ฉบับลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ ใจความสรุปว่า ให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายรถดับเพลิงพร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ฉบับลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗

กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงทั้งหมดในสินค้าดังกล่าวตกเป็นของกรุงเทพมหานคร มีผลเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๗ ให้สโตนเออร์ (จำเลยที่ ๕) ชำระเงินคืน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท) ซึ่งเป็นการชี้ขาดประเด็นข้อพิพาททางแพ่งที่คู่กรณีตกลงกันไม่ได้เกี่ยวกับราคาที่เป็นธรรมของอุปกรณ์การดับเพลิงที่ส่งมอบตามสัญญาซื้อขายปี ๒๕๔๗ ตามเอกสารหมาย จ.๕๒๗ โดยกรุงเทพมหานครได้รับเงินจากจำเลยที่ ๕ เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซมจำนวน ๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท ครบถ้วนแล้วก็ตาม แต่เมื่อการเข้าทำสัญญาของจำเลยที่ ๕ ได้เกิดจากการกระทำของจำเลยที่ ๕ กับพวกที่มุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม เช่นนี้ แม้มีการส่งมอบสินค้าและชำระเงินส่วนต่างตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการไปแล้วก็เป็นเรื่องทางพวงเท่านั้น แต่ไม่อาจลบล้างความผิดทางอาญาของจำเลยที่ ๕ กับพวกซึ่งเกิดขึ้นแล้วในขั้นตอนก่อนและขณะเสนอราคาได้ ประกอบกับข้อนี้ นายเปรมปรีชา ทิพย์วาน หนายความที่รับจ้างกรุงเทพมหานครให้ดำเนินคดีอนุญาโตตุลาการ พยานโจทก์ ก็เบิกความยืนยันว่า ตามคำวินิจฉัยของคณะอนุญาโตตุลาการดังกล่าวไม่มีการวินิจฉัยในประเด็นความไม่สุจริตของจำเลยที่ ๕ แต่อย่างใดสรุปข้อวินิจฉัยดังกล่าวมาแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า จำเลยที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้อง เป็นการกระทำอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท

จึงวินิจฉัยว่า จำเลยที่ ๕ มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนผู้กระทำความผิดฐานร่วมกัน เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ (เดิม) ประกอบมาตรา ๘๓, ๘๖ บทหนึ่ง ฐานเป็นผู้สนับสนุนผู้กระทำความผิดฐานร่วมกันกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ , ๑๒ , ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ , ๘๖

บทหนึ่ง และฐานร่วมกันกระทำการโดยวิธีอื่นใดเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการเสนอราคาอย่างเป็นธรรมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ อีกบทหนึ่ง เป็นการกระทำอันเป็นกรรมเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่จำเลยที่ ๕ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๐ ซึ่งกฎหมายสามบทดังกล่าวมีโทษทั้งจำคุกและปรับ จำเลยที่ ๕ เป็นนิติบุคคล ไม่อาจลงโทษจำคุกจำเลยที่ ๕ ได้ คงลงโทษจำเลยที่ ๕ ตามกฎหมายสามบทดังกล่าว ได้แก่โทษปรับเท่านั้น ดังนั้น ในการพิจารณาว่ากฎหมายบทใดมีโทษหนักที่สุดสำหรับจำเลยที่ ๕ จึงต้องพิจารณาบทที่มีโทษปรับหนักที่สุด พิจารณาแล้ว กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดคือฐานร่วมกันกระทำการโดยวิธีอื่นใดเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการเสนอราคาอย่างเป็นธรรมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ จึงให้ลงโทษจำเลยที่ ๕ ฐานร่วมกันกระทำการโดยวิธีอื่นใดเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการเสนอราคาอย่างเป็นธรรมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ โดยให้ลงโทษปรับจำเลยที่ ๕ ร้อยละ ๕๐ ของจำนวนเงินที่มีการทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ (กรุงเทพมหานคร) ซึ่งก็คือ ลงโทษปรับจำเลยที่ ๕ ร้อยละ ๕๐ ของจำนวนเงิน ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท หากจำเลยที่ ๕ ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙ และมาตรา ๒๙/๑.

นายประทีป ดุลพินิจธรรมา